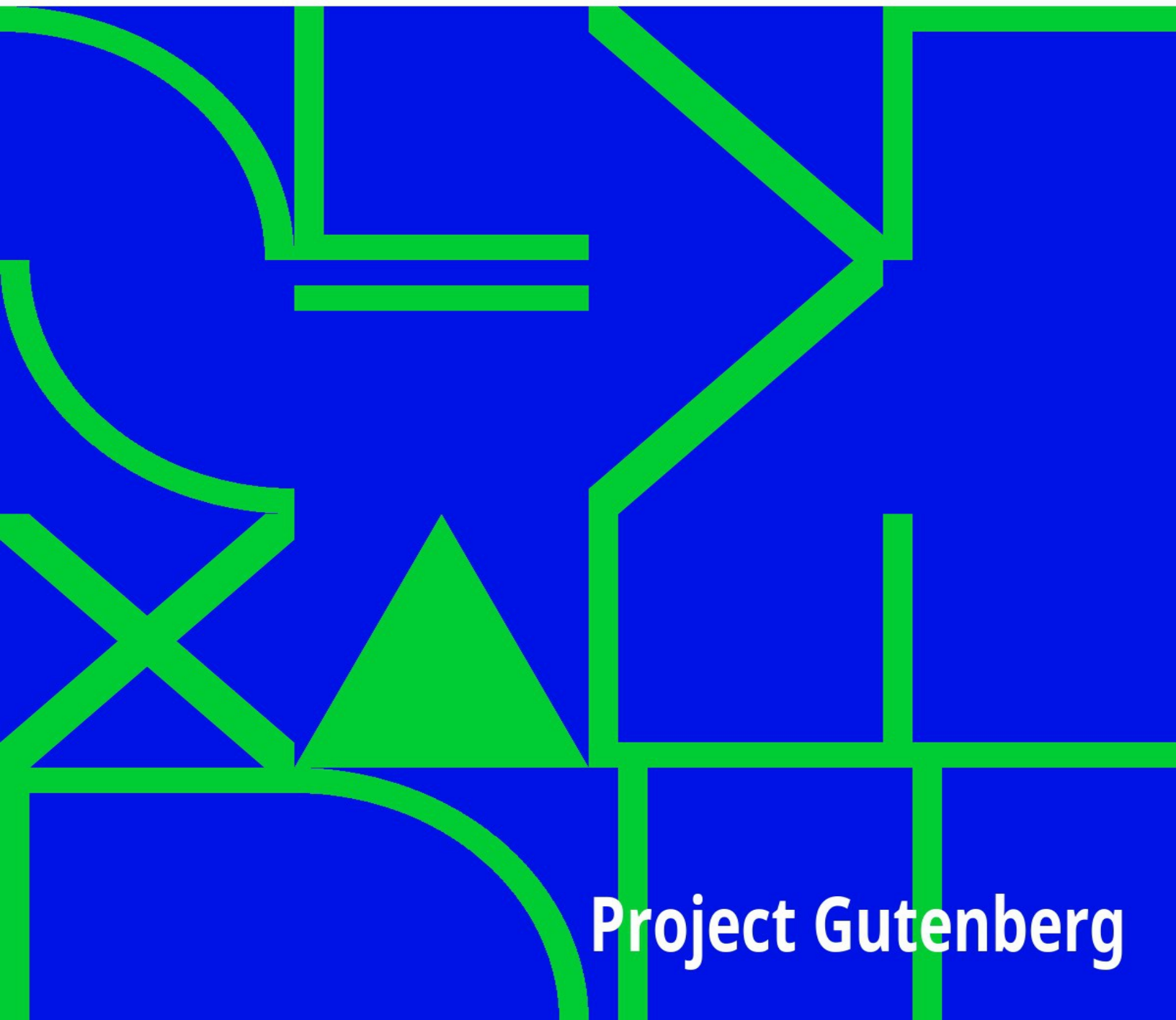

Ilmojen valloittaja

Jules Verne

An abstract geometric pattern composed of thick green lines on a solid blue background. The pattern includes various shapes: a large circle on the left, a triangle in the lower center, and several intersecting lines forming a grid-like structure on the right and bottom. The lines are of uniform thickness and create a complex, modern geometric design.

Project Gutenberg

Ilmojen valloittaja

Jules Verne

The logo features a blue horizontal bar with the text "Project Gutenberg" in white. The bar is flanked by grey sections on both ends. A green curved line is visible on the left side of the blue bar, and a green vertical line is on the right side.

Project Gutenberg

The Project Gutenberg eBook of Ilmojen valloittaja

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ilmojen valloittaja

Author: Jules Verne

Translator: Werner Anttila

Release date: January 31, 2017 [eBook #54085]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ILMOJEN
VALLOITTAJA ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

ILMOJEN VALLOITTAJA

Kirj.

Jules Verne

Ranskankielestä suomentanut

Werner Anttila

Hämeenlinna, Arvi A. Karisto Oy, 1922.

SISÄLLYS:

Kaikki yhtä ymmällä.
Yksimielisyyteen ei päästä.
Uusi henkilö esittäytyy.
Kuun maineen puolustus.
Välirauha.
Selostus lentokoneesta.
Turhia kysymyksiä.
Roburin vastaus.
Ihmeellinen hyppäys.
Frycollin hinattavana.
Setä Prudencen kiukku.
Kelpo pelastustyö.
Valtameren poikki.
Etelänavan tienoilla.
Tärkeitä tapahtumia.
Räjähdys.
Ajassa taaksepäin ja eteenpäin.
Tulevaisuuden tiede.

KAIKKI YHTÄ YMMÄLLÄ.

Pam...! Pam...!

Molemmat pistoolinlaukaukset pamahtivat melkein yhtäkaa. Muuan lehmä, joka oli laitumella viidenkymmenen askelen päässä, sai toisen luodeista selkärankaansa, vaikkei sillä ollut tässä kahakassa mitään tekemistä.

Kumpaankaan kaksintaistelijaan ei ollut osunut.

Keitä nämä kaksi herrasmiestä olivat? Sitä ei tiedetä, ja kuitenkin olisi nyt varmasti ollut hyvä tilaisuus tallettaa heidän nimensä jälkimaailman tietoon. Heistä ei voi sanoa muuta kuin että vanhempi oli englantilainen, nuorempi amerikkalainen. Jos taas pitäisi mainita, missä paikassa tuo lauhkea märehijä joutui puraisemaan viimeisen ruohokimppunsa, niin se on kerrassaan helppoa. Kahakka sattui Niagaran oikealla rannalla, jokseenkin lähellä sitä riippusiltaa, joka yhdistää Amerikan ja Kanadan puoleisen rannan noin viiden kilometrin päässä putouksen alapuolella.

Englantilainen astui sitten amerikkalaista kohti.

— Sittenkin minä väitän, että se oli *Rule Britannia!* hän sanoi.

— Ei, vaan *Yankee Doodle!* vastasi toinen.

Riita näytti syttyvän uudelleen, mutta silloin toinen todistajista —

arvatenkin pitäen silmällä karjan etua — sekaantui asiaan ja huomautti:

— Sanokaamme, että se oli *Rule Doodle* ja *Yankee Britannia*, ja nyt mennään aamiaiselle!

Tähän välitysehdotukseen, joka antoi arvoa sekä Amerikan että Ison-Britannian kansallislaululle, suostuivat kaikki läsnäolijat hyvillä mielin. Amerikkalaiset ja englantilaiset palasivat Niagaran vasenta rantaa pitkin Goat-saarelle, joka oli puolueetonta aluetta putousten välillä, ja istuutuivat sen hotellissa pöydän ääreen. Kun he siinä tapansa mukaan kävivät käsiksi keitettyihin kananmuniin, kinkkuun ja kylmään häränpaistiin, jota oli maustettu polttavan kirpeillä vihanneksilla, ja joivat sellaisia teemääriä, että kuuluisat kosketkin voisivat sitä kadehtia, heitä ei meidän puolestamme enää häiritä. Muuten onkin perin epätodennäköistä, että heistä vielä tulisi puhe tässä kertomuksessa.

Kumpi oli oikeassa, englantilainenko vai amerikkalainen? Sitä olisi ollut vaikea sanoa. Mutta tämä kaksintaistelu osoitti ainakin, kuinka mielet olivat kiihtyneet, ei ainoastaan uudella, vaan myös vanhalla mantereella, erään selittämättömän ilmiön takia, joka oli jo kuukauden verran saanut kaikkien mielet kuohumaan.

... *Os sublime dedit coelumque tueri*, [kasvot soi ylevät sekä taivahan nähdä (lat.)]

on Ovidius lausunut ihmisolennon suurimmaksi kunniaksi. Todellakaan ei koskaan oltu niin hartaasti katseltu taivasta sitten ihmisen ilmaantumisen maapallolle.

Tarkemmin sanoen oli edellisenä yönä jokin ilmassa leijaileva torvi toittottanut metallisia säveliään avaruuden halki sillä kohdalla Kanadaa, joka oli Ontario- ja Erie-järven välillä. Toiset olivat kuulleet *Yankee Doodlen*,

toiset taas *Rule Britannian*. Siitä oli syntynyt sekin anglosaksien kiista, jonka päätti aamiainen Goat-saaren hotellissa. Kenties torvi ei soittanut kumpaakaan näistä isänmaallisista lauluista. Mutta kukaan ei epäillyt sitä merkillistä seikkaa, että tämä outo ääni tuntui kajahtelevan taivaasta maan päälle.

Pitikö uskoa, että jokin enkeli tai ylienkeli oli ottanut taivaisen torven huulilleen...? Eikö ollut luultavampaa, että leikilliset ilmapurjehtijat kaiuttivat tätä heleätä soitinta, jota huhun jumalatar Fama niin pauhaten käyttää?

Ei, siellä ei näkynyt palloa eikä ilmapurjehtijoita. Taivaan ylemmissä ilmakerroksissa esiintyi jokin poikkeuksellinen ilmiö — sellainen jonka laatua tai alkuperää ei saatu selville. Tänään se ilmestyi Amerikan kohdalle, kaksi vuorokautta myöhemmin Euroopan yläpuolelle, viikon päästä Aasiaan, Taivaan valtakunnan vaiheille. Totta tosiaan, ellei tuo soitin, joka näin antoi merkkejä ilmiön etenemisestä, ollut viimeisen tuomion pasuuna, niin mikä se sitten oli?

Siitä oli kaikissa maissa, niin kuningaskunnissa kuin tasavalloissakin, seurauksena jonkinlaista levottomuutta, jota piti tyynnyttää. Jos kuulisitte talossanne outoja ja selittämättömiä ääniä, ettekö silloin kiireimmiten yrittäisi selvittää sitä, ja jos tutkimuksista ei olisi mitään apua, ettekö pakenisi kotoanne muuttaaksenne asumaan jonnekin muualle? Kyllä, epäilemättä! Mutta tässä tapauksessa oli kotina maapallo. Ei käynyt mitenkään päinsä muuttaa kuuhun, Marsiin, Venukseen, Jupiteriin tai millekään muulle aurinkokunnan kiertotähdelle. Siksi oli saatava selville, mitä oli tekeillä, ei rajattomassa tyhjiydessä, vaan ilmakehän kerroksissa. Eihän ole olemassa ääntä, ellei ole ilmaa, ja kun kerran oli ääntä — yhä tuo kuuluisa pasuuna! — niin oli selvää, että salaperäinen ilmiö oli peräisin ilmakerroksesta, jonka tiheys vähenee ylöspäin ja joka ei ulotu kymmentäkään kilometriä

korkeammalle hieman litistyneen pallomme ympärillä.

Tähän asiaan tarttuivat tietysti tuhannet sanomalehdet, käsittelivät sitä kaikilta eri puolilta, valaisivat sitä ja pimittivät, kertoivat siitä todenperäisiä tai perättömiä uutisia, hälyttivät tai rauhoittivat lukijoitaan — aina vain mielessä painoksen suurentaminen — ja lopulta villitsivät hieman hullaantuneet kansanjoukot. Silloin jäi politiikka äkkiä huomiotta maailman asioiden silti käymättä sen huonommin. Mutta mitä tämä ilmiö oli?

Asiaa tiedusteltiin maapallon kaikista tähtitorneista. Ellei niistä saisi vastausta, niin mitä varten pidettiin tähtitorneja? Elleivät tähtitieteilijät, jotta tutkivat tuhansien miljardien kilometrien päässä sijaitsevia kaksois- tai kolmoistähtiä, kykenisi selvittämään kosmisen ilmiön alkuperää, vaikka se oli ainoastaan muutaman kilometrin päässä, niin mitä hyötyä heistä oli?

Olikin mahdotonta edes arviolta laskea, kuinka paljon teleskooppeja, kaukoputkia, kiikareita, silmälaseja, rillejä, monokkeleita oli tähdättyinä taivasta kohti näinä kauniina kesäöinä, kuinka monta silmää oli painettuna kaikenvahvuisten ja kaikenkokoisten kojeiden okulaareja vasten. Ehkä ainakin satoja tuhansia. Kymmenen, kaksikymmentä kertaa enemmän kuin paljaalla silmällä voi laskea tähtiä taivaankannella. Mikään pimennys, joka oli voitu havaita yhtäikaa koko maapallon pinnalla, ei ollut koskaan herättänyt vastaavaa huomiota.

Tähtitorneista saatiin vastauksia, mutta ne eivät tyydyttäneet. Kukin lausui mielipiteensä, mutta erilaisen. Siitä oli seurauksena tiedemiesten keskinäinen kiista huhtikuun viimeisinä ja toukokuun alkuviikkoina.

Pariisin tähtitorni pysyi hyvin pidättyvänä. Yksikään sen osastoista ei ilmaissut kantaansa. Matemaattisen tähtitieteen laitoksessa ei ollut viitsitty katsella; siinä osastossa, jonka asiana oli mittailla puolipäiväkorkeuksia, ei ollut mitään keksitty; fysikaalisten havaintojen tekijät eivät olleet mitään

havainneet; maanmittauspuolella ei ollut mitään huomattu; meteorologian osastossa ei ollut mitään ilmennyt; eivätkä myöskään laskijat olleet nähneet mitään. Tämä tunnustus oli ainakin avomielinen. Samoin oltiin avomielisiä Montsourisin tähtitornissa ja Saint-Maurin puiston magneettisella havaintoasemalla. Sama totuudellisuus tuli esille Tähtitieteellisen Seuran toimistossa. Ranskan pääkaupungissa edustettiin silkkaa suoruutta.

Mutta maaseudulla ei asetuttu niin kielteiselle kannalle. Kenties oli toukokuun 6. ja 7. päivän välisenä yönä näkynyt jotakin sähköistä hohdetta, jota ei ollut kestänyt kauempaa kuin parikymmentä sekuntia. Pic-du-Midissä tätä hohdetta oli esiintynyt kello yhdeksän ja kymmenen välillä illalla. Puy-de-Dômen meteorologisella asemalla se oli havaittu kello yhden ja kahden välillä aamulla; Mont Ventouxissa, Provencessa, kello kahden ja kolmen välillä; Nizzassa kolmen ja neljän välillä; vihdoinkin Semnozin alpeilla Annecyn, Bourgetin ja Genevenjärven välillä sillä hetkellä, jolloin sarastus valaisi taivaan lakipistettä.

Ilmeisesti ei sopinut suoraan väittää näitä havaintoja perättömiksi. Epäilemättä tuo hohde oli nähty eri paikoissa — perätysten — muutamien tuntien kuluessa. Se oli siis lähtöisin joko useista eri valokeskuksista, jotka kiitivät maan ilmapiirissä, tai vain yhdestä, mutta sen täytyi liikkua tavattoman nopeasti, lähes kaksisataa kilometriä tunnissa.

Mutta oliko koskaan päivällä huomattu ilmassa mitään poikkeuksellista?

Ei koskaan.

Oliko edes pasuuna silloin toittanut ilmakerroksissa?

Ei pienintäkään pasuunan ääntä ollut kuulunut auringon nousun ja laskun välillä.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa oltiin kerrassaan ymmällä. Tähtitornit eivät päässeet asiasta yksimielisyyteen. Greenwich ei voinut olla yhtä mieltä Oxfordin kanssa, vaikka molemmat väittivät, ettei se ollut mitään.

— Optinen erehdys! toinen sanoi.

— Kuulovirhe! toinen vastasi.

Ja siitä ne väittelivät. Joka tapauksessa se oli aistiharhaa.

Berliinin ja Wienin tähtitorneissa uhkasi väittelystä tulla kansainvälisiä selkkauksia. Mutta Venäjä, jota edusti Pulkovan tähtitornin johtaja, todisti niille, että ne olivat kumpikin oikeassa; se riippui muka siitä kannasta, jolle ne asettuivat määritelläkseen tämän teoriassa mahdottoman, mutta käytännössä mahdollisen ilmiön laatua.

Sveitsissä, Sántisin tähtitornissa Appenzellin kantonissa, Rigin ja Gäbrisin huipuilla, Sant-Gotthardin, Sant-Bernhardin, Jülichin, Simplonin, Zürichin ja Somblichin havaintoasemilla ja Tyrolin alpeilla oltiin erinomaisen pidättyväisiä lausumasta mitään sellaisesta ilmiöstä, jota ei kukaan ollut ennen todennut — mikä olikin perin järkevää.

Mutta Italiassa, Vesuviuksen ilmatieteellisessä laitoksessa samoin kuin Etnan havaintoasemalla, joka oli sijoitettu muinaiseen Casa Ingleseen, ja Cavo-vuoren huipulla, uskalsivat tutkijat myöntää, että tässä ilmiössä sittenkin oli perää, koska siitä oli eräänä päivänä saatu havainto pienen höyrykiehkuran hahmossa ja kerran yöllä tähdenlentina. Mutta mitä se muuten oli, siitä heillä ei ollut kerrassaan mitään tietoa.

Tämä salaperäisyys alkoi todella jo väsyttää tiedemiehiä, samalla kun se yhä edelleen kiihdytti, jopa pelottikin tavallisia ja tietämättömiä ihmisiä, joita tässä maailmassa on ollut, on ja aina vastakin on oleva valtava enemmistö,

koska niin sääti muuan luonnon viisaimmista laeista. Tähtien ja ilmojen tutkijat olisivat siis lakanneet pohtimasta sitä, ellei toukokuun 26. ja 27. päivän välisenä yönä Norjan Ruijassa sijaitsevan Kautokeinin havaintoasemassa ja sitten 28. päivän vastaisena yönä Isfjordin havaintoasemassa Huippuvuorilla olisi toisaalta norjalaisten, toisaalta ruotsalaisten kesken päästy täyteen varmuuteen seuraavasta ilmiöstä: revontulien keskellä oli näkynyt jokin iso lintu, ilman hirviö. Vaikkei silloin voitukaan lähemmin määritellä sen rakennetta, oli kuitenkin epäämättömästi havaittu, että se oli syössyt itsestään kappaleita, jotka pamahtelivat kuin pommit.

Euroopassa tahdottiin kernaasti olla epäilemättä tätä Ruijan ja Huippuvuorten havaintoasemien havaintoa. Mutta tässä ilmiössä näytti olevan ihmeellisintä se, että ruotsalaiset ja norjalaiset olivat jostakin asiasta yksimielisiä.

Tästä luulotellusta havainnosta tehtiin pilaa kaikissa tähtitorneissa Etelä-Amerikassa, Brasiliassa, Perussa ja La Plata-virran varrella, samoin kuin Australiassa, kuten Sidneyssä, Adelaidessa ja Melbournessa. Ja australialaisten ivanauru olikin perin tarttuvaa.

Lyhyesti sanoen, vihdoin oli jäljellä vain yksi ilmatieteellisen havaintoaseman johtaja, joka uskalsi lausua jotakin varmaa tästä asiasta, välittämättä siitä, kuinka pilkallisesti hänen esittämänsä ratkaisua arvosteltaisiin. Hän oli muuan kiinalainen, Tsi-Ka-Wein tähtitornin esimies. Mainittu laitos sijaitsi keskellä laajaa tasankoa, ainakin viidenkymmenen kilometrin päässä merestä, ympärillään suunnattoman avara näköpiiri puhdasta ilmaa.

— Näyttää siltä, hän lausui, — että puheena oleva esine on yksinkertaisesti vain jokin ilmapurjehtijan laite, lentävä kone.

Sepä vasta oli pila!

Mutta jos kiisteltiinkin tuimasti vanhassa maailmassa, niin on helppoa kuvitella, millainen sen täytyi olla siinä osassa uutta maailmaa, jonka alueesta suurin osa kuului Yhdysvalloille.

Sanotaan, ettei kunnan amerikkalainen kulje eri teitä. Hän valitsee vain yhden, yleensä juuri sen, joka vie suoraan perille. Amerikan liittovaltioiden tähtitornit eivät myöskään epäröineet, mitä niiden tuli tehdä tässä asiassa. Elleivät ne paiskanneet kaukoputkiensa mykiötä toistensa kalloon, oli syynä vain se, että olisi pitänyt hankkia uusia tilalle juuri silloin, kuin niitä kipeimmin tarvittiin.

Tässä niin kovasti kiistellyssä kysymyksessä väiteltiin ankarasti kahden puolueen kesken: toiseen kuuluivat Washingtonin ja Cambridgen tähtitornit, edellinen Columbian piirikunnassa, jälkimmäinen Massachusettsin osavaltiossa, toiseen taas Darmouth Collegen tähtitorni Connecticutissa ja Ann Arborin vastaava laitos Michiganissa. Riita ei koskenut havaitun esineen laatua, vaan havainnon täsmällistä hetkeä; sillä kaikki väittivät nähneensä sen samana yönä, samalla tunnilla, samalla minuutilla, samalla sekunnilla, vaikka salaperäisen liikkujan rata ei kulkenut kovinkaan korkealla horisontin yläpuolella. Mutta matka Connecticutista Michiganiin, Massachusettsista Columbiaan, oli kuitenkin niin pitkä, että tätä eri paikoissa muka samalla hetkellä tehtyä havaintoa täytyi hyvinkin pitää epäilyttävänä.

Dudley New Yorkin osavaltion Albanyn kaupungista ja West Pointin sotakatemia huomauttivat virkaveljiensä olevan väärässä esittämällä tarkat laskelmat mainitun kappaleen kohtisuorasta noususta ja näkökulman asteluvusta.

Mutta myöhemmin huomattiin, että nämä tutkijat puhuivat täysin väärästä kappaleesta, että heidän näkemänsä esine oli meteori, joka oli kulkenut vain

ilmakehän keskimmäisen kerroksen läpi. Eihän sellainen meteori siis voinut olla sama kuin puheena oleva ilmiö. Kuinka muuten olisikaan mahdollista, että meteori soitti pasuunaa?

Mitä tuli tähän pasuunaan, niin sen räikeätä toivotusta koetettiin turhaan väittää kuuloharhaksi. Korvat eivät tällöin erehtyneet sen enempää kuin silmätkään. Varmasti oli nähty, ja yhtä varmasti oli kuultu. Toukokuun 12. ja 13. päivän välisenä yönä, joka oli hyvin pimeä, olivat Sheffieldin tieteelliseen osastoon kuuluvan Yale Collegen havainnontekijät voineet merkitä muistiin muutamia neliosaisia tahteja eräästä d-duuri-sävelestä, joka nuoteiltaan ja rytmiltään kuulosti ihan samalta kuin ranskalaisen *Matkalaulun* loppuosa.

— Ahaa! vastasivat leikinlaskijat, — siellä oli jokin ranskalainen orkesteri soittamassa ilmakehien keskellä!

Mutta leikinlasku ei ollut mikään vastaus. Ja siitä huomauttikin Bostonin tähtitorni, jonka oli perustanut Atlantic Iron Works Society niminen yhtiö ja jonka mielipiteitä tähti- ja ilmatieteellisistä kysymyksistä alettiin tiedemiesten keskuudessa pitää ehdottoman pätevänä.

Silloin sekaantui asiaan Lookoutin vuorelle vuonna 1870 perustettu Cincinnatiin tähtitorni, johon oli saatu varat herra Kilgoorilta, ja joka on tunnettu kaksoistähtien mikrometrisistä mittauksista. Sen johtaja selitti mitä vilpittömimmin uskovansa, että jokin liikkuva kappale todella tuli hyvin lyhyin väliajoin näkyviin ilmakehän eri kohdilla, mutta että oli mahdotonta mitään lausua tämän esineen laadusta, mittasuhteista, nopeudesta tai radasta.

Kohta tämän jälkeen sai muuan sanomalehti, jonka levikki oli tavattoman suuri, *New York Herald*, eräältä tilaajaltaan seuraavan nimettömän tiedonannon:

— Vielä ei liene unohdettu, kuinka muutamia vuosia takaperin

Ragginahran Begumin molemmat kilpailevat perilliset, ranskalainen tohtori Sarrasin ja saksalainen insinööri Schultze, joista edellinen perusti Francevillen kaupungin Oregonin eteläosaan ja jälkimmäinen Stahlstadtin kaupungin sen lähelle, joutuivat keskenään kovaan otteluun.

Myöskään ei ole voitu unohtaa, että aikeissa tuhota Francevillen, Schultze ampui tätä kohden hirvittävän pommin, jonka oli määrä pudota ranskalaiseen kaupunkiin ja yhdellä iskulla hävittää se.

Vielä vähemmän on saattanut jäädä unohduksiin, että tämä pommi, jonka alkuvauhti kanuunahirviön suusta lähtiessä oli väärin laskettu, kiiti kuusitoista kertaa niin nopeasti kuin tavalliset ammukset — siis runsaasti kuusisataa kilometriä minuutissa — ettei se enää pudonnutkaan takaisin maan päälle ja että se meteoriksi muuttuneena kiertää nyt ja ikuisesti tulevaisuudessa maapallomme ympäri.

Miksei juuri se olisi puheena oleva kappale, jonka olemassaoloa ei voida kieltää?

Perin nerokas, tuo *New York Heraldin* tilaaja. Entä pasuuna? Eihän Schultzen pommissa ollut pasuunaa!

Kaikki selitykset eivät siis selittäneet mitään, kaikki nämä havaintojentekijät havaitsivat väärin.

Tosin oli yhä jäljellä se oletamus, jonka oli esittänyt Tsi-Ka-Wein johtaja. Mutta mitä arvoa oli kiinalaisen mielipiteellä?

Ei tarvitse luulla, että vanhan ja uuden maailman yleisö olisi lopulta kyllästynyt. Ei lainkaan, vaan väittely jatkui entistä kiivaampana. Mihinkään yksimielisyyteen ei päästy, vaikka hiukan pidettiin taukoakin. Kului näet muutamia päiviä, jolloin ei saapunut mitään viestejä kappaleesta, meteorista

tai muusta eikä yläilmoista kuultu heikointakaan pasuunanääntä. Oliko tuo esine siis pudonnut jonnekin maapallolle, missä olisi ollut vaikeata päästä sen jäljille — esimerkiksi mereen? Lepäsikö se nyt Atlantin tai Tyynen tai Intian valtameren pohjalla? Mitä siitä arveltaisiin?

Mutta sitten, heinäkuun 2. ja 9. päivän välillä, saatiin sarja uusia tosiasioita, joiden selittämiseksi ei mitenkään riittänyt se, että tässä muka oli esillä vain jokin kosminen ilmiö.

Viikon kuluessa oli merkillinen lippu nähty liehumassa perin vaikeapääsyisten huippujen yläpuolella, nimittäin hampurilaisille Pyhän Mikaelin tornin kohdalla, turkkilaisille Pyhän Sofian korkeimman minareetin yllä, Rouenin väestölle tuomiokirkon metallisen nuolen kärjessä, strassburgilaisille Münsterin huipulla, amerikkalaisille Vapaudenpatsaan yläpuolella Hudson-virran suulla ja Washingtonin muistopatsaan kohdalla Bostonissa, kiinalaisille Viidensadan Neron temppelin harjalla Kantonissa, hindulaisille lähellä Tanshurin temppelin pyramidin kuudettatoista kerrosta, italialaisille Pyhän Pietarin kirkon ristin kohdalla Roomassa, englantilaisille St. Paulin kirkon ristin yläpuolella Lontoossa, egyptiläisille Gizan suuren pyramidin terävän huipun kohdalla ja pariisilaisille vuonna 1889 pidettyä maailmannäyttelyä varten rakennetun, kolmensadan metrin korkuisen rautatornin ukkosenjohdattimen lähellä.

Ja tämä lippu oli mustaa kangasta, se oli kirjailtu tähdillä ja keskellä oli kultainen aurinko.

YKSIMIELISYYTEEN EI PÄÄSTÄ.

— Ja jos joku teistä väittää vastaan...

— Kas vain...! Tietysti väitetään vastaan, kun siihen on aihetta!

— Eikä siinä auta, vaikka kuinka uhkaillette!

— Varokaa hieman, mitä sanotte, Bat Fyn!

— Varokaa itse, setä Prudence!

— Minä väitän edelleen, ettei potkuri saa olla takana.

— Me myös...! Me myös! kuului ainakin viisikymmentä yksimielistä ääntä.

— Ei, vaan sen täytyy olla edessä! Phil Evans huusi.

— Edessä, edessä! vastasi viisikymmentä muuta ääntä yhtä kuuluvan pontevasti.

— Me emme koskaan pääse yksimielisyyteen.

— Emme koskaan, emme ikipäivinä!

— No miksi siis kiistelemme!

— Eihän tämä ole kiistelemistä! Nyt keskustellaan.

Sitä ei olisi voinut uskoa, kun kuuli ne letkaukset ja pilkkahuudot, jotka olivat jo hyvinkin neljännestunnin täyttäneet istuntosalin.

Tämä sali olikin kaikkein tilavin *Weldon Instituutti* nimisen kaikkialla hyvin tunnetun tiedeseuran talossa Walnut-kadun varrella Philadelphiassa, Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen Pennsylvanian osavaltiossa.

Edellisenä päivänä oli kaupungissa erään kaasunsytyttäjän vaalin johdosta pantu toimeen julkinen mielenosoitus ja meluisia kokouksia, jolloin oli myös käytetty tuliaseita puolin ja toisin. Siitä oli seurauksena levottomuus, joka ei ollut vielääkään tyyntynyt, ja kenties se myös oli syynä tällaiseen liialliseen kiihtymykseen, jota Weldon-seuran jäsenet osoittivat. Kuitenkin pidettiin nyt vain tavallista ilmapallon harrastajien kokousta, joka pohti ilmapallojen ohjausta koskevaa vielä nykyäänkin polttavaa kysymystä.

Tämä tapahtui siinä Yhdysvaltain kaupungissa, joka oli kehittynyt vielä huimempaa vauhtia kuin New York, Chicago, Cincinnati tai San Francisco — sellaisessa kaupungissa, joka ei ollut satama eikä kivihiili- tai petrolikaivosten keskuspaikka, ei suurien tehtaiden rykelmä eikä eri haaroille suuntautuvien rautateiden risteys. Kuitenkin se oli suurempi kuin Berliini, Manchester, Edinburgh, Liverpool, Wien, Pietari, Dublin; siellä oli niin laaja puisto, että siihen mahtuisivat Englannin pääkaupungin kaikki seitsemän puistoa, ja mitä lopuksi väkilukuun tuli, niin Philadelphiassa asui nykyään lähes miljoona kaksisataatuhatta ihmistä, joten tämä kaupunki voi pitää itseään neljänneksi suurimpana koko maapallolla, Lontoon, Pariisin ja New Yorkin jälkeen. [Teos on kirjoitettu 1880-luvun lopulla. Suom.]

Philadelphia oli melkein kuin marmorikaupunki; talot olivat suurpiirteisiä, ja julkiset rakennukset sellaisia, että niillä ei ollut kilpailijoita. Uuden maailman kaikista opistoista huomattavin oli Girardin koulu, joka oli

Philadelphiassa. Maapallon levein rautasilta oli se, joka yhdisti Schuylkill-joen rannat toisiinsa, sekin Philadelphiassa. Vapaamuurarien kaunein temppeli sijaitsi myös Philadelphiassa. Lisäksi juuri tässä kaupungissa oli kaikkein suurin ilmapurjehduksen harrastajien seura. Ja tämän seuran kokouksessa illalla kesäkuun 12 päivänä kannattaisi varmasti pistäytyä.

Mainitussa suuressa salissa liikehti, reuhtoi, huitoi, puhui, väitteli, kiisteli satakunta henkeä — kaikilla hattu päässä. Korokkeella pöydän takana istui arvokas puheenjohtaja, apunaan sihteeri ja rahastonhoitaja. He eivät suinkaan olleet ammatiltaan insinöörejä, vaan tavallisia ihmisiä, jotka harrastivat kaikkia ilmapurjehdukseen kuuluvia asioita, mutta siinä he olivatkin kiihkeitä ja vastustivat erityisesti kaikkia niitä, jotka tahtoivat saada ilmapallojen sijaan ilmaa raskaampia laitteita, lentäviä koneita, ilmalaivoja tai muita sen tapaisia. Mahdollista oli ettei näiden kelpo miesten koskaan onnistuisi keksiä, kuinka ilmapalloja ohjattiin. Ainakin puheenjohtajan oli hieman työlästä ohjata edes heitä itseään.

Tämä Philadelphiassa hyvin tunnettu puheenjohtaja oli kuuluisa setä Prudence — Prudence oli näet hänen sukunimensä. Mitä taas tuli arvonimeen "setä", ei se kummastuttanut Amerikassa, missä mies voi olla setä ilman veljenlapsiakin. Siellä sanottiin lukemattomia miehiä sedäksi, samoin kuin muuten isäksikin, vaikkei asianomainen ollut ikinä suorittanut isyyden tehtäviä.

Setä Prudence oli varsin arvokas henkilö ja nimestään [Prudence = varovaisuus. Suom.] huolimatta rohkeaksi tunnettu. Lisäksi hän oli hyvin rikas, mikä ei ollenkaan haitannut edes Yhdysvalloissa. Ja mikäpä häntä estikään olemasta aika pohatta, kun hänellä oli melkoinen osa Niagara-Fallsin osakkeita? Näihin aikoihin oli Buffalossa perustettu muuan insinööriyhtiö, jonka tarkoituksena oli käyttää putousten vesivoimaa. Siitä tuli erinomaisen hyvä liike. Niagaran koskista virtasi 7.500 kuutiometriä vettä sekunnissa, ja

siitä saatiin seitsemän miljoonaa hevosvoimaa. Kun tämä suunnaton voimamäärä jaettiin käytettäväksi eri tehtaissa, joita oli viidensadan kilometrin säteellä Niagaran ympärillä, se merkitsi kolmensadan miljoonan dollarin vuotuista säästöä, josta osa solui yhtiön kassakaappiin ja erityisesti setä Prudencen taskuun. Muuten hän oli vanhapoika ja vietti yksinkertaista elämää, eikä hänellä ollut muita omia palvelijoita kuin lakeija Frycollin, joka tuskin olisi ansainnut päästä niin rohkean isännän palvelukseen. Mutta sellaista sattui.

Setä Prudencella oli ystäviä, koska hän oli rikas, ja se oli itsestään selvää; mutta hänellä oli vihamiehiäkin, koska hän oli seuran puheenjohtaja, ja muiden mukana häntä vihasivat kaikki ne, jotka kadehtivat hänen kunniavirkaansa. Vimmatuimpien vihamiesten joukosta sopii mainita *Weldon Instituutin* sihteeri.

Hänen nimensä oli Phil Evans, joka oli myös hyvin rikas mies, sillä hän johti *Walton Watch Companyä*, suurta kellotehdasta, joka valmisti viisisataa kelloa päivässä ja jonka tuotteita saattoi verrata parhaimpiin sveitsiläisiin. Phil Evans olisi siis voinut omastakin mielestään olla maailman, jopa Yhdysvaltojen onnellisimpia ihmisiä, mutta siinä oli kiusana setä Prudencen kunniavirka.

Hän oli monessa suhteessa setä Prudencen kaltainen: neljänkymmenen viiden ikäinen, terveydeltään niin vankka, että kesti mitä tahansa, ja perin haluton vaihtamaan naimattomuuden varmoja etuja avioliiton epäiltäviin saavutuksiin. Nämä kaksi miestä olivat kuin luodut ymmärtämään toisiaan, mutta eivät lainkaan sopineet yhteen. Vielä on mainittava, että kummallakin oli äärimmäisen raju luonne, toisella, setä Prudencella, tulisen kiivas, toisella, Phil Evansilla, jäätävän viileä.

Mistä johtui, ettei Phil Evansia valittu seuran puheenjohtajaksi? Äänet olivat jakaantuneet aivan tasan setä Prudencen ja hänen välillään.

Parikymmentä kertaa oli ryhdytty äänestämään, ja yhtä monta kertaa ei kumpikaan ollut saanut enemmistöä. Kiusallista tilannetta olisi voinut jatkua ehdokkaiden elinaikaa kauemmin.

Silloin muuan seuran jäsen ehdotti keinoa, jolla äänestys saataisiin ratkaistuksi. Hän oli Jem Cip, Weldon Instituutin rahastonhoitaja. Hän oli vakaumuksellinen kasvissyöjä, toisin sanoen niitä vihannesten ystäviä, jotka julistivat pannaan kaikki eläinperäiset ravintoaineet ja kaikki käyneet juomat, puoleksi bramaaneja, puoleksi muhamettilaisia, sellaisten miesten kuin Newmanin, Pitmanin, Wardin, Davien kilpailija, joiden ansiosta tämä harmittomien hassuttelijain lahkko oli tullut kuuluisaksi.

Jem Cip sai tällöin kannatusta eräältä toiselta seuran jäseneltä, William T. Forbesilta. Tämä johti suurta tehdasta, joka valmisti rypälesokeria käsittelemällä riepuja rikkihapolla — niin että lopuksi saatiin oikeata sokeria vanhoista liinavaatteista. Häinkin oli hyvin varakas mies ja kahden viehättävän vanhanpiian isä; nimittäin Dorothyn eli Dollin ja Marthan eli Matin, ja he molemmat yhdessä olivat johtavassa asemassa Philadelphian parhaimmassa seurapiirissä.

Kun siis William T. Forbes ja jotkut muutkin kannattivat Jem Cipin ehdotusta, oli seurauksena, että päätettiin määrätä seuran puheenjohtaja "keskipisteen" avulla.

Tätä vaalitapaa voisi todellakin käyttää aina silloin, kun piti valita kaikkein ansiokkain, ja monet perin järkevät amerikkalaiset olivatkin jo sitä mieltä, että samaan keinoon sopisi turvautua myös Yhdysvaltojen presidenttiä valitessa.

Kahdelle puhtaalle valkoiselle taululle piirrettiin musta viiva. Kummankin viivan pituus oli matemaattisesti sama, sillä se oli mitattu yhtä täsmällisesti kuin jos olisi tarvittu määrätä kolmiomittaustyöhön kuuluvan ensimmäisen

kolmion kantasivu. Sitten molemmat taulut sijoitettiin istuntosalin keskelle yhtä valoisaan paikkaan. Kumpikin kilpaileva ehdokas sai käteensä hienon neulan ja marssi yhtäkaa sitä taulua kohti, joka oli hänen osakseen arvottu. Se heistä, joka osaisi pistää neulansa lähemmäksi viivan keskipistettä, julistettaisiin Weldon Instituutin puheenjohtajaksi.

Sanomattakin oli selvää, että neulalla pistäminen oli suoritettava ensi yrittämällä, kokeiluitta, hapuiluitta, siis vain katseella arvioiden. Siinä ei auttanut muu kuin niin sanoaksemme käyttää silmämittaa.

Mutta ihme ja kumma! Niin perin tarkka oli kumpikin ehdokas, että mittaukset eivät osoittaneet mitään huomattavaa eroa. Jolleivät neulat olleetkaan osuneet viivojen matemaattisiin keskipisteisiin, niin poikkeama oli äärimmäisen pieni, ja lisäksi näytti siltä, että kumpikin oli erehtynyt juuri saman verran.

Nyt kokous joutui pahaan pulaan.

Onneksi muuan jäsen, Truk Milnor, vaati mittauksia uudistettaviksi eräällä asteihin jaetulla viivoittimella, jolloin käytettiin Perreauxin keksimää mikrometrikonetta ja saatiin niin tarkkoja tuloksia, että millimetrikin jakaantui tuhanteen viiteensataan osaan. Tällainen erikoisviivoitin, joka timantin sirulla piirsi millimetrin tuhannesviidessadasosia, otettiin siis avuksi uudessa mittauksessa, ja kun mikroskoopilla oli tutkittu hienonhienoja jakoviivoja, saatiin selville, että setä Prudencen neulanpisto oli poikennut keskipisteestä kuusi tuhannesviidessadasosaa millimetriä ja Phil Evansin neula yhdeksän tuhannesviidessadasosaa.

Tästä johtui tietysti, että Phil Evansista oli tullut vain Weldon Instituutin sihteeri, kun sitä vastoin setä Prudence julistettiin seuran puheenjohtajaksi.

Enempää kuin kolme tuhannesviidessadasosaa millimetriä ei siis Phil

Evans ollut huonompi, mutta tämä tappio riitti herättämään hänessä setä Prudencea vastaan salaisen, mutta silti kiihkeän vihan.

Tähän aikaan, nykyisen yhdeksännentoista vuosisadan viimeisen neljänneksen kuluessa tehdyistä kokeista lähtien, oli ohjattavien ilmapallojen suunnittelussa hiukan edistytty. Niinpä oli kiinnitetty potkureita gondoleihin, jotka riippuivat pitkulaisista ilmapalloista; näitä kokeita olivat tehneet Henry Giffard 1852, Dupuy de Lôme 1872, Tissandier-veljekset 1883 ja kapteenit Krebs ja Renard 1884, ja he olivat saavuttaneet menestystä, joka oli pidettävä muistissa. Mutta mikäli näitä koneita, jotka olivat ilmaa kevyempiä ja liikkuivat potkurin työntövoiman avulla, mutkitellen tuulen mukana ja jopa välillä kulkien vastatuuleenkin ja sitten palaten lähtökohtaansa, todella oli voitu "ohjailla", se oli käynyt päinsä vain suotuisissa oloissa. Avarissa, umpinaisissa, katetuissa halleissa koe onnistui mainiosti, tyynessä ilmassa melko hyvin, kevyessä, noin 5 tai 6 metriä sekunnissa puhaltavassa tuulessa vielä välttävästi, mutta oikeastaan ei ollut päästy käytännön tuloksiin. Jos olisi puhaltanut tuuli, joka pyöritti myllynsiipiä — 8 metriä sekunnissa — nämä kojeet olisivat pysyneet melkein paikallaan; navakassa tuulessa — kun sen nopeus oli 10 metriä sekunnissa — ne olisivat kulkeneet taaksepäin; rajuilma — 25-30 metriin asti — olisi kuljettanut niitä kuin höyheniä; oikeassa myrskyssä — nopeuden ollessa 45 metriä — ne olisivat kaiketi pirstoutuneet; ja jos vihdoinkin niiden kimppuun olisi päässyt hirmumyrsky, jonka nopeus voi olla toistakin sataa metriä sekunnissa, ne olisivat tuhoutuneet täysin.

Näin oli käynyt selville, että vaikka ohjattavat ilmapallot olivatkin hieman edistyneet nopeuden puolesta, kuitenkin vielä kapteenien Krebsin ja Renardin ylistettyjen kokeidenkin jälkeen voitiin töin tuskin kestää tavallista tuulta. Sen vuoksi oli näitä ilmassa liitäviä kulkuneuvoja toistaiseksi mahdotonta ottaa varsinaiseen käytäntöön.

Oli miten oli, mutta samalla kun yritettiin ratkaista ilmapallojen ohjauskysymystä ja keksiä sellaisia keinoja, joiden avulla niille saataisiin riittävä nopeus, oli moottorien kehittämisessä edistytty paljon ripeämmin. Höyrykoneet, jollaisia käytti Henri Giffard, samoin kuin Dupuy de Lôme turvautuminen lihasvoimaan, olivat vähitellen väistyneet sähkömoottorien tieltä. Kun Tissandier-veljekset käyttivät moottorissa sähköparistoja, joissa jännite saatiin kaliumbikromaatilla, kulki ilmapallo neljän metrin nopeudella sekunnissa. Kapteenien Krebsin ja Renardin dynamokoneet, jotka kehittivät kaksitoista hevosvoimaa, lisäsivät ilmapallon nopeutta keskimäärin kuuteen ja puoleen metriin.

Tällä tavalla moottoria yhä parannellen olivat insinöörit ja sähkömiehet yrittäneet päästä yhä lähemmäs sitä päämäärää, jota voisi kutsua hevosvoimaksi kellonkuoressa. Vähitellen olikin saatu vielä parempia tuloksia kuin kapteenien Krebsin ja Renardin paristolla, jonka salaisuutta he eivät paljastaneet, ja heidän jälkeensä olivat ilmapurjehtijat voineet käyttää sellaisia moottoreita, joiden paino kävi yhä keveämmäksi, samalla kun voima kasvoi.

Ilmapurjehduksen harrastajilla, jotka uskoivat ohjattavien ilmapallojen käyttökelpoisuuteen, oli siis kylläkin ainetta optimismiin. Kuitenkin oli paljon myös niitä järkeviä miehiä, jotka eivät ottaneet uskoakseen, että näistä kulkuneuvoista olisi todellista hyötyä. Ja olihan asia niin, että jos pallo tapasi ilmassa jonkin tukipisteen, niin tämä kuului samaan piiriin, jossa se itse kokonaan kellui. Kuinka siis sen massa, joka oli ilmapurjehdukselle alttiina, voisi vastustaa edes keskinkertaisia tuulia, vaikka työntövoima olisi kuinkakin voimakas?

Se kysymys tuli aina esille; mutta toivottiin että se voitiin ratkaista käyttämällä entistä isompia koneita.

Kun keksijät näin ponnistelivat valmistaakseen voimakkaan ja kevyen

moottorin, kävi piankin ilmi, että amerikkalaiset olivat päässeet kaikkein lähimmäs tämän ongelman ratkaisua. Eräältä bostonilaiselta kemistiltä, jonka nimi oli siihen aikaan tuntematon, oli ostettu käyttöoikeus uuteen hänen keksimäänsä dynamokoneeseen. Siinä oli voimalähteenä myös sähköparisto, mutta sen rakenne oli toistaiseksi salaisuus. Mitä huolellisimmilla laskelmilla, äärimmäisen täsmällisesti piirretyillä käyrillä voitiin todistaa, että tämä koje joka sai sopivan suuruisen potkurin toimimaan, mahdollisti ilmapallolle vähintään kahdeksantoista, jopa kahdenkymmenenkin metrin sekuntinopeuden.

Sepä olisi todella ollut suurenmoista!

— Eikä se käy kalliiksikaan! oli setä Prudence lisännyt jättäessään keksijän käteen, asianmukaisesti laadittua kuittia vastaan, viimeisen tukun niitä sadantuhannen dollarin seteleitä, joilla hänen keksintönsä palkittiin.

Silloin Weldon Instituutti oli ryhtynyt viipymättä toimiin. Kun oli puhe kokeesta, josta voi olla jotakin käytännöllistä hyötyä, heltisi raha helposti amerikkalaisten taskuista. Varoja karttui runsaasti, eikä sitä varten edes ollut tarpeellista perustaa osakeyhtiötä. Kun oli julkaistu ensimmäinen kehoitus yleisölle, karttui seuran kassakaappiin kolmesataatuhatta dollaria — mikä vastasi runsaasti puolitoista miljoonaa frangia. Työt aloitettiin Yhdysvaltain kuuluisimman ilmapurjehtijan Harry W. Tinderin johdolla. Tämän miehen nimen oli ikuistanut kolme ilmaannousua tuhannen joukosta: ensimmäinen, jolloin hän oli noussut kahdentoistatuhannen metrin korkeuteen, siis ylemmäs kuin Gay-lussac, Coxwell, Sivel, Crocé-Spinelli, Tissandier, Glaisher; toinen, jolloin hän oli kulkenut poikki koko Amerikan, New Yorkista San Franciscoon, voittaen siten matkan pituudessa monella sadalla kilometrillä Nadarin, Godardin ja monta muuta kokeilijaa, lukuunottamatta John Wiseä, sillä tämä oli purjehtinut tuhatsataviisikymmentä peninkulmaa Saint-Louisista Jeffersonin piirikuntaan; vihdoin kolmas, joka oli päättynyt

hirvittävään putoamiseen neljän ja puolen sadan metrin korkeudesta, hänen saamattaan muuta vammaa kuin että oikea ranne nyrjähti, kun sitä vastoin vähemmän onnellinen Pilâtre de Rozier oli pudottuaan vain parisataa metriä menettänyt henkensä.

Siihen aikaan, jolloin tämä kertomus alkaa, voitiin jo päätellä, että Weldon Instituutti oli toiminut varsin ripeästi. Turnerin telakalla Philadelphiassa lojui suunnattoman iso, pitkulainen ilmapallo, jonka kestävyyttä aiottiin kokeilla puristamalla sen sisään ilmaa kovan paineen alaisena. Tämä, jos mikään, ansaitsi hyvinkin pallohirviön nimen.

Sillä kuinka suuri olikaan esimerkiksi Nadarin *Géant* niminen pallo? Ainoastaan 6000 kuutiometriä. Entä sitten John Wisen ilmapallon tilavuus? 20.000 kuutiometriä. Kuinka paljon veti Giffardin ilmapallo vuoden 1878 näyttelyssä? 25.000 kuutiometriä, sillä sen säde oli kahdeksantoista metriä. Verratkaapa näitä kolmea ilmapalloa Weldon Instituutin kojeeseen, jonka kuutiomäärä oli numeroin lausuttuna 40.000 kuutiometriä, ja silloin voinette käsittää, että setä Prudencella ja hänen tovereillaan oli jonkin verran aihetta ylpeyteen.

Koska tämän pallon tarkoituksena ei ollut tutkia ilmapiirin ylimpiä kerroksia, sen nimeksi ei pantu *Excelsior* [korkeammalle (lat.)], jollaista laatusanaa pidettiin hieman liiaksi kunniassa Amerikan kansalaisten kesken. Ei, vaan sen nimenä oli yksinkertaisesti *Go-ahead*, mikä merkitsi "eteenpäin" — eikä sen enää tarvinnut muuta kuin todistaa nimensä oikeutuksen tottelemalla kapteeninsa kaikkia ohjausliikkeitä.

Tähän aikaan oli sähkö-dynamokone saatu jo melkein valmiiksi sen toimintaperiaatteen mukaan, joka selvitettiin Weldon Instituutin ostamassa patentissa. Voitiin siis arvioida, että enintään kuuden viikon kuluttua *Go-ahead* lähtisi lentämään avaruuden halki.

Mutta kuten on edellä nähty, kaikkia mekaniikan vaikeuksia ei sittenkään ollut vielä voitettu. Seuran monituisissa kokouksissa oli uutterasti pohdittu, ei potkurin muotoa tai kokoa, vaan sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, pitikö potkuri sijoittaa koneen taakse, kuten olivat menetelleet Tissandier-veljekset, vai sen eteen, kuten oli tehty kapteenien Krebsin ja Renardin koneessa. Tarpeetonta on lisätä, että tässä väittelyssä molempien järjestelmien kannattajat olivat joskus joutuneet käsirysyynkin. Etupotkurin puoltajien ryhmä oli yhtä monilukuinen kuin takapotkurin ystävät. Setä Prudence, jonka olisi puheenjohtajana pitänyt ratkaista äänten mennessä tasan mutta joka lienee ollut professori Burdanin oppilas, ei ollut kyennyt määrittelemään kantaansa.

Näin oli siis mahdotonta päästä mihinkään päätökseen, ja yhtä mahdotonta oli panna potkuria paikalleen. Tätä pulmaa voisi kestää kauan, ellei hallitus sekaantuisi asiaan. Mutta tiedossa onkin, ettei Yhdysvalloissa hallitus mielellään puutu yksityisten hommiin eikä välitä siitä, mikä ei koske sitä itseään. Siinä se tekeekin oikein.

Tällä kannalla olivat asiat, ja puheena oleva kesäkuun 12. päivän kokous uhkasi jäädä loputtomaksi tai oikeastaan loppua mitä kauheimpaan mellakkaan, jolloin solvauksia sateli puolelta ja toiselta, solvausten jälkeen tuli nyrkiniskuja, nyrkiniskujen jälkeen kepinlyöntejä, kepinlyöntien jälkeen revolverinlaukauksia, mutta silloin, seitsemän minuuttia yli puoli yhdeksän illalla, sattui odottamaton välikohtaus.

Puheenjohtajan pöydän luo astui Weldon Instituutin vahtimestari tyynesti ja kylmäverisesti, kuten poliisi keskelle kansankokouksen myrskyä, ja toi erään käyntikortin. Sitten hän jäi odottamaan, mitä määräyksiä setä Prudence suvaitsisi antaa.

Setä Prudence pani mylvimään höyrytorven, jota käytettiin puheenjohtajan kellona, sillä itse Kremlinkään kirkonkello ei olisi riittänyt hänelle. Mutta

mellakka ei ottanut siitä tauotakseen, vaan yltyi yhä. Silloin puheenjohtaja otti hatun päästään, ja nyt saatiin tällä äärimmäisellä keinolla meteli hieman vaimentumaan.

— Eräs tiedonanto! sanoi setä Prudence, otettuaan aika hyppysellisen nuuskaa rasiastaan, joka hänellä aina oli mukanaan.

— Puhukaa, puhukaa! vastasi yhdeksänkymmentäyhdeksän ääntä, sattumalta kerrankin yksimielisiä.

— Eräs ulkomaalainen, hyvät seuramme jäsenet, pyytää lupaa astua istuntosaliin.

— Ei ikinä! kaikki äänet huusivat.

— Hän näyttää haluavan todistaa meille, setä Prudence jatkoi, — että ilmapallojen ohjattavuuteen uskomisen on kaikkein mielettömintä haavetta.

Yleinen murina tuli vastaukseksi tähän selitykseen.

— Tulkoon tänne...! Tulkoon tänne!

— Mikä sen merkillisen miehen nimi on? sihteeri Phil Evans kysyi.

— Robur, setä Prudence vastasi.

— Robur...! Robur...! Robur! kaikki läsnäolijat huusivat.

Ja niin nopeasti syntynyt yksimielisyys siitä, että merkillinen vieras laskettaisiin sisään, johtui Weldon Instituutin toiveesta saada tulokkaan niskaan purkaa raivoisan kiihkonsa ylenpalttinen jännitys.

Myrsky oli siis hetkeksi tauonnut, ainakin näennäisesti. Kuinka mikään myrsky muuten voisi tyyntyä sellaisen kansan keskuudessa, joka lähettelee

pari kolme kertaa kuussa myrskyjä Eurooppaa kohti.

UUSI HENKILÖ ESITTÄYTYY.

— Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen kansalaiset, minun nimeni on Robur. Minä olen nimeni [Voima] arvoinen. Minulla on ikää neljäkymmentä vuotta, vaikken näytä edes kolmenkymmenen ikäiseltä, rautainen ruumiinrakenne, pettämätön terveys, huomattavat lihasvoimat ja sellainen vatsa, jota pidettäisiin strutsienkin keskuudessa oivallisena. Tämä ruumiillisesta puolesta.

Kaikki kuuntelivat häntä. Metelöitsijät vallan ällistyivät, kun vieras näin odottamatta puhui *pro facie sua*. Oliko hän hullu vai veijari? Oli miten oli, hän vaati ja saikin osakseen huomiota. Nyt ei enää kuulunut hiiskahdustakaan tässä kokouksessa, jossa äsken oli puhkeamassa hirmumyrsky. Täysi tyven hyökyaaltojen jälkeen.

Sitä paitsi Robur näytti hyvinkin olevan sellainen mies, joksi itseään sanoi. Keskikokoa, hartiat kuin säännöllisen puolisuunnikkaan pitempi yhdensuuntainen sivu, joka ulottui olkapäästä toiseen, ja tämän viivan yläpuolella, tanakan kaulan varassa, pyöreä, tavattoman iso pää. Minkä eläimen päähän sitä olisi voinut verrata, jos olisi tahtonut kaikessa hakea yhdennäköisyyttä? Härän päähän, mutta sellaisen, jolla oli älykkäät kasvot. Silmistä näki, että pieninkin vastustus saisi ne varmasti leiskumaan, ja niiden yllä saattoi huomata kulmakarvojen lihaksen alinomaa kiristyvän, mikä oli äärimmäisen tarmon merkki. Tukka oli lyhyt, hiukan kähärä, metallin hohtoinen, ikäänkuin teräsvillaa. Leveä rinta kohosi ja laski, aivan kuin

palkeilla painaen. Käsivarret, kämmenet, sääret, jalat olivat vartalon vertaisia.

Ei viiksiä, ei poskipartaa, mutta sen sijaan leveä leukaparta, kuten amerikkalaisilla merimiehillä — niin että voi nähdä leuan nivelet ja lihakset, joissa varmaankin oli tavaton voima. On laskettu — kaikkeahan ihminen laskee! — että tavallisen krokotiilin leukapielten puristus vastasi jopa neljänsadan ilmakehän painetta, kun sitä vastoin isokokoinen metsästyskoira voi purra vain niin kovaa kuin sata ilmanpainetta puristaa. Vieläpä on johdettu seuraava merkillinen kaava: jos yksi kilo koira tuotti kahdeksan kiloa leukalihasten voimaa, niin kilo krokotiiliä tuotti kaksitoista voimakiloa. Tämän mukaan laskien täytyi olettaa, että kilo mainittua Roburia tuotti ainakin kymmenen kilon verran leukapuristusta. Hän oli siis koiran ja krokotiilin keskiväliltä.

Mistä maasta tämä merkillinen henkilö oli kotoisin? Sitä olisi ollut vaikea sanoa. Ainakin hän puhui sujuvasti englantia, ilman sitä hieman laahaavaa murteellisuutta, joka on ominainen Uuden Englannin amerikkalaisille.

Hän jatkoi tähän tapaan:

— Nyt saatte myös kuulla jotakin henkisestä puolesta, arvoisat kansalaiset. Te näette edessänne insinöörin, joka henkisesti on ruumiinsa vertainen. Minä en pelkää mitään enkä ketään. Minulla on sellainen tahdonvoima, joka ei ikinä ole väistynyt toisen tahdosta. Kun minä olen päättänyt saavuttaa jonkin päämäärän, olisi koko Amerikan, jopa koko maailmankin, turha yhdessäkään ryhtyä estämään minua. Kun minulla on jokin aate, minä tahdon, että sitä kannatetaan, enkä siedä vastaväitteitä. Huomaatan näistä seikoista, arvoisat kansalaiset, siksi että teidän on tunnettava minut perinpohjin. Teistä voinee näyttää siltä, että puhun liian paljon itsestäni. Vähät siitä! Ja nyt vaadin teitä harkitsemaan, ennen kuin keskeytätte minut, sillä minä olen tullut sanomaan teille yhtä ja toista, mikä kenties ei oikein miellytä teitä.

Tyrskyn kohina alkoi levitä pitkin ensimmäistä penkkiriviä — merkinä siitä, ettei enää tarvinnut kauan odottaa meren myllerrystä.

— Jatkakaa, arvoisa vieras, setä Prudence tyytyi vastaamaan, vaikkei hänenkään ollut helppo säilyttää malttiaan.

Ja Robur jatkoi entiseen tapaan, välittämättä kuulijoistaan sen enempää:

— Niin juuri, minä kyllä tiedän! Vaikka on jo vuosisadan ajan kokeiltu mitään saavuttamatta ja yritetty kaikenlaista, mistä ei ole ollut mitään tulosta, on sittenkin vielä olemassa sellaisia harkitsemattomia ihmisiä, jotka itsepäisesti uskovat ilmapallojen ohjattavuuteen. He kuvittelevat, että jokin moottori, sähköllä käyvä tai muunlainen, voidaan kiinnittää heidän suurellisiin rakkuloihinsa, joihin ilmapallot voivat niin helposti tarttua. He luulottelevat pääsevänsä ilmapallon valtiaiksi samoin kuin laivaa hallitaan meren pinnalla. Senkö vuoksi, että joidenkin keksijöiden on tyvenellä tai melkein tuulettomalla ilmalla onnistunut joko kulkea viistoon tuulen mukana tai päästä hieman eteenpäin kevyttä tuulahdusta vastaan, kävisi ilmaa kevyempien ilmassa liitelevien kulkuneuvojen ohjaaminen todella päinsä? Kaikkea vielä! Teitä on täällä koolla satakunta miestä, jotka uskotte haaveidenne voivan toteutua, mutta te heitätte tuhansia dollareita, ette edes järveen, vaan suorastaan avaruuteen!

Perin merkillinen ilmiö — tämän vakuutuksen kuullessaan Weldon Instituutin jäsenet eivät edes hievahtaneet. Olivatko he tulleet yhtä kuuroiksi kuin maltillisiksi? Vai olivatko he vaiti siksi, että heidän teki mieli nähdä, kuinka pitkälle tuo julkea väittäjä uskaltaisi mennä?

Robur jatkoi:

— Mitä arvoa on ilmapallolla? Siinähan tarvitaan kuutiometri kaasua lisää joka kilolta, jonka se voi nostaa! Mokoma pallo pyrkii koneistonsa avulla

vastustamaan tuulta, vaikka on otettava huomioon, että vahvan tuulen paine laivan purjetta vasten vetää vertoja neljänsadan hevosen voimalle, ja vaikka Tay-virran sillan tuhossa saatiin nähdä hirmumyrskyn puskevan neljänsadan neljäntoista kilon voimalla joka neliometriä kohti! Palloko kelpaisi kulkuneuvoksi, vaikkei luonto ikinä ole tämän järjestelmän mukaan rakentanut ainoatakaan lentävää olentoa, olkoonpa se sitten siivekäs, kuten linnut, tai räpylöillä varustettu, kuten eräät kalat ja samoin eräät nisäkkäät...

— Nisäkkäät? muuan seuran jäsen huudahti.

— Niin juuri, yölepakot, jotka lentävät, ellen ole erehtynyt! Eikö arvoisa keskeyttäjä tiedä, että tämä lentävä eläin on nisäkäs, ja onko hän koskaan nähnyt munakasta valmistettavan yölepakon munista?

Silloin keskeyttäjä nieli kaikki vastaiset keskeytyksensä, ja Robur jatkoi yhtä hilpeästi:

— Mutta täytyisikö silti myöntää, että ihmisen on luovuttava valloittamasta ilmaa, kehittämästä tämän vanhan maailman yhteiskunnallisia ja valtiollisia tapoja käyttämällä hyväkseen näin ihailtavaa kulkuneuvoa? Ei suinkaan! Ja samoin kuin ihminen on päässyt merten valtiaaksi laivan avulla, käyttäen airoa, purjetta, ratasta ja potkuria, samoin hänestä tulee ilmakehän valtiasta, jos välineenä on ilmaa raskaampia koneita, sillä ollakseen sitä väkevämpi täytyy olla sitä painavampi.

Nyt kukaan ei enää voinut hillitä itseään. Kaikkien suusta kajahti Roburia kohti huutojen yhteislaukaus aivan kuin yhtä monen pyssyn tai kanuunan kidasta. Täytyihän vihdoinkin vastata suoraan sodanjulistukseen, joka oli viskattu ilmapallon harrastajien leiriin. Eikö tässä jälleen alkanut se vimmattu sota, jota kävivät ilmaa kevyemmän ja ilmaa raskaamman puolustajat?

Robur ei räpäyttänyt silmäänsäkään. Käsivarret ristissä rinnalla hän odotti uhmaten, että melu lakkaisi.

Setä Prudence käski kädenliikkeellä lopettamaan sanapommituksen.

— Niin, Robur jatkoi. — Tulevaisuus kuuluu lentokoneille. Ilma on kiinteä tukipiste. Jos ilmapatsas pannaan nousemaan 45 metrin nopeudella sekunnissa, voi ihminen seistä sen huipulla sillä ehdolla, että hänen kengänpohjiensa pinta-ala on vähintään kahdeksasosa neliömetriä. Ja jos patsaan nopeus kiihtyy 90 metriksi, hän voi siellä kävellä paljain jaloin. Mutta jos potkurin siivet painavat jonkin ilmamäärän alaspäin yhtä nopeasti, saadaan sama tulos.

Juuri tätä, mitä Robur nyt väitti, olivat ennen häntä sanoneet kaikki lentokoneiden puoltajat, joiden ponnistusten täytyikin hitaasti mutta varmasti johtaa tämän tehtävän ratkaisuun, de Ponton d'Amécourtille, de La Landellelle, Nadarille, de Luzylle, de Louvrielle, Liaisille, Béléguicille, Moreaulle, Richard-veljeksille, Babinetille, Jobertille, du Templelle, Salivesille, Penaudille, de Villeneuveille, Gauchotille, Michel Loupille, Edisonille, Planavergnelle ja monelle muulle kuului kunnia siitä, että oli levitetty näin yksinkertaisia ajatuksia. Monta kertaa ne hylättiin ja otettiin taas esille, ja niiden täytyi lopulta päästä voitolle. Oliko lentoteorian vastustajat, jotka väittivät, että lintu pystyy lentämään vain pullistumalla lämmittämällänsä ilmalla, joutuneet odottamaan heidän vastaustaan? Eivätkö he olleet näyttäneet toteen, että viiden kilon painoisen kotkan olisi täytynyt pumpata sisuksiinsa viisikymmentä kuutiometriä kuumennettua ainesta edes pysyäkseen ilmassa?

Samaa todisteli nyt Robur kiistämättömin perustein keskellä kaikilta tahoilta nousevaa hälinää. Ja lopuksi hän iski ilmapallon harrastajille vasten naamaa seuraavat lauseet: — Ilmapalloinenne ette kykene mihinkään, ette saavuta mitään, ette uskalla mitään! Vaikka teidän pelottomin

ilmapurjehtijanne John Wise onkin jo matkustanut ilmassa yhteen menoon lähes kaksituhatta kilometriä Amerikan mantereen yläpuolella, täytyi hänen sittenkin luopua aikeesta kulkea Atlantin poikki! Sitten ette ole edistyneet tällä alalla yhtä ainoatakaan askelta!

— Arvoisa herra, lausui nyt puheenjohtaja, joka turhaan ponnisteli pysyäkseen tyynenä, — te unohdatte, mitä kuolematon Franklinimme sanoi ensimmäisen Montgolfier-veljesten ilmapallon esiintyessä, kun oikea ilmapallo vasta oli syntymässä: — Se on vasta lapsi, mutta se kasvaa! ja se onkin kasvanut...

— Ei herra puheenjohtaja, se ei ole kasvanut..! Se on vain pullistunut... mutta se ei ole samaa.

Tämä oli suoranainen hyökkäys Weldon Instituutin suunnitelmia vastaan, sillä olihan tämä seura rakennuttamassa pallohirviötä ja antanut sille sekä aatteellisen että rahallisen tukensa. Pian risteilikin salissa seuraavan laatuksia, perin vähän rauhoittavia ehdotuksia:

— Alas se kuokkavieras!

— Heittäkää hänet puhujalavalta!

— Näyttäkää sille, että se on ilmaa raskaampi!

Ja lukuisia muita esityksiä.

Mutta sanoiksi tämä metakka jäi, eikä ryhdytty tositoimiin. Robur ei ollut milläänkään, vaan sai vielä huutaa:

— Kuulkaapas, te pallomiehet, menestys ei ikinä tule ilmapallojen osaksi, se kuuluu lentokoneille. Lintu lentää, mutta se ei suinkaan ole pallo, vaan koneisto...

— Kyllä se lentää, kiehahtanut Bat T. Fyn huusi, — mutta se lentää vastoin kaikkia mekaniikan lakeja!

— Todellako? Robur vastasi olkapäitään kohauttaen.

Sitten hän jatkoi:

— Siitä lähtien, kun on tutkittu isojen ja pienten siivekkäiden lentoa, on päässyt voitolle se yksinkertainen käsitys, ettei tarvitse muuta kuin jäljitellä luontoa, sillä luonto ei koskaan petä. Tällöin huomataan, että Albatrossi lyö siivillään tuskin kymmentä kertaa minuutissa, pelikaani seitsemänkymmentä...

— Seitsemänkymmentäyksi! muuan ilkkuva ääni huusi.

— Ja mehiläinen satayhdeksänkymmentäkaksi kertaa sekunnissa...

— Satayhdeksänkymmentäkolme! huudettiin kiusalla.

— Ja huonekärpänen kolmesataakolmekymmentä...

— Kolmesataakolmekymmentä ja puoli!

— Ja hyttynen miljoonia kertoja...

— Ei vaan miljardeja!

Mutta Robur ei välittänyt keskeytyksistä. Hän jatkoi siis todisteluaan.

— Näiden eri siipinopeuksien välillä...

— On koko joukko! joku kiljaisi.

— ... on mahdollista keksiä käytännöllinen ratkaisu. Sinä päivänä, jolloin

herra de Lucy saattoi todeta, että tamminkainen, pikku hyönteinen, joka ei paina kahta grammaa enempää, jaksoi nostaa ilmaan neljänsadan gramman painon, siis kaksisataa kertaa niin paljon kuin se itse painaa, saatiin myös ratkaisu lento-ongelmaan. Lisäksi oli todistettu, että siiven pinta-ala vähenee suhteellisesti sitä mukaa kuin lentävän eläimen koko ja paino lisääntyy. Siitä lähtien on jouduttu suunnittelemaan tai rakentamaan enemmän kuin kuusikymmentä konetta...

— Jotka eivät ole koskaan kenneet lentämään! sihteri Phil Evans huusi.

— Jotka ovat lentäneet tai vastedes lentävät, Robur vastasi joutumatta ymmälle. — Ja sanottakoon niitä jäykkäsiipisiksi, potkurisiipisiksi lentokoneiksi tai miksi tahansa, aina joudutaan kuitenkin linnuntapaisiin kojeisiin, ja niiden luominen juuri tekee ihmisestä ilmakehän valtiaan.

— Vai on siellä potkurisiipisiäkin! Phil Evans huomautti.

— Mutta eihän linnulla ole potkuria... mikäli me tiedämme!

— Onpa niinkin, Robur vastasi. — Kuten herra Penaud on todistanut, tekee lintu itsestään oikeastaan potkurin, ja sen lento on siis samanlaista kuin potkurisiipisen lentokoneen. Tulevaisuuden moottori onkin sen vuoksi potkuri...

Nyt alkoivat kaikki rähistä yhtäikaa, syytäen Roburin silmille sellaisen tulvan iva- ja haukkumasanoja, ettei hänen sanojaan voitu kuulla.

Vihdoin tuli sen verran hiljaisempaa, että setä Prudence pääsi sanomaan:

— Hyvä muukalainen, tähän asti te olette saanut puhua keskeyttämättä...

Weldon Instituutin arvoisan puheenjohtajan mielestä nämä letkaukset, huudot, haukkumiset eivät lainkaan olleet keskeytyksiä, vaan yksinkertaisesti

eri perusteiden esittämistä.

— Mutta kaiken varalta, hän jatkoi, — huomautan teille, että suurin osa amerikkalaisia ja muidenkin maiden insinöörejä on ennakolta tuominnut kelvottomaksi ja hylännyt lentämisteorian. Sen järjestelmän tappiopuolella on monta kuolemantapausta, esimerkiksi Sarrasin Lentäjä, Konstantinopolissa, munkki Voador Lissabonissa, Letur vuonna 1852, Groof vuonna 1864, sekä monta muuta uhria, joita en nyt muista, jopa klassisessa tarustossa mainittu Ikaros...

— Tämä järjestelmä, Robur vastasi, — ei ole sen syyllisempi kuin toinen, jonka marttyyrien luettelossa tavataan Pilâtre de Rozier Calaisissa, rouva Blanchard Pariisissa, Donaldson ja Grimwood, jotka putosivat Michigan-järveen, Sivel ja Crocé-Spinelli, Eloy ja niin monta muuta, joita ei suinkaan jätetä unohduksiin.

Näin hän antoi iskun iskusta, kuten miekkailussa sanotaan.

— Muuten, Robur jatkoi, — vaikka teidän onnistuisi miten parantaa ilmapallojanne, ette te niillä koskaan saavuta sellaista nopeutta, josta olisi käytöllistä hyötyä. Teidän kestäisi kymmenen vuotta kulkea maapallon ympäri — mutta lentokoneella voi sen matkan suorittaa viikossa!

Taas kuului uusia huutoja, joilla väitettiin valheeksi kaikki Roburin perusteet ja kuvitelmat, ja huumaavaa mellakkaa kesti kolmisen minuuttia, kunnes Phil Evans jälleen sai suunvuoron.

— Herra lentäjä, hän sanoi, — kun te kerran olette tullut meille ylistämään lentämisen etuja, niin saanemme kaikesti kysyä, oletteko itse koskaan lentänyt?

— Tietysti!

— Ja valloittanut ilman?

— Kenties, arvoisa herra.

— Eläköön Robur Valloittaja, huusi muuan ivallinen ääni.

— Sama se, Robur Valloittaja, sen nimen minä puolestani hyväksyn ja pidän sitä tästedes, sillä minulla on siihen oikeus!

— Me kuitenkin uskallamme epäillä sitä, Jem Cip kirkui.

— Hyvät herrat, puhui taas Robur, jonka kulmakarvat rypistyivät, — kun olen tullut vakavasti keskustelemaan vakavasta asiasta, en suvaitse sitä, että minulle vastataan väittämällä sanojani valheeksi, ja siksi tekisi mieleni tietää sen miehen nimi, joka minut keskeytti.

— Minun nimeni on Jem Cip... ja minä olen kasvissyöjä...

— Kansalainen Jem Cip, Robur vastasi, — olen kyllä tiennyt, että kasvissyöjillä yleensä on pitemmät suolet kuin muilla ihmisillä — ainakin puolen metrin verran. Sekin on jo paljon... mutta älkää pakottako minua venyttämään niitä lisää käymällä aluksi kiinni korviinne...

— Ulos ovesta!

— Heittäkää se päistikkaa kadulle!

— Pieksäkää se.

— Lynkataan se roisto!

— Kierretään potkuriksi!

Ilmapallon harrastajien raivo oli kiihtynyt äärimmilleen. Kaikki olivat

nousseet seisaalle. He ympäröivät puhujalavan. Robur katosi häntä tavoittavien käsivarsien keskelle, jotka huitoivat kuin ruo'ot myrskyn kourissa. Turhaan päästi höyrytorvi vimmattuja mylvähdyksiä räyhääjien niskaan! Tänä iltana luultiin kaiketi koko Philadelphiassa, että jokin kaupunginosa roihuisi ilmiliekeissä ja ettei Schuylkill-joen vesi riittäisi sammuttamaan sitä.

Mutta äkkiä mellakoivat näkyivät peräytyvän. Robur oli vetänyt molemmat kädet esiin taskuistaan ja ojensi niitä hurjistuneiden instituutin jäsenten etummaisista riveistä kohti.

Kummassakin kädessä oli amerikkalainen taskupistooli, joka toimi samalla revolverina ja jonka laukaisi pelkkä sormien puserrus. Ne olivat kuin pienikokoisia kuularuiskuja.

Käyttäen hyväkseen sekä hyökkääjien perääntymistä että siitä johtunutta hetkellistä hiljaisuutta hän huusi:

— Näyttää siltä, ettei Amerigo Vespucci ole keksinyt Uutta maailmaa, vaan Sebastiano Cabot! Te ette ole amerikkalaisia, pallomiehet, vaan Cabotin jälkeläisiä...

Samalla pamahti tuliaseista muutamia laukauksia umpimähkään. Kukaan ei haavoittunut. Savun seassa Robur katosi, ja kun ilma oli hiukan selvinnyt, ei hänestä enää näkynyt jälkeäkään. Robur Valloittaja oli lentänyt tiehensä, ikään kuin jokin lentokone olisi hänet siepannut mukaansa yläilmoihin.

KUUN MAINEEN PUOLUSTUS.

Weldon Instituutin jäsenet olivat tosin jo monta kertaa kokouksistaan poistuessaan saaneet myrskyisten keskustelujen kiihottamina Walnut-kadun ja sen lähiseudut kajahtelemaan melusta ja huudoista. Useasti olivat tämän korttelin asukkaat täydellä syyllä tehneet valituksia näistä liian äänekkäistä väittelijäjonoista, jotka häiritsivät heidän kotirauhaansa. Tuon tuostakin oli poliisien täytynyt sekaantua asiaan turvatakseen tien ohikulkijoille, joista suurin osa ei vähääkään piitannut koko ilmapurjehduksesta. Mutta ennen tätä iltaa ei rähinä koskaan ollut yltynyt näin hurjaksi, koskaan ei olisi valituksilla ollut pätevämpää aihetta, koskaan ei poliisien apua olisi kipeämmin kaivattu.

Sittenkin oli Weldon Instituutin jäsenten puolella tällä kertaa lieventäviä asianhaaroja. Olihan rohjettu käydä heidän kimppuunsa ihan heidän keskuudessaan. Näille ilmaa kevyemmän vimmatuille puoltajille oli yhtä vimmattu ilmaa raskaamman kannattaja lausunut kerrassaan vastenmielisiä asioita. Ja sitten, kun häntä aiottiin ryhtyä käsittelemään ansionsa mukaan, hän oli luikkinut tiehensä.

Mutta se vaati kostoja. Sellaisia loukkauksia ei saanut jättää rankaisematta, kun suonissa virtasi amerikkalaista verta! Amerikan poikia oli haukuttu Cabotin jälkeläisiksi! Eikö se herjaus ollut anteeksiantamaton varsinkin siksi, että se osui kohdalleen — historiallisesti?

Seuran jäsenet hyökkäsivät siis eri ryhminä pitkin Walnut-katua, sitten

läheisille kaduille, läpi koko kaupunginosaan. He herättivät asukkaat ja pakottivat heidät suostumaan perinpohjaiseen tarkastukseen, luvaten jälkeinpäin korvata kotirauhan rikkomisen, sillä tätä pidettiin erityisesti arvossa anglosaksilaiseen rotuun kuuluvien kesken. Kaikki rettelöt ja etsinnöt olivat turhia. Roburia ei löydetty mistään, ei pienintäkään jälkeä. Jos hän olisi karannut Weldon Instituutin *Go-ahead*-pallossa, häntä olisi ollut yhtä mahdollon löytää. Kun oli tunnin verran pidetty kotitarkastuksia, täytyi puuhasta luopua, ja seuran jäsenet hajaantuivat, ensin kuitenkin vannottuaan ulottavansa etsiskelyt koko Amerikan alueelle, Uuden mantereen molempiin puoliskoihin.

Kello yhdentoista aikaan oli hiljaisuus jo melkein palautunut äsken niin meluisaan kaupunginosaan. Philadelphia saattoi siis uudelleen vaipua sikeään uneen, jollainen kadehdittava siunaus tuli suurtenkin kaupunkien osaksi, jos niissä onneksi ei varsinaisesti harjoitettu teollisuutta. Seuran jäsenet eivät nyt ajatelleet muuta kuin suoriutua kukin pikimmiten kotiinsa. Mainitaksemme heistä vain jonkun huomattavimman, William T. Forbes kiirehti ison sokerikeittimönsä ääreen, missä neiti Doll ja neiti Mat olivat hänelle valmistaneet illallisteetä hänen omalla ruokosokerillaan maustettuna. Truk Milnor lähti tehtaalleen, jonka höyrykone puhisi läpi vuorokauden esikaupungin perimmässä kolkassa. Rahastonhoitaja Jem Cip, jota oli julkisesti syytetty siitä, että hänellä oli puolisen metriä pitemmät suolet kuin tavallisella ihmisellä, palasi ruokalaan, missä häntä odotti kasvisillallinen.

Mutta kaksi kaikkein huomattavinta ilmapallon harrastajaa — ainoastaan kaksi — ei näyttänyt aikovan niin pian palata kotiinsa. He olivat käyttäneet tätä tilaisuutta keskustellakseen entistä kiivaammin. Nämä kaksi olivat leppymättömät setä Prudence ja Phil Evans, Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri.

Seuran talon portilla oli palvelija Frycollin odottanut setä Prudencea,

isäntäänsä, ja lähtenyt seuraamaan tätä, välittämättä vähääkään asiasta, joka sai nämä virkatoverit riitelemään.

Kun äsken käytettiin verbiä keskustella kuvaamaan sitä toimintaa, johon seuran puheenjohtaja ja sihteeri yksissä tuumin ryhtyivät, se oli oikeastaan vain asian kaunistelemista. Totta puhuen he kiistelivät hyvin tarmokkaasti, minkä oli aloittanut heidän vanha kilpailunsa.

— Ei, hyvä herra, ei! Phil Evans toisti. — Jos minulla olisi ollut kunnia toimia Weldon Instituutin puheenjohtajana, ei koskaan olisi sattunut sellaista skandaalia.

— No, mitä olisitte tehnyt, jos teillä olisi ollut se kunnia? setä Prudence kysyi.

— Olisin keskeyttänyt puheenvuoron julkiselta herjaajalta, ennen kuin hän olisi ehtinyt suutansakaan avata!

— Minusta näyttää, että puheenvuoron keskeyttämiseksi tarvitsee ainakin sallia ensin puhua.

— Ei Amerikassa, hyvä herra, ei Amerikassa.

Ja näin heittäessään toisilleen letkauksia, jotka olivat pikemmin kirpeänkuin makeanpuoleisia, nämä kaksi herraa kävelivät pitkin katuja, jotka veivät yhä kauemmas kotoa; he kulkivat monen korttelin lävitse, jolloin he joutuisivat palatessaan sitten tekemään pitkän kierroksen.

Frycollin seurasi yhä kintereillä; mutta hänen mieltään ei lainkaan rauhoittanut se huomio, että hänen isäntänsä käveli sellaisiin osiin kaupunkia, jotka olivat jo autioita. Nämä paikat eivät miellyttäneet palvelija Frycollinia, varsinkaan keskiyön lähestyessä. Pimeys olikin hyvin sankka ja kuu sattui olemaan uusi, vasta aloittaen 28 vuorokauden paistettaan.

Frycollin silmäili siis oikealle ja vasemmalle, ettei epäilyttäviä varjoja olisi ollut heitä vaanimassa. Ja totisesti hän luulikin näkevänsä viisi tai kuusi pitkää roikaletta, jotka ilmeisesti eivät päästäneet heitä näkyvistään.

Vaistomaisesti Frycollin lähestyi isäntäänsä, mutta ei olisi millään ehdolla uskaltanut häiritä tätä keskellä sanailua, sillä siitä olisi tullut palkinnoksi pari läimäystä.

Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri huomaamattaan ja sattumalta kävelivät Fairmont-puistoon päin. Väittelynsä ollessa kiivaimmillaan he astelivat kuuluisaa rautasiltaa pitkin Schuylkill-joen poikki; he kohtasivat vain muutamia myöhäisiä jalankulkijoita ja joutuivat viimein keskelle laajoja alueita, joista toiset oli jätetty rehevöitymään niityiksi, toisia taas varjostivat kauniit puut, jotka tekivät tästä puistosta mitä ihanimman virkistyspaikan.

Nyt valtasi Frycollinin entistä hurjempi pelko, sitäkin suuremmalla syyllä, kun mainitut viisi tai kuusi hahmoa olivat hiipineet hänen perästään Schuylkill-joen sillan poikki. Hänen silmäteränsäkin laajenivat niin suuriksi, että ulottuivat melkein kehäkalvojen reunaan. Samalla hänen ruumiinsa pieneni, painui kokoon, ikään kuin sillä olisi ollut yhtä suuri supistumiskyky kuin nilviäisillä ja eräillä niveleläimillä!

Syynä oli se, että palvelija Frycollin oli pahimman lajin pelkuri.

Hän oli aito neekeri Etelä-Carolinasta, typerä pää hintelän vartalon jatkona. Ikää hänellä oli kaksikymmentäyksi vuotta, mikä merkitsi, ettei hän ollut edes syntynyt orjana, mutta se ei tehnyt häntä paremmaksi. Hän oli ulkokullattu, herkkusuu, laiska ja erityisesti viheliäinen pelkuri. Setä Prudencen palveluksessa hän oli ollut jo kolme vuotta. Lukemattomia kertoja hänet oli uhattu ajaa tiehensä, mutta hänen oli annettu vielä jäädä, kun pelättiin, että seuraaja olisi vielä huonompi. Mutta ottaessaan osaa sellaisen isännän elämään, joka aina oli valmis mitä rohkeimpiin yrityksiin, Frycollinin

piti tietää, että hänen raukkamaisuutensa voisi monestikin joutua perin kovalle koetukselle. Sen vastapainona oli kuitenkin oivallisia etuja. Häntä ei liian paljon haukuttu herkuttelustaan, vielä vähemmän laiskuudestaan. Mutta voi sinua, palvelija Frycollin, jospa olisit aavistanut, millainen tulevaisuus sinulla oli edessäsi!

Minkähän takia Frycollin ei ollut pysynyt Bostonissa erään Sneffelin herrasväen palveluksessa, joka aiottuaan matkustaa Sveitsiin oli jäänyt kotiin maanvyörymien vuoksi? Eikö juuri se paikka sopinut Frycollinille paremmin kuin setä Prudencen koti, jossa yltiöpäisyys oli tavallista?

Mutta hän oli nyt kerta kaikkiaan täällä, ja hänen isäntänsä oli lopulta tottunut hänen vikoihinsa. Muuten hänellä oli eräs ansiokin. Vaikka hän oli syntyjään neekeri, hän ei kuitenkaan puhunut neekerimurretta. Se oli otettava huomioon, sillä mikään ei ollut niin ilkeätä kuultavaa kuin tämä mongerrus, jossa possessiivipronomineja ja infinitiivejä käytettiin ylenpalttisesti väärin.

Varmaa siis oli, että Frycollin oli pelkuri ja, kuten joskus sanotaan, arka kuin kuu.

Mutta tämän vertauksen johdosta on täysi syy esittää vastalause, sillä sehän loukkaa vaaleata Foibea, suloista Seleneä, säteilevän Apollonin siveää sisarta. Millä oikeudella saisi arkuudesta syyttää taivaankappaletta, joka maailman alusta saakka oli katsellut maata suoraan edestä, milloinkaan kääntämättä sille selkäänsä?

Olkoon sen laita kuinka tahansa, tähän aikaan — hyvin lähellä keskiyön hetkeä — kalpean loukatun sirppi oli jo katoamassa länteen puiston korkeiden oksien taakse. Sen säteet pujottelivat lehtien lomitse ja sirottelivat muutamia läikkiä maahan. Puiden juurella oli niiden vuoksi hiukan valoa.

Se auttoi Frycollinia katselemaan ympärilleen tarkemmin.

— Huh! hän äännähti. — Aina ne roistot ovat mukana! Totta vie, ne tulevat yhä lähemmäs!

Nyt hän ei enää empinyt, vaan kiirehti isäntänsä luo ja sanoi:

— Master setä!

Näin hän nimitti setä Prudencea, joka oli määrännytkin hänet käyttämään sitä puhuttelutapaa.

Tällä hetkellä oli molempien kilpailijain väittely yltynyt äärimmilleen. Ja kun he kumpikin käskivät toinen toistaan painumaan hiiteen, sai Frycollin vastaukseksi töykeän kehotuksen korjata luunsa samaan paikkaan.

Samalla kun he sanailivat vastatusten silmät kiiluen, setä Prudence marssi eteenpäin Fairmont-puiston autioita niittyjä pitkin, yhä kauemmas Schuylkill-joesta ja sillasta, jolle täytyi palata kaupunkiin päästäkseen.

Sitten he kaikki kolme joutuivat keskelle korkeaa tukkimetsää, jonka latvoja hipaisivat kuun viimeiset säteet. Sen takana oli laaja aukeama, soikea kenttä, joka olisi mainiosti sopinut kilparadaksi. Ainoakaan epätasaisuus ei olisi siellä häirinnyt hevosten nelistystä, yksikään puuryhmä ei olisi estänyt katselijoita näkemästä koko tannerta, jolla oli ympärysmittaa useita kilometrejä.

Mutta jos setä Prudence ja Phil Evans eivät olisi niin täysin kiinni väittelyssä, jos he olisivat vähänkin katselleet ympärilleen, heille olisi piankin selvinnyt, ettei tämä aukeama enää ollut samanlainen kuin tavallisesti. Oliko tuo laitos, joka oli tänne perustettu eilisen jälkeen, ehkä jokin myllytehdas? Sitä olisi todellakin luullut myllytehtaaksi, sillä siinä oli rykelmä tuulimyllyjä, joiden tällä hetkellä liikkumattomat siivet sojottivat puolihämärässä.

Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri eivät kuitenkaan panneet merkille tätä outoa maisemanvaihdosta Fairmont-puistossa. Frycollinkaan ei nähnyt sitä. Hänen huomionsa oli kiinnittynyt vain siihen, että maleksijat lähenivät ja liittyivät toisiinsa ikään kuin ryöstöaikeissa. Hänet valtasi nyt kouristava pelko, jäsenet herpaantuivat, hiukset nousivat pystyyn — sanalla sanoen, hän oli joutunut kauhun äärimmäiseen vaiheeseen.

Mutta sittenkin hän jaksoi vielä polvien täristessä huutaa viimeisen kerran:

— Master setä...! Master setä!

— No mitä ihmettä siellä nyt on? setä Prudence kysyi.

Kenties Phil. Evans ja hän olisivat mielelläänkin purkaneet vimmaansa peittoamalla aika lailla tätä kovaonnista palvelijaa. Mutta siihen ei heillä ollut aikaa, yhtä vähän kuin Frycollin ehti heille vastata.

Jostakin kuului kimeä vihellys. Heti sen jälkeen syttyi sähkötähden tapainen valo keskellä aukeamaa.

Epäilemättä se oli sovittu merkki, ja tässä tapauksessa se ilmoitti, että oli tullut aika ryhtyä johonkin tihutyöhön.

Nopeammin kuin osasi kuvitellakaan, metsän laidasta syöksähti kuusi miestä, kaksi tarttui setä Prudenceen, kaksi Phil Evansiin, loput kaksi palvelija Frycolliniin, mutta nämä kaksi viimeistä olivat ilmeisesti liikaa, sillä neekeri ei kyennyt tekemään vastarintaa.

Vaikka Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri oli yllätetty äkkirynnäköllä, he yrittivät kuitenkin puolustaa itseään. Mutta siihen ei heillä ollut aikaa eikä voimia. Muutamassa sekunnissa heidät oli vaiennettu suukapuloilla, peitetty silmät siteillä, nujerrettu ja köytetty, ja sitten heitä kannettiin kiireesti aukeaman poikki. Mitä muuta he voivat ajatella kuin että

olivat joutuneet tekemisiin sellaisten häikäilemättömien roistojen kanssa, jotka eivät viivytelleet tyhjentämästä metsän yksinäisyyteen jääneiden ihmisten taskuja. Mutta näin ei kuitenkaan käynyt. Heidän taskujaan ei edes tutkittu, vaikka setä Prudencella aina oli mukanaan muutamia tuhansia dollareita.

Hyökkäyksestä oli kulunut tuskin minuuttiakaan — eikä miesten kesken ollut vaihdettu sanaakaan — kun setä Prudence, Phil Evans ja Frycollin tunsivat, että heidät laskettiin varovasti, ei aukeaman ruoholle, vaan jonkinlaiselle lattialle, joka narahti heidän painostaan. Siellä heidät sovitettiin seisomaan lähekkäin. Sitten kuului ovi paukahtavan kiinni, ja salvan kitiseminen pieliraudassa kertoi heille, että he olivat vankeina.

Pian alkoi yhtämittäinen humina tai hyrinä, ikään kuin frrr... jossa ärrät jatkuivat äärettömiin, eikä mitään muuta ääntä kuulunut tämän tyynen yön autiudessa...

* * * * *

Mikä hälinä nousikaan Philadelphiassa seuraavana päivänä! Aamun ensi hetkistä saakka tiedettiin, mitä oli tapahtunut eilen illalla Weldon Instituutin kokouksessa: sinne oli ilmestynyt salaperäinen henkilö, muuan insinööri nimeltä Robur — Robur Valloittaja — joka oli ilmeisesti tahtonut haastaa riitaa ilmapallon harrastajien kanssa ja sitten selittämättömällä tavalla kadonnut.

Mutta sitten vasta todella hämmästyttiin, kun koko kaupunki sai kuulla, että seuran sekä puheenjohtaja että sihteeri myös olivat kadonneet 12. ja 13. päivän välisenä yönä.

Tietysti heitä haettiin kaikista mahdollisista paikoista kaupungista ja lähiseuduilta. Kaikki oli turhaa. Philadelphian, Pennsylvanian ja koko

Amerikankin sanomalehdet ja aikakauskirjat tarttuivat asiaan ja selittivät sitä lukemattomilla eri tavoilla, joista ei yksikään osunut oikeaan. Melkoisia palkintoja luvattiin ilmoituksissa ja seiniin naulatuissa kuulutuksissa — ei ainoastaan sille, joka löytäisi arvoisat kadonneet henkilöt, vaan sillekin, joka voisi esittää joitakin sellaisia tietoja, että päästäisiin heidän jäljilleen. Mistään ei ollut apua. Vaikka maa olisi nielaissut heidät, niin Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri eivät olisi sen paremmin hävinneet maapallon pinnalta.

Tämän johdosta vaativat hallituksen äänenkannattajat, että poliisin lukumäärää lisättäisiin hyvin tuntuvasti, koska tällaisiin konnantöihin voitiin ryhtyä Yhdysvaltojen parhaimpia kansalaisia vastaan — ja siinä ne olivatkin oikeassa.

Toisaalta vastustuspuolueen lehdet vaativat, että samainen henkilökunta erotettaisiin toimestaan hyödyttömänä, koska sellaiset konnantyöt olivat mahdollisia eikä niiden tekijöistä saatu pienintäkään selvyyttä — ja kenties ei tämäkään mielipide ollut väärä.

Sillä välin poliisi pysyi samana kuin se ennestään oli ja ikuisesti tulee olemaankin tässä parhaimmassa maailmassa, joka ei ole eikä voisikaan olla täydellinen.

VÄLIRAUHA.

Side silmillä, kapula suussa, köysi ranteissa, toinen jaloissa ei voi nähdä, puhua, eikä liikkua. Se ei ollut omiaan tekemään setä Prudencen, Phil Evansin ja palvelija Frycollinin tilannetta mukavammaksi. Sitä paitsi he eivät tienneet, keitä tällaisen ihmisryöstön tekijät olivat, mihin tyrmään heidät oli paiskattu kuin mitkään mytyt tavaravaunuun, missä he nyt olivat tai mikä kohtalo heille oli varattu. Tästä kaikesta epätietoisuudesta saattoi lauhkeinkin lammas raivostua. Toisaalta sai pitää varmana, ettei Weldon Instituutin jäseniä voinut kärsivällisyyden puolesta likimainkaan verrata mainittuun viattomaan eläinlajiin. Kun muisti setä Prudencen rajun luonteen, voi helpostikin kuvitella, missä mielentilassa hän nyt oli.

Ainakin Phil Evansin ja hänen täytyi ottaa huomioon se mahdollisuus, että heidän olisi vaikea huomisiltana saapua seuran toimistoon.

Mitä taas tuli Frycolliniin, niin hän ei silmät ja suu sidottuina kyennyt ajattelemaan kerrassaan mitään. Hän olikin pikemmin kuollut kuin elossa.

Kului tunti, eikä vankien tilanteessa tapahtunut minkäänlaista muutosta. Ketään ei ilmestynyt tapaamaan heitä tai palauttamaan heille liikunnan ja puheen vapautta, jota he niin kipeästi kaipasivat. He eivät voineet muuta kuin päästää tukahtuneita huokauksia, toisinaan ähkäistä suukapulansa takaa ja hiukan putkahdella kuin särjet, jotka menevät tainnoksiin jouduttuaan syntymälampensa ulkopuolelle. Selittämättäkin ymmärsi, kuinka paljon

mykkää vimmaa, peitettyä tai oikeammin sidottua raivoa sellainen rimpuileminen ilmaisi. Sitten he pysyivät näiden tuloksettomien ponnistusten jälkeen jonkin aikaa alallaan. Mutta kun heiltä puuttui näköaisti, he koettivat kuulon avulla hankkia edes jotakin selkoa siitä, mitä tämä tuskastuttava tilanne tarkoitti. Turhaan he kuitenkin tavoittivat korvillaan muuta ääntä kuin loppumatonta ja käsittämätöntä hyrinää, joka tuntui käärivän heidät pöyristyttävään ilmapiiriin.

Sitten kävi näin: Phil Evans, joka luonteensa mukaan toimi kylmäverisesti, sai höllennetyksi ranteitaan sitovaa köyttä. Solmu aukeni vähitellen, sormet liukuivat toistensa päällitse ja hänen kätensä vapautuivat.

Tarmokas hieronta palautti niissä verenkierron, jota tiukka köyttäminen oli häirinnyt. Hetkistä myöhemmin Phil Evans oli riuhtaissut pois silmiä peittäneen siteen, vääntänyt kapulan ulos suustaan ja leikannut poikki köydet bowie-puukkonsa hyvin hiotulla terällä. Eihän sellainen amerikkalainen, jolla ei aina olisi bowie-puukkoa taskussaan, enää olisikaan amerikkalainen.

Siinä muuten olikin kaikki, kun Phil Evans jälleen sai kyvyn liikkua ja puhua. Silmilleen hän ei sittenkään löytänyt hyödyllistä käyttöä — ainakaan aluksi. Kopissa vallitsi sankka pimeys. Mutta hitunen valonhäivää pilkisteli jonkinlaisesta ampuma-aukosta, joka oli puhkaistu seinään parin metrin korkeudelle.

Kuten saattoi odottaakin, Phil Evans ei minkään persoonallisen kaunan takia vähääkään viivytellyt vapauttamasta kilpailijaansa. Muutamat bowie-puukon viillokset riittivät katkaisemaan ne solmut, jotka kiristivät setä Prudencen jalkoja ja käsiä. Silloin hän vääntäytyi heti puoliksi raivoissaan polvilleen, kiskaisi siteen silmiltään ja suukapulan irti ja lausui tukahtuneella äänellä:

— Kiitos!

— Ei kestä, toinen vastasi.

— Phil Evans!

— Setä Prudence!

— Täällä ei enää ole Weldon Instituutin puheenjohtajaa eikä sihteerää, ei enää vihamiehiä!

— Olette oikeassa, Phil Evans myönsi. — Me olemme nyt vain kaksi miestä, joiden pitää kostaa kolmannelle, sillä tämä konnantyö vaatiikin ankaria vastatoimenpiteitä. Ja se kolmas on...

— Se on Robur!

— Niin juuri, Robur.

Kerrankin ilmeni siis asia, josta molemmat entiset kilpailijat olivat täysin yhtä mieltä. Siitä ei tarvinnut pelätä mitään väittelyä.

— Entä palvelijanne? Phil Evans huomautti viitaten pimeässä Frycollinia kohti, joka puhkui kuin hylje. — Hänet pitää myös päästää siteistä.

— Ei vielä, setä Prudence vastasi. — Hän saisi meidät hermostumaan ruikutuksillaan, mutta meillä on tärkeämpääkin tehtävää kuin surkutella kohtaloamme.

— Mitä siis, setä Prudence?

— Pelastaa nahkamme, jos se on mahdollista.

— Ja vaikka se olisi mahdotontakin.

— Aivan oikein, Phil Evans, vaikka se olisi mahdotontakin.

Mitä tuli siihen mahdollisuuteen, että tämä kaappaus olisi jonkun muun kuin salaperäisen Roburin syytä, se ei voinut pälkähtääkään arvoisan puheenjohtajan tai hänen virkaveljensä päähän. Tavalliset kelpo roistot olisivatkin tietysti siepanneet heiltä kellot, jalokivet, lompakot, kukkarot ja sitten heittäneet heidät Schuylkill-joen pohjaan sivallettuaan puukolla hyvän iskun kurkkuun, telkeämättä heitä ties minne... Niin, missä he nyt olivat? Se oli todella vakava kysymys, jota sieti pohtia, ennen kuin ryhdyttäisiin valmistelemaan karkaamista ja voitaisiin edes hiukan toivoa sen onnistuvan.

— Phil Evans, setä Prudence jatkoi, — kokouksesta lähtiessämme meidän ei olisi pitänyt vaihtaa keskenämme eräitä kohteliaisuuksia, joita ei nyt ole syytä enää muistella, vaan meille olisi ollut edullisempaa hiukan varoa hajamielisyyttämme. Jos olisimme pysyneet Philadelphian kaduilla, meidän ei olisi näin käynyt. Robur oli arvatenkin aavistanut, mitä kokouksessa tapahtuisi; hän osasi ennakolta ottaa lukuun, että hänen uhmaava esiintymisensä ehdottomasti raivostuttaisi kaikkia, ja oli kaikesti jättänyt portille muutamia roistojaan, joiden piti antaa hänelle aseellista apua. Kun me sitten lähdimme Walnut-kadulta, hänen kätyrinsä seurasivat meitä, tulivat perässämme, ja kun he näkivät meidän varomattomasti marssivan Fairmont-puistoon, heidän oli helppo toteuttaa konnantyönsä.

— Juuri niin, Phil Evans myönsi. — Oli kerrassaan väärin, ettemme suoraa päätä palanneet kotiin.

— Ainahan ollaan väärässä, kun ei ole järkeä päässä, setä Prudence vastasi.

Tällä hetkellä kuului kopin pimeimmästä nurkasta syvä huokaus.

— Mitä se on? Phil Evans kysyi.

— Ei mitään! Frycollin vain näkee unta.

Ja setä Prudence jatkoi:

— Siitä hetkestä, jolloin meidät siepattiin kiinni muutaman askeleen päässä aukeaman laidasta, siihen hetkeen, jolloin meidät teljettiin tähän komeroon, ei voinut kulua enempää kuin kymmenen minuuttia. Siitä voi varmasti päättää, ettei meitä ole laahattu Fairmont-puiston ulkopuolelle...

— Ja jos meitä olisi kuljetettu jonnekin, olisimme kaikei tunteneet kulkuneuvon liikkuvan.

— Sitä minäkin, setä Prudence vastasi. — Niinpä saammekin olla varmoja siitä, että olemme nyt suljettuina jonnekin ajoneuvon koppiin. Kenties tämä on sellainen pitkä vankkuri, joita käytetään ruohoaavikoilla, tai taikureiden markkinakoju...

— Arvatenkin! Jos tämä taas olisi Schuylkill-joen rantaan kiinnitetty vene, sen täytyisi edes hiukan keinahdella puolelta toiselle, kun vesi virtaa sen alla.

— Samaa mieltä minäkin, aina samaa mieltä, setä Prudence toisti, — ja kun vielä siis olemme kentällä, minusta näyttää nyt jos koskaan olevan paras aika karata. Saammehan sitten jälkeinpäin etsiä sitä Roburia...

— Ja panna hänet kalliisti maksamaan sen, että hän riisti vapauden kahdelta Amerikan Yhdysvaltojen kansalaiselta!

— Kalliisti... hyvin kalliisti!

— Mutta mikähän se on miehiään? Mistä hän lienee kotoisin? Onko hän englantilainen, saksalainen vai ranskalainen...

— Konna se on, eikä muuta tietoa tarvita, setä Prudence vastasi. — Ja nyt työhön!

Sitten molemmat alkoivat kädet ojossa, sormet harallaan, tunnustella vankilansa seiniä löytääkseen jonkin liitoksen tai raon. Ei mitään, ei ovessakaan mitään. Se oli suljettu ilmatiiviisti, ja mahdotonta oli murtaa lukkoakaan. Piti siis puhkaista reikä ja livahtaa siitä ulos. Mutta sitä varten oli otettava selville, pystyisivätkö bowie-puukot seiniin vai tylsyisivätkö tai taittaisivatko niiden terät siinä puuhassa.

— Mitähän tuo lakkaamaton hyrinä tarkoittaa? kysyi Phil Evans, jota jatkuva "frrrr" yhä ihmetytti.

— Tuulee, mitäs muuta, setä Prudence vastasi.

— Tuulee, niinkö? Mutta minusta näytti keskiyöhön asti, että ilta oli ihan tyyni...

— Totta kyllä, Phil Evans. Jollei se hyrinä aiheudu tuulesta, niin mitä se teidän mielestänne voisi olla?

Phil Evans käänsi esiin veitsensä parhaimman terän ja koetti viiltää seinää lähellä ovea. Kenties riittäisi, jos saisi puhkaistuksi läven, niin että pääsisi avaamaan ulkopuolelta, sillä olihan mahdollista, että ovea piti kiinni vain salpa tai että avain oli jäänyt lukkoon.

Muutaman minuutin ahertamisesta ei ollut muuta tulosta kuin että bowie-puukon terät tulivat lovia täyteen, niiden kärki katkesi ja ne muuttuivat tuhathampaisiksi sahoiksi.

— Eikö pysty, Phil Evans?

— Ei.

— Tuntuuko siltä, että olemme teräskopissa?

— Ei, setä Prudence. Kun näitä seiniä koputtaa, ei kuulu vähääkään metallista sointia.

— Ovatko ne siis rautatammea?

— Ei, ei rautaa eikä tammea.

— No mitä ainetta?

— Lempo sen tietää, mutta ainakaan ei sellaista ainetta, johon teräs pystyisi.

Setä Prudence sai raivonpuuskan, kirosi ja potkaisi jymisevää lattiaa, samalla kun hänen kätensä yrittivät kuristaa kuviteltua Roburia.

— Tyyntykää, setä Prudence, Phil Evans sanoi hänelle. — Malttakaa mielenne ja yrittäkää vuorostanne.

Setä Prudence yritti, mutta bowie-puukko ei kyennyt leikkaamaan seinää, johon se ei saanut edes parhaimmalla terällään uurretuksi naarmua, sillä se oli kuin kristallia.

Karkaaminen oli siis mahdotonta, mikäli sitä tahdottiin yrittää sitten, kun ovi olisi saatu auki.

Ei auttanut muu kuin tyytyä kohtaloon, ainakin toistaiseksi, mikä ei juuri ollut jenkkien mielenlaadun mukaista, ja jättää pelastus sattuman varaan, mikä taas oli kerrassaan vastenmielistä käytännön miehille. Mutta tähän alistumiseen liittyi herjauksia, törkeitä sanoja, kiihkeitä syytöksiä Roburia vastaan, joka varmaankaan ei piitannut niistä mitään, mikäli hän yksityiselämässään oli vähänkään samanlainen kuin esiintyessään julkisesti Weldon Instituutin kokouksessa.

Sillä välin alkoi Frycollin osoittaa hyvinkin selvästi oireita pahoinvoinnista. Joko hänellä oli vatsakouristuksia tai hänellä oli lihaskrampeja, joka tapauksessa hän reuhtoi perin surkuteltavasti.

Setä Prudencen mielestä näytti olevan parasta tehdä loppu tästä voimistelusta leikkaamalla poikki neekeriä sitovat köydet.

Kenties hän sittenkin sai katua sitä. Sillä vapaaksi päästyään Frycollin päästi loputtomia valituksia, joissa kauhun tuskat sekoittuivat nälän vaivoihin. Miesparan pää kärsi yhtä pahasti kuin vatsa. Vaikeata olisi ollut sanoa, kumpaa neekerin piti erityisemmin kiittää siitä, mitä hän nyt koki.

— Frycollin! setä Prudence huudahti.

— Master setä...! Master setä! neekeri vastasi kesken kahden surkean ruikutuksen.

— On mahdollista, että meidät on tuomittu nälkäkuolemaan tässä kirotussa kopissa. Mutta me olemme päättäneet olla sortumatta niin kauan kuin käytettävänäimme on mikä tahansa äärimmäinen ravitsemiskeino elämämme jatkamiseksi.

— Aiotteko syödä minut? Frycollin huusi.

— Niin kuin aina käytetään neekeriä tällaisessa tapauksessa! Sen vuoksi Frycollin, yritä olla niin, että sinut unohdetaan...

— Tai muuten sinut fri-kas-soi-daan! Phil Evans lisäsi.

Ja Frycollin pelkäsikin tosissaan, että hänet käytettäisiin pidentämään kahden ilmeisesti kalliimman ihmisen henkeä. Niinpä hänen ei auttanut muu kuin tyytyä valittamaan ääneti itseksensä.

Mutta aika kului, ja kaikki yritykset oven tai seinän murtamiseksi olivat jääneet tuloksettomiksi. Mistä aineksesta seinät oli tehty, se ei selvinnyt. Ne eivät olleet metallia, puuta eikä kiveä. Muuten kopin lattiakin tuntui olevan samaa salaperäistä ainesta. Kun sitä polki jalalla, kuului outoa kuminaa, jota setä Prudencen olisi ollut hieman vaikea määritellä miksikään ennestään tunnetuksi ääneksi. He tekivät myös toisen huomion: lattian alla tuntui olevan tyhjää, ainakin kuminasta päätellen, ikään kuin se ei olisikaan ollut Fairmont-puiston maaperällä. Ja sama selittämätön hyrinä kuului koskettavan sen alapintaakin. Kaikki tämä sai heidät levottomiksi.

— Setä Prudence! Phil Evans sanoi.

— No mitä, Phil Evans? setä Prudence kysyi.

— Luuletteko, että koppimme on siirtynyt paikaltaan?

— En suinkaan.

— Mutta silloin, kun meidät ensin teljettiin tänne, muistan varmasti tunteneeni tuoreen ruohon hajun ja havupuiden pihkaisen tuoksun. Nyt sen sijaan minun on turha vetää ilmaa sieraimiini — kaikki nuo tuoksut ovat haihtuneet...

— Se on totta.

— Kuinka sen voi selittää?

— Sen saa selittää kuinka tahansa, Phil Evans, paitsi otaksumalla, että vankilamme olisi liikkunut minnekään. Toistan vieläkin, että jos meitä nyt kuljetettaisiin ajoneuvoilla tai koppimme olisi liikkuvassa veneessä, me sen myös varmasti tuntisimme.

Frycollin päästi silloin pitkän ähkäyksen, jota olisi voinut luulla hänen

viimeiseksi huokaukseen, ellei sitä olisi seurannut monta muuta.

— Teeke jo mieli kuvitella, että Robur piakkoin noutaa meidät täältä puheilleen, Phil Evans virkkoi.

— Sitä minäkin toivon, setä Prudence huudahti, — ja silloin minä sanon hänelle...

— Mitä?

— Että hän aluksi oli röyhkeä ja lopuksi ilmetty konna! Tällä hetkellä Phil Evans pani merkille, että alkoi koittaa päivä. Valo oli vielä hämärää pilkottaessaan koppiin pienestä aukosta, joka oli puhkaistu seinän yläosaan vastapäätä ovea. Kello täytyi siis olla noin neljä aamulla, koska juuri siihen aikaan päivästä, tällä leveysasteella ja kesäkuussa, Philadelphian horisontti alkaa vaaleta auringon ensi säteistä.

Mutta kun setä Prudence otti esille lyöntikoneistolla varustetun taskukellonsa — mestariteoksen, joka oli valmistettu hänen virkatoverinsa omassa tehtaassa — ja painoi sen nuppia, se soitti vasta neljännestä vaille kolmea, vaikka kello selvästi kuului käyvän.

— Merkillistä, Phil Evans huomautti. — Kello neljännestä vaille kolme pitäisi vielä olla pimeä.

— Sitä ei voi muutoin selittää kuin että kelloni on jätättänyt, setä Prudence tuumi.

— Mitä? Phil Evans huudahti kiivastuen. — *Walton Watch Companyn* valmistama kello!

Oli miten oli, se ainakin oli varmaa, että aamu koitti. Vähitellen tuli aukko näkyviin valkoisena läikkänä kopin sakeassa pimeydessä. Kuitenkin saattoi

huomata, että vaikka sarastus tulikin pikemmin kuin neljäskymmenes eli Philadelphian leveysaste oikeastaan salli, se ei lisääntynyt niin nopeasti kuin tällä kohdalla päiväntasaajan ja pohjoisnavan välillä muuten oli tapana.

Tämä uusi havainto oli setä Prudencen ansiota, mutta mitään selitystä ei siihenkään keksitty.

— Ehkä voisi joten kuten kavuta tuon aukon luo, Phil Evans virkkoi, — ja yrittää katsoa, missä nyt ollaan.

— Se käy hyvinkin päinsä, setä Prudence vastasi ja lisäsi, kääntyen Frycolliniin päin:

— Fry, kömmipäs pystyyn!

Neekeri suoristautui.

— Nojaa selkääsi tuohon seinään, setä Prudence jatkoi, — ja te, Phil Evans, nousekaa hänen olkapäilleen, samalla kun minä tuen häntä, ettei hän lysähdä altanne.

— Hyvä on, Phil Evans vastasi.

Hetkistä myöhemmin hän seisoj polvillaan Frycollinin hartioilla, silmät aukon tasalla.

Aukossa ei ollut sellaista mykiömäistä lasia kuin laivan ikkunassa, vaan siinä oli tavallinen ruutu. Vaikkei se ollut kovin paksu, jäi Phil Evansille kuitenkin perin rajoittunut näköala.

— Mitä siitä, lyökää se rikki, setä Prudence sanoi. — Ehkä sitten näette paremmin.

Phil Evans iski bowie-puukkonsa varrella pikku ruutua, joka helähti kuin

hopea, mutta ei mennyt rikki. Toinen isku oli kahta kovempi. Sama tulos.

— Sekin vielä! Phil Evans huudahti, — murtumatonta lasia!

Sitä ei voinut selittää muutoin kuin että tämä ruutu oli keksijä Siemensin menettelytapojen mukaan karaistua lasia, koska se yhä toistetuista iskuista huolimatta pysyi eheänä.

Mutta tällä välin oli aamu käynyt sen verran valoisaksi, että ruudun läpi näki ulkomaailmaan — ainakin sen näköpiirin rajoissa, jota aukko kehysti.

— Mitä te näette? setä Prudence kysyi.

— En mitään.

— Mitä? Ettekö näe metsää?

— En.

— Ettekö edes ylimpiä oksia?

— En niitäkään.

— Nyt ei siis enää ollakaan aukeaman keskellä?

— Ei siellä eikä puistossa.

— Näettekö edes talojen kattoja tai muistopatsaiden huippuja? kysyi setä Prudence, jonka pettymys ja raivo yhä yltyi.

— Ei näy kattoja eikä huippuja.

— Mitä? Eikö ainoatakaan lipputankoa, kirkontornia tai tehtaanpiippua?

— Ei kerrassaan mitään muuta kuin tyhjää avaruutta.

Juuri sillä hetkellä kopin ovi avautui. Kynnykselle ilmestyi muuan mies. Hän oli Robur.

— Arvoisat ilmapallon harrastajat, hän sanoi vakavalla äänellä, — nyt olette vapaat menemään minne tahdotte...

— Vapaat! setä Prudence huudahti.

— Niin juuri... *Albatrossin* tiloissa!

Setä Prudence ja Phil Evans hyökkäsivät ulos kopista. Mitä he näkivät?

1200 tai 1300 metriä heidän alapuolellaan levisi jokin maa, jota he turhaan yrittivät tunnistaa.

SELOSTUS LENTOKONEESTA.

Milloin ihminen lakkaa matelemasta alhaalla maassa asuakseen taivaan sinessä ja rauhassa?

Tähän Camille Flammarionin kysymykseen on helppo vastata: se aika tulee silloin, kun mekaniikka on edistynyt niin pitkälle, että ihminen voi lentää. Ja muutamia vuosia onkin jo voitu aavistaa, että jos sähköän apuun turvaudutaan entistä käytännöllisemmällä tavalla, tämä tehtävä saataisiin varmasti ratkaistuksi.

Vuonna 1783, jo ennen kuin Montgolfier-veljekset olivat rakentaneet ensimmäisen ilmapallonsa ja fyysikko Charles tehnyt ensimmäisen samantapaisen kokeensa, olivat muutamat uskaliaat miehet haaveilleet avaruuden valloittamista mekaanisten kojeiden avulla. Ensimmäiset keksijät eivät siis olleet kuvitelleet ilmaa kevyempiä koneita — eikä heidän aikansa fysiikka olisikaan sallinut ajatella tällaisia. Heidän kannaltaan oli ilmassa liikkuminen mahdollista ainoastaan siten, että väline oli ilmaa raskaampi, jonkinlainen lentokone, joka oli valmistettu lintua jäljitellen.

Juuri niin oli menetellyt myös se mieletön Ikaros, Daidaloksen poika, jonka vahalla kiinnitetyt siivet irtosivat auringon lähellä.

Mutta ellemme siirrykään klassisen taruston aikakauteen tai puhu tarentolaisesta Archytaasta, niin jo Danten, Leonardo da Vincin, Guidottin

teoksissa tavataan kehitelmiä koneista, joiden oli määrä liikkua ilmakehässä. Kaksi ja puoli vuosisataa myöhemmin alkoi keksijöiden lukumäärä lisääntyä. Vuonna 1742 valmisti markiisi de Bacqueville erään siipilaitteen, kokeili sitä Seine-virran yläpuolella ja pudotessaan taittoi toisen käsivartensa. Vuonna 1768 suunnitteli Paucton rakentaa erään koneen, jossa olisi kaksi potkuria, kannattava ja kuljettava. Vuonna 1781 rakensi Badenin ruhtinaan arkkitehti Meerwein siipilyöntikoneen, ja väitti äskettäin keksittyjen ilmapallojen ohjaamista mahdolltomaksi. Vuonna 1784 saivat Launoy ja Bienvenu jousikäyttöisen potkurisiipisen koneen liikkumaan. Vuonna 1808 suoritti itävaltalainen Jacob Degen lentokokeita. Vuonna 1810 ilmestyi nantesilaisen Deniaun lentokirjanen, jossa esitettiin ilmaa raskaamman koneen periaatteita.

Sitten vuodesta 1811 vuoteen 1840 seurasi Berblingerin, Vigualin, Sartin, Dubochetin, Cagniardin, Latourin tutkimukset ja keksinnöt. Vuonna 1842 sommitteli englantilainen Henson laitteen, jossa oli kaltevia tasoja ja höyrykäyttöisiä potkureita, vuonna 1845 kehitti Cossus koneensa, jossa oli nousupotkureita; vuonna 1847 oli Camille Vertja hänen sulkasiipinen potkurikoneensa; vuonna 1852 Letur ja hänen ohjattava laskuvarjolaitteensa, jonka kokeileminen vei häneltä hengen; samana vuonna Michel Loup ja hänen liitotasonsa, jossa oli neljä kääntyvää siipeä; vuonna 1853 Béléguic ja hänen ilmatasonsa, joka pantiin liikkeelle vetopotkureilla, Vaussin-Chardannes ja hänen vapaasti lentävä, ohjattava leijansa, Georges Cauley ja hänen kaasumoottorilla varustetut lentotasonsa. Vuodesta 1854 vuoteen 1863 esiintyivät Joseph Plin, joka saa monta patenttia erilaisista lentolaitteista, Bréant, Carlingford, Le Bris, Du Temple, Bright, joiden nousupotkurit oli käännetty alaspäin, Smythies, Panafieu, Crosnier sekä muita.

Vihdoin vuonna 1863 perustettiin Pariisissa Nadarin toimesta ilmaa raskaampia lentokoneita harrastavien seura. Siellä keksijät kokeilivat koneilla, joista muutamat olivat jo saaneet patentin: Ponton d'Amécourt ja hänen höyrykäyttöinen potkurisiipensä, La Landelle ja hänen laitteensa, jossa

oli sekä potkureita että kaltevia siipiä ja laskuvarjoja. Louvrié ja hänen ilmaveneensä, Esterno ja hänen mekaaninen lintunsa, Groof ja hänen koneensa, jonka siipiä liikutettiin vivuilla. Nyt oli päästy vauhtiin, keksijät keksivät, matemaatikot laskivat kaikki, miten ilmassa pystyttäisiin lentämään. Bourcart, Le Bris, Kaufmann, Smyth, Stringfellow, Prigent, Danjard, Pomés ja de la Pauze, Moy, Pénaud, Jobert, Hureau de Villeneuve, Achenbach, Garapon, Duchesne, Danduran, Parisel, Dieuaide, MelkissofF, Forlanini, Brearey, Tatin, Dondrieux, Edison, toiset käyttäen siipiä tai potkureita, toiset kaltevia tasoja, kuvittelivat, loivat, valmistivat, täydensivät lentokoneitaan, jotka olivat valmiit toimimaan silloin, kun joku keksijä toimittaisi heille hyvin voimakkaan ja erittäin kevyen moottorin.

Suotakoon anteeksi tämä jokseenkin pitkä nimiluettelo. Eikö ollut tarpeellista näyttää, kuinka ilmassa liikkumisen aate on askel askeleelta kehittynyt, kunnes vihdoinkin esiintyy Robur, ilmojen valloittaja? Olisiko tämä insinööri ilman edeltäjiensä hapuilua ja kokeita voinut suunnitella niin täydellistä konetta? Varmaankaan ei! Ja samalla kun hän vain halveksi niitä, jotka vieläkin itsepäisesti koettivat ratkaista ilmapallon ohjaamisen ongelmaa, hän piti suuressa arvossa kaikkia ilmaa raskaamman kannattajia, englantilaisia, amerikkalaisia ja varsinkin ranskalaisia, koska näiden kokeet, joita hän sitten oli täydentänyt, olivat opastaneet häntä kehittämään ja rakentamaan tämän *Albatross*-nimisen lentokoneen, joka oli lähtenyt kiitämään ilmavirtojen halki.

— Kyyhkynen lentää, oli huudahtanut muuan lentotaidon innokkaimpia harrastajia.

— Kerran poljetaan ilmaa samoin kuin jalka polkee maata! oli vastannut eräs hänen kiihkeimpiä kannattajiaan.

— Junaveturin sijaan ilmaveturi! oli lausunut kaikkein kovaäänisin mies, joka sitten pani julkisen sanan pasuunat soimaan herättääkseen vanhan ja

uuden maailman.

Mikään ei ollutkaan kokemuksen ja laskelmien nojalla varmempaa kuin että ilmalla oli varsin tehokas kantokyky. Pyöreä laskuvarjo, jonka läpimitta oli vain yksi metri, voi sekä hiljentää putoamista ilmassa että tehdä sen vauhdin tasaiseksi. Se oli voitu kokeilla todistaa.

Samoin tiedettiin, että kun kulkunopeus oli suuri, painovoiman vaikutus väheni melkein samassa suhteessa kuin nopeuden neliö kasvoi, eikä sitä kyllin nopeassa liikkeessä tarvinnut paljonkaan ottaa huomioon.

Oltiin myös selvillä siitä, että mitä suurempi oli lentävän eläimen paino, sitä vähemmän lisääntyi suhteellisesti sen kannattamiseksi tarvittavien siipien pinta-ala, vaikka isomman lentäjän liikkeet olivatkin hitaampia.

Lentokoneen tuli siis olla rakennettu niin, että siinä käytettiin parhaiten hyödyksi luonnonlakeja ja jäljiteltiin lintua, "ilmassa tapahtuvan liikkumisen ihailtavaa tyyppiä", kuten oli sanonut tohtori Marey, Ranskan Instituutin jäsen.

Niitä koneita, jotka voivat tyydyttää lentämisen vaatimukset, oli pääpiirteiltään kolme lajia:

- 1) Pyörivä- eli potkurisiipiset, joissa potkurien akselit olivat pystysuoria.
- 2) Suorasiipiset, jotka koettivat matkia lintujen luonnollista lentoa.
- 3) Ilmatasot, jotka oikeastaan eivät olleet muuta kuin kaltevia tasoja, kuten leijat, mutta vaakasuorien potkurien vetämiä tai työntämiä.

Kullakin näistä järjestelmistä oli ollut ja oli vieläkin jyrkkiä kannattajia, jotka eivät tinkineet pääasiasta vähääkään.

Robur puolestaan oli monesta syystä hylännyt molemmat ensimmäiset suunnitelmat.

Tosin oli varmaa, että suorasiipinen kone, mekaaninen lintu, tarjosi muutamia etuja. Sen olivat todistaneet Renaudin työt ja kokeet vuonna 1884. Mutta kuten hänelle oli huomautettu, luontoa ei saanut matkia orjallisesti. Veturia ei ollut jäljennetty jäniksistä eikä höyrylaivoja kaloista. Edellisiin oli pantu pyörät, jotka eivät olleet jalkoja, jälkimmäisiin potkureita, jotka eivät olleet eviä. Eikä se suinkaan ollut haitannut niiden kulkua, vaan päinvastoin. Ollaanko muuten selvillä siitä, mitä mekaanisesti oikeastaan tapahtui lintujen lennossa, koska se koostui hyvin monimutkaisista liikesarjoista? Eikö tohtori Marey ollut vihjaissut, että sulat siipiä nostettaessa ehkä aukenivat raolleen päästääkseen ilman puhaltamaan lävitseen, jollaista liikettä oli ainakin hyvin vaikea suorittaa koneellisesti?

Toisaalta oli varmaa, että ilmatasot olivat tuottaneet muutamia hyviä tuloksia. Kun potkurit työnsivät ilmakerrosta vastaan kaltevan pinnan, se vaikutti tietysti samoin kuin jos konetta olisi kohotettu, ja kokeissa käytetyt pienoiskoneet olivat näyttäneet, että se paino, joka koneeseen saatiin panna sen oman painon lisäksi, lisääntyi samassa suhteessa kuin nopeuden neliö. Se tuotti melkoisia etuja — vieläpä suurempia kuin mitä liikkuvat ilmapallot olivat voineet tarjota.

Sitten Robur oli ajatellut, että mitä yksinkertaisempaa järjestelmää käytettiin, sitä parempi olisi tulos. Ja potkurit — nämä laitteet, joita vastaan oli niin hurjasti riehuttu Weldon Instituutin kokouksessa — olivatkin tyydyttäneet kaikkia hänen lentokoneensa tarpeita. Toiset potkurit kannattivat konetta ilmassa, toiset vetivät sitä siten, että sekä nopeus että turvallisuus oli taattu.

Teoreettisesti voisikin sellaisen potkurin avulla, jossa kierteen nousu oli kyllin vähäinen, mutta pinta-ala melkoisen suuri, kuten oli lausunut Victor

Tatin, "tätä järjestelmää äärimmilleen kehittämällä nostaa ilmaan kuinka suuren painon tahansa vähimmällä mahdollisella voimalla".

Sen sijaan, että suorasiipinen kone — lintujen siivenlyöntejä matkien — nousi nojaten ilmaan kuin alustaan, kohosi potkurisiipinen piesten ilmaa vinosti potkurinsa levyillä, ikään kuin kapuisi kaltevaa pintaa ylös. Itse asiassa nämä levyt olivat siipiä, mutta toisenlaisia kuin vesirattaassa. Potkuri liikkui tietysti akselinsa suuntaan. Jos akseli oli kohtisuora, liikkui potkurikin kohtisuoraan. Samoin liike oli vaakasuora, jos akseli oli vaakasuorassa asennossa.

Insinööri Roburin koko lentokone perustui juuri näihin kahteen toimintoon.

Seuraavassa annetaan siitä tarkka kuvaus, jossa selvitetään kolme pääosaa: alusta kohottavat ja eteenpäin kuljettavat laitteet ja itse koneisto.

Alusta — Se oli kolmekymmentä metriä pitkä ja neljä metriä leveä siltama, samantapainen kuin laivankansi, jonka kokka oli aallonhalkaisijan muotoinen. Sen alla oli pyöreä, tukevaksi rakennettu laivanrunko, jonka sisällä olivat mekaanista voimaa kehittävät laitteet, kaikenlaisten tarpeiden, kuten ampuma- ja ruokavarojen ja suolattoman veden säiliöt, työkalut ja korjauspaja. Alustaa ympäröi muutamia kevyihin tankoihin kiinnitetty rautasäleikkö ja tämän yläreunaa pitkin kaidepuu. Kannella oli kolme kajuutaa, joiden osastoista toisia käytettiin miehistön asuntona, toiset oli varattu koneistolle. Keskikajuutassa toimi kone, joka oli kaikkien *Albatrossin* ilmaan kohottavien laitteiden voimanlähteenä; kokanpuolisen kajuutan kone pyöritti keulapotkuria; peräpuolisen kajuutan kone peräpotkuria ja kaikilla näillä kolmella koneella oli oma erikoinen käynnistyslaitteensa. Kokan puolella, ensimmäisessä kajuutassa, oli miehistön ruokakomero, keittiö ja vahtihuone. Perän puolella, viimeisessä kajuutassa oli useita hyttejä, muun mukana insinöörin hytti, ruokasali ja sen päällä lasikoppi, jossa ruorimies oleskeli ohjaten lentoalusta voimakkaalla peräsimellä. Kaikkiin näihin

kajuuttoihin tuli valoa seinäaukoista, jotka oli täytetty tavallisia ruutuja kymmenen kertaa vahvemmaksi karaistulla lasilla. Rungon alle oli kiinnitetty hyvin kimmoisia jousia, joiden oli määrä lieventää tärähdystä laskeuduttaessa, vaikka maihinlasku muuten voitiinkin suorittaa erinomaisen tasaisesti ja hiljaa, sillä insinööri Robur osasi täydellisesti hallita lentokoneensa liikkeitä.

Kohottavat ja eteenpäin työntävät laitteet. — Alustasta kohosi kolmekymmentäseitsemän pystysuoraa akselia, kummallakin sivulla viisitoista ja keskellä seitsemän muita korkeampaa. Voisi siis sanoa, että tämä oli kuin 37-mastoinen laiva. Kuhunkin mastoon oli purjeiden asemesta kiinnitetty kaksi vaakasuoraa potkuria, joissa läpimitta ja kierteen nousu olivat jokseenkin vähäisiä, mutta jotka voitiin panna pyörimään huimaavan nopeasti. Jokaisen akselin liike oli toisista riippumaton, ja sitä paitsi ne parittain pyörivät vastakkaisiin suuntiin — jollainen järjestely on välttämätön siksi, ettei lentoalus alkaisi kieppua ympäri. Tällä tavalla potkurit, jotka yhä kohottivat itseään kohtisuoran ilmapatsaan yläpuolelle, pysyivät tasapainossa vaakasuoraa vastusta kohti. Kaikkiaan oli siis seitsemänkymmentäneljä kohottavaa potkuria, joiden kolme haaraa oli kiinnitetty metallisen keskuksen ulkoreunaan. Moottorivoiman säästämiseksi oli potkurien keskuksat sommiteltu hyrrän muotoiseksi. Sekä edessä että takana oli vaakasuoran akselin varassa nelihaarainen potkuri, jossa kierteen nousu oli hyvin loiva. Nämä kaksi potkuria, jotka olivat paljon isompia kuin mastojen huippuihin kiinnitetyt, pyörivät eri suuntiin, ja kierteen täytyi niissä olla päinvastainen, koska ne molemmat kuljettivat lentoalusta eteenpäin. Luonnollisesti näidenkin pyörimisnopeus oli huimaava.

Ylimalkaan oli aluksessa otettu huomioon kaikki hyvät puolet eri järjestelmistä, joita olivat suositelleet Cossus, La Landelle ja Ponton d'Amecourt ja joita sitten insinööri Robur on täydentänyt. Mutta erityisesti keksijän oikeus oli suotava Roburille liikevoiman valinnasta ja

sovellutuksesta.

Koneisto. — Voimaa, jota tarvittiin kannattamaan lentoalusta ilmassa ja kuljettamaan sitä eteenpäin, Robur ei saanut veden tai muiden nesteiden höyrystä, paineilmasta tai muista laajenevista kaasuista eikä räjähtävistä seoksistakaan, jotka pystyvät aikaansaamaan mekaanista toimintaa, vaan hän otti käytäntöön sähkön, josta kerran tulee teollisuuden sielu. Muuten hän ei ottanut lentoalukseensa mitään sellaista konetta, joka kehittäisi sähköä. Hän ei tarvinnut muuta kuin paristoja ja akkumulaattoreita. Mutta mitä elementtejä näissä paristoissa oli, mitkä kemialliset aineet panivat ne toimimaan, se oli Roburin salaisuus. Samoin oli akkumulaattorien laita. Mitä lajia olivat niiden positiiviset ja negatiiviset levyt, sitä ei annettu ilmi. Insinööri oli, syystä kyllä, jättänyt hakematta keksinnölleen patenttia. Kiistämättömänä tuloksena olivat seuraavat edut: paristot kehittivät sähköä hyvin runsaasti, hänen käyttämänsä hapot olivat melkein täydellisesti haihtumattomia ja jähmettymättömiä, akkumulaattorit olivat paljon parempia kuin Fauren, Sellonin ja Volckmarin suunnittelemat, ja kun sähkövirtaa mitattiin ampereissa, saatiin ennenkuulumattoman suuria lukuja. Siitä johtui, että koneeseen saatiin niin sanoaksemme melkein rajaton määrä hevosvoimia pyörittämään potkureita, jotka antoivat lentoalukselle enemmän nousu- ja liikuntakykyä kuin se tarvitsikaan millaisissa olosuhteissa tahansa.

Mutta samalla on yhä muistettava, että kaikki tämä oli vain insinööri Roburin omaisuutta, sillä hän oli pitänyt sen ehdottomasti salassa. Ellei Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin onnistuisi ottaa selvää hänen keksinnöstään, olisi hyvinkin luultavaa ettei ihmiskunta saisi sitä tietoonsa.

Sanomattakin on selvää, että *Albatross* pysyi riittävän vakaassa asennossa painopisteensä sijoituksen vuoksi. Ei ollut vähintäkään vaaraa, että se huolestuttavassa määrin painuisi tai nousisi vinoon vaakasuorasta suunnasta tai keikahtaisi kumoon sivulle päin.

Vielä voisi kysyä, mistä aineesta insinööri Robur oli rakentanut ilma-aluksensa — joksi *Albatrossia* varsin sattuvasti sopikin nimittää. Mistä oli muun mukana valmistettu niin kova seinä, ettei Phil Evansin bowie-puukko siihen pystynyt eikä setä Prudence kyennyt selittämään sen laatua? Aivan yksinkertaisesti paperista.

Jo monta vuotta tätä ennen oli tällaisen paperin valmistus kehittynyt melkoisen pitkälle. Liimaton paperi, joka kyllästetään dekstriinillä ja tärkkelyksellä, muuttuu teräksenkovaksi. Siitä voidaan valmistaa teloja, kiskoja, rautatievaunujen pyöriä, jotka ovat tukevampia kuin metalliset ja samalla kevyempiä. Juuri tätä kestävyyttä ja keveyttä oli Robur tahtonut käyttää hyväkseen ilma-aluksensa rakentamisessa. Kaikki, kansi, runko, kajuutat, oli oljista tehtyä paperia, joka oli puristuksessa muuttunut ikään kuin metalliksi, ja lisäksi se oli palamatonta, jota etua ei suinkaan sovi pitää vähäpätöisenä hyvin korkealla liitävässä laitteessa. Mitä tuli akseleihin, potkurien levyihin ja yleensä niihin välineisiin, jotka kuljettivat ilma-alusta, oli hyytelöisistä kuiduista, kun näitä oli asianmukaisesti muokattu, saatu niitä varten kyllin kestävää ja taipuista ainetta, joka mukautui mihin muotoihin tahansa, jota useimmat kaasut, nesteet tai hapot eivät kyenneet liuottamaan — puhumattakaan sen eristämiskyvystä — ja jonka käyttäminen *Albatrossissa* metallin sijasta oli perin tärkeä saavutus.

Ilma-aluksen henkilökuntaan kuuluivat insinööri Robur, hänen työnjohtajansa Tom Turner, yksi koneenkäyttäjä ja tämän kaksi apulaista, kaksi ruorimiestä ja kokki, yhteensä kahdeksan henkeä, jotka hyvin riittivät kaikkiin eri tehtäviin. Metsästys- ja taisteluvälineitä, kalastusvehkeitä, sähkölyhtyjä, havaintovälineitä, kuten kompassoja ja sekstantteja paikan ja suunnan määrittämiseksi, lämpömittari, useita ilmapuntareita, joista toisilla mitattiin nousun korkeutta, toisilla ilmanpaineen vaihteluja, myrskylasi myrskyjen ennustamiseksi, pieni kirjasto, pieni kuljetettava kirjapaino, kannen keskellä navan varassa kääntyvä pieni takaaladattava tykki, josta voi

ampua kuuden senttimetrin kuulia, riittävä varasto ruutia, ammuksia, dynamiittipanoksia, akkumulaattorien sähkövirroista lämpönsä saava keittiö, joukko säilykkeitä, lihaa ja vihanneksia erityisessä niille varatussa säiliössä muutamien viina- ja viskitynnyrien ohella ja kaikenlaista muuta tarpeellista, jotta voi hyvin tulla kuukausimääriä toimeen laskeutumatta maahan — sellaisia olivat ilma-aluksen varastot ja välineet, lukuunottamatta kuuluisaa pasuunaa.

Lisäksi oli kannella pieni uppoamaton kumivene, joka kykeni kannattamaan kahdeksan miestä joen, järven tai tyynen meren pinnalla.

Mutta oliko Robur ottanut mukaan edes laskuvarjoja tapaturman varalta? Ei, sillä hän ei uskonut sellaisia onnettomuuksia voivan sattua. Potkurien akselit olivat toisistaan riippumattomia. Jos jotkut niistä pysähtyisivät, se ei estäisi toisia pyörimästä. Ja kun puoletkin niistä toimi, se riitti kannattamaan *Albatrossia* ilmassa.

— Ja tämän ilma-aluksen avulla, kuten Robur Valloittaja pian sai aiheen lausua vierailleen — tosin vasten tahtoaan saapuneille, — olen nyt valtiaana siinä kuudennessa maailmanosassa, joka on suurempi kuin Eurooppa, Aasia, Afrika, Amerika, Australia yhteensä, ilmojen Ikariassa, jonne tulevaisuudessa tulee asumaan tuhansia ikarialaisia!

TURHIA KYSYMYKSIÄ.

Weldon Instituutin puheenjohtaja oli ällistynyt, samoin hänen toverinsa. Mutta kumpikaan ei halunnut vähääkään näyttää hämmentyneensä, vaikka se oli niin luonnollista.

Palvelija Frycollin ei puolestaan salannut kauhistustaan, kun huomasi lentävänsä tällaisen ilma-aluksen kannella, eikä yrittänytkään hillitä itseään.

Potkurit pyörivät kiivaasti heidän yläpuolellaan. Vaikka niiden pyörimisnopeus olikin suuri, se olisi voitu lisätä kolminkertaiseksi, mikäli *Albatross* olisi halunnut päästä suurimpaan lentokorkeuteensa.

Mitä tuli keulassa ja perässä pyöriviin vetopotkureihin, jotka toimivat jokseenkin kohtuullista vauhtia, ne kuljettivat ilma-alusta tällä kertaa vain noin kahdenkymmenen kilometrin nopeudella tunnissa.

Kumartuessaan kantta ympäröivän kaidepuun yli saattoivat *Albatrossin* matkustajat nähdä allaan pitkän ja mutkikkaan nauhan, joka pienen puron lailla kiemurteli epätasaisen maan halki, muutamien lampien kimallelle auringon vinosti lankeavien säteiden loisteessa. Se oli eräs joki, vieläpä suurimpia tällä mantereella. Sen vasemmalla rannalla piirtyi näkyviin vuorijono, joka häipyi silmäkantamattomiin.

— Voitteko sanoa meille, missä nyt olemme? setä Prudence kysyi ääni kiukusta vapisten.

— Minun ei tarvitse sanoa sitä teille, Robur vastasi.

— No sanotteko edes, minne olemme matkalla? Phil Evans lisäsi.

— Ilman halki eteenpäin.

— Kuinka pitkään?

— Niin kauan kuin on tarpeen.

— Onko siis aikomuksena kiertää maailman ympäri? Phil Evans kysyi ivallisesti.

— Enemmänkin, Robur vastasi.

— Entä jollei sellainen retki sovi meille? setä Prudence huomautti.

— Pakko sopia.

Tässä oli esimakua siitä, millaisiksi kehittyisivät *Albatrossin* isännän ja hänen vieraidensa — ettemme sanoisi vankien — väliset suhteet. Mutta ilmeisesti hän halusi aluksi antaa heille aikaa rauhoittua, ihailla tätä merkillistä alusta, joka kuljetti heitä ilmassa, ja sitten arvatenkin onnitella sen keksijää. Niinpä hän lähti edestakaisin kävelemään pitkin kantta. Vieraat saivat sillä aikaa mielensä mukaan joko tutkia ilma-aluksen koneistoa, sisustusta tai kiinnittää kaiken huomionsa maisemaan, joka alhaalla levisi heidän nähtäväkseen.

— Setä Prudence, Phil Evans sanoi silloin — jollen erehdy, niin me leijailemme nyt luultavasti Kanadan keskikohdalla. Tuo koilliseen päin virtaava joki ei voi olla muu kuin St. Lawrence. Ja taaksemme jäävä kaupunki on Quebec.

Se olikin tämä vanha Champlainin perustama kaupunki, jonka peltikatot

välähtelivät auringonpaisteessa kuin peilit. *Albatross* oli siis saapunut 46 asteen kohdalle pohjoista leveyttä, se riitti selittämään, miksi aurinko nousi ennen aikojaan ja aamu valkeni sitten niin odottamattoman hitaasti.

— Niin, Phil Evans jatkoi, — tuolla on varmasti juuri Quebec, joka on rakennettu amfiteatterin muotoiseksi, ja kukkulalla näkyy sen linnoitus, Pohjois-Amerikan Gibraltar! Katsokaapa, tuolla näette molemmat tuomiokirkot, englantilaisen ja ranskalaisen! Ja tullirakennuksen kupolin harjalla liehuu Britannian lippu!

Phil Evansin näin puhellessa alkoi Kanadan pääkaupunki vähitellen häipyä kaukaisuuteen. Ilma-alus joutui nyt pienten pilvien vyöhykkeeseen, joka yhä tuntuvammin peitti auringon heidän näkyvistään.

Kun Robur silloin huomasi, että hänen arvoisat matkustajansa alkoivat tarkastella *Albatrossin* ulkonaista rakennetta, hän lähestyi heitä ja kysyi:

— Hyvät herrat, uskotteko nyt, että ilmassa voi liikkua sellaisten laitteiden varassa, jotka ovat ilmaa raskaampia?

Olisi ollut vaikea olla myöntämättä tätä, kun todisteet olivat näin kouraantuntuvia. Mutta setä Prudence ja Phil Evans eivät vastanneet.

— Te pysytte vaiti! insinööri jatkoi. — Teidän on varmaankin niin nälkä, että on vaikea puhua. Mutta vaikka olen ottanut teidät mukaan ilmaan, niin saatte silti uskoa, etten aio teitä ruokkia tällä perin vähän ravitsevalla aineella. Aamiaisenne odottaa teitä.

Kun setä Prudence ja Phil Evans todellakin tunsivat kurnivaa nälkää, ei nyt ollut syytä kursailla. Eihän ateria velvoittanut mihinkään, ja sitten kun Robur olisi laskenut heidät takaisin maahan, he aikoivat entiseen tapaansa ottaa täyden toimintavapauden häntä kohtaan.

Molemmat opastettiin nyt peräkajuutan pieneen ruokasaliin. Siellä oli asianmukaisesti katettu pöytä, ja he saivat aterioida kahden kesken. Ruokalajeina oli erilaisia säilykkeitä ja muun muassa sellaista leipää, jossa oli yhtä paljon jauhoja ja hienoksi jauhettua, hiukan silavalla maustettua lihaa ja josta kiehautettuna saatiin mainiota keittoa; sitten oli vielä käristetyn kinkun viipaleita ja juomana teetä.

Frycollinia ei myöskään unohdettu. Keulapuolella hänelle tarjottiin hyvä annos leipäkeittoa. Miespoloisella täytyi varmaankin olla hirveä nälkä, jotta hän olisi nyt voinut syödä, sillä hänen leukapielensä tärisivät kauhusta ja olivat vähällä kieltäytyä kaikesta työstä.

— Jos tämä menee rikki... Jos tämä menee rikki! onneton neekeri hoki.

Se oli hänelle alituinen kauhun aihe. Ajatelkaapa, että hän olisi pudonnut puolentoista kilometrin korkeudesta! Silloin hänestä olisi tullut pelkkää taikinaa!

Tuntia myöhemmin ilmestyivät setä Prudence ja Phil Evans taas kannelle. Robur ei enää ollut heidän mukanaan. Peräpuolella seisoivat ruorimies lasikopissa, katse kiinni kompassissa, ja noudatti järkähtämättä, vähääkään epäröimättä, insinöörin määräämää suuntaa.

Mitä tuli muuhun henkilökuntaan, lienee aamiainen ollut syynä siihen, ettei ketään näkynyt kannella. Ainoastaan toinen koneenkäyttäjän apulainen, joka oli pantu valvomaan koneiden toimintaa, käveli edestakaisin kajuuttojen väliä.

Oliko ilma-aluksen vauhti nyt entistä nopeampi, sitä pystyivät arvoisat virkatoverit arvioimaan ainoastaan epätäydellisesti, vaikka *Albatross* oli jo päässyt ulos pilvivyöhykkeestä ja maaperä näyttäytyi tuhannenviidensadan metrin päässä heidän alapuolellaan.

— Tämä on ihan uskomatonta! Phil Evans virkkoi.

— Paras kun emme uskokaan, setä Prudence vastasi.

Sitten he siirtyivät keulaan päin ja suuntasivat katseensa länttä kohti.

— Tuolla on toinen kaupunki! Phil Evans huudahti.

— Erotatteko, mikä se on?

— Kyllä, minusta näyttää, että se on Montreal.

— Montreal?... Mutta vastahan me jätimme Quebecin enintään kaksi tuntia sitten.

— Se todistaa, että tämä lentokone kulkee vähintään satakymmenen kilometriä tunnissa.

Se olikin ilma-aluksen nopeus tällä hetkellä, ja syy siihen, miksi matkustajilla ei ollut mitään haittaa kuljettaessa näin kovaa vauhtia ilman halki, oli se seikka, että sattumalta kuljettiin myötätuuleen. Jos olisi ollut tyyni sää, olisi tämä nopeus tehnyt aika paljon kiusaa ulkoilmassa seistessä, koska se oli melkein pikajunan nopeus. Vastatuuleen mentäessä ei olisi tietenkään pysynyt paikallaan.

Phil Evans ei erehtynyt. *Albatrossin* alla oli todella Montrealin kaupunki. Sen tunnisti helposti Victoria-sillasta, joka putkirakenteisena ulottui St. Lawrence-virran poikki samaan tapaan kuin rautatien maasilta Venetsiassa laguunin yli. Sitten saattoi erottaa sen leveitä katuja, suunnattoman tilavia varastomakasiineja, komeita pankkirakennuksia ja tuomiokirkon, joka oli äskettäin uusittu Rooman Pietarinkirkon mukaan, ja vihdoinkin tuli esille Mont Royalin kukkula, jolta näki yli koko kaupungin ja josta oli tehty upea puisto.

Onneksi Phil Evans oli jo käynyt Kanadan tärkeimmissä kaupungeissa. Niinpä hän nyt tunsikin niistä muutamia tarvitsematta kysyä Roburilta. Montrealin jälkeen, noin puoli kahden aikaan päivällä, he sivuuttivat Ottawan, jonka kosket ylhäältä nähtyinä olivat kuin iso, yli reunojensa kiehuva kattila. Näky oli suurenmoinen. — Tuolla on parlamenttitalo, Phil Evans selitti ja osoitti jonkinlaista Nürnbergissä valmistettua nukkekotia, joka oli laskettu pienen kummun harjalle. Tämä monivärinen lelu oli rakenteeltaan samantyylinen kuin Lontoon parlamenttitalo, samoin kuin Montrealin tuomiokirkko muistutti Rooman Pietarinkirkkoa. Mutta vähät siitä, joka tapauksessa se oli varmasti Ottawa.

Pian alkoi tämäkin kaupunki kutistua taivaanrannalla, ja lopulta se oli vain kirkas täplä maaperällä.

Kello oli lähes kaksi, kun Robur taas tuli näkyviin. Hänen seurassaan oli Tom Turner, hänen työnjohtajansa, jolle hän lausui vain kolme sanaa. Tom Turner ilmoitti ne molemmille apulaisille, jotka oli sijoitettu etu- ja peräkajuuttaan. Merkin saatuaan ruorimies muutti *Albatrossin* suuntaa niin, että se nyt kulki kahden asteen verran lounaisempaan. Samalla setä Prudence ja Phil Evans saattoivat todeta, että ilma-aluksen vetopotkurit oli pantu pyörimään entistä kiivaammin.

Mutta nopeus olisi voitu lisätä vielä kaksinkertaiseksi, jolloin se olisi ollut paljon suurempi kuin tähän asti oli millään koneilla saavutettu maan päällä liikuttaessa.

Nimittäin torpedoveneet voivat kulkea 22 solmua eli neljäkymmentä kilometriä tunnissa; Englannin ja Ranskan rautateilla oli junien nopeus sata kilometriä; Yhdysvalloissa saatiin 150 kilometrin nopeus jäätä pitkin liukuvilla jalaksisilla veneillä; muuan Pattersonin tehtaassa valmistettu hammasrattailla kulkeva kone oli saavuttanut 130 kilometrin nopeuden Eriejärven radalla, ja eräs toinen veturi on kiitänyt Trentonin ja Jersey välillä

137 kilometriä tunnissa.

Mutta kun *Albatrossin* etu- ja takapotkurit toimivat täydellä teholla, se pystyi kulkemaan kaksisataa kilometriä tunnissa eli viisikymmentäviisi metriä sekunnissa.

Se oli sama nopeus kuin hirmumyrskyllä, joka kiskoi puita juurineen maasta — syyskuun 21. päivänä 1881 saatiin Cahorsissa mitatuksi, että tuulen nopeus oli 194 kilometriä tunnissa. Se on myös kirjekyyhkysen keskinopeus, jonka ylittävät ainoastaan haarapääsky (67 metriä sekunnissa) ja tervapääsky (89 metriä).

Sanalla sanoen, *Albatross* olisi, kuten Robur oli väittänyt, voinut täydellä teholla kulkiessaan kiertää maapallon ympäri kahdessasadassa tunnissa, eli noin kahdeksassa päivässä! Tälle lentokoneelle ei ollut mitään merkitystä sillä, että maailmassa oli siihen aikaan neljäsataaviisikymmentä tuhatta kilometriä rautateitä — siis niin paljon, että perättäin pantuina ne olisivat päiväntasaajan kohdalla ulottuneet yksitoista kertaa maapallon ympäri? sillä oli käytössään koko ilmakehä!

Onko enää tarpeellista lisätä, että se ilmiö, joka oli kiihottanut yleisön mielikuvitusta maapallon molemmin puolin, oli juuri insinööri Roburin ilma-alus? Se torvi, joka toittoti ilmojen halki, kuului työnjohtaja Tom Turnerille. Se lippu, joka nähtiin Euroopan, Aasian ja Amerikan kuuluisimpien muistomerkkien kohdalla, oli Robur Valloittajan ja hänen *Albatrossinsa* lippu.

Ja jos insinööri olikin tähän asti jonkin verran varonut, ettei häntä tunnistettaisi, jos hän mieluummin matkustikin yöllä, joskus valaisten aluksensa sähkölyhdyillä, ja jos hän päivällä katosikin pilvikerroksien yläpuolelle, hän ei nyt enää näyttänyt haluavan salata päässeensä ilmojen valtiaaksi. Kun hän oli saapunut Philadelphiaan ja esitellyt itsensä Weldon

Instituutin kokouksessa, niin eikö hänen tarkoituksensa ollut tehdä selkoa ihmeellisestä keksinnöstään, saada epäilevimmätkin uskomaan näyttämällä heille itse teossa, kuinka lennetään?

Muistetaanhan vielä, kuinka hänet oli otettu vastaan, ja myöhemmin saadaan nähdä, miten hän aikoi kostaa mainitun seuran puheenjohtajalle ja sihteerille.

Tällä välin oli Robur lähestynyt setä Prudencea ja Phil Evansia. Nämä koettivat olla kuin kaikki mitä näkivät ja saivat vastoin tahtoaan kokea ei olisi lainkaan hämmästyttänyt heitä. Ilmeisesti näiden kahden anglosaksin pääkoppaan oli juurtunut sellainen itsepintaisuus, jota olisi vaikea puhkaista. Robur puolestaan ei ollut huomaavinaanakaan sitä, vaan sanoi heille ikään kuin olisi jatkanut keskustelua, joka kuitenkin oli ollut keskeytyksissä jo runsaasti kaksi tuntia:

— Hyvät herrat, arvatenkin te kysytte itseltänne, voiko tällä koneella, joka on ihmeen sovelias käytettäväksi ilmaliikenteessä, saavuttaa vielä suuremman nopeuden. Se ei olisi kelvollinen valloittamaan ilmaa, ellei se pystyisi halkomaan sitä kaikissa tapauksissa. Minä olen halunnut, että ilma kannattaisi minua vankasti, ja niin onkin laita. Minä olen käsittänyt, että tuulta vastaan taistellakseen ihminen ei tarvitse muuta kuin yksinkertaisesti olla sitä vahvempi, ja minä olenkin vahvempi. Siihen ei tarvita purjeita, jotka veisivät eteenpäin, ei airoja eikä rattaita, eikä myöskään rataksikoja, jotta matka kävisi nopeammin, ei muuta kuin ilmaa. Minä käytän vain ilmaa, joka ympäröi minua samoin kuin vesi ympäröi vedenalaista alusta ja jossa potkurini pyörivät samoin kuin höyrylaivan perässä. Sillä tavalla minä olen ratkaissut lentotaidon kysymyksen. Näin pitkälle ei koskaan pääse ilmapallo tai mikään muu laite, joka on ilmaa kevyempi.

Hänen molemmat matkustajansa pysyivät täysin mykkinä, mutta se ei hetkeksikään hämmentänyt insinööriä. Hän tyytyi hieman hymähtämään ja

jatkoi yhä esittäen kysymyksiä:

— Kenties tekee mielenne vielä kysyä, onko *Albatrossilla* sen kyvyn ohella, jota se nytkin osoittaa liikkueessaan vaakasuorasti, myös yhtä hyvät edellytykset nousta, siis voiko se silloinkin vetää vertoja ilmapallolle, kun tahdotaan käydä ilmakehän ylemmissä kerroksissa. Siihen voisin vastata, etten kehottaisi teitä panemaan *Go-aheadia* kilpailemaan *Albatrossin* kanssa.

Setä Prudence ja Phil Evans eivät nytkään vastanneet, vaan kohauttivat hartioitaan. Kenties he aikoivat juuri siinä suhteessa uhmata Roburia.

Silloin Robur antoi merkin. Ilma-alusta eteenpäin kuljettavat potkurit pysähtyivät heti. *Albatross* kulki entisellä vauhdillaan vielä kilometrin verran ja jäi paikalleen.

Kun oli annettu toinen merkki, alkoivat kohottavat potkurit pyöriä niin huimaavaa vauhtia, että sitä olisi voinut verrata sireenien nopeuteen tieteellisissä akustisissa kokeissa. Niiden hyrinä muuttui melkein oktaavin verran kimeämmäksi, mutta samalla se heikkeni sitä mukaa kuin ilma oheni, ja *Albatross* syöksyi kohtisuoraan ylöspäin kuin leivonen, joka päästää heleän kirkkaisunsa korkealta ilmasta.

— Hyvä herra, hyvä herra! Frycollin hoki, — kunpa tämä ei vain menisi rikki!

Roburin ainoa vastaus oli ylenkatseellinen hymy. Muutaman minuutin kuluttua ilma-alus oli päässyt 2700 metrin korkeuteen, jolloin näköpiirin säde oli toistasataa kilometriä pitkä — sitten oltiin neljän kilometrin korkeudessa, kuten ilmapuntari osoitti laskemalla 480 millimetriin.

Koe oli tehty ja *Albatross* laskeutui jälleen. Ylempien ilmakerrosten paineen vähetessä kävi ilman happimääräkin niukemmaksi, mikä vaikeutti

hengitystä. Siitä on aiheutunut monta vakavaa onnettomuutta ilmapurjehtijoille. Robur ei katsonut tarpeelliseksi asettua sellaiselle vaaralle alttiiksi.

Ilma-alus palasi siis siihen korkeuteen, jossa se näytti mieluimmin liikkuvan, ja kun etu- ja takapotkuri taas oli pantu käyntiin, lähti *Albatross* entistä nopeampaa vauhtia lounasta kohti.

— Hyvät herrat, jos siis kysymyksenne koski sitä, kuinka ilma-alukseni kykenee kohoamaan, niin voinette jo vastata siihen.

Sitten Robur kurottautui kaidepuun yli ja vaipui mietteisiinsä.

Kun hän jälleen nosti päätään ja kääntyi, Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri seisoivat hänen edessään.

— Insinööri Robur, lausui setä Prudence, joka turhaan yritti hillitä itseään, — me emme lainkaan hautoneet mielessämme sellaisia kysymyksiä kuin te näytätte luulevan. Mutta nyt me teemme teille erään kysymyksen, johon edellytämme teidän suostuvan vastaamaan.

— Puhukaa.

— Millä oikeudella te hyökkäsitte meidän kimppuumme Fairmont-puistossa? Millä oikeudella te telkesitte meidät tuohon koppiin? Millä oikeudella te kuljetatte meitä vastoin tahtoamme tässä lentokoneessa?

— Entä millä oikeudella, arvoisat ilmapallon harrastajat, Robur vastasi, — te olette herjanneet, ilkkuneet, uhanneet minua seuranne kokouksessa niin vimmatusti, että suorastaan ihmettelen, kuinka pääsin sieltä ehjin nahoin?

— Kysymys ei ole sama kuin vastaus, Phil Evans huomautti, ja minä toistan siis: millä oikeudella?

— Tahdotteko todellakin tietää?

— Kyllä.

— No niin, vahvemman oikeudella.

— Se on halpamaista!

— Mutta niin on asia.

— Kuinka kauan, herra insinööri, kysyi setä Prudence, jonka raivo väkisinkin purkautui, — aiotte käyttää tätä oikeuttanne?

— Kuinka teidän mieleenne, hyvät herrat, Robur vastasi ivallisesti, — voi tulla tehdä minulle mokoma kysymys, kun teidän tarvitsee vain vilkaista alaspäin nauttiaksenne maailman verrattomimmasta näköalasta!

Albatross peilaili parhaillaan itseään Ontario-järven avarassa pinnassa. Se oli juuri kulkenut sen maan ylitse, jota Cooper on niin runollisesti kuvannut. Sitten se seurasi tämän laajan altaan eteläistä rantaa ja suuntasi kohti kuuluisaa virtaa, joka siihen laskee Erie-järven vedet murtaen ne putouksissaan.

Hetken aikaa kuului ilma-alukseen asti majesteettista jyminää, kuin myrskyn pauhua. Ja lämpötila tuntui jatkuvasti laskevan ikään kuin alhaalta olisi purkautunut kosteaa sumua yläilmoihin.

Alhaalla syöksyi valtavia vesimääriä hevosenkengän muotoisessa kaaressa. Se näytti kuin suunnattomalta kristallipaljoudelta keskellä tuhansia sateenkaaria, joita valon taittuminen sai aikaan hajoittaessaan auringonsäteet. Se oli upea näky.

Putousten edessä yhdisti langan tavoin pingotettu kävelysilta molemmat

rannat. Hieman alempana, noin viiden kilometrin päässä, oli virran yli rakennettu riippusilta, jota pitkin sillä hetkellä mateli juna matkalla Kanadan puolelta Yhdysvaltoihin.

— Niagaran putoukset! Phil Evans huudahti.

Tämä huudahdus pääsi häneltä väkisinkin, mutta setä Prudence yritti parhaansa mukaan olla ihastelematta näitä ihmeitä.

Minuuttia myöhemmin *Albatross* oli jo kulkenut sen virran poikki, joka erotti Yhdysvallat Kanadan siirtomaasta, ja kiiti Pohjois-Amerikan laajojen alueiden yläpuolella.

ROBURIN VASTAUS

Eräässä peräkajuutan hytissä oli setä Prudencelle ja Phil Evansille varattu kaksi erinomaista makuulavaa ja riittävästi vuode- ja liinavaatteita, peitteitä ja matkahuopia. Enempää mukavuutta ei olisi heille tarjottu valtamerilaivassakaan. Jolleivät he nukkuneet sikeästi, niin syynä oli se, etteivät he halunneet ummistaa silmiään, tai ainakin, että esteenä olivat perin vakavat huolet. Millaiseen seikkailuun he olivat joutuneet? Mikä heitä odotti? Miten tämä juttu päättyisi, ja varsinkin, mitä insinööri Robur oikeastaan halusi? Siinä oli paljonkin miettimisen aihetta.

Palvelija Frycollin oli sijoitettu keulapuolelle erääseen hyttiin, jonka vieressä majaili *Albatrossin* keittiömestari. Se olikin hänelle mieleen. Seurustelihan hän mielellään tämän maailman suurmiesten kanssa. Mutta kun hän vihdoinkin nukahti, hän näki unta alituisista putoamisista maahan, huimaavista syöksyistä tyhjyyden halki, niin että häntä koko ajan vaivasi kauhea painajainen.

Kuitenkaan mikään matkanteko ei olisi voinut olla rauhallisempaa kuin tämä liitäminen ilmakehässä, joka oli tyyntynyt illalla. Paitsi potkurisiipien hyrinää ei kuulunut mitään ääntä. Joskus saattoi tosin erottaa vihellyksen, joka lähti kaukana maan päällä kulkevasta junasta, tai kotieläinten mylvähdyksiä. Omituinen vaisto! Nämä maanpäälliset luontokappaleet vainusivat lentokoneen kiitävän yläpuolellaan ja ääntelivät kauhuissaan sen ollessa kohdalla.

Seuraavana eli 14. päivänä kesäkuuta, kello viisi aamulla, olivat setä Prudence ja Phil Evans kävelemässä ilma-aluksen kannella. Kaikki oli samoin kuin eilen: vartiomies keulassa, ruorimies perässä.

Mitä varten tarvittiin vartiomiestä? Pitikö siis pelätä yhteentörmäystä jonkin toisen samanlaisen aluksen kanssa? Arvatenkaan ei. Robur ei vielä ollut saanut jäljittelijöitä. Mitä taas tuli siihen, että ilmassa kohtasi jonkin liitelevän ilmapallon oli tämä mahdollisuus niin pieni, että siitä ei tarvinnut välittää vähääkään. Joka tapauksessa olisi silloin ilmapallon käynyt huonosti eikä tämän aluksen, sillä eiväthän ne olleet tasavertaiset. *Albatrossilla* ei ollut mitään pelättävää, vaikka se sattuisikin törmäämään toiseen alukseen.

Mutta oliko yhteentörmäys ollenkaan mahdollinen? Kyllä, sillä aivan mahdottomana ei voinut pitää, että ilma-alus ajautuisi matalikolle samoin kuin laiva, jos jokin vuori, jota se ei voinut kiertää eikä ylittää tukkisi siltä tien. Ilmassa oli siis omat karinsa, joita piti välttää, kuten laiva karttoi meren kareja.

Tosin insinööri oli ennakolta määrännyt suunnan, kuten kapteenikin teki, ottaen huomioon reitillä tarvittavan lentokorkeuden pysyäkseen aina vuorenhuippujen yläpuolella. Mutta kun ilma-alus pian joutuisi liitämään vuoristoseudun ylitse, oli hyvä syy pysyä tarkkana siltä varalta, että se sattumalta joutuisi jonkin verran poikkeamaan reitiltään.

Tarkastellessaan allaan olevaa seutua setä Prudence ja Phil Evans näkivät laajan järven, jonka eteläpuolisen kärjen *Albatross* piankin saavuttaisi. He päättelivät, että Erie-järven yli oli yöllä kuljettu pitkin pituuttaan, ja koska suunta nyt oli melkein suoraan länteen, niin ilma-alus oli parhaillaan lähestymässä Michigan-järven pohjukkaa.

— Siitä ei ole epäilystäkään! Phil Evans sanoi. — Tuo kattorykelmä taivaanrannalla on varmasti Chicago.

Eikä hän erehtynytäkään. Se oli todella hänen mainitsemansa valtava kaupunki, jota kohti eri puolilta säteittäin tuli seitsemäntoista rautatietä, Lännen kuningatar, laaja varasto, jonne tulvi tuotteita Indianan, Ohion, Wisconsinin ja Missourin osavaltioista, kaikilta näiltä Yhdysvaltojen läntisen puolen alueilta.

Setä Prudence, jolla oli käytössään hytistä löytynyt erinomaisen tarkka merikiikari, saattoi helposti tunnistaa Chicagon huomattavimmat rakennukset. Hänen toverinsa osoitti hänelle kirkot, julkiset laitokset, lukuisat ns. "elevaattorit" eli mekaaniset viljasiilot, suunnattoman suuren Shermanhotellin, joka näytti isolta arpakuutiolta, ja jonka ikkunat olivat satoina pisteinä kullakin sivulla.

— Koska tuo on Chicago, setä Prudence sanoi, — se todistaa, että me olemme kulkeneet hiukan lännempään kuin oikeastaan olisi tarpeen päästäksemme takaisin lähtökohtaan.

Itse asiassa *Albatross* nyt loittoni suorassa suunnassa Pennsylvanian pääkaupungista.

Mutta jos setä Prudence olisi halunnut kehottaa Roburia viipymättä viemään heidät takaisin itään, hänellä ei olisi nyt ollut tilaisuutta siihen. Insinööri ei näyttänyt olevan halukas tulemaan tänä aamuna hytistään, joko hänellä sitten oli siellä jotakin puuhaa tai hän vielä nukkui. Ystävysten täytyi siis mennä aamiaiselle tapaamatta Roburia.

Nopeus ei ollut eilisestä muuttunut. Kun tuuli sattui puhaltamaan idästä päin, tästä vauhdista ei syntynyt kovin häiritsevää viimaa, ja koska lämpötila laski vain asteen jokaista 170 metriä kohti ylöspäin noustessa, ei kylmyyskään tuntuvasti haitannut. Niinpä setä Prudence ja Phil Evans syötyään kävelivät mietiskellen, jutellen ja yhä odotellen insinööriä ilma-aluksen kannella niin sanoaksemme potkurien siimeksessä, joiden

pyöriminen nyt oli niin nopeaa, että niiden siivet sulivat yhteen puolittain läpikuultavaksi kiekoksi.

Illinoisin osa-valtion yli kuljettiin pohjoispään kohdalta vajaassa kahdessa ja puolessa tunnissa. Sitten lennettiin Vesien isän, Mississippi-joen poikki, jonka kaksikerroksiset höyrylaivat eivät näyttäneet venettä suuremmilta. *Albatross* syöksyi Iowan valtion kohdalle, ja kello yhdentoista aikaan aamupäivällä nähtiin vilaukselta Iowa City.

Tällä alueella mutkitteli vinosti etelästä luoteiseen muutamia kukkulajonoja, joiden rinteet olivat hyvin jyrkät. Niiden kohtalainen korkeus ei vaatinut ilma-alusta nousemaan ylemmäs. Muuten nämä kukkulat madaltuivat pian antaakseen tilaa Iowan laajoille tasangoille, jotka levisivät koko sen länsiosassa ja vielä Nebraskassakin suunnattomina preerioina aina Kalliovuorten juurelle asti. Siellä täällä näkyi lukuisia virtoja, Missourin sivujokia tai näiden haaroja. Niiden rannoilla oli kaupunkeja ja kyliä, jotka harvenivat sitä mukaa kuin *Albatross* eteni yhä nopeammin kaukaiseen länteen.

Mitään erikoista ei tapahtunut tämän päivän kuluessa. Setä Prudence ja Phil Evans saivat olla kokonaan omissa oloissaan. Tuskin he tapasivat edes Frycollinia, joka lojui keulapuolella silmät ummessa, ettei näkisi mitään. Kuitenkaan hän ei ollut vaarassa pyörtyä, kuten ehkä olisi voinut luulla. Kun ei ole millä mitata korkeutta, ei huimaus voi ilmetä samoin kuin jonkin korkean rakennuksen harjalla. Syvyys ei vedä puoleensa silloin, kun ihminen saa katsella sitä ilmapallon gondolista tai ilma-aluksen kannelta tai oikeammin voi sanoa, ettei ilmapurjehtijan alla näytäkään olevan pohjaton tyhjiys, vaan taivaanranta nousee ja ympäröi häntä joka taholta.

Kello kahden tienoissa *Albatross* sivuutti Omahan Nebraskan osavaltion rajalla — Omahan kaupungin, joka oli todellinen solmukohta lähes seitsemäntuhannen kilometrin pituisella Pacific-radalla New Yorkin ja San

Franciscon välillä. Vähän aikaa saattoi katsella Missouri-virran kellertäviä vesiä, sitten näkyi Missourin kaupunki, joka puu- ja tiilirakennuksineen sijaitsi tämän rikkaan alangon keskellä kuin solki Pohjois-Amerikan vartaloa puristavassa rautatievyössä. Samalla kun ilma-aluksen matkustajat tarkastelivat näitä yksityiskohtia, lienevät myös Omahan asukkaat huomanneet oudon liikkujan yläilmoissa. Mutta hämmästys heidän nähdessään sen liitelevän korkealla ilmassa ei voinut olla suurempi kuin Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin, kun nämä oudoksuivat oloaan sen kannella.

Se oli kuitenkin sellainen tapaus, josta Yhdysvaltojen sanomalehdet saisivat runsaasti aihetta uutisiin. Nyt yritettäisiin varmaankin selittää sitä merkillistä ilmiötä, joka oli jo pitkään liiaksikin kiihottanut ihmisten mieliä koko maailmassa.

Tuntia myöhemmin *Albatross* oli jättänyt Omahan taakseen. Silloin oli ilmeistä, että suunta oli määrätty läntiseksi, sivuun Platte-joesta, jonka laaksoa pitkin Pacific-rata kulki preerian halki. Tämä huomio ei lainkaan tyydyttänyt setä Prudencea ja Phil Evansia.

— Onko siis todella uskottava, että hän on saanut mielettömän päähänpiston viedä meidät maapallon toiselle puolen, toinen kysyi.

— Ja vastoin tahtoamme! toinen vastasi. — Mutta pitääköön Robur varansa! Minä en anna hänen retuuttaa itseäni mielensä mukaan.

— Enkä minä, Phil Evans vakuutti. — Mutta sittenkin neuvon teitä, setä Prudence, hillitsemään intoanne.

— Minunko pitää hillitä itseäni?

— Ja säästäkää vimmanne parempaan aikaan, jolloin sen sopii purkautua.

Kello viiden aikaan, kun oli lennetty kuusia ja seetripuita kasvavien Mustien vuorien ylitse, *Albatross* joutui sen alueen kohdalle, jota täydellä syyllä nimitetään Nebraskan Pahoiksi maiksi. Se käsitti punamullan värisiä kukkularöykkiöitä, vuorenlohkareita, jotka olivat sen näköisiä kuin jos maahan olisi paiskattu valtavia vuoria niin rajusti, että ne murtuivat palasiksi. Kaukaa katsoessa ne saivat mitä eriskummaisimpia piirteitä. Siellä täällä tämän suunnattoman laajan lohkarerykelmän seassa oli näkevinään keskiaikaisia raunioituneita kaupunkeja varustuksineen, vartiotorneineen, sokkeloisine linnoineen. Mutta oikeastaan nämä Pahat maat eivät olleet muuta kuin valtava luukasa, jossa miljoonittain vaalenivat paksunahkaisten ja kilpikonniin jäännöksiä. Jotkut väittävät, että siellä oli myös jäännöksiä kivettyneistä ihmisistä jonkin alkuaikojen tuntemattoman mullistuksen ajalta.

Illalla oli sivuutettu Platte-joen koko alanko. Nyt ulottui tasanko niin pitkälle kuin suinkin näki taivaanrantaan asti, joka oli hyvin kaukana, koska *Albatross* kiiti entistä ylempänä.

Sitten yöllä eivät enää veturien kimeät vihellykset tai höyrylaivojen karheat puhallukset häirinneet tähtisen taivaanlaen hiljaisuutta. Joskus kohosi pitkäveteistä mylvinää ilma-alukseen saakka, joka taas oli lähempänä maata. Täällä vaelteli näet preerialla biisonihärkien laumojia etsimässä puroja ja laitumia. Ja silloin kun ne pysyivät ääneti, ruoho kumisi niiden sorkista kumeasti kuin tulvaveden pauhu, jonka erotti selvästi potkurien yhtämittaisen hyrinän yli.

Välillä kuului myös suden, ketun tai villikissan ulvontaa, ja sitä säesti kojootti, *Canis Latrans* [Haukkuva koira (lat.)], joka olikin hyvin ansainnut nimensä kuuluvan haukuntansa takia.

Ja puhtaaseen yöilmaan levisi myös kirpeä mintun, salvian, koiruohon ja havupuiden tuoksu.

Alhaalta kajahteli karmea haukuntaa, johon eivät tällä kertaa olleet syynä kojootit, sillä se oli intiaanien kiljuntaa, eikä oikea uudisasukas olisikaan erehtynyt luulemaan sitä petojen karjunnaksi.

Seuraavana eli kesäkuun 15. päivänä, kello viiden aikaan aamulla, astui Phil Evans ulos hytistään. Kenties hän tänään saisi tavata insinööri Roburin?

Kun hänen teki mieli ainakin tietää, miksi Roburia ei ollut näkynyt edellisenä päivänä, hän kääntyi työnjohtaja Tom Turnerin puoleen.

Tämä oli synnyltään englantilainen, noin 45-vuotias mies, leveäharteinen, rotevaraajainen ja kuin raudasta veistetty. Pää oli hänellä tavattoman iso, juuri sellainen, jollaisia taiteilija Hogarth, kaikkien anglosaksien rumien puolien kuvaaja on siveltimensä kärjellä piirtänyt. Jos tarkoin katselee *Harlot's Progress* nimisen sarjan neljättä taulua, huomaa Tom Turnerin pään vanginvartijan olkapäiden välissä ja samalla huomaa, ettei hänen kasvojensa piirteissä ollut mitään puoleensa vetävää herttaisuutta.

— Saammeko tänään nähdä insinööri Roburin? Phil Evans kysyi.

— En tiedä, Tom Turner vastasi.

— En kysy teiltä, onko hän lähtenyt jonnekin.

— Ehkä.

— Enkä sitäkään, milloin hän tulee takaisin.

— Kaiketi sitten, kun on toimittanut asiansa.

Ja sen enempää ilmoittamatta Tom Turner palasi kajuuttaansa.

Tähän vastaukseen täytyi tyytyä, vaikka se riitti sitä vähemmän, kun

kompassiin luotu silmäys osoitti, että *Albatross* jatkoi kulkuaan luoteiseen.

Mutta kuinka suuresti maisema olikaan muuttunut: eilen illalla oli lennetty Pahojen maiden hedelmättömän alueen yllä ja yöllä sivuutettu se kokonaan — nyt sitä vastoin oli alhaalla näkyvissä aivan toisenlainen seutu.

Omahasta asti oli kuljettu noin tuhat kilometriä, ja ilma-aluksen alla oli outo maa, jota Phil Evans ei voinut tuntea, kun ei ollut koskaan siellä käynyt. Muutamat intiaanien kurissapitämiseksi tarkoitettut linnoitukset reunustivat jyrkkärinteisiä kukkuloita säännöllisinä kuvioina, joiden perustana oli enemmän paaluitauksia kuin muureja. Kyliä ja asukkaita oli hyvin vähän tällä seudulla, joka erosi täysin Coloradon kultanpitoisista alueista useita leveysasteita etelämpänä.

Kaukana alkoi vielä hämärästi erottua jono harjanteita, joita nouseva aurinko kehysti tulenhohtoisella juovalla.

Ne olivat Kalliovuoret.

Setä Prudence ja Phil Evans huomasivat, että äkkiä tuli purevan kylmä. Tämä lämpötilan aleneminen ei johtunut sään muutoksesta, ja aurinko loisti edelleen täydeltä terältä.

— Syynä ei voi olla mikään muu kuin että *Albatross* on taas noussut korkeammalle, Phil Evans huomautti.

Keskikajuutan oven ulkopuolella riippuva ilmapuntari olikin laskenut 540 millimetrin kohdalle, mikä osoitti, että nyt oltiin noin kolmentuhannen metrin korkeudessa. Ilma-alus pysytteli siis niin ylhäällä kuin maan epätasaisuuden vuoksi oli välttämätöntä.

Tuntia aikaisemmin se oli ollut varmaankin vielä korkeammalla, kenties neljä kilometriä maanpinnan yläpuolella, sillä takana kohosi vuoria, joita

peitti ikuinen lumi.

Vaikka setä Prudence ja Phil Evans olisivat kuinka pinnistäneet muistiaan, he eivät keksineet mikä maa nyt oli heidän allaan. *Albatross* oli voinut yöllä poiketa suunnasta pohjoiseen ja etelään ja lisätä tavattomasti vauhtiaan, ja se riitti täysin eksyttämään heidät.

Mutta pohdittuaan eri mahdollisuuksia, joita voi pitää enemmän tai vähemmän todennäköisinä, he vihdoinkin päätyivät seuraavaan otaksumaan: tämän alueen, jota vuoret ympäröivät joka puolelta, täytyi olla sama, joka oli maaliskuussa 1872 kongressin päätöksellä julistettu Yhdysvaltojen Kansallispuistoksi.

Siinä he olivatkin oikeassa. Tämä merkillinen seutu ansaitsi todella puiston nimen — puiston, jossa kumpuina oli vuoria, lampina järviä, puroina virtoja, labyrinthteina kattilanmuotoisia laaksoja ja suihkulähteinä suurenmoisia kuuman veden geysirejä.

Muutamassa minuutissa liukui *Albatross* Yellowstone-joen poikki Mount Stevensonin jäädessä oikealle puolelle, ja lähestyi suurta järveä, jolla oli sama nimi kuin mainitulla virralla. Kuinka vaihtelevia olikaan sen rannat, joiden laavakivi ja pienet kristallit heijastivat auringonvaloa lukemattomista särmistään! Kuinka oikullisesti olikaan järjestetty saaret, jotka näkyivät sen pinnalla! Taivaansini väikkyi jättiläispeilissä, ja ympärillä liiteli lintupilviä, pelikaaneja, joutsenia, lokkeja, hanhia, haahkoja. Muutamin paikoin peittivät äkkijyrkkiä rantoja havupuut, komeat männyt ja lehtikuuset, ja rinteiden juurelta purkautui ilmaan valkoisia höyrypilviä lukemattomista halkeamista. Maaperä oli täällä kuin ääretön kattila, josta purkautui höyryä ja joka salaperäisellä tulellaan sai veden jatkuvasti poreilemaan.

Albatrossin kokilla olisi nyt jos koskaan ollut tilaisuus hankkia runsas varasto taimenia, ainoita kaloja, joita miljoonittain viihtyi Yellowstone-

järvessä. Mutta ilma-alus pysyi koko ajan niin korkealla, ettei oikein voinut ruveta kalastuspuuhiin, jotka muuten olisivat varmasti tuottaneet erinomaisen saaliin.

Sitäpaitsi oli järvi kolmen neljännestunnin kuluttua jo jäänyt taakse ja pian myös seudun kaikki geysirit, jotka vetivät vertoja Islannin kauneimmille geysereille. Setä Prudence ja Phil Evans katselivat vesipatsaita, jotka syöksyivät yläilmoihin, kuin luodakseen *Albatrossille* uuden elementin. Siinä upeili Viuhka, jonka suihkut haarautuivat sädehtiviksi ripsuiksi, Vanha linna, joka näytti puolustavan itseään vesipatsaiden iskuilla, Vanha uskollinen, jonka huipussa välkehti sateenkaaria, Jättiläinen, jonka raju kohtisuora puuska syöksi ympärykseltään kuuden metrin laajuisen suihkun kuudenkymmenen metrin korkeuteen.

Varmaankin Robur tunsu jo ennestään tämän verrattoman, voisi sanoa ainutlaatuisen nähtävyyden ja kaikki sen ihmeet, sillä hän ei nytkään tullut kannelle. Oliko hän siis vain vieraidensa huviksi määrännyt ilma-aluksensa lentämään heidän kansallispuistonsa yli. Oli miten oli, hän ei ainakaan tullut kuulemaan heidän kiitoksiaan. Eikä hän vaivautunut jättämään omia töitään silloinkaan, kun usaliaasti lennettiin yli Kalliovuorten, joiden luo *Albatross* oli saapunut kello seitsemän aikaan aamulla.

Tämä vuorijono tunnetusti ulottuu suunnattoman pitkän selkärangan tapaisena Amerikan pohjoisen osan lanteista niskaan asti, Meksikon Andien jatkeena. Sillä on kaikkiaan pituutta noin 3500 kilometriä, ja ylin huippu, James Peak, on melkein neljä kilometriä merenpinnan yläpuolella.

Nostopotkuriensa vauhtia lisäämällä *Albatross* olisi tietysti voinut korkealla lentävien lintujen tavoin kulkea tämän vuorijonon ylimpienkin huippujen yli pudottautuakseen sitten Oregonin tai Utahin valtioiden kohdalle. Mutta sellainen temppu ei ollut edes tarpeen. Tässä valtavassa selkärangassa oli solia, joiden kautta pääsi toiselle puolelle kapuamatta sen

harjalle. Niitä oli hyvinkin useita, toiset syvän kaulakuopan näköisiä, toiset leveämpiä, toiset kapeampia, joista voi pujahtaa lävitse — esimerkiksi Bridger-sola, josta Pacific-rata tunkeutuu mormonien alueelle ja toisia pohjoisempaan tai etelämpänä.

Erästä tällaista solaa pitkin *Albatross* lähti ylittämään Kalliovuoria, kun ensin oli hiljennetty vauhtia, jotta välttyttäisiin törmäämstä sen seinämiin. Varmalla kädellä — ohjausta helpotti peräsimen tavaton herkkyyys — ruorimies suuntasi ilma-aluksen niin tarkasti keskelle solaa kuin olisi pitänyt perää ensi luokan veneessä Thamesin kuninkaallisen purjehdusseuran kilpailussa. Ja niin kiusallista kuin tämä lieneekin ollut ilmaa raskaamman molemmista vastustajista, he eivät voineet olla ihailematta täydellisyyttä, jota *Albatross* tässäkin suhteessa osoitti ilmailun alalla.

Alle kahdessa ja puolessa tunnissa lennettiin mahtavan vuorijonon poikki, ja *Albatross* alkoi jälleen kiittää entisellä sadan kilometrin vauhdilla. Se kääntyi nyt lounasta kohti, kulkien vinosti Utahin alueen halki ja samalla pudottaautuen lähemmäs maanpintaa. Vihdoin se oli laskeutunut muutaman sadan metrin päähän maasta, kun setä Prudencen ja Phil Evansin huomio kiintyi muutamiin vihellyksiin.

Alhaalla heidän kohdallaan kulki Pacific-radan juna Ison Suolajärven kaupunkia kohti.

Ilma-alus painui vieläkin alemmas — noudattaen salaa annettua käskyä — ja alkoi seurata täydellä höyryllä kiitävää junaa, josta tämä merkillinen takaa-ajo heti huomattiin. Vaunujen ikkunoihin ilmestyi useita päitä. Sitten kokoontui suuri joukko matkustajia amerikkalaisissa junissa vaunuja yhdistäville silloille. Muutamat olivat niinkin uteliaita, että kapusivat katoille nähdäkseen lentokoneen paremmin. Ilmassa kajahteli hip- ja hurraa-huutoja; mutta nekään eivät saaneet houkutelluksi Roburia ilmestymään kannelle.

Albatross laskeutui vähentäen yhä yläpotkurien vauhtia ja hidastuttaen lentoaan, kun ei tahtonut ehtiä junan edelle, mikä olisi ollut helppoa. Nyt se liiteli sen yläpuolella kuin suunnattoman iso koppakuoriainen, vaikka olisi voinut esiintyä jättiläismäisenä petolintuna. Väliin se poikkesi oikealle tai vasemmalle, lennähti jonkin matkaa edelle ja palasi taas kohdalle. Samalla se oli ylväästi kohottanut mustan lippunsa, jossa oli keskellä kultainen aurinko, ja junasta vastattiin huiskuttamalla Yhdysvaltojen virallista lippua, jossa oli kolmekymmentäseitsemän tähteä.

Molemmat vangit yrittivät turhaan käyttää tätä näin odottamatta tullutta tilaisuutta ilmoittaakseen, kuinka heidän oli käynyt. Niinpä Weldon Instituutin puheenjohtaja huusi turhaan kaikin voimin:

— Minä olen setä Prudence Philadelphiasta!

Ja sihteeri:

— Minä olen Phil Evans, hänen virkatoverinsa!

Heidän äänensä häipyivät tuhansiin hurraa-huutoihin, joilla matkustajat tervehtivät heidän lentoaan.

Sillä välin oli ilma-aluksen kannelle ilmestynyt pari kolme miehistön jäsentä. Muuan heistä halusi matkia merimiehiä, jotka sivuuttavat hitaamman laivan, ja ojensi junaa kohti köydenpäättä — ivallisesti tarjoutuen ottamaan sen hinaukseen.

Pian *Albatross* kiihdytti takaisin entiseen vauhtiinsa, ja puolen tunnin kuluttua oli pikajuna jäänyt niin kauas jälkeen, ettei siitä enää näkynyt savuhattaraakaan.

Kello yhden aikaan päivällä ilmestyi näkyviin iso kiekko, joka heijasti auringonsäteitä kuin ääretön peili.

— Tuo on varmaankin mormonien pääkaupunki, Salt Lake City! setä Prudence sanoi.

Se oli todellakin Ison Suolajärven kaupunki, ja loistava kiekko oli tabernaakkelin pyöreä katto. Tämä temppeli on niin avara, että sinne mahtuu helposti kymmenentuhatta "pyhää"; kuperan peilin tavoin sen katto hajoitti auringonsäteitä kaikkiin suuntiin.

Siellä Wasatsh-vuorten juurella, joiden rinteet olivat puoliväliin asti seetrien ja kuusien peitossa, levisi tämä suuri kaupunki Jordan-virtansa rannoilla, joka laskee Utahin vedet Isoon Suolajärveen. Ilma-aluksen kohdalla oli koko alaltaan näkyvissä suunnaton shakkilauta, jonka tapaisia olivatkin useimmat Amerikan kaupungit, mutta sellainen, josta voi sanoa, että siinä oli enemmän kuningattaria kuin ruutuja, koska monivaimoisuus oli niin suuressa suosiossa mormoneilla. Kaikkialla sen ympärillä oli hyvin hoidettua, hyvin viljeltyä, kutomatuotteista rikasta maata, ja lammasmaunoja oli tuhansittain.

Tämäkin kokonaisuus häipyi kuin varjo, ja *Albatross* lähti kiitämään lounasta kohti yhä nopeammin, niin että kannella alkoi puhaltaa hyvin voimakas viima, kun vauhti ylitti tuulen nopeuden.

Pian jouduttiin Nevadan hopeapitoiselle alueelle, jonka ainoastaan Sierra erotti Kalifornian kullanhuuhtomoista.

— Varmaa on, Phil Evans sanoi, — että ennen yön tuloa saamme San Franciscon näkyviimme.

— Ja sitten? setä Prudence vastasi.

Kello kuuden aikaan illalla lennettiin Sierra Nevadan ylitse juuri siitä Truckie-solasta, josta rautatiekin kulki. Nyt ei enää ollut kuin kolmensadan

kilometrin matka, mikäli haluttiin päästä, ellei juuri San Franciscoon, niin ainakin Sacramentoon, Kalifornian valtion pääkaupunkiin.

Albatrossilla oli nyt niin huima vauhti, että jo ennen kello kahdeksaa pisti läntisellä taivaanrannalla esiin senaatintalon kupukatto, joka sitten pian katosi vastakkaiselle suunnalle.

Nyt ilmestyi Robur ilma-aluksensa kannelle. Molemmat matkustajat kiirehtivät puhuttelemaan häntä.

— Insinööri Robur, setä Prudence sanoi, — nyt olemme joutuneet Amerikan rajalle. Meidän mielestämme saa tämä pila jo riittää...

— Minä en koskaan pilaile, Robur keskeytti.

Hän antoi merkin. *Albatross* painui nopeasti maata kohti, mutta samalla vauhti kiintyi niin hurjaksi, että täytyi hakea suojaa kajuutasta.

Tuskin oli hytin ovi sulkeutunut setä Prudencen ja Phil Evansin jälkeen, kun edellinen ähki:

— Vähältä piti, etten kuristanut häntä!

— Täytyy yrittää karata! jälkimmäinen vastasi.

— Niin juuri, maksoi mitä maksoi!

Samassa heidän korviinsa kuului pitkällistä pauhinaa. Se tuli mereltä, joka vihaisena tyrskysi rantakalliota vasten. Siellä oli Tyyni Valtameri.

IHMEELLINEN HYPPÄYS

Setä Prudence ja Phil Evans olivat vakaasti päättäneet paeta. Jos heidän olisi tarvinnut vain nujertaa ne kahdeksan, tosin erittäin kookasta miestä, jotka muodostivat ilma-aluksen koko miehistön, he olisivat ehkä uskaltaneet toteuttaa aikeensa. Rohkealla hyökkäyksellä heidän kenties onnistuisi vallata *Albatross*, jolloin he voisivat laskeutua maihin jossakin Yhdysvalloissa. Mutta silloin he joutuisivat vain kahdestaan hoitamaan tätä alusta — Frycollin oli sellainen pelkuri ettei hänestä olisi avuksi — ja tästä suunnitelmasta täytyi luopua. Kun siis ei voitu turvautua voimakeinoihin, ei auttanut muuta kuin turvautua viekkauteen hetkellä, jolloin *Albatross* koskettaisi maata. Juuri tätä Phil Evans yritti selittää kiukustuneelle virkatoverilleen, peläten yhä hänen ryhtyvän ennenaikaiseen rynnäkköön, joka olisi vain pahentanut heidän asemaansa.

Ainakaan nyt ei ollut sopiva hetki. Ilma-alus kiiti täyttä vauhtia Tyynen Valtameren pohjoispäätä kohti. Seuraavana aamuna, kesäkuun 16. päivänä, ei enää näkynyt maata. Koska rannikko pyöristyi Vancouverin saaresta alkaen Aleuttien saariryhmään saakka — sen osan Amerikkaa Venäjä luovutti Yhdysvalloille vuonna 1867 — niin tuntui hyvinkin luultavalta, että *Albatross* joutuisi ylittämään valtameren pohjoisimman pohjukan kohdalta, ellei suuntaa muutettaisi.

Kuinka pitkiltä yöt tuntuivatkaan molempien matkustajien mielestä! Siksi he aina aamulla riensivätkin ulos hytistään. Kun he tänä aamuna tulivat ilma-

aluksen kannelle, oli aurinko jo monta tuntia sitten valaissut itäistä horisonttia. Pian oli tulossa kesäpäivänseisaus, vuoden pisin päivä pohjoisella pallonpuoliskolla, ja kun nyt oltiin 60 leveysasteen kohdalla, yötä tuskin olikaan.

Mitä tuli insinööri Roburiin, niin hän joko tottumuksesta tai tahallaan viipyi pitkään kajuutassaan. Astuttuaan sieltä tänään ulos hän tyytyi vain tervehtimään molempia vieraitaan kohdatessaan heidät ilma-aluksen peräkannella.

Mutta myös Frycollin oli uskaltanut ulos hytistään, silmät punaisina unen puutteesta, katse tylsänä, jalat tutisten. Hän käveli varovasti tunnustellen, ikään kuin joka hetki peläten lattian pettävän. Ensin hän loi katseensa ylöspäin, tutkien kojeita, jotka kannattivat *Albatrossia* ilmassa. Ne toimivat rauhoittavan tasaisesti liikoja kiirehtimättä.

Sitten neekeri hoiperteli kaidepuuta kohti ja tarttui siihen molemmin käsin, pysyäkseen varmemmin tasapainossa. Arvatenkin hänen teki mieli katsahtaa maata, jonka kohdalla ilma-alus nyt oli enintään kahdensadan metrin korkeudessa.

Frycollinin oli tarvinnut aika lailla karaista sisuaan ryhtyäkseen näin merkilliseen temppuun. Vaati todellakin häneltä suurta rohkeutta, ennen kuin hän pani henkensä alttiiksi.

Ensin Frycollin seisoj takakenossa, pidellen kiinni kaidepuusta; sitten hän yritti tempoa sitä koetellakseen sen tukevuutta, suoristautui täyteen mittaansa, taivutti yläruumistaan eteenpäin ja kurotti päätänsä reunan yli. Tarpeetonta sanoa, että hän kaikkia näitä eri liikkeitä suorittaessaan piti silmänsä kiinni. Lopulta hän avasi ne.

Kuului hirveä kiljahdus, ja samassa hän peräytyi kiireesti pään painuessa

syvälle olkapäiden väliin.

Tyhjyyden pohjalla hän oli nähnyt rajattoman meren. Hänen hiuksensa olisivat varmasti nousseet pystyyn, elleivät ne olisi olleet niin takkuisen kähärät.

— Meri..! Meri...! ulvoi hän.

Ja hän olisi kellahtanut nurin, ellei kokki olisi sattunut paikalle ja ottanut häntä syliinsä.

Tämä kokki oli ranskalainen, kotoisin kenties Gascognesta [gascognelaiset ovat tunnettuja kerskureita. Tapage = melu. Suom.], vaikka hänen nimensä olikin François Tapage. Jollei hän ollut gascognelainen, niin hän oli ainakin lapsuudessaan hengittänyt Garonne-virran tuulia. Kuinka tämä François Tapage oli joutunut insinööri Roburin palvelukseen? Millainen sattuma oli tuonut hänet *Albatrossin* miehistöön? Sitä ei varmaankaan kukaan osaisi sanoa. Mutta englantia tämä veitikka puhui kuin aito jenkki.

— No no, pystyyn vain, pystyyn! kokki huusi pakottaen neekerin suoristautumaan iskemällä häntä nasevasti kylkeen.

— Master Tapage! miesraukka vastasi luoden epätoivoisia katseita potkureihin päin.

— Mikä hätänä, Frycollin?

— Hajoaako tämä laiva?

— Ei, vaikka loppujen lopuksi se kyllä hajoaa.

— Miksi...! Miksi?

— Siksi, että kaikki aukeaa, kaikki raukeaa, kaikki laukeaa, kuten sanotaan

kotipuolessa.

— Mutta kun meri on alla!

— Jos pudotaan, niin mikäs sen parempaa.

— Silloinhan upotaan!

— Upotaan kyllä, mutta ei murs-kaan-nu-ta! François Tapage vastasi korostaen erikseen joka tavua.

Hetkistä myöhemmin Frycollin oli kantta pitkin madellen kadonnut hyttinsä perimmäiseen soppeen.

Koko tämän päivän ilma-alus kulki vain kohtalaista vauhtia. Se näytti melkein hipaisevan valtameren tyyntä, auringonvalossa kimaltelevaa pintaa ja oli laskeutunut niin alas, että veteen oli vain muutama kymmenen metriä.

Setä Prudence ja hänen kumppaninsa olivat vuorostaan jääneet hyttiinsä, päästäkseen tapaamasta Roburia, joka käveli tupakoiden, milloin yksinään, milloin työnjohtajansa Tom Turnerin seurassa. Vain puolet potkureista oli käynnissä, mutta sekin riitti kannattamaan *Albatrossia* ilmakehän alemmissa ja siis raskaammissa kerroksissa.

Näissä oloissa ilma-aluksen miehistö olisi voinut saada vaihtelua arkeensa harjoittamalla hauskaa kalastusta, jos vain vedet olisivat näillä Tyynen meren seuduilla olleet kalaisia. Mutta pinnalla näkyi vain valaita, sitä keltamahaista lajia, jolla oli pituutta aina 25 metriä ja jota pidettiin pohjoisten merien kaikkein pelottavimpana. Ammattikalastajat varoivat millään ehdolla ahdistamasta niitä, sillä ne olivat kerrassaan uskomattoman voimakkaita.

Tällainen valas oli toki voitu vaaratta pyydystää joko tavallisella harppuunalla taikka Fletcherin raketilla eli harppuunapommilla, jollaisia oli

aluksen varastossa.

Mutta mitä hyötyä oli tarpeettomasta teurastuksesta? Roburin teki kuitenkin kai mieli näyttää Weldon Instituutin kahdelle jäsenelle, mihin kaikkeen hänen ilma-aluksestaan oli, ja siksi hän päätti pyydystää yhden näistä valashirviöistä.

Kun kajahti huuto: — Valas, valas! tulivat setä Prudence ja Phil Evans ulos hytistään. Kenties jokin valaanpyytäjien alus oli tullut näkyviin... Siinä tapauksessa he molemmat olisivat uskaltaneet hypätä mereen vaikka päistikkaa, päästäkseen pakoon lentävästä vankilastaan, luottaen mahdollisuuteen, että heidät poimittaisiin johonkin veneeseen.

Albatrossin koko miehistö oli jo järjestynyt kannelle ja odotti käskyjä.

— Yritämme siis, master Robur? työnjohtaja Turner kysyi.

— Kyllä, Tom, insinööri vastasi.

Kajuutassa olivat koneenkäyttäjät ja hänen kaksi apulaistaan paikoillaan valmiina suorittamaan ne temput, joihin annettaisiin käskyt kädenliikkeillä. Pian sitten *Albatross* alkoi laskeutua, pysähtyen noin viidentoista metrin päähän merenpinnasta.

Ulapalla ei näkynyt ainoatakaan laivaa — kuten molemmat matkustajat panivat merkille — eikä missään suunnalla maata, jonne he olisivat voineet pyrkiä uimalla, jos kohta se olisikin edellyttänyt, ettei Robur yrittäisi saada heitä kiinni.

Pian saatiin huomata, että valaita oli lähellä nousemassa meren pintaan hengittämään, sillä ilmaan kohosi höyry- ja vesipatsaita, joita ne puhalsivat sierainaukoistaan.

Tom Turner oli asettunut keulaan, mukanaan kaksi apulaista. Hänen ulottuvillaan oli Kaliforniassa valmistettu harppuunapommi, joita ammutaan hakapyssyillä. Se on metallisylinterin tapainen, ja toisessa päässä oli pitkulainen pommi, jossa oli väkäkärkinen varsi.

Robur oli noussut keulatuhdolle ja antoi sieltä oikealla kädellä koneenkäyttäjille ja vasemmalla ruorimiehelle merkkejä, mitä heidän kulloinkin oli tehtävä. Täten hän hallitsi ilma-alustaan joka suhteessa sen liikkeitä myöten. Oli kerrassaan uskomatonta, kuinka nopeasti ja täsmällisesti *Albatross* totteli kaikkia hänen käskyjään. Sitä olisi voinut luulla eläväksi olennoiksi, jonka sieluna oli insinööri Robur.

— Valas...! Valas! Tom Turner huusi taas.

Todellakin tuli valaan selkä näkyviin vajaan kilometrin päässä *Albatrossin* keulapuolella.

Ilma-alus lensi sen yläpuolelle ja pysähtyi ollessaan siitä ainoastaan parinkymmenen metrin päässä.

Tom Turner oli sovittanut olkapäätään vasten hakapyssyn, jonka tukena oli kaidepuuhun koverrettu lovi. Hän laukaisi ja ammus kiiti valaan ruumista kohti perässään pitkä köysi, jonka toinen pää oli kiinnitetty *Albatrossin* kanteen. Pommi räjähti törmätessään vastukseen ja sen sisältä lennähti pieni harppuunan tapainen, kaksihaarainen laite, joka juuttui valaan lihaan.

— Huomio! Turner huusi.

Niin vastahakoisesti kuin setä Prudence ja Phil Evans olivatkin mukana, he eivät kuitenkaan voineet olla tarkkaavasti seuraamatta tätä näytelmää.

Pahasti haavoittunut valas läiskytti pyrstöllään vettä niin rajusti, että pärske ulottui ilma-aluksen keulaan asti. Sitten se sukelsi hyvin syvälle kiskoen

perässään köyttä, jonka annettiin juosta kehältä. Se oli ennakolta pantu vesisoikkoon, jottei kitka liikaa kuumentaishi köyttä. Noustuaan sitten takaisin pinnalle valas lähti täyttä vauhtia pakoon pohjoista kohti.

Albatrossia hinattiin nyt suorastaan uskomatonta vauhtia. Ne potkurit, jotka kuljettivat eteenpäin, oli pysäytetty. Valaan annettiin ponnistella mielensä mukaan, mutta ilma-alus yritettiin aina pitää samassa suunnassa kuin sekin. Tom Turner oli valmiina katkaisemaan köyden siltä varalta, että uusi sukellus olisi muuttanut tilanteen liian vaaralliseksi.

Puolisen tuntia jatkui tätä hinaamista ja matkaa tehtiin ehkä kymmenkunta kilometriä, mutta vähitellen alkoi näkyä merkkejä siitä, että valaan voimat heikkenivät.

Silloin koneenkäyttäjän apulaiset saivat Roburilta käskyn panna *Albatross* kulkemaan taaksepäin, ja potkurit vetivät kovaa vastarintaa tekevää valasta yhä lähemmäs.

Pian oli ilma-alus enää tuskin kymmentä metriä sen yläpuolella. Pyrstö pieksi vettä yhä uskomattoman rajusti. Valaan kääntyessä selälleen sen ympärillä kieppui suunnattomia tyrskyjä.

Äkkiä se nousi niin sanoaksemme seisaalle, heittäytyi päistikkaa veteen ja sukelsi niin nopeasti syvyyteen, että Tom Turner tuskin ehti päästää köyden juoksemaan.

Silloin ilma-alus väkisinkin kiskoutui vedenpintaan asti. Sille kohtaa, jonne valas oli kadonnut, oli syntynyt hirveä pyörre. Ilma-aluksen kaiteen yli ryöpsähti hyökyaalto, aivan kuten vettä pärskähtää laivan lippuihin asti kovassa vastatuulella ja aallokossa.

Mutta onneksi Tom Turner sai kirveeniskulla katkaistuksi köyden, ja

Albatross, joka nyt oli vapautunut hinaajastaan, nousi nopeasti kahdensadan metrin korkeuteen.

Koko ajan oli Robur ohjannut liikkeitä kylmäverisesti, menettämättä hetkeksikään malttiaan.

Muutamia minutteja myöhemmin valas näkyi nousevan taas pinnalle — tällä kertaa kuolleen. Joka suunnasta lenteli merilintuja iskeäkseen kyntensä sen raatoon ja päästivät kuuluville niin huikeita huutoja, että ne olisivat kokonaisuutensa kongressiltakin lyöneet korvat lukkoon.

Kun *Albatross* ei olisi voinut käyttää saalistaan mihinkään, se kääntyi entiseen suuntaansa, kiitäen länttä kohti.

Seuraavana eli kesäkuun 17. päivänä, kello kuuden tienoissa aamulla, alkoi taivaanrannalla häämöttää jonkin maan ääriiivat. Se oli Alaskan niemimaa ja pitkä sarja Aleuttien saariryhmän luotoja.

Ilma-alus hyppäsi tämän merivallituksen yli, jonka tienoilla asustaa ylenpalttisen runsaasti turkishylkeitä. Aleuttilaiset, jotka pyydystivät niitä venäläis-amerikkalaiselle kauppayhtiölle, saivat niistä erinomaiset tulot, sillä nämä maalla ja vedessä elävät ruosteenkarvaiset otukset olivat hyvinkin pari metriä pitkiä ja painoivat toisinaan jopa 250 kiloa. Niitä oli näkyvissä tuhansittain loppumattomissa jonoissa, jotka olivat järjestyneet ikään kuin taistelurintamaan.

Ne eivät hievahtaneetkaan paikaltaan *Albatrossin* liitäessä yli, mutta toisin oli kaakkurien, kuikkien ja muiden vesilintujen laita, jotka kirkuivat käheästi ja sitten hävisivät veden alle, ikään kuin niitä olisi uhannut jokin pelottava ilmapeto.

Kahdentuhannen kilometrin matkaan Beringin meren poikki, aina

ensimmäisistä Aleuttien saarista Kamtsatkan uloimpaan kärkeen asti, tarvittiin noin vuorokausi. Jos setä Prudence ja Phil Evans yhä aikoivat toteuttaa pakosuunnitelmansa, ei tilanne enää ollut heille suotuista. Sillä paon onnistumiseksi olivat mahdollisuudet erittäin vähäiset siinä tapauksessa, että täytyisi jäädä Aasian etäisimpään erämaahan tai Ohotan meren rannikolle. *Albatross* näkyi suuntautuvan joko Japaniin tai Kiinaan päin. Jos ilma-alus pysähtyisi jonnekin näiden valtakuntien alueelle, he päättivät sittenkin paeta, vaikkei kenties olisikaan oikein viisasta jättäytyä kiinalaisten tai japanilaisten armoille.

Mutta pysähtyisikö se sinnekään! Se ei ollut lintu, joka lopulta väsyisi liian kauan lennettyään, tai ilmapallo, jonka olisi kaasun loppuessa pakko laskeutua maahan. *Albatrossilla* oli vielä varastossa kaikkea, mitä se tarvitsi, ehkä moneksikin viikoksi, ja ihmeellisen tehokkaat koneet eivät osoittaneet merkkiäkään heikkenemisestä ja väsymyksestä.

Kesäkuun 18. päivänä lennettiin kuin yhdellä hyppäyksellä poikki Kamtsatkan niemimaan, josta saatiin nähdä tuskin muuta kuin Petropavlovskin siirtola ja Kljutsevin tulivuori, sitten toisella hyppäyksellä yli Ohotan meren, melkein Kuriilien saarten kohdalta, jotka patoavat sen päästäen vettä läpi vain satoja pikku kanavia myöten. Aamulla kesäkuun 19. päivänä *Albatross* saavutti Japanin pohjoiskärjen ja Sahalinin saaren välillä olevan salmen, joka muistutti Englannin kanaalia, ja johon Siperian suuri Amur-joki laski vetensä.

Silloin nousi hyvin sankka sumu, jonka yläpuolelle ilma-aluksen täytyi nousta. Tosin sen ei olisi tarvinnut pysytellä sen yläpuolella voidakseen säilyttää nykyisen suuntansa. Näin korkealla ei ollut syytä pelätä esteitä, ei muistopatsaita, joihin se voisi törmätä, eikä vuoriakaan, joihin osuessaan se olisi vaarassa murskautua. Alla oleva maa oli jokseenkin tasaista. Mutta usvahuurut ovat aina perin kiusallisia, ja ilma-aluksessa olisi kaikki kastunut.

Siksi oli paras nousta näiden huurujen yläpuolelle, joiden paksuus maanpinnasta lukien oli kolmen- ja neljänsadan metrin vaiheilla. Potkurit pantiin siis pyörimään nopeammin, ja *Albatross* pääsi yläilmoissa jälleen auringon paisteeseen.

Näissä oloissa olisi setä Prudencen ja Phil Evansin ollut hieman vaikea toteuttaa pakoaikeensa siinäkin tapauksessa, että he olisivat jotenkin voineet päästä pois ilma-aluksesta.

Mennessään tänään heidän ohitseen Robur seisahtui hetkiseksi ja sanoi kuin sattumalta, kiinnittämättä asiaan sen enempää huomiota:

— Hyvät herrat, kun purje- tai höyrylaiva joutuu keskelle sumua, josta se ei pääse ulos, tilanne on aina paha. Liikkuminen on mahdollista vain yhtämittaa viheltämällä tai torveen puhaltamalla. Sitäpaitsi sen on pakko hiljentää vauhtia, ja vaikka kuinka varottaisiin, joka hetki olisi syytä pelätä yhteentörmäystä. Mutta *Albatrossia* sellaiset huolet eivät vaivaa. Mitä se välittäisi sumuista, kun se heti pääsee niistä eroon? Ilmakehä on sen vallassa, koko ilmakehä.

Sen sanottuaan Robur jatkoi tynesti kävelyään, odottamatta vastausta, jota hän ei ollutkaan pyytänyt, ja hänen piippunsa savupilvet kiertelivät taivaansineä kohti.

— Setä Prudence, Phil Evans sanoi, — näyttää tosiaankin siltä, ettei tämän merkillisen *Albatrossin* tarvitse pelätä mitään.

— Saammepa nähdä! Weldon Instituutin puheenjohtaja vastasi.

Sumua kesti kiusallisen itsepintaisesti kolme päivää, kesäkuun 21. päivään asti. Ilma-aluksen oli täytynyt nousta korkeammalle välttääkseen Japanissa Fujiyaman vuoret. Mutta kun usvaverho oli repeytynyt rikki, tuli näkyviin

valtavan iso kaupunki, jossa oli palatseja, huviloita, majoja, puutarhoja, puistoja. Sinne katsahtamattakin Robur olisi voinut sanoa, mikä kaupunki se oli, sillä hänen tarvitsi vain panna merkille tuhansien koirien sieltä kuuluva haukunta, petolintujen kirkuna ja varsinkin se raadonhaju, joka teloitettujen ruumiista levisi yläilmoihin asti.

Molemmat matkustajat sattuivat olemaan kannella silloin, kun insinööri mittasi korkeutta tällä kohdalla siltä varalta, että pitäisi jatkaa matkaa sumun lävitse.

— Hyvät herrat, hän sanoi, — minulla ei ole mitään syytä salata teiltä, että tuo on Yeddo, Japanin pääkaupunki.

Setä Prudence ei vastannut. Insinöörin läsnäollessa häntä tukehdutti, aivan kuin hänen keuhkoihinsa ei olisi virrannut ilmaa.

— Yeddo, Robur jatkoi, — on todellakin hyvin merkillisen näköinen.

— Olkoon kuinka merkillinen tahansa... Phil Evans vastasi.

— Se ei kuitenkaan vastaa Pekingiä, sitäkö tarkoitatte? insinööri keskeytti.
— Samaa mieltä olen itsekin, ja pian saatte verrata.

Kukapa olisi voinut olla kohteliaampi vierailleen.

Albatross, joka oli kiitämässä kaakkoon, muutti nyt suuntansa itäiseksi, uudelle reitille.

Yöllä sumu hälveni. Mutta sitten huomattiin jokseenkin läheisen pyörremyrskyn oireita, ilmapuntari laski nopeasti, kaikki huurut katosivat, soikion muotoisia valtavia pilviä kerääntyi vaskenkarvaiselle taivaalle; vastakkaisella puolella ilmaantui horisonttiin pitkiä karmiininpunaisia juovia, jotka piirtyivät selvästi harmaansinertävää taustaa vasten, ja pohjoisessa

näkyi räikeän kirkkaana leveä kiila; lisäksi meri oli aivan tyyni mutta auringon laskiessa se muuttui kolkon helakanpunaiseksi.

Kaikeksi onneksi tämä pyörremyrsky puhkesi etelämpänä, ja sen ainoa seuraus oli että lähes kolme vuorokautta kestänyt sakea sumu vihdoinkin hajaantui.

Tunnissa oli lennetty kahdensadan kilometrin levyisen Korean salmen poikki, ja sitten matka suuntautui tämän niemimaan äärimmäisen kärjen toiselle puolelle. Samalla kun pyörremyrsky arvatenkin riehui Kiinan kaakkoisella rannikolla, leijaili *Albatross* Keltaisen meren yläpuolella ja sitten kesäkuun 22. ja 23. päivänä Petchelin lahden yllä; 24 päivänä se kulki pitkin Pei-Hon laaksoa ja saapui vihdoin Taivaan valtakunnan pääkaupungin kohdalle.

Kaiteen yli kurottaen setä Prudence ja Phil Evans, kuten insinööri oli ennakolta luvannut, saivat hyvin selvästi katsella tätä suunnattoman laajaa kaupunkia, muuria, joka jakoi sen kahteen osaan — mantsulaiseen ja kiinalaiseen — ympäröiviä kahtatoista esikaupunkia, keskustaa kohti säteittäin ulottuvia puistokatuja, temppeleitä, joiden keltaiset ja vihreät katot kimaltelivat nousevan auringon loisteessa, puistoja, joiden keskellä kohosivat mandariinien palatsit; sitten tuli mantsukaupunginosan keskellä näkyviin 668 hehtaarin [siis neljätoista kertaa niin suuri kuin Pariisin Mars-kenttä] laajuisella alalla Keltainen kaupunki, sen temppelit, keisarilliset puutarhat, tekojärvet ja hiilivuori, joka on koko pääkaupunkia korkeampi; ja vihdoin Keltaisen kaupungin keskellä, ikään kuin nelisärmäinen kiinalainen sotanuija olisi pistetty toisen sisään, Punainen kaupunki eli keisarin palatsi kaikkine merkillisyyksineen, joita sen eriskummallinen rakennustyyli tarjosi nähtäväksi.

Tällä hetkellä tuntui *Albatrossin* alla koko ilmakehä olevan täynnä omituisia, sointuvia säveliä. Olisi melkein luullut, että nyt soitettiin

Aioloksen harpuilla. Ilmassa liiteli satakunta erimuotoista leijaa, jotka oli valmistettu palmujen tai pandanut-puiden lehdistä; kunkin yläosassa oli jonkinlainen kaari kevyestä puulajista, ja sen päiden väliin oli pingotettu ohut bamburuo'on säle. Kun nämä eripitkät säleet värähtelivät tuulenvireessä kuten hanurin kielet, syntyi monisävelistä, mitä surumielisintä hyminää. Sitä kuunnellessa tuntui siltä kuin olisi hengittänyt soivaa happea.

Roburin mieleen juolahti laskeutua lähemmäksi tätä ilmaorkesteria, ja *Albatross* laskeutuikin hitaasti leijamusiikin keskelle.

Mutta se aiheutti heti tavattoman hälinän kaupungin runsaslukuisessa väestössä. Gongit ja muut kiinalaisten hirveät soittimet kumisivat, pyssyistä ammuttiin tuhansia laukauksia, sadat mörssärit tulittivat — yritettiin kaikkea, jotta ilma-alus saataisiin poistumaan. Jos Kiinan tähtitieteilijät nyt pääsivätkin selville siitä, että tämä ilmassa liikkuva kone oli juuri se merkillinen ilmiö, jonka näkeminen oli herättänyt niin paljon väittelyä, niin tuhannet Taivaan valtakunnan asukkaat, halvimmasta kantajasta moninappisimpaan mandariiniin asti, sitä vastoin luulivat sitä maailmanlopun hirviöksi, joka nyt oli ilmestynyt Buddhan taivaalle.

Näistä mielenosoituksista ei paljonkaan välitetty luoksepääsemättömällä *Albatrossilla*. Keisarillisten puutarhojen pylväisiin sidotut leijojen narut joko leikattiin poikki tai vedettiin kiireesti takaisin. Toiset näistä kevyistä soittimista painuivat nopeasti maahan hymisten entistä kovemmin, toiset putosivat kuin linnut, joiden siipeen oli osunut lyijyä ja joiden laulu katkesi viimeisen hengenvedon myötä.

Silloin remahti Tom Turnerin torvesta järisyttävä toivotus Kiinan pääkaupungin yli ja hukutti valtavaan ääneensä ilmakonsertin viimeiset sävelet. Mutta se ei lopettanut maanpäällisiä ponnistuksia. Kun sitten muuan ammus oli räjähtänyt vain parinkymmenen metrin päässä *Albatrossista*, noustiin taas yläilmoihin kauas ihmisten ulottuvilta.

Mitä tapahtui niinä muutamina päivinä, jotka nyt seurasivat? Ei mitään sellaista, mitä vangit olisivat voineet käyttää hyväkseen. Mihin suuntaan ilma-alus kulki? Jatkuvasti lounaaseen, ja siitä voitiin päätellä, että oltiin matkalla kohti Hindustania. Samalla havaittiin, että alituisesti kohoava maaperä pakotti *Albatrossin* ohjaamaan kulkunsa harjanteiden mukaan. Noin kymmenen tuntia Pekingistä lähdön jälkeen, olivat setä Prudence ja Phil Evans saaneet nähdä osan suurta Kiinanmuuria Chen-Sin rajalla. Sitten väistettiin Lungin vuoret, lennettiin Huanghon laakson päällitse ja päästiin vihdoin Kiinan valtakunnan rajan poikki Tiibetin alueelle.

Tiibetissä he saivat nähdä paljaita ylätasankoja, siellä täällä lumipeitteisiä vuorenhuippuja, kuivuneita rotkoja, jäätiköistä virtaavia puroja, notkelmia kimaltelevine suolakerroksineen ja viheriöivien metsien ympäröimiä järviä. Ja kaiken yli puhalsi tuuli, joka usein oli jäätävän kylmä.

Ilmapuntari oli nyt laskenut 450 millimetriin ja osoitti siis *Albatrossin* olevan runsaasti neljätuhatta metriä merenpintaa ylempänä. Näin korkealla lämpötila tuskin nousi yli nollan, vaikka nyt oli pohjoisen pallonpuoliskon lämpimin vuodenaika. Kun tämän kylmyyden lisäksi tuli nopean vauhdin aiheuttama viima, kävi kannella seisoskeleminen kovin kiusalliseksi, niin että molemmat virkatoverit, joilla tosin oli yllään paksut matkapeitteet, pitivät mukavampana palata hyttiinsä.

Sanomattakin on selvää, että yläpotkurit oli täytynyt panna pyörimään äärimmäisen nopeasti, jotta ne voivat kannattaa *Albatrossia* tuntuvasti ohenneessa ilmassa. Mutta ne toimivat täydellisesti, ja ilma-aluksessa tuntui siltä kuin niiden siipien hyrinä olisi tuudittanut uneen.

Tänään sai Garlok, läntisen Tiibetin kaupunki, Guari-Korsumin maakunnan tärkein paikka, nähdä *Albatrossin* liitelevän ylitseen kirjekyyhkysen kokoisena.

Kesäkuun 27. päivänä setä Prudence ja Phil Evans panivat merkille suunnattoman pitkän harjanteen, josta kohosi muutamia korkeita lumihuippuja ja joka peitti horisontin. Etukajuutan seinää vasten nojaten, kestääkseen kovan viiman, he katselivat näitä jättiläisröykkiöitä, jotka näyttivät kiitävän ilma-alusta kohti.

— Arvatenkin Himalaja, Phil Evans sanoi, — ja luultavasti Robur aikoo tehdä kaarroksen sen juurella yrittämättä päästä Intiaan.

— Sitä pahempi! setä Prudence vastasi. — Jos olisi menty niin suunnattoman laajalle alueelle, niin kenties olisimme voineet...

— Paitsi jos hän kiertää vuorijonon ympäri idästä Birman tai lännestä Nepalin kautta.

— Olkoon kuinka tahansa, mutta sen minä takaan, ettei hän uskalla kulkea sen ylitse!

— Niinkö? sanoi muuan ääni.

Seuraavana eli 28. päivänä kesäkuuta *Albatross* oli vastapäätä tätä ääretöntä vuorirykelmää, Tsangin maakunnan yläpuolella. Himalajan toisella puolella oli Nepalin alue.

Pohjoisesta päin tultaessa katkaisi reitin Intiaan kolme perättäistä vuorijonoa. Molemmat pohjoiset, joiden väliin *Albatross* oli pujahtanut kuin laiva keskelle valtavia kareja, olivat ensimmäisiä askelmia Keski-Aasian sulussa. Ensiksi tuli Kuen-Lun, sitten Karakorum, ja näiden välissä oli Himalajan kanssa yhdensuuntainen, pitkänomainen laakso melkein sen vedenjakajan kohdalla, jonka länsipuolella virrat laskivat Indukseen ja itäpuolella Brahmaputraan.

Kuinka suurenmoinen tämä vuoristo olikaan! Sen huipuista oli mitattu jo

kolmattasataa, joista seitsemäntoista ylittää 7500 metriä! *Albatrossin* edessä kohosi Everestin kukkula 8840 metrin korkuisena. Oikealla puolella oli Dhaulagiri, jolla oli korkeutta 8200 metriä, ja vasemmalla Kanchanjanga, jolla oli korkeutta 8592 metriä ja joka menetti ensimmäisen sijan silloin, kun Everestin korkeus viimeksi mitattiin tarkemmin.

Ilmeisesti Robur ei aikonut ylittää näiden kukkulain huippuja, vaan hänellä oli varmaankin tiedossaan Himalajan eri solia, muiden mukana Ibi-Gaminin sola, jonka kautta Schlagintweit-veljekset vuonna 1856 kulkivat 6800 metrin korkeudessa, ja sitä kohti hän nyt päättävästi ohjasi ilma-aluksensa.

Nyt saatiin kokea muutamia jännittäviä, jopa tuskallisiakin tunteja. Vaikkei ilma ohentunutkaan niin paljon, että olisi pitänyt turvautua erityisiin kojeisiin hapen lisäämiseksi hyteissä, niin pakkanen ainakin oli ankara.

Robur asettui keulaan, tarmokkaat kasvot huppukauluksen suojassa, ja antoi sieltä ohjeita *Albatrossin* miehistölle. Tom Turner tarttui ruoriin. Koneenkäyttäjät tarkkaili paristoja, joiden happojen ei sentään onneksi tarvinnut pelätä jäätyvän. Potkureista, jotka kävivät täydellä virralla, kuului yhä kimeämpää hyrinää, vieläpä erittäin äänekästä, vaikka ilma oli hyvin ohutta. Ilmapuntarin laskeminen 290 millimetriin osoitti 7000 metrin korkeutta.

Täältä avautui ihmeellinen näköala suunnattomaan vuorirykelmään. Kaikkialla kohosi valkoisia huippuja. Järvien sijasta näkyi jäätiköitä, jotka laskeutuivat kolmentuhannen metrin päähän kukkulan juurelta. Ei ruohoa, lukuunottamatta joitakin harvoja kukkia kasvullisuuden äärimmäisellä rajalla. Ei enää komeita honkia ja seetripuita, jotka ryhmittyivät reheviksi metsiksi vuorijonon alemmilla rinteillä. Ei jättiläiskokoisia saniaisia eikä loppumattomia loiskasveja, jotka ulottuivat rungosta runkoon, kuten viidakon sisäosissa. Ei ainoatakaan eläintä, ei villihevosia eikä jakkeja, ei myöskään Tiibetin härkiä. Joskus näkyi näin ylös eksynyt yksinäinen gaselli. Ei ollut

lintuja, lukuunottamatta muutamia variksia, jotka kohosivat niin korkealle kuin hengitettävää ilmaa riitti.

Kun sola oli vihdoinkin ylitetty, alkoi *Albatross* jälleen painua alemmas. Toisella puolella, metsäseudun takana, näkyi vain rajaton tasanko, joka levisi kiilamaisesti taivaanrantaan asti.

Silloin Robur astui vieraiden luo ja sanoi kohteliaasti:

— Hyvät herrat, Intia.

FRYCOLLIN HINATTAVANA

Insinöörillä ei suinkaan ollut aikomusta ohjata ilma-alustaan näiden Hindustanin ihmeellisten seutujen yläpuolelle. Lennettyään Himalajan ylitse näyttääkseen, miten hieno kulkuneuvo hänellä oli käytössään, ja saadakseen nekin uskomaan, jotka eivät välittäneet mistään todisteluista, hän ei varmaankaan halunnut enempää. Pitääkö siis myöntää, että *Albatross* oli täydellinen, vaikkei täydellisyys sovi tämän maailman oloihin? Sepä saadaan nähdä.

Jos setä Prudence ja hänen toverinsa eivät voineetkaan sisimmässään muuta kuin tunnustaa, että tämä ilma-alus oli kerrassaan ihanteellinen, he eivät kuitenkaan paljastaneet ajatuksiaan. He pohtivat yhä vain miten he saisivat tilaisuuden paeta. He eivät edes ihailleet suurenmoista näkyä, joka avautui *Albatrossin* kulkiessa pitkin Punjabin kiehtovia maisemia.

Himalajan juurella oli tosin suoperäinen vyöhyke aloja, joista huokui epäterveellisiä huuruja, Terain alue, jossa kuume oli alituisena maanvaivana. Mutta se ei voinut olla haittaa *Albatrossille* eikä uhata sen miehistön terveyttä. Ilma-alus kulki kiirehtimättä kohti polveketta jonka Hindustan teki Turkestanin ja Kiinan yhtymäkohdassa. Kesäkuun 29. päivänä, aamun ensi tunneista alkaen, tuli näkyviin Kashmirin verraton laakso.

Niin, suorastaan vertaansa vailla oli tämä rotko suuren ja pienen Himalajan välissä. Sitä rikkoivat sadat sivuhaarat suunnattomasta vuorijonosta, joka

aleni Hydaspeen syvänteeseen päin. Tämä kuuluisa virta, joka kostutti sitä oikullisine mutkineen, oli saanut nähdä Poroksen ja Aleksanterin armeijojen, Intian Ja Kreikan, iskevän yhteen kaukana Aasiassa. Hydaspes virtasi yhä, vaikka molemmat makedonialaisen voittonsa muistoksi perustamat kaupungit olivat niin tyystin kadonneet, ettei niiden sijaintiakaan tiedetä.

Koko tämän aamun *Albatross* liiteli pitkin Srinagaria, joka tunnetaan paremmin Kashmirina. Setä Prudence ja Phil Evans näkivät komean kaupungin, joka sijaitsi virran molemmilla rannoilla, puusiltoja pingotettuina veden poikki kuin rihmat, siromuotoisilla parvekkeilla somistettuja majoja, korkeiden poppelien varjostamia lehtoja, turpeilla peitettyjä kattoja, jotka näyttivät isoilta myyränmättäiltä, risteileviä kanavia, joissa liikkui pähkinäнкуoren kokoisia veneitä soutajien näyttäessä muurahaisilta, palatseja, temppeleitä, majoja, moskeijoita, bungaloweja esikaupunkien puolella — ja kaikki nämä toistuivat ylösalaisin veden peilaamana; sitten tuli näkyviin vanha Hari-Parvatan linna, joka oli pystytetty erään kukkulan laelle, kuten Pariisin tärkein linnoitus Mont-Valérienille.

— Tuo olisi Venetsia, Phil Evans sanoi, — jos nyt olisimme Euroopassa.

— Ja jos olisimme Euroopassa, setä Prudence vastasi, — keksisimme kyllä keinon, kuinka pääsisimme takaisin Amerikkaan!

Albatross ei viipynyt sen järven kohdalla, jonka läpi Hydaspes virtasi, vaan jatkoi lentoaan pitkin laaksoa.

Mutta kerran se pysyi paikallaan noin puolen tunnin verran, laskeuduttuaan kymmenen metrin päähän virrasta. Tom Turner ja hänen apulaisensa työnsivät ilma-aluksesta ulos kumiletkun ja ryhtyivät täydentämään vesivarastoa. Akkumulaattorien sähkövirta käynnisti pumpun, joka imi vettä letkuun.

Tämän puuhan aikana olivat setä Prudence ja Phil Evans katsahaneet toisiinsa. Kummankin mieleen oli juolahtanut sama ajatus. Nyt he olivat vain kymmenkunnan metrin päässä Hydaspeen pinnasta ja ranta oli lähellä. Molemmat olivat hyviä uimareita. Hyppy veteen voisi merkitä vapautta, ja kun he olisivat kadonneet veden alle, kuinka Robur enää saisi heitä kiinni? Jotta potkurit voisivat toimia, eikö se edellyttänyt, että *Albatrossin* oli pysyttävä ainakin kaksi metriä veden yläpuolella?

Hetkessä he olivat ehtineet kuvitella kaikkia mahdollisuuksia, jotka edistivät tai vaikeuttivat heidän suunnitelmaansa. Toisessa hetkessä he olivat harkinneet niitä. Nyt oli vihdoinkin tilaisuus hypätä ilma-aluksen kannelta, mutta juuri silloin laskeutui heidän olkapäilleen muutama pari käsiä.

Heitä oli pidetty silmällä, eikä heitä päästetty pakenemaan.

Tällä kertaa he eivät alistuneet vastarinnatta. He yrittivät päästä irti, mutta *Albatrossin* miehet olivat vahvaa väkeä.

— Hyvät herrat, insinööri sanoi heille, — kun teille on suotu ilo matkustaa Robur Valloittajan seurassa, kuten olette minua varsin sattuvasti nimittäneet, vieläpä hänen ihailtavalla *Albatrossillaan*, ei häntä saa tällä tavalla jättää... sanomatta hyvästejä! Ottakaa myös huomioon, ettei pako enää onnistu!

Phil Evans veti pois toverinsa, joka näytti aikovan turvautua väkivaltaan. Molemmat palasivat hyttiinsä lujasti päättäneinä paeta, vaikka se maksaisi heidän henkensä, yhdentekevää missä.

Albatross lähti jälleen lentämään länteen päin. Tämän päivän kuluessa ehdittiin kohtalaisella vauhdilla Kabulistanin alueen poikki, jonka pääkaupunki tuli hetkeksi näkyviin; sitten leikattiin Heratin kuningaskunnan raja yhdentoista kilometrin päässä Kashmirista.

Näillä seuduilla, joista yhä vielä kiistellään ja joiden kautta venäläisille avautui tie Englannin intialaisiin alusmaihin, tuli näkyviin miesjoukkoja, kolonnia, kuormastoja, yleensä kaikkea, mikä on ominaista marssivalle armeijalle tarpeineen. Samoin kuultiin tykkien jyskettä ja muskettien rätinää. Mutta insinööri ei koskaan puuttunut toisten asioihin, ellei siihen ollut pakko oman kunnian tai ihmisyyden nimessä. Hän ei siis ollut näkemästään millänsäkään, jos Herat, kuten sanotaan, oli keskisen Aasian avain, niin hänestä oli yhdentekevää, pistettiinkö tuo avain englantilaisten vai moskovalaisten taskuun. Maalliset ristiriidat tai edut eivät enää koskeneet uskalikkoa, joka oli ottanut ilmakehän ainoaksi alueekseen.

Tämä maa hävisikin pian näkyvistä oikeaan hiekkamyrskyyn, jollaisia täällä päin sattuu liiankin usein. Tebbad-nimisen tuulen mukana kulkeutui hienonhienoa pölyä, jossa oli kuumetta tuottavia taudinituja. Kuinka monta karavaania joutuikaan tuhon omaksi näissä tuulissa!

Välttyäkseen tästä pölystä, joka olisi voinut haitata hammasrattaiden täsmällistä käyntiä, *Albatross* nousi parin tuhannen metrin korkeuteen hakemaan puhtaampaa ilmapiiriä.

Siten ei saatu nähdä Persian rajaa eikä sen pitkiä tasankoja. Vauhti pysyi edelleen hyvin kohtalaisena, vaikkei tarvinnut pelätä mitään kareja. Tosin kartalle oli merkitty muutamia vuoria, mutta niiden korkeudet ovat jokseenkin keskinkertaisia. Pääkaupunkia lähestyttäessä piti kuitenkin välttää Demavendia, jonka lumipeitteinen huippu kohosi 6600 metrin korkeuteen, ja sitten Elbrusin vuorijonoa, jonka juurelle Teheran oli rakennettu.

Aamun koitteessa heinäkuun 2. päivänä nähtiin Demavendin kohoavan esiin hiekkaa pölyttävästä samum-tuulesta.

Albatross suuntasi siis kulkunsa kaupungin ylitse, jota tuuli verhosi hienona tomupilvenä.

Kuitenkin kello kymmenen vaiheilla aamupäivällä voitiin nähdä ympärysmuurin ulkopuolella leveitä kaivantoja ja kaupungin keskellä shaahin palatsi, sen fajanssilaatoilla päällystetyt muurit ja vesialtaat, jotka näyttivät olevan hakattu suunnattomista heleänsinisistä jalokivistä.

Mutta se katosi pian näkyvistä. Nyt *Albatross* muutti suuntaansa ja kiiti melkein suoraan pohjoista kohti. Muutamien tuntien kuluttua se oli pienen kaupungin kohdalla, joka oli rakennettu Persian pohjoiselle rajalle erääseen mutkaan, ja siitä alkoi laaja ulappa, jonka reunaa ei näkynyt enempää edessä kuin oikealla puolellakaan.

Kaupunki oli Ashuradan satama, venäläisten eteläisin asemapaikka Persiaan päin ja ulappa oli meri — Kaspian meri.

Kaikki pölytuulet jäivät taakse. Erään niemen rannalla nähtiin ryhmä eurooppalaiseen tapaan rakennettuja taloja, ja ylinnä kohosi kellotapuli.

Albatross laskeutui Kaspian merta kohti, joka oli yhdeksänkymmentä metriä valtamerenpintaa ylempänä. Iltapuolella se kulki pitkin rannikkoa, joka ennen kuului Turkestaniin, mutta jo silloin Venäjään, ja joka hiljakseen yleni Balkanlahteen päin, ja seuraavana eli 3. päivänä heinäkuuta ilma-alus liiteli noin sadan metrin korkeudessa Kaspian meren yläpuolella.

Maata ei näkynyt missään suunnassa, ei Aasian eikä Euroopan puolella. Meren pinnalla nähtiin muutamia valkoisia, tuulen pullistamia purjeita. Ne olivat alkuasukkaiden laivoja, jotka olivat helposti tunnistettavissa, kaksimastoisia kesebeitä, merirosvojen muinaisia yksimastoisia kajukeja, yksinkertaisia temil-nimisiä kuljetus- tai kalastuspursia. Siellä täällä ylettyi *Albatrossiin* asti savukiehkuroita Ashuradan höyrylaivoista, joiden avulla Venäjä vartioi turkmeenien vesiä.

Tänä aamuna Tom Turner puheli kokki François Tapagen kanssa, joka sai

erääseen kysymykseensä seuraavan vastauksen:

— Kyllä, me viivymme noin kaksi vuorokautta Kaspian meren kohdalla.

— Hyvä juttu! kokki sanoi siihen. — Silloinhan sopii varmaankin myös kalastaa?

— Juuri niin, kuten sanotte.

Kun otetaan huomioon, että Kaspian merellä oli pituutta noin tuhat kilometriä ja leveyttä vain alun neljättäsataa ja että sen ylittämiseen aiottiin käyttää neljäkymmentä tuntia, se merkitsi, että *Albatrossin* vauhti nyt oli hyvin hidas; sitä paitsi oli päätetty pysyä paikallaan niin kauan kuin kalastuksen vuoksi oli tarpeen.

Keulapuolella sattui silloin olemaan myös Phil Evans, joka siis kuuli Tom Turnerin vastauksen. Samalla häntä ahdisti Frycollin itsepintaisilla valituksillaan, että Phil Evans taivuttaisi setä Prudencen toimittamaan hänet maanpinnalle.

Vastaamatta tähän järjettömään pyyntöön Phil Evans meni takaisin peräpuolelle hakemaan setä Prudencea. Kun siellä oli ensin ryhdytty kaikkiin varotoimiin, ettei kukaan voisi kuunnella, hän toisti ne muutamat lauseet, jotka oli vaihdettu Tom Turnerin ja kokin kesken.

— Phil Evans, setä Prudence vastasi, — luullakseni meillä ei ole mitään syytä kuvitella, että sillä lurjuksella on kunnon aikeet meitä kohtaan?

— Ei mitään, Phil Evans myönsi. — Hän ei päästä meitä vapaiksi ennen kuin hänen mielensä tekee — jos muuten koskaan!

— Siinä tapauksessa meidän pitää yrittää millä keinoin tahansa paeta *Albatrossilta*.

— Mainio laite tämä sentään on, se täytyy myöntää.

— Mahdollisesti, setä Prudence huudahti, — mutta sen kapteenina on roisto, joka pitää meitä vankina vastoin kaikkea oikeutta. Sitä paitsi *Albatross* on ainaisen vaarana meille ja meikäläisille. Jollei meidän siis onnistu tuhota sitä...

— Ensin meidän kuitenkin täytyy päästä pois täältä, keskeytti Phil Evans. — Katsotaan sitten.

— Sama se, setä Prudence vastasi, — jokaista tilaisuutta on käytettävä hyväksi. Nähtävästi kuljetaan Kaspian meren yli ja sitten joudumme Eurooppaan, joko pohjoisen Venäjän kohdalle tai länteen kääntyen eteläisiin maihin. Pääsemme maan kamaralle missä tahansa Atlantin mereen asti, pelastuminen on varmaa. Meidän pitää siis olla joka hetki valmiina.

— Mutta miten me pakenemme? Phil Evans kysyi.

— Kuulkaapas nyt, mitä sanon. Joskus yöllä sattuu, että *Albatross* leijaillee vain muutaman kymmenen metrin päässä maanpinnalta. Täällä on mukana monta sopivan pitkää köyttä, ja jos hiukan rohkaisee mielensä, niin kenties voisi liukua...

— Juuri niin, ja jos sopiva tilaisuus tulee, en suinkaan epäröisi...

— Enkä minäkään, setä Prudence vakuutti. — Lisäksi tiedän, että yöllä ei ole vahdissa kuin ruorimies perässä. Yksi niistä köysistä, joihin viittasin, onkin keulassa, niin että sen voisi keriä auki kenenkään näkemättä ja kuulematta...

— Hyvä on, Phil Evans vastasi. — Mielihyvin tunnustan, setä Prudence, että te osaatte harkita tyynemmin kuin minä. Toiminnassa se onkin tärkeämpää. Mutta tällä hetkellä olemme Kaspian merellä ja näkyvissämme

on useita laivoja. *Albatross* aikoo laskeutua ja pysähtyä kalastuksen ajaksi... Eiköhän meidän sopisi yrittää silloin?

— Ei, ei, meitä pidetään silmällä silloinkin, kun emme itse huomaa mitään, setä Prudence sanoi. — Muistattehan, kuinka kävi, kun yritimme hypätä Hydaspeeseen.

— Mutta kuka takaa, ettei meitä vartioida yölläkin? Phil Evans huomautti.

— Tästä on kuitenkin tehtävä loppu! väitti setä Prudence. — Niin, meidän on tehtävä loppu *Albatrossista* ja sen omistajasta!

Kuten näkyy, nämä kaksi ystävästä — varsinkin setä Prudence — saattoivat vihan vimmassa joutua kiusaukseen tehdä mitä yltyöpäisimpiä tekoja, ehkä sellaisiakin, jotka olivat pahoin ristiriidassa heidän oman turvallisuutensa kanssa.

Voimattomuuden tunne, ivallinen ylenkatse, jota Robur heille osoitti, tönkyt vastaukset, joita he häneltä saivat — kaikki oli omiaan kiristämään tilannetta, jonka paheneminen kävi päivä päivältä ilmeisemmäksi.

Juuri tänään oli muuan uusi välikohtaus vähällä saada aikaan mitä ikävimmän jupakan Roburin ja hänen molempien vieraidensa välillä. Frycollinilla tuskin oli ennakolta aavistusta, että hän joutuisi antamaan siihen aiheen.

Nähdessään olevansa tämän rannattoman meren kohdalla Frycollin kauhistui taas perinpohjin. Lapsen ja neekerin tavoin, joka hän olikin, hän ei voinut hillitä itseään, vaan ruikutti, kirosi, huusi ja riehui vääntelehtien ja elehtien tuhansin eri tavoin.

— Minä tahdon täältä pois!... Minun täytyy päästä pois! hän kirkui. — Minä en ole mikään lintu! Minua ei ole luotu lentämään! Minut täytyy laskea

maahan... heti paikalla!

Itsestään selvää oli, ettei setä Prudence lainkaan yrittänyt tyynnyttää häntä — päinvastoin. Ja lopulta tämä ulvonta kiusasi Roburin hermoja yli sietokyvyn.

Mutta kun Tom Turner ja hänen toverinsa aikoivat ryhtyä kalastuspuuhiin, insinööri käski sulkea Frycollinin kajuuttaan päästäkseen hänestä eroon. Neekeri ei tyyntynyt siitä, vaan pauhasi edelleen, jyskytti seinään ja parkui kahta kauheammin.

Oli puolipäivä. *Albatross* oli vain viisi tai kuusi metriä merenpinnan yläpuolella. Muutamat alukset olivat sen ilmestymistä pelästyen kiireimmiten paenneet. Tämä osa Kaspian merta näkyi piankin autioituvan.

Kuten voi helposti kuvitella, molempia matkustajia täytyi pitää ja pidettiinkin erikoisesti silmällä näissä oloissa, kun heidän olisi karatakseen tarvinnut vain hypätä päistikkaa veteen. Vaikkapa olettaisikin että he olisivat päässeet livahtamaan ilma-aluksen kannelta, heidät olisi helposti saatu kiinni kumiveneellä. Ei siis voinut yrittää mitään kalastuksen aikana, jota Phil Evans tahtoi katsella, kun taas setä Prudence pysyi hytissään ainaisen raivon vallassa.

Tunnettua on, että Kaspian meri oli tuliperäiselle seudulle syntynyt valtava syväne. Tähän altaaseen laskivat monet suuret joet, kuten Volga, Ural, Kura, Kuma, Tere ja muut. Ellei liika vesi haihtuisi ilmaan, olisi tämä meri, jonka pinta-ala oli lähes 450.000 neliökilometriä ja syvyys vaihteli 18 ja 120 metrin välillä, peittänyt tulvallaan matalat ja suoperäiset rannat pohjois- ja itäpuolella. Vaikkei se ole yhteydessä Mustaanmereen eikä Araljärveen, jotka ovat sitä paljon ylempänä, siinä eli kuitenkin hyvin suuri määrä kaloja — tietysti niitä lajeja, jotka sietivät sen varsin kitkerää vettä; tähän taas oli syynä nafta, jota siihen valui eteläpäässä olevista lähteistä.

Ajatellessaan sitä vaihtelua, jota kalastus voisi tuoda tavalliseen ravintojärjestykseen, oli *Albatrossin* miehistö hyvinkin halukas ryhtymään tähän puuhaan.

— Huomio! huusi Tom Turner, joka juuri oli iskenyt harppuunansa siromuotoiseen, melkein hain näköiseen kalaan.

Se oli komea sampi, pituudeltaan kolmatta metriä, sitä lajia, jota venäläiset nimittävät belugaksi ja jonka mädistä saadaan kaviaaria, kun siihen sekoitetaan suolaa, etikkaa ja valkoviiniä. Virroista pyydystetyt sammet olivat ehkä parempia kuin merestä saadut, mutta nämä otettiin hyvillä mielin vastaan *Albatrossin* kannella.

Tuottoisammaksi kävi kalastus kuitenkin laahusnuotilla, joihin kertyi toutaimia, lahnoja, lohia, suolaisen veden haukia; erityisen runsaasti saatiin keskikokoisia sterlettejä, joita rikkaat herkuttelijat tilaavat elävinä tuotaviksi Astrakanista Moskovaan ja Pietariin. Ne, jotka tarttuivat *Albatrossin* nuottiin, saivat elinympäristöstään siirtyä suoraa päätä miehistön isoon kattilaan, ilman rahtikuluja.

Roburin väki kiskoi reippaasti ylös verkkoja, kun niitä oli vedetty ilma-aluksen perässä useita kilometrejä. Gascognelainen François Tapage ulvoi ilosta ja vastasi täydellisesti nimeään. Kun oli kalastettu tunnin verran, täyttyivät *Albatrossin* kalasumput, ja sitten noustiin taas kiitämään pohjoista kohti.

Koko tämän ajan oli Frycollin taukoamatta kirkunut, jyskyttänyt hyttinsä seiniä ja yleensä pitänyt sietämätöntä meteliä.

— Kirottu nekeri ei siis aiokaan pysyä hiljaa! sanoi Robur, jonka kärsivällisyys oli jo loppumassa.

— Minusta näyttää, hyvä herra, että hänellä on täysi oikeus olla tyytymätön, Phil Evans huomautti.

— Niinpä niin, samoin kuin minulla on oikeus pelastaa korvani tästä kidutuksesta, Robur vastasi.

— Insinööri Robur! sanoi setä Prudence, joka oli sillä hetkellä ilmestynyt kannelle.

— Mitä te haluatte, Weldon Instituutin puheenjohtaja?

Molemmat olivat astuneet toisiaan kohti. Nyt he tuijottivat toisiaan suoraan silmiin.

Sitten Robur kohautti hartioitaan ja komensi:

— Köyden päähän!

Tom Turner tajusi tarkoituksen. Frycollin raahattiin ulos hytistä.

Kuinka hirveästi hän kiljuikaan, kun työnjohtaja ja eräs hänen apumiehistään tarttuivat häneen ja sitoivat hänet eräänlaiseen saaviin, johon lujasti kiinnitettiin paksun köyden toinen pää.

Se oli juuri niitä köysiä, joiden avulla setä Prudence olisi halunnut paeta aluksesta.

Neekeri oli aluksi luullut, että hänet aiottiin hirttää... Ei, hänet vain ripustettaisiin riippumaan.

Saavi ja siinä istuva Frycollin nostettiin yli kaiteen, ja köyttä laskettiin noin kolmisenkymmentä metriä. Frycollin kieppui tyhjyydessä.

Siellä hän sai kirkua mielensä mukaan. Mutta kauhu kuristi hänen

kurkkuaan, niin että hän pysyi vaiti.

Setä Prudence ja Phil Evans olivat tahtoneet estää tällaisen rangaistuksen toimeenpanon, mutta heidät työnnettiin syrjään.

— Tämä on roistomaista... ja raukkamaista! huusi setä Prudence, joka oli raivoissaan.

— Vai niin, Robur vastasi.

— Se on häpeällistä väkivaltaa, josta minä vielä vaadin teidät tilille muulla tavalla kuin sanoilla!

— Vaatikaa vain!

— Minä kostan, insinööri Robur!

— Kostakaa, Weldon Instituutin puheenjohtaja!

— Sekä teille että teikäläisille!

Albatrossin miehistö oli lähestynyt häntä pahaenteisin ilmein. Robur viittasi väelleen, että heidän tuli poistua.

— Niin juuri, minä kostan teille ja väellenne! toisti setä Prudence, jota hänen toverinsa turhaan yritti tyynnyttää.

— Milloin vain mielenne tekee, insinööri vastasi.

— Ja kaikilla mahdollisilla keinoilla!

— Jo riittää, Robur ärjäisi nyt uhkaavalla äänellä. — Meillä on mukana toisiakin köysiä. Jollette pysy hiljaa, niin isäntä tekee palvelijalleen seuraa.

Setä Prudence vaikenä, ei pelosta, vaan siksi, että hän sai pahan tukehtumispuuskan, jolloin Phil Evansin asiaksi jäi taluttaa hänet pois hyttiinsä.

Jo tunnin aikaa oli sää ollut huomattavasti muuttumassa. Siitä näkyi oireita, joista ei voinut erehtyä. Selvästi oli alkamassa ukonilma. Ilmakehään oli kerääntynyt sähköä niin suunnattoman paljon, että noin puoli kolmen aikaan Robur sai havaita erään ilmiön, jota ei ollut koskaan ennen kokenut.

Pohjoisesta käsin, josta myrsky teki tuloaan, nousi aivan kuin valoisia höyrykiehkuroita, jotka varmaankin johtuivat siitä, että sähköjännitys oli erilainen ylemmissä ja alemmissa pilvikerroksissa.

Näistä merkillisistä suikaleista heijastui meren pintaan lukemattomia välähdyksiä, jotka muuttuivat sitä kirkkaammaksi, mitä enemmän taivas tummeni.

Albatrossin ja sähköilmiön täytyi piankin törmätä, koska ne kulkivat toisiaan vastaan.

Entä Frycollin? Hän oli tietysti yhä hinattavana — nimenomaan juuri hinattavana, sillä saavia kannattava köysi kiristyi laahautumaan hyvin vinosti ilma-aluksen perässä, joka kulki sadan kilometrin nopeudella.

Hänen kauhuansa ei voi sanoa kuvata sillä hetkellä, kun salamat alkoivat halkoa ilmaa hänen ympärillään ja samalla ukkonen jyrähteli yli koko taivaankannen.

Ilma-aluksen koko miehistö tarvittiin ohjaamaan alusta tällaisessa myrskyssä. Välillä noustiin ukkospilvien yläpuolelle, välillä taas yritettiin päästä niistä eroon kulkemalla alemmien kerrosten läpi.

Mutta äkkiä, juuri kun *Albatross* oli melko korkealla — noin tuhannen

metrin päässä merestä — räjähti tavattoman ankara salamanisku. Samalla purkautui raju tuulenpuuska. Muutaman sekunnin kuluttua syöksyivät tuliset pilvet ilma-alusta kohti.

Phil Evans tuli nyt puhumaan Frycollinin puolesta ja pyysi, että hänet kiskottaisiin takaisin kannelle.

Mutta Robur oli jo ennen hänen puuttumistaan asiaan tehnyt päätöksensä, ja hänen käskynsä mukaan miehet vetivät paraikaa köyttä, kun äkkiä huomattiin, että yläpotkurien pyöriminen selittämättömästä syystä hidastui.

Robur riensi keskikajuutan luo ja huusi koneenkäyttäjälle:

— Voimaa lisää, voimaa! Täytyy nopeasti kohota myrskypilvien yläpuolelle!

— Mahdotonta, herra!

— Mikä on vikana?

— Sähkövirta lakkoilee... se katkeilee jatkuvasti!

Ja *Albatross* painuikin hiljaksen alemmas.

Samoin kuin ukkosen aikana sattuu sähkölennätinissä, kävi nytkin sähköön toiminta vajavaiseksi ilma-aluksen akkumulaattoreissa. Mutta kun oli vain kiusallinen juttu, jos sähkösanomien lähettäminen keskeytyi, tässä tapauksessa se merkitsi hirvittävää vaaraa, sillä *Albatross* syöksyi merta kohti kenenkään voimatta sitä estää.

— Anna pudota, Robur huusi, — niin pääsemme sähkövyöhykkeestä!
Kuulkaapas, pojat, nyt tarvitaan kylmäverisyyttä!

Insinööri oli noussut komentosillalle. Kaikki miehet olivat paikoillaan

valmiina toteuttamaan päällikkönsä käskyt.

Vaikka *Albatross* oli jo laskeutunut toistasataa metriä, se oli vieläkin pilvessä keskellä välähdyksiä, jotka risteilivät kuin tykistön laukaukset. Täytyi melkein uskoa, että salama iskisi sen pirstaleiksi. Potkurit hidastuivat yhä enemmän, ja sen sijaan, että äsken oli pudottu jokseenkin verkkaisesti, näytti nyt uhkaavan syöksyä mereen.

Jos tätä vauhtia jatkuisi, ei kestäisi minuuttiakaan, ennen kuin ilma-alus koskisi veteen, ja kun se sitten uppoisi, sitä ei millään voimalla kyettäisi nostamaan.

Äkkiä nähtiin, että sähköpilvi oli jäänyt *Albatrossin* yläpuolelle. Silloin oli aaltojen harjalle enää tuskin kahtakymmentä metriä. Parin kolmen sekunnin päästä ne olisivat lyöneet yli kannen.

Mutta Robur käytti hyväkseen tätä otollista silmänräpäystä, syöksyi keskikajuuttaan, tarttui käynnistinvipuihin ja päästi täyden virran paristoihin, joita ei enää häirinnyt ympäröivän ilmakehän sähköjännite... Tuokion kuluttua potkurit olivat taas saaneet tavallisen nopeutensa, putoaminen pysähtyi, ja *Albatross* kulki jokseenkin matalalla, jättäen yhä kauemmas taakseen myrskyn keskuksen.

Tällä välin ei tietysti voitu sen enempää huolehtia Frycollinista, joka vasten tahtoaan sai kylmän kylvyn — tosin vain muutamaksi sekunniksi. Kun hänet sitten kiskottiin ylös, hän oli likomärkä, aivan kuin olisi käynyt meren pohjassa asti. On helppo uskoa, että hänestä oli haihtunut halu kirkua.

Seuraavana eli heinäkuun 4. päivänä *Albatross* lensi Kaspian meren pohjoisreunan poikki.

SETÄ PRUDENCEN KIUKKU

Parin seuraavan vuorokauden aikana, jos koskaan, oli setä Prudencen ja Phil Evansin luovuttava kaikesta toivosta päästä pakoon. Pelkäsikö Robur ehkä, että hänen vankiensa vartioiminen kävisi hankalammaksi Euroopan yli kulkiessa? Se oli mahdollista. Muuten hän kyllä tiesi, että he olivat päättäneet yrittää mitä tahansa toteuttaakseen pakoaikeensa.

Olkoon miten tahansa, mutta silloin olisi jokainen yritys ollut selvä itsemurha. Jos hyppäsi junasta, joka kiiti sadan kilometrin tuntivauhtia, se ei kenties ollut kuin henkensä vaarantamista, mutta jos kulkuneuvon vauhti oli kaksisataa kilometriä, niin hyppy siitä merkitsi kuolemaa.

Juuri tällä nopeudella — suurimmalla, mihin voitiin päästä — *Albatross* kulki nyt eteenpäin. Se vei voiton pääskysestäkin, joka pystyy sadankahdeksankymmenen kilometrin tuntivauhtiin.

Tässä on huomautettava, että jo jonkin aikaa oli yhtä mittaa tuullut koillisesta, mikä olikin varsin edullista *Albatrossille*, koska se kulki jokseenkin samaan suuntaan eli yleensä länttä tai hieman lounasta kohti. Mutta sitten tuuli alkoi vaimeta, jolloin kävi mahdottomaksi pysytellä ulkona kannella, sillä nopea vauhti eteenpäin mennessä salpasi hengityksen. Kerran olisivat molemmat matkustajat hurjassa viimassa paiskautuneet suoraan kaiteen yli, ellei heidän liukuessaan olisi sattumalta tullut kajuutta vastaan.

Onneksi ruorimies huomasi heidät koppinsa ikkunasta, ja sähköllä toimiva soittokello ilmoitti asian niille miehille, jotka olivat sulkeutuneet etukajuuttaan. Neljä heistä ryömi heti kantta pitkin peräpuolelle ehkäisemään onnettomuuden.

Jos on matkustanut valtamerellä silloin, kun laivan täytyy puskea rajumyrskyä vastaan, ja muistele, miltä se tuntui, saattaa helposti käsittää, kuinka kova tuollainen viima voi olla. Tässä oli vain se ero, että viima johtui *Albatrossin* suuresta vauhdista.

Nyt täytyi hetkeksi hiljentää nopeutta, niin että setä Prudence ja Phil Evans pääsivät takaisin hyttiinsä. Seinien sisäpuolella, kuten insinööri Robur oli selittänyt, oli hengityskelpoista ilmaa.

Mutta kuinka ihmeellisen tukeva olikaan tämä ilma-alus, kun se kesti näin hurjaa menoa! Se oli kerrassaan käsittämätöntä. Mitä tuli keulassa ja perässä toimiviin potkureihin, ei niiden pyörimistä enää voinut erottaa silmin, kun ne täysin voimin ruuvien lailla tunkeutuivat ilmakerrokseen.

Kaupunki, joka oli viimeksi nähty kannelta, oli ollut Astrakan, lähellä Kaspian meren pohjoispäätä.

Erämaan Tähti — nimen lienee antanut joku venäläinen runoilija — oli nykyään alentunut ensimmäisestä suuruusluokasta viidenteen tai kuudenteen. Tämä pelkkä kuvernementin hallituskaupunki oli hetken aikaa näytellyt vanhoja, hyödyttömillä ampuma-aukoilla puhkaistuja muurejaan, muinaisilta ajoilta peräisin olevia torneja keskustassaan, nykyaikaisten kirkkojen viereisiä moskeijoita ja tuomiokirkkoaan, jonka viisi kullattua ja sinisillä tähdillä koristettua kupua oli kuin taivaanlaen kappaleesta leikeltyny — kaikki melkein yhtä matalalla kuin parin kilometrin levyinen Volgan suu.

Tästä lähtien oli *Albatrossin* lento tavallaan kuin hurjaa ratsastusta taivaan

korkeuksien halki, aivan kuin sen eteen olisi valjastettu saduissa mainittuja siivekkäitä hevosia, jotka yhdellä siiveniskulla kiitivät monta kilometriä.

Kello kymmenen tienoilla aamulla heinäkuun 4. päivänä ilma-alus suuntasi kulkunsa luoteiseen, seuraten melkein Volgan laaksoa. Donin ja Uralin arot vilahtelivat virran molemmin puolin. Jos olisi voinut ulottaa katseensa näille laajoille alueille, olisi tuskin ehtinyt laskea, kuinka monta kaupunkia ja kylää siellä oli. Vihdoin illalla sivuutettiin Moskova, tervehtimättä edes Kremlin lippua. Kymmenessä tunnissa oli kuljettu se kahdentuhannen kilometrin matka, joka erottaa Astrakanin Venäjän entisestä pääkaupungista.

Moskovan ja Pietarin välinen rautatie oli suunnilleen vain tuhannen kahdensadan kilometrin pituinen. Tähän matkaan ei siis tarvittu kuutta tuntia enempää. Ja *Albatross*, joka oli yhtä täsmällinen kuin pikajuna, tavoittikin Pietarin ja Nevan rannat kello kahden aikaan aamuyöllä. Näin kaukana pohjoisessa pysyi heinäkuun alkupuolella aurinko vain vähän aikaa poissa näkyvistä, ja yölläkin oli verrattain valoisaa, niin että ilma-aluksesta voitiin tarkastella tämän laajan pääkaupungin huomattavimpia rakennuksia.

Sitten tuli näkyviin Suomenlahti, Turun saaristo, Itämeri, Ruotsi Tukholman kohdalta alkaen ja Norja Kristianin leveysasteen vaiheilla. Taas oli kulunut väin kymmenen tuntia parintuhannen kilometrin matkaan. Melkeinpä olisi voinut uskoa, ettei mikään inhimillinen mahti olisi enää kyennyt hillitsemään *Albatrossin* vauhtia, aivan kuin eteenpäin vievä liike ja maan vetovoima olisivat pitäneet toisiaan tasapainossa ja siten pakottaneet sen kiertämään maapalloa määrättyä uraa pitkin.

Mutta sittenkin se pysähtyi juuri Norjan kuuluisan Rjukanfossin kosken kohdalle. Gausta, jonka huippu hallitsi Telemarkin ihanaa seutua, oli kuin jättiläismerkki, jonka länsipuolelle ei saanut mennä. Siksi *Albatross* kääntyikin tässä suoraan etelään säilyttäen entisen hurjan vauhtinsa.

Mitä Frycollin puuhaili tämän huimaavan lennon aikana? Hän pysyi mykkänä hyttinsä sopukassa ja yritti nukkua niin paljon kuin voi, paitsi aterioiden lyhyinä hetkinä.

François Tapage piti hänelle silloin seuraa ja laski mielellään pilaa hänen pelostaan.

— Kas vain, poikaseni! oli hänen tapana puhella, — sinähän et enää ulvo! Ei sinun muuten tarvitse kursailla. Ei siitä tulisi sen pahempaa kuin parin tunnin roikkuminen ilmassa. Mitä arvelet? Kun meillä nyt on niin hyvä vauhti, saisit mainion ilmakylvyn, joka parantaisi reumatismin!

— Minusta tuntuu, että koko laitos on hajoamaisillaan, toisteli Frycollin.

— Ehkä niinkin, kelpo Fry, mutta nyt lennetään niin kovaa vauhtia, ettemme voi edes pudota. Se on sentään hyvin turvallista.

— Niinkö luulette?

— Niin totta kuin olen Gascognesta!

Totta puhuaksemme ja ollaksemme liioittelematta kuten François Tapage, asia olikin niin, että nykyinen nopeus jonkin verran helpotti nostopotkurien työtä. *Albatross* liukui ilmakerroksen kannattamana samaan tapaan kuin raketti.

— Kuinka kauan tällaista menoa kestää? Frycollin kysyi.

— Kauanko? Ei ollenkaan, kokki vastasi. — Ei kauempaa kuin koko elämämme!

— Voih! huudahti neekeri alkaen taas ruikuttaa.

— Varo nahkaasi, Fry! François Tapage muistutti, — sillä insinööri voisi tarttua kaulukseesi, ja silloin saisit taas kiikkua!

Ja Frycollin nieli voihkauksensa yhdessä ruokapalojen kanssa, joita hän pisti kaksittain suuhunsa.

Tällä välin olivat setä Prudence ja Phil Evans, jotka eivät kuluttaneet aikaa turhiin vaihteluihin, tehneet erään päätöksen. Heistä oli ilmeistä, ettei pakoa enää voinut yrittää. Mutta vaikkei ollutkaan mahdollista laskea jalkaansa maapallon kamaralle, eikö silti voinut ilmoittaa ihmisille, miten Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin oli käynyt siitä hetkestä lähtien, jolloin he olivat kadonneet, kuka heidät oli väkivalloin siepannut vangikseen, minkä lentokoneen mukana heitä nyt kuljetettiin, ja siten kenties — millä keinoin, hyvä Jumala! — saada ystävänsä uskaliaasti yrittämään heidän vapauttamistaan tämän Roburin käsistä?

Tehdä ilmoitus... mutta miten? Riittäisikö, jos jäljittelisi merihätään joutuneita merimiehiä, jotka pistävät korkilla suljettavaan pulloon haaksirikon paikan ilmoittavan asiakirjan ja heittävät sen mereen?

Mutta tässä oli meren sijasta ilmakehä. Pullo ei kelluisi siinä. Ellei se osuisi suoraan johonkin kävelijään, jolta se voisi hyvinkin murskata kallon, se saattaisi joutua kadoksiin.

Sittenkään ei kovaonnisilla matkustajilla ollut muuta keinoa. He olivat juuri aikeissa uhrata erään pullon, jonka löysivät hytistään, kun setä Prudencen mieleen juolahti uusi ajatus. Kuten tiedetään, hänellä oli tapana nuuskata, ja tämän pikku heikkouden voi suoda anteeksi amerikkalaiselle, joka saattaisi tehdä pahempaakin. Mutta nuuskaajana hänellä oli tietysti myös nuuskarasia — tätä nykyä tyhjä. Se oli tehty alumiinista. Jos sen heittäisi kaiteen yli ja joku kelpo kansalainen löytäisi sen, hän ottaisi sen haltuunsa ja veisi poliisilaitokselle, ja siellä tutkittaisiin sisällä olevaa tiedonantoa, jossa

selitettäisiin Robur Valloittajan molempien uhrien kohtalo.

Tuumasta toimeen! Rasiaan pantava kirjelappu oli lyhytsanainen, mutta kertoi kaikki; siinä oli myös Weldon Instituutin osoite ja pyyntö, että se toimitettaisiin perille.

Sitten setä Prudence pisti kirjelipun rasiaan ja kietoi tämän ympärille paksun kaistaleen palttinaa, joka sidottiin lujasti kiinni; tarkoituksena oli näet estää rasia aukenemasta pudotessaan ja murskaantumasta maata vasten. Sitten ei ollut muuta tekemistä kuin odottaa sopivaa tilaisuutta.

Parhaillaan lennettiin hurjaa vauhtia Euroopan yli, ja vaikein temppu olikin pujahtaa ulos hytistä, ryömiä pitkin kantta, jolloin hirveä viima uhkasi siepata mukaansa, ja tehdä kaikki tämä salaa. Toisaalta ei käynyt päinsä, että nuuskarasia saisi pudota mereen, lahteen, järveen tai muuhun veteen, sillä siinä tapauksessa olisi koko yritys turha.

Oli joka tapauksessa mahdollista, että molempien amerikkalaisten onnistuisi näin jälleen päästä yhteyteen asutun maailman kanssa.

Nyt oli valoisa aika. Mutta oli parempi odottaa yötä ja käyttää hyväkseen joko nopeuden hiljenemistä tai pysähdystä, jotta pääsisi ulos hytistä. Kenties silloin voisi pujahtaa kaiteen luo ja pudottaa kallisarvoinen nuuskarasia vasta sitten, kun varmasti oltaisiin jonkin kaupungin kohdalla.

Tänä päivänä ei olisi ainakaan voitu toteuttaa yritystä, vaikka mainitut ehdot olisivatkin yhtäikaa täyttyneet.

Albatross oli nimittäin kääntynyt etelää kohti jätettyään Norjan alueen Gaustan kohdalla, ja seurasi nyt täsmällisesti meridiaania, joka etelään jatkuessaan kohtaa muun muassa Pariisin. Se kiiti siis Pohjanmeren päällitse herättäen täysin luonnollista ällistystä niissä tuhansissa aluksissa, jotka

harjoittavat rannikkoliikennettä Englannin, Hollannin, Ranskan ja Belgian välillä. Jollei nuuskarasia onnenkaupalla putoisi jonkin laivan kannelle, voisi pitää kutakuinkin varmana, että se vaipuisi meren pohjaan.

Setä Prudencen ja Phil Evansin täytyi siis odottaa parempaa hetkeä. Heille tarjoutuikin pian mainio tilaisuus, kuten saamme nähdä.

Kello kymmenen illalla *Albatross* pääsi Ranskan rannikolle, melkein Dunkerquen kohdalle. Yö oli jokseenkin pimeä. Hetken aikaa nähtiin Gris-Nezin majakan vilkuttavan sähkövaloaan Pas-de-Calaisin salmen rannalla, samalla kun toiselta rannalta loisti Doverin majakka. Sitten *Albatross* eteni Ranskan alueelle, pysyen tavallisessa eli tuhannen metrin korkeudessa.

Nopeutta ei vähääkään hiljennetty. Ilma-alus kiiti kuin pommi yli kaupunkien, kauppaloiden, kylien, joita oli tiheässä näissä Ranskan rikkaissa pohjoisissa maakunnissa. Kun yhä kuljettiin Pariisia kohti, sivuutettiin Dunkerquen jälkeen Doullens, Amiens, Creil, Saint-Denis. Sitten saavutettiin keskiyön tienoissa "Valokaupunki", joka ansaitsi nimensä silloinkin, kun sen asukkaat olivat nukkumassa — tai heidän ainakin pitäisi olla.

Mikä merkillinen päähänpisto pani insinöörin pysähtymään Ranskan pääkaupungin kohdalle? Sitä ei tiedetä. Varmaa vain on, että *Albatross* laskeutui, ja pysähtyi lopulta ainoastaan noin sadan metrin päähän maanpinnasta. Silloin Robur astui ulos hytistään, ja koko miehistökin tuli kannelle hengittämään ulkoilmaa.

Setä Prudence ja Phil Evans eivät tietenkään laiminlyöneet näin mainiota tilaisuutta. He jättivät myös hyttinsä ja yrittivät pysyä omissa oloissaan, voidakseen valita kaikkein sopivimman hetken. Pääasia oli toimia niin, ettei nuuskarasian heittoa huomattaisi.

Jättiläiskokoisen koppakuoriaisen kaltaisena *Albatross* liiteli hiljakseen

suurkaupungin yllä. Se seurasi suuria bulevardeja, joita Edisonin sähkölamput niin kirkkaasti valaisivat. Kaduilla vielä liikkuvista ajoneuvoista ja Pariisia kohti säteittäin tulevien lukuisten rautateiden junista kuului jyriä ilma-alukseen asti. Sitten lennettiin korkeimpien muistopatsaiden kohdalla, aivan kuin olisi haluttu kolhaista Pantheonin palloa tai Invalidikirkon ristiä. Kun oli melkein hipaistu Trocadéron molempia huippuja, jouduttiin Mars-kentän metallitornille, jonka valtava heijastin levitti sähkövaloa yli koko Pariisin.

Tätä ilmakävelyä, yökulkijan harhailua, kesti noin tunnin ajan. Se oli kuin pysähdys ilmassa ennen loppumattoman matkan jatkamista.

Insinööri Robur tahtoikin kaiketi antaa pariisilaisten nähdä sellaisen taivaanilmiön, jota heidän tähtitieteilijänsä eivät olleet osanneet ennustaa. *Albatrossin* kaikki lyhdyt sytytettiin. Kaksi loistavaa valokimppua leijaili yli torien, puistojen, puutarhojen, palatsien ja kuudenkymmenen tuhannen talon, luoden häikäisevää kirkkautta taivaanrannasta toiseen.

Albatross nähtiin todellakin tällä kertaa — eikä ainoastaan nähty, vaan myös kuultiin, sillä Tom Turner nosti torven huulilleen ja puhalsi raikuvan toivotuksen Pariisia kohti. Silloin setä Prudence kumartui huomaamatta kaiteen yli, aukaisi kouransa ja pudotti nuuskarasian...

Melkein heti sen jälkeen ilma-alus kohosi nopeasti.

Samassa kohosi Pariisin taivaalle huikea huuto väkijoukosta, joka tungeksi bulevardeilla — hämmästyksen huuto, joka kohdistui eriskummalliseen ilmiöön.

Äkkiä *Albatrossin* lyhdyt sammuiivat, pimeys palasi sen ympärille samalla kuin hiljaisuuskin, ja matkaa jatkettiin kahdensadan kilometrin nopeudella tunnissa.

Siinä kaikki, mitä Ranskan pääkaupungissa saatiin nähdä.

Kello neljän tienoissa aamulla ilma-alus oli kulkenut viistosti yli koko Ranskan. Sitten välttääkseen ajanhukkaa, jota olisi vaatinut Pyreneiden tai Alppien ylitys, se suuntasi Provenceen Antibesin niemeä kohti. Kello yhdeksän jäivät ne italialaiset, jotka olivat kokoontuneet Pietarinkirkon pengermälle Roomassa, hämmästyksestä töllistelemään nähdessään sen liitävän Ikuisen kaupungin yli. Kahta tuntia myöhemmin se joutui hetkeksi leijailemaan Vesuviuksen nokisissa höyryissä ollessaan Napolin lahden yläpuolella. Kun se oli viistoon lentänyt Välimeren poikki, alkoi kello yhdestä lähtien tulla siitä sähkösanomia Gouletten tähystysasemalta, joka sijaitsi Tunisin rannikolla.

Amerikan jälkeen Aasia, Aasian jälkeen Eurooppa! Näin oli tämä ihmeellinen lentäjä kulkenut runsaasti 30.000 kilometriä vajaassa 23 vuorokaudessa!

Ja nyt se oli menossa Afrikan tunnettujen tai tuntemattomien maiden yläpuolelle.

Entä minne oli joutunut setä Prudencen nuuskarasia?

Se oli pudonnut Rivoli-kadulle, vastapäätä taloa n:o 210, sillä hetkellä, jolloin lähellä ei ollut ainoatakaan ihmistä. Seuraavana aamuna sen korjasi rehellinen kadunlakaisijainen, joka kiireesti vei sen poliisiasemalle.

Siellä sitä ensin luultiin joksikin räjähtäväksi esineeksi, minkä vuoksi se päästettiin siteistä, käärittiin esiin ja aukaistiin äärimmäisen varovasti.

Äkkiä kuuluikin tavallaan räjähdys... Mutta se oli vain kauhea aivastus, jota komisario ei voinut pidättää.

Sitten otettiin rasiasta tiedonanto, josta saatiin yleiseksi hämmästykseksi

lukea seuraavaa:

Setä Prudence ja Phil Evans, Philadelphiasta, Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri, joutuneet vangiksi insinööri Roburin *Albatross*-nimiselle ilma-alukselle.

Ilmoittakaa ystäville ja tuttaville.

P. ja E.

Nyt tämä selittämätön ilmiö vihdoinkin selvisi Vanhan ja Uuden maailman asukkaille. Tähtitieteilijät pääsivät taas rauhaan niissä lukuisissa tähtitorneissa, jotka toimivat maapallon pinnalla.

KELPO PELASTUSTYÖ

Kun *Albatross* on päässyt näin pitkälle lennollaan maapallon ilmakehässä, lienee jo paikallaan tehdä seuraavat kysymykset:

Mikä tämä Robur on miehiään, hänestähän tähän mennessä tunnetaan vain liikanimi? Viettäkö hän kaiken aikansa ilmassa? Eikö hänen ilma-aluksensa koskaan lepää? Eikö hänellä ole tukikohtaa missään luoksepääsemättömässä kolkassa, jonne hän menisi ainakin hankkimaan ruokavaroja, ellei tarvitsisikaan lepoa? Olisi merkillistä, ellei näin olisi asia. Parhaimmillakin ilmapurjehtijoilla on jossakin maihinlaskukenttä tai jokin tukikohta.

Lisäksi voisi kysyä, mitä insinööri aikoi tehdä kahdelle hankalalle vangilleen? Aikoiko hän pitää heitä vallassaan, tuomita heidät elinikänsä lentämään? Vai onko asia ymmärrettävä niin, että hän ensin kuljettaisi heitä yli Afrikan, Etelä-Amerikan, Australian sekä Intian, Atlantin ja Tyynen valtameren, pakottaakseen heidät vasten tahtoaankin uskomaan ilma-alukseen ja sitten päästäisi heidät vapaiksi sanoen:

— Toivoakseni te nyt, hyvät herrat, ette enää ole niin epäuskoisia, mitä tulee ilmaa raskaamman paremmuuteen?

Näihin kysymyksiin on toistaiseksi mahdotonta vastata. Ne ovat tulevaisuuden salaisuuksia. Ehkä ne kerran paljastuvat.

Se ainakin on varmaa, ettei tämä Robur-lintu ruvennut etsimään pesäänsä

Afrikan pohjoiselta rannikolta, vaan katsoi hyväksi viettää loppuosan päivää Tunisin vasallivaltion yläpuolella Bonin ja Karthagon niemien välillä, milloin lentäen, milloin liitäen oikkujensa mukaan. Vähän myöhemmin se suuntautui sisämaahan päin ja livisti pitkin Medjerdan ihanaa laaksoa, seuraten tämän kellertävää uraa, joka monin paikoin häipyi kaktus- ja laakeripensaiden joukkoon. Kuinka paljon se säikäyttikään lentoon niitä lukemattomia papukaijoja, jotka kyyristelivät sähkölennättimen langoilla ja näyttivät odottavan sanomia siepatakseen ne matkalla ja viedäkseen eteenpäin siipiensä suojassa!

Sitten yön tultua *Albatross* keinui Krumirian rajaseudulla ja jos vielä oli jäljellä joku krumirialainen, hän heittäytyi varmaankin maahan kasvoilleen ja rukoili Allahia tämän jättiläiskotkan ilmestyessä.

Aamulla seuraavana päivänä saatiin nähdä Bone ja viehättävät kukkulat sen ympäristössä; sitten Philippeville, joka nyt oli kuin pieni Alger, sen uudet holvikattoiset junalaiturit ja ihanat viinimäet, joiden viheriöivät köynnökset saivat koko seudun näyttämään vihannalta, niin että melkein luulisi olevansa Bordeauxin tai Bourgognen tienoilla.

Tämä viidensadan kilometrin retki Ison ja Pienen Kabylian ylitse päättyi puolenpäivän vaiheilla, jolloin tultiin Algerin arabialaisen linnan kohdalle. Mikä näyttämö nyt tarjoutuikaan ilma-aluksen matkustajien katseltavaksi! Merelle päin aukea satama Matifoun niemen ja Pescaden kärjen välillä, rannikolla toistensa vieressä palatseja, moskeijoita ja huviloita, mutkikkaita laaksoja, joita viinimäet peittivät kuin vaipat, ja sininen Välimeri, jolla valtamerilaivat halkoivat vettä näyttäen höyryllä käyviltä veneiltä. Ja samanlaista oli Oranin viehättävään kaupunkiin asti, jonka myöhäiseen iltaan linnoituksen puutarhoissa viipyneet asukkaat saivat nähdä *Albatrossin* katoavan ensimmäisten iltatähtien joukkoon.

Jos setä Prudence ja Phil Evans kummastelivat, mitä oikkua insinööri

Robur tahtoi tyydyttää pannessaan lentävän vankilansa liitelemään Algerin alueen yläpuolella — näyttäen heille tätä Ranskan jatkoa toisella puolen sitä merta, jota sietäisi jo sanoa ranskalaiseksi sisäjärveksi — niin heillä oli syytä uskoa hänen päässeensä toivomuksensa perille kaksi tuntia auringonlaskun jälkeen. Sillä nyt ruorimies käänsi ohjaustankoa, ja *Albatross* lähti kiitämään kaakkoon. Seuraavana aamuna, kun oli kierrelty Tellin vuoriseutu, nähtiin sarastuksen valaisevan Saharan hiekka-aavikkoa.

Heinäkuun 8. päivän matkaohjelma oli seuraavanlainen. Ensin lähelle pientä Geryvillen kauppalaa, joka samoin kuin Laghouat oli perustettu autiomaan reunalle, jotta myöhemmin kävisi helpommaksi valloittaa Kabyl. Sitten lennettiin Stillenin vuorisolasta, jolloin saatiin aika lailla ponnistella melko voimakasta tuulta vastaan. Sen jälkeen pyyhällettiin aavikon poikki, milloin hidasta vauhtia, vihannoivien keitaiden yli, milloin huimaavan nopeasti, niin etteivät korppikotkatkaan pysyneet rinnalla. Muuten täytyi monesti ampuu näitä kammottavia lintuja kohti, jotka kymmenen tai viidentoista suuruisissa parvissa eivät arastelleet ahdistamasta ilma-alusta Frycollinin äärimmäiseksi kauhuksi.

Mutta jos korppikotkat eivät voineet vastata sen paremmin kuin vihlovalla rääkynällä, nokkien ja kynsien iskuilla, niin alkuasukkaat, jotka olivat yhtä kesyttömiä, eivät säästäneet *Albatrossia* pyssynlaukauksilta varsinkaan silloin, kun se oli sivuuttanut Selin vuoren, jonka vihreä ja sinipunerva kallioperä pisti paikoittain esiin valkoisen vaipan alta. Nyt oltiin varsinaisen Saharan kohdalla. Täällä viruivat vielä Abdel-Kaderin yöleirien tähteet, ja tänne oli eurooppalaisen aina vaarallista tulla, etenkin Beni-Mzalin alueelle.

Ilma-aluksen täytyi jälleen kohota ylempiin ilmakerrokseen samum-tuulen puuskaa, joka nostatti punertavaa hiekka-aaltoa pitkin maata, kuten väkevä nousuvesi vyöryttää hyökylainetta valtameren pinnalla. Vihdoin avautuivat Chebkan autiot tasangot tummine laavakerrostumineen

Ain-Massinin raikkaaseen ja vihreään laaksoon asti. Olisi vaikea selvästi kuvitella mielessään näitä vaihtelevia alueita, joita sai yhdellä kertaa katsella päästä päähän. Puiden ja pensaiden peittämien kukkuloiden jälkeen tuli pitkiä harmahtavia, aaltojen tapaisia kaistaleita, joissa oli poimuja niin kuin arabialaisten villaviitassa ja joiden ylimmät murtuneet kohdat tekivät maan mäkiseksi. Etäällä näkyi vuorenrinteitä rajuine puroineen, palmumetsiä, pieniä litteitä majoja ryhmittyneinä kukkuloille ja niiden keskellä moskeijoja, muiden muassa Metliti, jossa eleli erään uskonlahkon päämies, suuri marabu Sidi Chick.

Ennen yön tuloa oli kuljettu muutama sata kilometriä hyvin tasaisen alueen ylitse, jolla nähtiin leveitä hiekkasärkkiä. Jos *Albatross* olisi silloin halunnut pysähtyä, se olisi maan päälle laskeutuessaan joutunut Uarglan keitaan notkelmaan, valtavan laajan palmumetsän suojaan. Hyvin selvästi tuli näkyviin kaupunki, jossa voitiin erottaa kolme erilaista osaa, sulttaanin muinainen, tavallaan linnoituksen näköinen palatsi, rakennuksia, joiden tiilet aurinko oli polttanut, ja laaksoon porattuja kaivoja, joista ilma-alus olisi voinut täydentää vesivarastonsa. Mutta se oli kulkenut niin nopeasti, että säiliöissä oli Afrikan erämaiden kohdalle tultaessa vielä kylliksi jäljellä Hydaspes-virrasta Kashmir-laaksossa pumpattua vettä.

Olivatko arabialaiset, mosabiitit ja neekerit, jotka asustavat Uarglan keitaan tienoilla, sattuneet näkemään *Albatrossin*? Varmaankin, sillä tätä jättiläislintua tervehdittiin muutamilla sadoilla pyssynlaukauksilla, joiden luodit kuitenkin putosivat takaisin ulottumatta näin korkealle.

Sitten tuli yö, erämaan äänetön yö, jonka kaikkia salaisuuksia Félicien David on niin runollisesti tulkinnut.

Seuraavien tuntien kuluessa painuttiin vähän alemmas ja lennettiin lounasta kohti El Goleasta haarautuvien teiden poikki, joista yhden löysi peloton ranskalainen Duveyrier vuonna 1859.

Pimeys oli sankka, eikä ollenkaan nähty Saharan poikki kulkevaa rautatietä, jota parhaillaan rakennettiin Duponchelin suunnitelman mukaan — pitkää rautavyötä, jonka oli määrä yhdistää Alger Timbuktuun Laghouatin ja Gardaian kautta ja myöhemmin ulottua Guinean lahteen asti.

Albatross joutui nyt päiväntasaajan tienoille, kravun kääntöpiirin toiselle puolelle. Tuhannen kilometrin päässä Saharan pohjoisesta rajasta se lensi poikki reitin, jolla majuri Laing menetti henkensä vuonna 1846; samoin se ylitti Marokosta Sudaniin kulkevien karavaanien tien, ja tällä autiomaa-alueella, missä tuaregit rosvoilivat, se sai kuulla niin sanottua "hietikon laulua", hiljaista, valittavaa huminaa, joka tuntui lähtevän itse maaperästä.

Muuta merkillistä ei sattunut kuin että heinäsirkoja kohosi kokonainen pilvi ilmaan ja niitä putosi ilma-alukselle suunnattomin joukoin, joiden painosta melkein voi pelätä "uppoamisen" vaaraa. Mutta kuokkavieraat lapioitiin nopeasti pois kannelta, paitsi muutamia satoja, jotka François Tapage otti talteen. Ja hän laittoikin niistä niin maukasta ruokaa, että Frycollin hetkeksi unohti alituiset kauhunväreensä niitä syödessään.

— Nämähän ovat katkorappojen veroisia! hän sanoi.

Silloin oltiin tuhannen kahdeksansadan kilometrin päässä Uarglan keitaasta, lähellä tämän suunnattoman laajan Sudanin valtakunnan pohjoisrajaa.

Kello kahden aikaan päivällä tuli näkyviin kaupunki leveän joen mutkassa. Joki oli Niger ja kaupunki Timbuktu.

Siihen asti eivät tätä afrikkalaista Mekkaa olleet päässeet näkemään muut kuin eräät vanhan maailman tutkimusmatkailijat, kuten Batouta, Khazan, Imbert, Mungo-Park, Adam, Laing, Caillé, Barth ja Lenz, mutta nyt mitä

merkillisintä seikkailua kokevat kaksi amerikkalaistakin voisi puhua siitä *de visu*, *de auditu*, vieläpä *de olfactu* [näkemänsä, kuulemansa ja haistamansa mukaan. Suom.] palattuaan Amerikkaan — jos he näet sinne kerran vielä pääsisivät.

De visu, koska heidän katseensa saattoi kaikilta kohdilta tarkastella sitä viiden tai kuuden kilometrin laajuista kolmiota, jonka muotoinen kaupunki oli; *de auditu*, koska tänään sattui olemaan varsinainen toripäivä ja siellä pidettiin hirveätä melua; *de olfactu*, koska hajuaistiin vaikuttivat perin epämiellyttävästi kaikki lemut Jubu-Kamon torilta, jonka varrella oli lihahalli lähellä muinaisten kuninkaiden palatsia.

Joka tapauksessa insinööri piti aiheellisena huomauttaa Weldon Instituutin puheenjohtajalle ja sihteerille, että heillä nyt oli tarjolla ainutlaatuinen tilaisuus silmäillä "Sudanin Kuningatarta", joka tätä nykyä oli Taganetin tuaregien hallussa.

— Hyvät herrat, Timbuktu, hän sanoi heille samalla äänensävyllä, jolla oli kaksitoista päivää aikaisemmin ilmoittanut: — Hyvät herrat, Intia!

Sitten hän jatkoi:

— Niin, Timbuktu, 18. asteen kohdalla pohjoista leveyttä ja 5. astetta 56 minuuttia länteen Pariisin meridiaanista, keskimäärin 245 metriä merenpinnan yläpuolella. Tärkeä kaupunki, jossa asuu noin kaksi- tai kolmetoistatuhatta ihmistä, muinoin kuuluisa taiteista ja tieteistä. Kenties haluaisitte pysähtyä sinne muutamiksi päiviksi?

Tällainen ehdotus ei voinut olla muuta kuin insinöörin ivallisuutta.

— Mutta, hän jatkoi, — muukalaisten voisi olla vaarallista oleskella keskellä neekereitä, berbereitä, fullaneja ja arabialaisia, joita siellä asuu —

varsinkin jos ottaa vielä huomioon, että tulomme sinne ilma-aluksella hyvinkin voisi olla heille vastenmielistä.

— Arvoisa herra, Phil Evans vastasi samalla äänensävyllä, — sen mielihyvän vuoksi, jota tuntisimme saadessamme jättää teidät, menisimme vastustelematta siihenkin vaaraan, että nuo alkuasukkaat ottaisivat meidät huonosti vastaan. Siitä tulisi vankila toisen sijaan, ja Timbuktu on parempi kuin *Albatross*!

— Se on makuasia, Robur sanoi siihen. — Olkoon miten tahansa, minä en sittenkään ota sitä temppua vastuulleni, sillä minun tulee taata niiden vieraideni turvallisuus, jotka suovat minulle sen kunnian, että matkustavat seurassani...

— Vai niin, insinööri Robur, keskeytti setä Prudence, jonka suuttumus nyt purkautui, — te ette siis tyydy olemaan vanginvartijamme, vaan lisäätte konnantyöhönne vielä herjauksia.

— No no, korkeintaan pikku ivaa.

— Eikö täällä ole mukana aseita?

— On kyllä, kokonainen asevarasto.

— Kaksi revolveria riittäisi jos minulla olisi kädessäni toinen, hyvä herra, ja teillä toinen.

— Siis kaksintaistelu! Robur huudahti. — Siinähan jompikumpi menettäisi henkensä.

— Varmasti.

— No ei sitten, arvoisa Weldon Instituutin puheenjohtaja! Minusta on

paljon parempi, että pidän teidät hengissä.

— Ollaksenne varmempi siitä, että saatte itse elää! Viisas juoni!

— Viisas tai ei, mutta se sopii minulle. Mikään ei estä teitä ajattelemasta toisin ja valittamasta asianomaisille, mikäli saatte tilaisuuden siihen.

— Se on jo tehty, insinööri Robur.

— Todellako?

— Oliko muka kovin vaikeata Euroopan asuttujen seutujen yli kulkiessamme pudottaa tiedonanto...

— Teittekö niin? Robur huusi äkillisen vimman vallassa.

— Entä sitten, jos teimmekin?

— Jos te olette niin tehneet... niin sietäisi...

— Sanokaa vain, mitä sietäisi...

— Teidät sietäisi heittää samaa tietä kuin tiedonantonne!

— No heittäkää meidät aluksestanne! setä Prudence uhmasi. — Me olemme tehneet sen.

Robur astahti molempia vieraitaan kohti. Samalla hän teki kädellään liikkeen, jota totellen Tom Turner ja muutamat hänen toverinsa riensivät paikalle. Niin, insinöörissä oli vimmattu halu toteuttaa uhkauksensa, mutta sitten hän äkkiä kääntyi ja palasi kiireimmiten hyttiinsä varmaankin siksi, että pelkäsi lankeavansa tähän kiusaukseen.

— Hyvä on! Phil Evans sanoi.

— Mutta mitä hän ei uskaltanut tehdä, setä Prudence vastasi, — sen minä uskallan, minä juuri, ja teenkin!

Tähän aikaan kerääntyi Timbuktun väestö keskelle toreja, pitkin katuja ja puoliympyrän muotoon rakennettujen talojen parvekkeille. Sankoren ja Sarahaman rikkaissa kaupunginosissa samoin kuin kurjien kartiomaisten majojen täyttämässä Ragidissa kiljuivat papit minareettien huipuilta vimmattuja kirouksiaan ilmahirviötä kohti. Tämä oli kuitenkin viattomampaa kuin pyssynluodit.

Kabaran satamaan asti, joka sijaitsi Niger-virran polvekkeessa, saatiin jatkuvasti havaita, että joella kulkevien alusten väki oli kuohuksissa. Varmana voi pitää, että jos *Albatross* olisi laskeutunut maahan, se olisi murskattu pirstaksi.

Muutamien kilometrien matkalla tuli ilma-aluksen saattajiksi laumoittain kirkuvia haikaroita, peltopyitä ja iibislintuja, jotka lensivät kilpaa sen kanssa; mutta hitaampina ne sittenkin jäivät pian jälkeen.

Illan suussa järisytti ilmaa lukuisten norsu- ja puhveliparvién mylvinä, jotka samoilivat tällä todellakin ihmeellisen hedelmällisellä alueella.

Seuraavan vuorokauden kuluessa *Albatross* kulki yli koko sen seudun, joka oli Pariisin meridiaanin kohdalla toiseen leveysasteeseen saakka Nigerin mutkassa.

Jos jollakulla maantieteilijällä olisi ollut käytettävänään tällainen kulkuneuvo, miten helposti hän olisikaan pystynyt kartoittamaan tämän maan, mitannut sen kaikki korkeudet, määrännyt virtojen ja niiden lisävesien suunnan ja merkinnyt kaupunkien ja kylien paikat! Silloin ei enää olisi jäänyt keskisen Afrikan kartoille laajoja tyhjiä kohtia, vaaleavärisiä aukkoja, arviolta vedettyjä pisteviivoja, epämääräisiä merkintöjä, joista

kartanpiirustajat joutuivat epätoivoon.

Heinäkuun 11. päivänä aamulla *Albatross* lensi vuorien ylitse pohjoisessa Guineassa, joka oli puristunut Sudanin ja Guinean lahden väliin. Taivaanrannalla häämöttivät Dahomeyn kuningaskuntaan kuuluvat Kong-vuoret.

Timbuktusta lähdön jälkeen olivat setä Prudence ja Phil Evans panneet merkille, että ilma-alus oli koko ajan kulkenut pohjoisesta etelään. Siitä voi päätellä, että jollei suuntaa muutettaisi, piankin saavuttaisiin päiväntasaajan kohdalle. Aikoiko *Albatross* siis vielä kerran jättää mantereen ja kiittää veden ylitse, joka ei enää olisi niin vähäpätöinen kuin Beringin, Kaspian tai Pohjanmeri tai Välimeri, vaan Atlantin valtameri?

Tämä arvelu ei tietysti ollut omiaan rauhoittamaan amerikkalaisia, joiden pakoaikkeet silloin raukeaisivat tyhjiin.

Mutta *Albatross* piti jokseenkin hidasta vauhtia, ikään kuin epäröiden hetkellä, jolloin oli jätettävä Afrikka. Oliko insinöörin mieleen ehkä tullut halu kääntyä takaisinpäin? Ei, vaan hänen huomionsa oli erikoisesti kiintynyt siihen maahan, jonka kohdalla nyt oltiin.

Yleisesti tiedetään — ja hän tiesi myös — millainen oli Dahomeyn kuningaskunta, joka oli mahtavimpia Afrikan länsirannikolla. Vaikka se oli kyllin voimakas kyetäkseen taistelemaan naapurinsa, Ashantin kuningaskunnan kanssa, sen rajat olivat kuitenkin ahtaat, sillä tämän maan pituus etelästä pohjoiseen oli vain kuudettasataa kilometriä ja leveys idästä länteen tuskin kolmeasataa; mutta asukkaita siellä oli runsaasti seitsemänsataatuhatta, mukaan laskien Ardrahin ja Ouidahin itsenäiset alueet, jotka se oli liittänyt alueisiinsa.

Ellei tämä Dahomeyn kuningaskunta siis ollutkaan suuri, se oli kuitenkin

usein antanut puheenaihetta. Se oli kuuluisa hirveistä julmuuksista, joita pantiin toimeen vuosittain toistuvissa juhlissa, pöyristyttävistä ihmisteurastuksista, joilla tahdottiin kunnioittaa poistunutta hallitsijaa ja hänen seuraajaansa. Siellä meni virallinen kohteliaisuus niinkin pitkälle, että kun Dahomeyn kuningas otti vastaan jonkun ylhäisen henkilön tai vieraan maan lähettilään, tämän kunniaksi ja yllätykseksi leikattiin päät poikki kymmenkunnalta ihmiseltä, ja mestauksen suoritti itse oikeusministeri, "minghan", joka olikin pyövelinä erinomaisen kätevä.

Siihen aikaan, jolloin *Albatross* lensi Dahomeyn rajan poikki, oli Bahadu-niminen hallitsija äsken kuollut, ja koko väestö valmisteli paraikaa juhlallisuuksia hänen seuraajansa valtaistuimelle nousemisen kunniaksi. Kaikkialla oli siis vilkasta hyörinää, joka ei ollut jäänyt Roburilta huomaamatta.

Dahomeylaisia oli pitkissä jonoissa liikkeellä maaseudulta valtakunnan pääkaupunkia Abomeyta kohti. Hyvin hoidetut tiet, jotka kulkevat säteittäin jättiläiskorkuista ruohoa kasvavien laajojen tasankojen halki, valtavat maniok-vainiot, uhkeat metsät, joissa rehoitti palmuja, kookospuita, mimoosia, oranssi- ja mangopuita — sellainen oli se maa, jonka suloiset tuoksut kohosivat ilma-alukseen saakka, samalla kun kaikesta tästä vihannuudesta pyrähteli lentoon tuhansia papukaijoja ja kardinaalilintuja.

Insinööri tähysteli mietteissään, kurottaen yläruumistaan yli kaiteen, eikä vaihtanut Tom Turnerin kanssa kuin muutaman sanan.

Näytti siltä ettei *Albatrossin* onnistunut vetää puoleensa näiden liikkuvien ihmisjonojen huomiota, jotka useimmiten katosivat näkyvistä puiden tiheän lehvistön alle. Syynä oli varmaankin se, että ilma-alus pysytteli jokseenkin korkealla keveiden pilvien keskellä.

Kello yhdentoista vaiheilla aamupäivällä tuli pääkaupunki näkyviin

muurien saartamana, joita vielä suojasi ympärysmitaltaan lähes parinkymmenen kilometrin pituinen vallihauta. Kadut olivat leveitä ja suorakulmaisesti suunniteltuja tasaisella maaperällä, ja keskellä kohosi iso torni, jonka pohjoislaidan täytti kuninkaan palatsi. Tätä laajaa rakennusryhmää ylemmäksi kohosi eräänlainen parveke, lyhyen matkan päässä siitä neliömäisestä alasta, joka oli varattu uhritoimituksille. Juhlapäivinä tältä parvekkeelta heitettiin kansan käsiin vankeja, jotka oli sidottu pajukoreihin, ja oli helppoa kuvitella, kuinka raivoisasti onnettomat uhrit revittiin kappaleiksi.

Hallitsijan palatsin jakoivat eri osiin monet pihat, ja muutamia näistä reunustivat varsinaiset kasarmit, joissa asusti neljätuhatta naissoturia, osana kuninkaallista armeijaa, vieläpä sen urhoollisinta väkeä.

Jos olikin epätietoista, oliko amatsoneja samannimisen virran varrella, niin Dahomeyssa sitä ei tarvinnut lainkaan epäillä. Toisilla näistä oli sininen paita, sininen tai punainen olkahihna, valkoiset siniraidalliset housut, valkoinen patalakki, patruunalaukku vyöllä; toisilla, jotka pyydystivät norsuja, oli aseina raskas karhiini ja lyhytteräinen tikari, ja päässä heillä oli rautavanteilla kiinnitettynä kaksi antiloopinsarvea; tykkinaisilla oli puoleksi sininen ja punainen puku ja aseina musketteja ja vanhanaikaisia valukanuunia, ja sitten oli vielä pataljoona nuoria tyttöjä, joiden pukuna oli sininen takki ja valkoiset polvihousut ja jotka olivat todellisia vestaaleja, siveitä kuin Diana ja hänen laillaan aseistettuja jousilla ja nuolilla.

Kun näihin amatsoneihin lisättiin viisi- tai kuusituhatta miestä, joilla oli puuvillaiset housut ja paidat ja vaatekappale sidottuna vartalon ympärille, oli luotu yleissilmäys Dahomeyn armeijaan.

Abomey oli tänään perin autio. Hallitsija, hänen henkilökuntansa, mies- ja naispuolinen armeija, väestö — kaikki olivat lähteneet pääkaupungista marssiakseen muutaman kilometrin päässä olevalle laajalle kentälle, jota

ympäröi rehevä metsä.

Tällä kentällä suoritettaisiin ne juhlallisuudet, jotka kuuluivat uuden kuninkaan valtaistuimelle nousemiseen. Siellä aiottiin hänen kunniakseen uhrata tuhansia vankeja, jotka oli saatu viime aikojen ryöstöretkillä.

Kello oli noin kaksi, kun *Albatross* saavuttuaan kentän kohdalle alkoi laskeutua keskellä muutamia utupilviä, jotka vielä kätkivät sen dahomeylaisten katseilta.

Heitä oli siellä vähintään kuusikymmentä tuhatta, kaikilta valtakunnan eri tahoilta, Ouidahista, Kerapaysta, Ardrahista, Tomborysta, etäisimmistäkin kyläkunnista.

Uusi kuningas — reipas mies, nimeltä Bu-Nadi, kahdenkymmenenviiden ikäinen — oli asettunut pienelle kummulle, jota varjosti ryhmä hyvin lehteviä puita. Hänen edessään tungeksi uusi hovikunta, mies- ja naispuolinen armeija ja taempana koko kansa.

Kummun juurella kaiutteli viisikymmenhenkinen orkesteri raakalaissoittimiaan, norsujen torahampaita, joista lähti römeä ääni, naarashirvien nahoista kyhättyjä rumpuja, kalebasseja, kitaroita, rautakielisiä kelloja ja bambuhuiluja, joiden kimeä vihellys kuului yli kaiken muun. Tavantakaa laukaistiin kiväärejä ja musketteja ja annettiin kanuunienkin jyrähdellä, jolloin niiden lavetit hyppivät niin, että tykkiamatsonit olivat hengenvaarassa, ja lopuksi halkaisi ilmaa niin valtava ulvonta ja pauhu, että ukkosenkin ääni olisi siihen hukkunut.

Kentän nurkkaan oli sotamiesten vartioitavaksi koottu ne vangit, joiden oli määrä saattaa kuningasvainajaa toiseen maailmaan, sillä vaikka hän olikin kuollut, hän ei silti vähääkään menettänyt etuoikeuksia, jotka kuuluivat hallitsijalle. Haudatessaan isänsä Ghozon oli Bahadu lähettänyt hänen

mukaansa kolmetuhatta vankia, eikä Bu-Nadi voinut olla edeltäjänsä kohtaan kitsaampi. Eikö muuten ollutkaan tarpeen lukuiset airueet, kun piti kutsua sekä autuaat henget että taivaan koko isäntäväki jumalaksi julistetun itsevaltiaan saattojoukkoon?

Tunnin ajan kesti yhtä mittaa muistopuheita, viimeisiä tervehdyksiä ja muuta suunsoittoa, keskeytyen vain välistä tanssien vuoksi, joita suorittivat sekä varsinaiset bajadeerit että amatsonit. Jälkimmäiset toivat siinä esille kerrassaan sotaista suloa.

Mutta uhritoimituksen hetki läheni. Robur tunsi Dahomeyn veriset tavat eikä päästänyt näkyvistään vankeja, miehiä, naisia ja lapsia, jotka oli varattu tähän teurastukseen. Minghan seisoj valmiina kummun juurella ja heilutti käyräteräistä pyövelinmiekkaansa, jonka kärjessä oli metallinen lintu tekemässä painollaan sivalluksen varmemmaksi.

Tällä kertaa hän ei ollut yksin, sillä hän ei olisi ehtinyt katkaista kaikkien päitä. Hänen lähelleen oli ryhmittynyt satakunta pyöveliä, jotka olivat tottuneet yhdellä iskulla sivaltamaan kaulan poikki.

Samalla *Albatross* lähestyi vähitellen laskeutuen, hiljentäen ylä- ja vetopotkuriensa vauhtia. Sitten se tuli esille utupilivistä, jotka olivat kätkeneet sen vielä silloinkin, kun se oli tuskin sadan metrin korkeudessa, ja nyt se tuli ensi kerran näkyviin.

Vastoin sen tavallisesti herättämää vaikutusta kävi tällä kertaa niin, että nämä julmat alkuasukkaat pitivät sitä vain taivaallisena olentona, joka oli vartavasten laskeutunut osoittamaan kunnioitustaan kuningas Bahadu-vainajalle.

Siitä nousi kuvaamaton ihastus ja loppumattomia tervehdyshuutoja, ja sitten kohdistettiin meluisia pyyntöjä ja rukouksia tälle ylliluonnolliselle

siivekkäälle ratsulle, joka varmaankin saapui noutamaan hänen majesteettinsa ruumista Dahomeyn taivaan korkeuksiin.

Tällä hetkellä kierähti maahan ensimmäinen pää minghanin miekan katkaisemana. Sitten työnnettiin satoja muita vankeja heidän hirveiden pyöveliensä eteen.

Äkkiä kuului *Albatrossista* kiväärinlaukaus, ja oikeusministeri kaatui suulleen.

— Hyvin tähdätty, Tom, Robur sanoi.

— Mitä vielä! Osaahan tuommoiseen laumaan, työnjohtaja vastasi.

Hänen toverinsa, joilla oli myös ampuma-aseet, olivat valmiina heti laukaisemaan saatuaan insinööriltä merkin.

Mutta väkijoukossa oli tapahtunut muutos. Nyt oivallettiin, kuinka oli asia. Siivekäs hirviö ei ollutkaan suopea henki, vaan kerrassaan vihamielinen tälle hyvälle Dahomeyn kansalle. Ja minghanin kaatumisen jälkeen huudettiin kosta joka taholta. Pian alkoivatkin kiväärit paukkua pitkin koko kenttää.

Nämä uhkaukset eivät kuitenkaan estäneet ilma-alusta rohkeasti painumasta niin alas, että maahan oli enää tuskin viittäkymmentä metriä. Setä Prudence ja Phil Evans eivät voineet olla yhtymättä tähän ihmisystävälliseen pelastustyöhön, mitä tunteita heillä muuten olikin Roburia kohtaan.

— Niin juuri, vapauttakaamme vangit! he huusivat.

— Sitä aionkin, insinööri vastasi.

Ja *Albatrossin* pikakiväärit aloittivat molempien amerikkalaisten ja miehistön hoitamina kiivaan tulituksen eikä yksikään luoti erehtynyt tiheässä

ihmisparvessa. Sitä paitsi ilma-aluksen pieni tykki käännettiin niin tarkasti kuin suinkin oikeaan suuntaan, ja siitä pamautettiin maaliin muutamia kartusseja, jotka tekivät ihmeitä.

Vangit eivät lainkaan käsittäneet tätä ylhäältä tullutta apua, mutta katkoivat riemastuneina siteensä, samalla kun sotamiesten kaikki huomio oli kiintynyt uuden vihollisen torjumiseen. Muuan luoti puhkaisi etummaisen potkurin, ja jotkut toiset ammuksat sattuivat keskelle runkoa. Frycollin, joka oli piiloutunut hyttinsä perälle, oli vähällä saada luodin nahkaansa seinänkin läpi.

— Vai niin, niiden tekee mieli maistaa tätä lisää! Tom Turner huudahti.

Ja käytyään alhaalla ampumavarastossa hän toi sieltä tusinan verran dynamiittipanoksia, jotka jaettiin miesten kesken. Kun Robur oli antanut merkin, panokset heitettiin kummulle. Maahan osuessaan ne räjähtivät kuin pienet pommit.

Hirveä pakokauhu valtasi kuninkaan, hoviväen, armeijan ja kansan, eikä sitä voinutkaan ihmetellä, kun he olivat joutuneet tekemisiin tällaisen vihollisen kanssa. Kaikki riensivät hakemaan suojaa puiden alta, ja vangit karkasivat, eikä kenenkään mieleen tullut lähteä ajamaan heitä takaa.

Näin häirittiin Dahomeyn uuden kuninkaan kunniaksi järjestettyjä juhlallisuuksia. Ja setä Prudencen ja Phil Evansin täytyi mielessään tunnustaa, että tällaisella ilma-aluksella oli tavattomia voimakeinoja, joilla voitiin tehdä ihmiskunnalle suuria palveluksia.

Sitten *Albatross* kohosi kaikessa rauhassa tavalliseen korkeuteensa, kiitäen Ouidahin päällitse. Pian sen näkyvistä katosi tämä villi rannikko, jota lounaistuulet saartoivat läpipääsemättömän ankarin tyrskyin.

Nyt leijailtiin Atlantin yllä.

VALTAMEREN POIKKI.

Niin, Atlantilla! Oli siis käynyt niin kuin molemmat virkaveljet pelkäsivät. Mutta Robur ei näyttänyt olevan vähääkään levoton uskaltaessaan lähteä tämän laajan valtameren ylle. Se ei huolestuttanut sen enempää häntä itseään kuin hänen väkeään, joka varmaan oli tottunut tällaisiin pitkiin lentoihin. Nytkin he palasivat tyynesti kukin paikalleen, eivätkä painajaiset häiritsisi heidän untaan.

Minne *Albatross* oli matkalla? Aikoiko se siis, kuten insinööri oli sanonut, lentää maapallon ympäri ja enemmänkin? Mutta sittenkin täytyi olettaa, että tämä matka päättyisi jonnekin. Eihän voinut olla mahdollista, että Robur viettäisi koko elämänsä yläilmoissa, lentolaivassaan, eikä koskaan laskeutuisi maahan. Kuinka hän voisi täydentää ruoka- ja ampumavarastojaan, puhumattakaan niistä aineista, jotka olivat koneiden toiminnalle välttämättömiä? Kaiken järjen nimessä hänellä täytyi olla edes jossakin tuntemattomassa ja luoksepääsemättömässä maapallon kolkassa tukikohta, satama, jossa *Albatross* voi jälleen hankkia kaikkea tarpeellista. Vaikka myöntäisikin, että hän oli katkaissut kaikki suhteet maapallon asukkaisiin, hänen oli kuitenkin laskeuduttava jollekin kohtaa maapalloa.

Jos kerran näin oli laita, niin missä se paikka oli? Kuinka insinööri oli tullut sen valinneeksi? Odottiko häntä siellä pieni siirtokunta, jonka johtaja hän oli? Saisiko hän sieltä uuden miehistön? Mutta ensiksi: miksi nämä eri kansallisuuksista kerätyt miehet olivat liittyneet häneen? Sitten: millä varoilla

hän oli saanut rakennetuksi näin kalliin aluksen, jonka valmistaminen oli pidetty ehdottomasti salassa? Tosin sen ylläpito ei näyttänyt vaativan kovin suuria kuluja. Ilma-aluksella vietettiin vaatimatonta elämää, ja kaikki olivat kuin yhtä perhettä, onnellisia ihmisiä, jotka eivät sitä salanneetkaan toisiltaan. Mutta kuka tuo Robur lopulta oli? Mistä hän oli kotoisin? Millainen oli hänen menneisyytensä? Kaikki nämä kysymykset olivat arvoituksia, joihin ei saatu vastausta, eikä se ainoa, joka voisi vastata, varmaankaan koskaan suostuisi paljastamaan itseään.

Ei siis voi ihmetellä, että tämä tilanne, täynnä selittämättömiä ongelmia, askarrutti molempia amerikkalaisia äärimilleen. He tiesivät olevansa vankeina ilma-aluksella, joka lensi tuntematonta tulevaisuutta kohti, voimatta arvata, mihin seikkailu päättyisi, vieläpä epäilivät, loppuisiko se koskaan vai oliko heidät tuomittu lentämään loppuelämänsä. Eikö siinä ollut kylliksi suututtamaan Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin.

Mutta toistaiseksi, tästä heinäkuun 14. päivän illasta asti, *Albatross* liiteli Atlantin valtameren yllä. Seuraavana päivänä auringon noustessa se kohosi sen ympyräntapaisen viivan kohdalle, missä taivas ja vesi näyttävät sulavan yhteen. Missään ei ollut näkyvissä maata, niin avara kuin olikin näköpiiri. Afrikka oli kadonnut pohjoisen taivaanrannan alle.

Kun Frycollin oli uskaltanut tulla esille hytistään ja näki allaan tämän valtavan ulapan, hänet valtasi taas kauhu. Sanoimme, että ulappa oli hänen "allaan", mutta oikeastaan se oli hänen ympärillään, sillä näin korkealta katsellessaan näytti pohjaton tyhjyys saartavan joka taholta, ja tähystäjän tasalle kohonnut näköpiiri tuntui peräytyvän yhä kauemmas, niin ettei koskaan voi saavuttaa sen reunaa.

Tietystikään Frycollin ei osannut selittää itselleen tätä ilmiötä fysiikan lakien mukaan, mutta hän tunsu sen sielussaan ja ruumiissaan. Se riitti herättämään hänessä sen tunteen, jota sanotaan "tyhjyyden kammoksi" ja

josta eräät muuten rohkeatkin luonteet eivät voi vapautua. Neekeri oli kuitenkin niin varovainen, ettei alkanut ruikuttaa. Silmät kiinni, käsillään hapuillen, hän palasi hyttiinsä päättäneenä nyt pysyä siellä hyvän aikaa.

Atlantin valtameri vastaakin runsaasti neljättä osaa kaikkien merten pinta-alasta, jonka lasketaan olevan neliökilometriä. [Mantereiden pinta-ala on 136.051.371 neliökilometriä.] Mutta insinöörillä ei näyttänyt enää olevan kiirettä, eikä hän ollutkaan käskenyt panna koneita käymään täyttä vauhtia. *Albatrossin* olisikin ollut mahdotonta saada sitä nopeutta, jolla se oli kiitänyt Euroopan yli ja joka nousi kahteensataan kilometriin tunnissa. Näillä seuduilla kävivät ilmapirratt enimmäkseen lounaasta, ja vaikka tuuli vielä olikin heikko, se puhalsi kuitenkin edestäpäin ja hidasti *Albatrossin* kulkua.

Tällä kääntöpiirien välisellä vyöhykkeellä on ilmatieteilijäin uusimpien, hyvin lukuisiin havaintoihin perustuvien tutkimusten avulla saatu selvitettyksi, että pasaatituulet lähenevät toisiaan, suuntautuen joko Saharaan tai Meksikonlahteen päin. Tyynen vyöhykkeen ulkopuolella ne tulevat joko lännestä ja puhaltavat Afrikkaan tai idästä ja puhaltavat uutta maailmaa kohti, ainakin kuumana vuodenaikana.

Albatross ei siis lainkaan yrittänyt puskea näitä vastatuulia vastaan potkuriensa kaikella voimalla, vaan tyytyi kohtuulliseen vauhtiin, joka silti ylitti nopeimman valtamerilaivan vauhdin.

Heinäkuun 13. päivänä oli kuljettu päiväntasaajan poikki, mikä ilmoitettiin ilma-aluksen koko miehistölle.

Siten saivat setä Prudence ja Phil Evans tietää, että he olivat nyt jättäneet pohjoisen pallonpuoliskon ja joutuneet eteläiselle. Tähän tapahtumaan ei kuitenkaan liittynyt sentapaisia temppuja ja juhlamenoja kuin joillakin sota- ja kauppalaivoilla.

Ainoastaan François Tapage noudatti niitä sen verran, että kaatoi kipollisen vettä Frycollinin niskaan, mutta kun tätä kastetta seurasi heti muutama lasillinen katajanmarjaviinaa, neekeri selitti olevansa valmis kulkemaan päiväntasaajan poikki kuinka monta kertaa tahansa, kunhan vain ei tarvitsisi lentää konelinnun selässä, missä hänestä ei ollut lainkaan turvallista.

Aamulla heinäkuun 15. päivänä *Albatross* liiteli Ascensionin ja Saint Helenan välitse, kuitenkin lähempänä tätä jälkimmäistä, jonka kukkulat näkyivät taivaanrannalla muutamia tunteja.

Jos siihen aikaan, kun Napoleon oli englantilaisten käsissä, olisi ollut sellainen lentokone kuin insinööri Roburilla nyt oli, niin Hudson Lowe olisi loukkaavista varotoimistaan huolimatta joutunut näkemään kuuluisan vankinsa pujahtavan karkuun ilmojen halki.

Heinäkuun 16. ja 17. päivän iltoina havaittiin merkillinen valoilmiö auringon laskiessa. Pohjoisemmilla leveysasteilla sitä olisi luullut revontuliksi. Mereen laskeva aurinko loi monivärisiä heleänvihreitäkin säteitä.

Pitkö asia selittää niin, että maapallo oli silloin joutunut kosmiseen pölypilveen, joka heijasti auringon viimeisiä säteitä? Jotkut tutkijat ovatkin väittäneet, että juuri se oli syynä hämyvaloon. Mutta tämä arvelu olisi jätetty sikseen, jos havaintojen tekijät olisivat saaneet tutkia ilmiötä *Albatrossin* kannelta.

Asiaa tutkittaessa todettiin, että ilmassa leijui pieniä pyrokseenikiteitä, lasimaisia kuplia, hienonhienoja hiukkasia magneettista rautaa, joka on samantapaista ainetta kuin mitä eräät tulivuoret purkavat sisästään. Sen nojalla voitiin pitää varmana, että jokin toimiva tulivuori oli syössyt ilmaan tällaisen pilven, jonka kidemäiset hiukkaset saivat aikaan puheena olevan ilmiön ja joka ilmavirtojen kuljettamana oli silloin Atlantin valtameren yllä.

Sitä paitsi tällä taipaleella saatiin havaita useita muitakin ilmiöitä. Monta kertaa sattui, että jotkin pilvenlongat antoivat taivaalle omituisen näköisen harmaan värityksen. Kun sitten oli päästy eroon tästä utuverhosta, näytti pitkin taivaanlakea olevan räikeänvalkoisia, häikäiseviä hattaroita, jotka olivat syntyneet pienistä jähmettyneistä hileistä. Tällä leveysasteella ei sitä voinut selittää muutoin kuin että korkealla kehittyi jokin rakeiden kaltainen ilmiö.

Heinäkuun 18. päivän vastaisena yönä nähtiin kuun sateenkaari, joka oli vihertävän keltainen. Syynä siihen oli ilma-aluksen asema täysikuun ja hienon tihkusateen välillä, joka haihtui höyryksi ehtimättä sataa mereen.

Voitiinko näistä eri ilmiöistä tehdä se johtopäätös, että sää pian muuttuisi? Kenties. Olkoon kuinka tahansa, mutta ainakin tuuli, joka Afrikan rannikolta lähdettyä oli puhaltanut lounaasta, oli alkanut tyyntyä päiväntasaajan tienoilla. Tällä trooppisella vyöhykkeellä oli tavattoman kuuma. Siksi Robur lähti hakemaan viileyttä ylemmistä ilmakerroksista. Lisäksi täytyi suojata itseään auringolta, jonka kohtisuora säteily oli sietämätöntä.

Ilmavirroissa tapahtuneesta käänteestä voitiin jokseenkin varmasti aavistaa, että toisella puolella päiväntasaajaa olisi sää erilainen. Sitä paitsi on huomattava, että eteläisellä pallonpuoliskolla heinäkuu vastasi meidän tammikuutamme, siis sydäntalvea. Jos *Albatross* lentäisi kauemmas etelään, se joutuisi piankin kokemaan sen vaikutuksia.

Meressäkin oli sen "tuntua", kuten merimiehet sanovat. Heinäkuun 18. päivänä, kauriin kääntöpiirin takana, sattui muuan uusi ilmiö, joka olisi voinut hiukan pelottaa tavallista laivaa.

Valtameren pintaa pitkin levisi omituisia loistavia aaltoja arviolta vähintään sadan kilometrin tuntivauhtia. Nämä laineet etenivät noin seitsemän metrin päässä toisistaan, pitkiä valovakoja viiltäen. Samalla kun

nyt läheni yö, kohosi valtava hohde *Albatrossiin* saakka. Tällä kertaa olisi sitä voinut luulla joksikin liekehtiväksi meteoriksi. Koskaan ennen ei Robur ollut joutunut liitelemään tavallaan tulimeren yllä, jonka tulessa ei ollut kuumuutta ja jota siis ei tarvinnut paeta nousemalla yläilmoihin.

Selityksenä tähän ilmiöön ei voinut olla muu kuin sähkö, sillä oli mahdotonta olettaa sen johtuvan kalojen kutusärkästä tai valtavasta pieneliöiden kasaumasta.

Voitiin päätellä, että ilmakehän sähköjännite oli silloin poikkeuksellisen suuri.

Ja heinäkuun 19. päivänä olisi mereen ehkä mikä tahansa laiva haaksirikkoutunutkin. Mutta *Albatross* uhmasi tuulia ja aallokkoa sen väkevän linnun kaltaisena, jonka nimen se oli ottanut. Jollei se viitsinytkään hipaista aallonharjoja kuten myrskylinnut, se pystyi kotkien tavoin nousemaan yläilmoihin tyyneen säähän ja auringonpaisteeseen.

Nyt oli jo jätetty taakse 47. eteläinen leveyspiiri. Päivänvaloa kesti enää vain seitsemän ja kahdeksan tunnin vaiheilla, ja se lyhenisi vieläkin, mitä pitemmälle jouduttaisiin etelänavan seutuja kohti.

Kello yhden aikaan päivällä *Albatross* oli tuntuvasti laskeutunut päästäkseen suotuisampaan ilmapvirtaukseen. Se liiteli meren yllä tuskin kolmenkymmenen metrin päässä sen pinnasta.

Sää oli tyyni. Muutamin paikoin taivaalla oli paksuja mustia pilviä, jotka olivat yläosastaan nystyrämäisiä ja päättyivät jäykkään, täydellisesti vaakasuoraan viivaan. Näistä pilvistä pisti esille pitkulaisia kyhmyjä, jotka näyttivät kärjillään vetävän puoleensa vettä, joka poreili niiden alla, kohoten kuin nestemäinen pensaikko.

Äkkiä vesi ponnahti ylös äärettömän ison rakkulan muotoisena.

Silmänräpäyksessä *Albatross* kietoutui jättimäiseen huimasti pyörivään vesipatsaaseen, jonka perässä oli pian parikymmentä muuta, kaikki sysimustia, mutta onneksi tämä pyörre kieppui päinvastaiseen suuntaan kuin puolet ilma-aluksen nostopotkureita, sillä mikäli pyöriminen olisi ollut samansuuntaista, olisi potkurien teho supistunut melkein olemattomiin ja ilma-alus syöksynyt suoraan mereen; nyt sen sijaan *Albatross* alkoi vesipatsaan mukana kieppua paikallaan hirveätä vauhtia.

Vaara oli silti suuri ja tuhoutuminen näytti uhkaavan, kun ei päästy eroon ilma-alusta imevästä pyörteestä, etu- ja takapotkurin pystymättä irrottamaan sitä. Keskipakoisvoima heitti kaikki miehet *Albatrossin* perään ja keulaan, missä heidän oli pideltävä kiinni tangoista, jos tahtoivat välttyä lentämästä ulos avaruuteen.

— Rohkeutta! Robur huusi.

Sitä tarvittiinkin, ja myös kärsivällisyyttä.

Setä Prudence ja Phil Evans, jotka olivat juuri tulleet hytistään, pauskautuivat perään, ja vähältä piti, etteivät he lentäneet yli laidan.

Samalla kun *Albatross* pyöri, täytyi sen myös seurata mukana vesipatsaiden siirtyessä, jotka kieppuivat niin vinhasti, että potkurit olisivat voineet kadehtia niitä. Jos se pääsikin yhdestä irti, siihen tarttui toinen, ja aina oli tarjolla vaara, että ilma-alus rikkoutuisi tai hajoaisi.

— Laukaiskaa tykki! insinööri huusi.

Käsky oli tarkoitettu Tom Turnerille. Hän oli tarrautunut kiinni tykkiin, jonka paikka oli keskellä kantta. Siellä oli keskipakoisvoiman vaikutus hyvin vähäinen. Hän ymmärsi heti, mitä Roburilla oli mielessä, aukaisi tykin

peräluukun ja työnsi siitä sisään panoksen, jonka hän otti lavettiin kiinnitetystä laatikosta. Kohta pamahti laukaus, ja äkkiä romahtivat kaikki vesipatsaat ja pilvikatot, joiden varassa ne näyttivät olevan.

Ilman tärähdys oli riittänyt murtamaan luonnonilmiön, ja sateeksi purkautuva pilviröykkiö veti näköpiiriin kohtisuoria juovia, jotka olivat kuin merestä taivaaseen jännitetty ääretön nuotta.

Vihdoinkin vapaaksi päässyt *Albatross* kohosi nopeasti muutamia satoja metrejä.

— Onko mitään rikkoutunut? insinööri kysyi.

— Ei, Tom Turner vastasi, — mutta sellaista vonkuvaa hyrräpeliä se oli, ettei tee mieli uudestaan.

Albatrossilla olikin kymmenen minuuttia uhannut varma tuho. Ellei se olisi ollut hyvin vahvarakenteinen, olisi tämä vesipatsaiden pyörre tehnyt siitä lopun.

Kuinka ikävystyttävän pitkiä olivatkaan tällä lennolla Atlantin yli ne tunnit, jolloin mikään ilmiö ei keskeyttänyt yksitoikkoisuutta. Päivät lyhenivät jatkuvasti, ja kylmyys kävi yhä purevammaksi. Setä Prudence ja Phil Evans näkivät Roburia vain harvoin. Hyttiinsä sulkeutuneena insinööri työskenteli mittaamassa ilma-aluksen reittiä, merkitsemässä kartoille sen suuntaa, määrittämässä kulloistakin sijaintia, jos se vain oli mahdollista, kirjoittamassa muistiin ilmapuntarien, lämpömittarien, kronometrien lukemia ja myös pitämässä lokikirjaa kaikesta, mitä matkan varrella tapahtui.

Samaan aikaan molemmat amerikkalaiset kyyristelivät pää hyvin huppukauluksen suojassa ja yrittivät lakkaamatta tähystellä jotakin manteretta etelässä päin.

Setä Prudencen nimenomaisesta kehotuksesta yritti Frycollin puolestaan tiedustella kokilta kaikkea, mikä koski insinööriä. Mutta miten voisi luottaa siihen, mitä tämä gascognelainen François Tapage jutteli? Sen mukaan, mitä hän eri kerroilla väitti, Robur oli entinen Argentiinan tasavallan ministeri, jonkin amiraliteetin päällikkö, Yhdysvaltojen presidentti, joka oli pantu eläkkeelle, entinen espanjalainen kenraali, Intian varakuningas, joka oli kaivannut korkeampaa asemaa ja saanut sen yläilmoissa. Milloin hän kuului koonneen miljoonia *Albatrossin* tekemillä ryöstöretkillä, joiden vuoksi yleinen syyttäjä halusi saada hänet käsiinsä, milloin taas hän oli käyttänyt koko omaisuutensa tämän koneen rakentamiseen, minkä vuoksi nyt oli pakko suorittaa julkisia ilmaannousuja ansaitakseen niillä rahansa takaisin. Jos kokilta kysyttiin, tiedettiinkö Roburin aikovan koskaan laskeutua jonnekin, niin hän vastasi jyrkästi, ettei maihin laskemisesta ollut puhettakaan, vaan että oli aikomuksena mennä kuuhun ja asettua sinne, jos löydettäisiin sopiva asuinpaikka.

— Mitäs sanot, Fry! Onko sinusta, kaveri, hauska päästä katsomaan, kuinka siellä toisessa taivaankappaleessa eletään?

— Minä en mene sinne! Minä panen vastaan, selitti neekerihölmö, joka piti näitä hassutuksia täytenä totena.

— Mutta miksi, Fry, mikä sinua pelottaa? Me hankimme sinulle vaimoksi jonkin sievän ja nuoren kuuttaren. Sinusta tulisi siellä neekerien kantaisä.

Ja kun Frycollin toisti näitä juttuja isännälleen, tämä käsitti hyvinkin, ettei Roburista voinut saada minkäänlaisia tietoja. Hän ei siis ajatellutkaan muuta kuin kosto.

— Phil, hän sanoi eräänä päivänä toverilleen, — minusta näyttää nyt täysin varmalta, että pakeneminen on mahdotonta.

— Kerrassaan mahdotonta, setä Prudence.

— Olkoon niin, mutta ihminen on aina oma herransa, ja jos tarve vaatii, uhraan henkeni...

— Jos sellainen uhraus on tehtävä, niin tehtäköön se viipymättä! vastasi Phil Evans, joka ei enää sietänyt tätä vankeutta, niin kylmäpäinen kuin hän olikin. — Niin juuri, nyt on jo aika lopettaa. Minne tämä *Albatross* on menossa? Nyt se kulkee viistoon Atlantin poikki, ja jos tätä suuntaa jatketaan, tullaan Patagonian rannikolle, sitten Tulimaan tienoille... Entä sitten? Lähdetäänkö kiitämään Tyynenmeren yli vai seikkailemaan etelämantereelle? Roburilta voi odottaa mitä tahansa. Silloin me olemme hukassa. Me olemme siis joutuneet siihen tilaan, että itsepuolustus on täysin laillista, kun meidän kuitenkin täytyy menettää henkemme...

— Niin ei saa tapahtua, setä Prudence keskeytti, — ennen kuin olemme kostaneet, tuhonneet tämän aluksen miehineen päivineen!

Näin pitkälle menevän päätöksen he olivat molemmat joutuneet tekemään voimattoman raivon kiihkossa, joka oli vallannut heidän kaikki ajatuksensa. Koska siis muu ei auttanut, niin he uhraisivat itsensä syöstäkseen perikatoon keksijän ja hänen salaisuutensa. Ainoastaan muutamien kuukausien ajan saisi tämä ihmeellinen ilma-alus olla olemassa, vaikka heidän täytyikin rehellisesti tunnustaa, että se oli ehdottomasti muita koneita etevämpi ilmaliikenteen alalla.

Tämä koston ajatus oli niin juurtunut heidän mieleensä, etteivät he muuta pohtineet kuin keinoja sen toteuttamiseksi. Mutta kuinka? Voisiko anastaa *Albatrossin* varastoista räjähdysaineita, joilla sitten lennätettäisiin koko laitos ilmaan? Mutta sitä varten oli keksittävä keino, kuinka päästäisiin tunkeutumaan ammusvarastoon.

Onneksi Frycollin ei aavistanut mitään näistä hankkeista. Jos hänen olisi pitänyt kuvitella, että *Albatross* räjähtäisi sirpaleiksi, hän olisi voinut antaa ilmi oman isäntänsäkin.

Heinäkuun 23. päivänä näkyi taas maata lounaassa, melkein Virgenesniemen kohdalla, Magalhaesin salmen suulla. 54. leveyspiirin toisella puolella kesti tähän vuodenaikaan yötä jo melkein kahdeksantoista tuntia, ja ilman lämpö määrä laski keskimäärin kuuteen asteeseen alle nollan.

Nyt *Albatross* ei enää painunut etelämmäksi, vaan alkoi kulkea länteen, seuraten tämän salmen mutkia, kuin olisi halunnut sitä tietä päästä Tyynellemerelle. Kun oli sivuutettu Lomasin kapea lahti ja Gregoryn vuori jäänyt pohjoiseen ja Brecknockin vuoret länteen, jouduttiin lähelle pientä chileläistä Punta Arenasin kylää, jossa paraikaa kaikin voimin soitettiin kirkonkelloja, ja sitten muutamia tunteja myöhemmin, Port Faminen vanhan siirtokunnan kohdalle.

Ovatko patagonialaiset, joiden tulia näkyi siellä täällä, todella kookkaampia kuin tavalliset ihmiset, sitä eivät ilma-aluksen matkustajat voineet arvioida, sillä pitkän välimatkan päästä ja ylhäältä nähtyinä he olivat kääpiöitä.

Mutta kuinka suurenmoinen olikaan näköala eteläisen päivän lyhyinä tunteina! Jyrkkiä vuoria, ikuisen lumen peittämiä huippuja, joiden rinteillä oli kerroksittain sankkoja metsiä, sisämeriä, lukemattomia lahtia ja niemimaita tämän saariston eri osien, Clarencen, Dawsonin, Desolacionin, välissä kanavia ja salmia, niemiä ja kärkiä, kaikki sekavana sokkelona, jota jää jo alkoi peittää, Amerikan mantereen päätepisteestä Kap Forwardista Kap Horniin asti, johon uusi maailma loppui.

Kun oli saavuttu Port Faminen kohdalle, selvisi kuitenkin että *Albatross* aikoi taas jatkaa matkaa etelään. Liitäen Brunswickin niemimaalla sijaitsevan

Tarn-vuoren ja Gravesvuoren välitse se kääntyi suoraan Sarmienton jylhää huippua kohti, joka jääpeitteisenä kohosi Magalhaesin salmen yli näkyviin, ulottuen tuhannen metrin korkeuteen merenpinnan yläpuolelle.

Sitä aluetta, jonka ylitse *Albatross* nyt lensi, nimitetään Tulimaaksi.

Kuinka kauniilta ja hedelmälliseltä tämä maa olisikaan näyttänyt, varsinkin eteläosaltaan, kuutta kuukautta aikaisemmin, keskellä kesää, pitkinä päivinä, jolloin aurinko paistoi täällä viis- tai kuusitoista tuntia! Kaikkialla oli laaksoja ja laitumia, jotka voisivat elättää tuhansia karjalaumojia, koskemattomia metsiä, joissa kasvoi jättimäisiä puita, koivuja, pyökkejä, saarnia, sypressejä, puunkaltaisia saniaisia, ja tasankoja, joita pitkin kiiti parvittain guanakoja, laamoja ja strutseja; lisäksi kokonaisia armeijoita pingviinejä ja lukemattomat määrät muita siivekkäitä. Niinpä nytkin, kun *Albatross* sytytti kirkkaat sähkölyhtynsä, syöksyi sen kannelle riskilöitä, sorsia, hanhia — sata kertaa niin paljon kuin François Tapagen ruokasäilöön mahtui.

Siitä tuli melkoinen lisäurakka kokille, joka osasi tästä riistasta laittaa ruokaa sillä tavalla, että liiallinen rasvanmaku hävisi. Samoin tuli lisätyötä Frycollinille, jonka teki kovasti mieli päästä kynimään näitä oivallisia lintuja tusina toisensa perästä.

Kun aurinko tänään oli jo lähellä laskuaan kello kolmen tienoissa iltapuolella, tuli näkyviin laaja järvi, jonka rannoilla kasvoi komeita metsiä. Silloin se oli kokonaan jäässä, ja jotkut alkuasukkaat hiihtivät sen pinnalla pitkillä suksillaan.

Kun tulimaalaiset huomasivat ilma-aluksen, heidät valtasi suunnaton kauhu, ja he pakenivat eri tahoille. Ellei ollut mitään piilopaikkaa, he kaivautuivat maan sisään, kuten eläimet.

Albatross kulki yhä vain etelään. Sen taakse jäivät Beaglen kanaali, Navarinin saari, jonka kreikkalainen nimi kuulostaa hieman oudolta näiden kaukaisten seutujen raakalaisnimien seassa, ja sitten vielä Wollastonin saari, jota Tyynenmeren reunavedet huuhtelivat. Vihdoin, tehtyään matkaa seitsemäntuhatta viisisataa kilometriä Dahomeyn rannikolta, ilma-alus sivuutti Magalhaesin saariston viimeisetkin luodot, ja lopuksi katosi taivaanrannan alle kaikkein pisimmälle etelään ulottuva kärki, jota ikuinen tyrsky kalvoi — hirveä Kap Horn.

ETELÄNAVAN TIENOILLA.

Oli tullut seuraava, 24. päivä heinäkuuta. Eteläisellä pallonpuoliskolla tämä vastaa tammikuun 24. päivää meillä. Lisäksi oli äskettäin jäänyt taakse 56. leveysaste, ja se oli yhtä kaukana päiväntasaajasta etelään kuin Pohjois-Euroopassa linja, joka Skotlannissa Edinburghin kohdalla on vastaava pohjoinen leveyspiiri.

Lämpömittari näytti pysyvästi keskimäärin pakkasasteita. Siksi olikin täytynyt käynnistää koneet, joiden tehtävänä oli tarpeen vaatiessa kuumentaa ilmaa kajuutoissa.

Itsestään oli myös selvää, että jos päivä alkoikin pidetä talvisesta päivänseisauksesta, joka eteläisellä pallonpuoliskolla on kesäkuun 21. päivänä, niitä toisaalta yhä enemmän lyhensi *Albatrossin* yhä jatkuva lento napamaita kohti.

Auringonvaloa oli siis niukasti niinä päivinä, jolloin kuljettiin pitkin tätä Tyynenmeren eteläosaa, joka rajoittui eteläiseen napapiiriin. Näkyvyys oli huono ja yöllä oli toisinaan kova pakkanen. Piti pukeutua samaan tapaan kuin eskimot tai Tulimaan asukkaat. Ja kun tähän tarvittavia vaatekappaleita oli riittävästi mukana, saattoivat molemmat amerikkalaiset kunnollisissa talvipukimissa pysytellä ilma-aluksen kannella, yhä pohtien vain suunnitelmaansa ja odottaen tilaisuutta sen toteuttamiseen. Muuten he tapasivat Roburia vain vähän, ja sen jälkeen, kun Timbuktun tienoilla oli

lausuttu uhkauksia puolelta ja toiselta, he eivät enää joutuneet hänen kanssaan puheisiin.

Mitä tulee Frycolliniin, niin hän tuskin poistui ollenkaan keittiöstä, jossa François Tapage osoitti hänelle hyvin suopeaa vieraanvaraisuutta — sillä ehdolla, että hän toimi apulaiskokkina. Kun tästä oli tuntuvia etuja, oli neekeri suostunut sopimukseen varsin mielellään, hankittuaan ensin isäntänsä luvan. Neljän seinän sisäpuolella hän ei joutunut näkemään, mitä tapahtui ulkopuolella, vaan saattoi uskoa olevansa täysin turvassa. Eikö hän ollut strutsin kaltainen, ei ainoastaan fyysisesti valtavan vatsansa takia, vaan myös henkisesti typeryytensä takia?

Mutta minne päin maapalloa *Albatross* nyt aikoi lentää? Oliko luultavaa, että se uskaltaisi keskitalvella mennä seikkailemaan etelänavan merille tai napaseuduille? Kun otetaan huomioon jäätävän kylmä ilmasto, vaikka myöntäisikin, että paristojen kemialliset ainekset voisivat kestää kovaa pakkasta, eikö tuollainen retki sittenkin merkitsisi kuolemaa, hirveätä pakkaskuolemaa koko miehistölle? Voisi kyllä ymmärtää, että Robur yrittäisi lentää navan yli lämpimänä vuodenaikana, mutta olisi kerrassaan mielipuolista kokeilla sitä napamaiden talven yhtämittäisessä pimeydessä!

Tätä mieltä olivat Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri, liidellessään nyt pakosta yhä etelään sen mantereen äärimmäisestä kärjestä, joka vielä kuului uuteen maailmaan ja siis tosin Amerikkaan, mutta ei Yhdysvaltoihin.

Niin, mitä tämä itsepintainen Robur aikoi? Eikö nyt jo ollut aika lopettaa matka edes siten, että tehtäisiin loppu koko aluksesta?

Varmaa oli vain se, että tänään, heinäkuun 24. päivänä, insinöörillä oli useita neuvotteluja työnjohtajansa kanssa. Moneen kertaan Tom Turner ja hän tarkastelivat ilmapuntaria, eivätkä he enää aikoneet sen avulla mitata,

kuinka korkealla lennettiin, vaan saada selville kaikki säätä koskevat oireet. Epäilemättä oli sattunut joitakin ilmiöitä, jotka tuli ottaa huomioon.

Setä Prudence oli myös huomaavinaan, että Robur yritti laatia luetteloa siitä, kuinka paljon oli jäljellä kaikenlaisia varastoja sekä ilma-aluksen veto- ja nostokoneiden pitämiseksi toiminnassa että myös ihmiskoneiden ylläpitämiseksi, joiden pysyminen täydessä kunnossa oli yhtä tärkeää.

Kaikki tämä näkyi viittaavan siihen, että aiottiin kääntyä paluumatkalle.

— Paluumatkalle! Phil Evans virkkoi. — Mutta minne?

— Sinne, missä tuo Robur voi täydentää varastojaan, setä Prudence vastasi.

— Paikka lienee jokin tuntematon saari Tyynessämeressä, jokin siirtokunta, missä asustaa päällikkönsä vertaisia rikollisia.

— Samaa arvelen minäkin, Phil Evans. Minusta näyttää todellakin, että hän aikoo kääntyä länteen, ja kun hän voi liikkua niin merkillisen nopeasti, hän pääsee myös pian tavoitteeseensa.

— Mutta emmehän me sitten voikaan toteuttaa suunnitelmaamme... jos hän pääsee sinne...

— Hän ei pääse sinne, Phil Evans.

Nähtävästi olivat molemmat virkatoverit osaksi arvanneet, mitä insinööri aikoi. Kun päivä kului pitemmälle, voitiin jo pitää varmana, että kuljettuaan hyvän matkaa eteläistä napamerta kohti *Albatross* lopultakin aikoi peräytyä. Kun täällä rantavedet olivat jäässä Kap Horniin asti, tavattaisiin Tyynenmeren eteläosassa kaikkialla pelkkiä jääkenttiä ja ajelehtivia jäävuoria. Kiintojaa muodosti sellaisen vallin, jonka läpi eivät pääsisi

tukevimmatkaan laivat eivätkä pelottomimmatkaan merenkulkijat.

Tosin *Albatross* olisi yläpotkurien vauhtia lisäämällä voinut lentää valtamerelle kasaantuneiden jäävuorien yli ja samoin sivuuttaa napamantereella kohoavat vuoret — mikäli etelänavan kohdalle merkitty kalotti oli jokin mantere. Mutta olisiko se uskaltanut napaseutujen pimeyden halki uhmaamaan ilmastoja, jossa pakkanen voi laskea kuuteenkymmeneen asteeseen saakka alle nollan? Varmaankaan ei.

Niinpä kävikin, että edettyään noin sata kilometriä etelään *Albatross* muutti suuntansa länteen päin, ikään kuin päämääränä olisi jokin tuntematon saari Tyynellämerellä.

Alla levisi rajaton ulappa Amerikan ja Aasian mantereiden välillä. Vesi oli silloin saanut sen omituisen värin, joka on antanut aiheen nimitykseen "maitomeri". Siinä puolihämyssä, jota auringon heikentyneet säteet eivät enää voineet hälventää, näytti Tyynenmeren koko pinta olevan maidonvalkea. Sitä olisi ehkä luullut aukeaksi lumikentäksi, jonka aaltoilua ei pystynyt erottamaan näin korkealta katsellessa. Jos tämä alue olisi todella jäätynyt pakkasessa, kohmettunut äärettömäksi jääkentäksi, sen ulkonäkö ei olisi siitä muuttunut.

Nykyään tiedetään, että tämän ilmiön syynä ovat lukemattomat loistavat hiukkaset, fosforinhoitoiset pikku hileet, ja yllättävää oli vain se, että tämäntapainen heijastava kasautuma tavattiin muualla kuin Intian valtameren vesillä.

Äkkiä huomattiin jyrkkä lasku ilmapuntarissa, joka oli päivän ensi tunteina osoittanut jokseenkin korkeata painetta. Ilmeisesti se merkitsi sellaisia enteitä, joista mikä tahansa laiva olisi huolestunut mutta joista ilma-alus saattoi olla piittaamatta. Kaikissa tapauksissa voitiin nyt olettaa, että kauhea myrsky oli äsken riehunut Tyynenmeren vesiä.

Kello yhden aikaan päivällä Tom Turner lähestyi insinööriä ja sanoi hänelle:

— Master Robur, katsokaapa, mikä musta piste on tuolla taivaanrannalla! Tuolla... suoraan meistä pohjoiseen! Onkohan se jokin kallio?

— Ei, Tom, siellä päin ei ole maata.

— No sitten se on varmaankin laiva tai ainakin vene.

Setä Prudence ja Phil Evans, jotka olivat siirtyneet keulan puolelle, katselivat myös Tom Turnerin osoittamaa pistettä. Robur käski tuoda merikiikarinsa ja alkoi pitää tarkasti silmällä nähtyä esinettä.

— Se on vene, hän sanoi, — ja siitäkin olen varma, että veneessä on ihmisiä.

— Haaksirikkoisia? Tom Turner huudahti.

— Niin juuri, joiden on kaiketi täytynyt lähteä laivastaan, Robur vastasi, — onnettomia miesparkoja, jotka eivät enää tiedä, missä päin on maata ja jotka ovat kuolemaisillaan nälkään ja janoon. No niin, *Albatrossista* ei saa sanoa, ettei se edes yrittänyt auttaa heitä.

Annettiin heti käsky koneenkäyttäjälle ja hänen molemmille apulaisilleen. Ilma-alus alkoi verkalleen painua, ja vetopotkurit kiidättivät sitä hyvää vauhtia pohjoiseen.

Siellä oli todellakin vene. Sen purje roikkui velttona pitkin mastoa. Kun ei tuullut, sitä ei enää voinut ohjata, eikä kukaan sen miehistä näkynyt jaksavan pidellä airoa.

Veneen pohjalla lojui viisi miestä nukuksissa tai uupumuksen

kangistamina, elleivät jo olleet kuolleet.

Saavuttuaan heidän kohdalleen *Albatross* laskeutui hitaasti.

Peräpuolella voitiin silloin veneen kyljessä lukea sen laivan nimi, johon se oli kuulunut, *Jeanette*, kotoisin Nantesista, ranskalainen alus, joka miehistön oli täytynyt hylätä.

— Ohoi! Tom Turner huusi.

Se olisi pitänyt kuulla, sillä vene oli tuskin kahdeksan metrin päässä hänen alapuolellaan.

Ei mitään vastausta.

— Ampukaa laukaus! Robur sanoi.

Käsky toteutettiin, ja pyssyn pamahdus levisi laajalle pitkin vedenpintaa.

Silloin nähtiin erään haaksirikkoisista kohoavan vaivalloisesti istualleen, silmät tuijottavina, kasvot kuin luurangolla.

Huomattuaan *Albatrossin* hän aluksi vavahti kuin pahoin pelästynyt.

— Älkää pelätkö! Robur huusi hänelle ranskan kielellä. — Me olemme tulleet avuksenne. Keitä te olette?

— Merimiehiä *Jeanettesta*. Se oli kolmimastoinen purjealus, ja minä sen ensimmäinen perämies, puhuteltu vastasi. — Kaksi viikkoa takaperin... me lähdimme siitä... vähää ennen kuin se painui pohjaan! Meillä ei ole enää vettä eikä ruokaa.

Toiset neljä haaksirikkoista olivat myös vähitellen nousseet makuulta. Riutuneina, nääntyneinä, kammottavan laihtuneina he kohottivat käsiään

ilma-alusta kohti.

— Huomio! Robur komensi.

Albatrossin kannelta alettiin laskea köyttä, ja sangollinen juomavettä laskettiin veneeseen.

Miespoloiset hypähtivät pystyyn ja joivat suoraa päätä sangosta niin ahneesti, että teki pahaa katsella sitä.

— Leipää, leipää! he huusivat.

Heti heille laskettiin kori, jossa oli jonkin verran ruokatarvikkeita, säilykkeitä, pullollinen paloviinaa, useita litroja kahvia. Perämiehellä oli täysi työ pitäessään heitä kohtuullisissa rajoissa, kun he riensivät tyydyttämään nälkäänsä.

Sitten:

— Missä me nyt olemme?

— Viidenkymmenen meripeninkulman päässä Chilen rannikolta ja Chonasin saaristosta, Robur vastasi.

— Kiitos, mutta tuuli on tyyntynyt, ja...

— Me hinaamme teidät sinne.

— Keitä te olette?

— Ihmisiä, jotka tuntevat itsensä onnellisiksi, kun ovat voineet tulla avuksenne, Robur vastasi yksinkertaisesti.

Perämies ymmärsi, että pelastaja halusi pysyä tuntemattomana ja että

kysymykset olivat turhia. Mutta jaksaisiko tämä lentokone todellakin hinata venettä perässään?

Jaksoi mainiosti, ja muutaman kymmenen metrin pituiseen köyteen kiinnitetty vene lähti kulkemaan itään päin voimakkaan ilma-aluksen kiskomana.

Kello kymmenen aikaan illalla tuli maa näkyviin, tai oikeastaan voitiin erottaa tulia, jotka osoittivat, kuinka kaukana se oli. Tämä taivaasta tullut apu oli saapunut juuri viime tingassa *Jeanetten* haaksirikkoisille, joilla tosiaankin oli syytä uskoa, että heidän pelastumisensa varmasta kuolemasta oli ihme.

Kun Robur oli hinannut heidät Chonas-saarten salmien suulle, hän huusi heille, että hinausköysi piti irrottaa — kuten he tekivätkin, samalla kiittäen pelastajiaan — ja *Albatross* lähti taas heti ulapalle päin.

Ilma-aluksella, joka näin pystyi auttamaan meren valtaan joutuneita merimiehiä, oli kieltämättömiä etuja. Mikä ilmapallo olisi täydellisimmässäkään kunnossa kyennyt sellaiseen pelastustyöhön? Ja setä Prudencen ja Phil Evansin olikin pakko keskenään tunnustaa se, vaikka he muuten olivat valmiita kieltämään kouraan tuntuvatkin todisteet.

Meri oli yhä uhkaavan näköinen, ja enteet ennustivat pahaa. Ilmapuntari laski vieläkin muutamia millimetrejä. Vähän väliä tuli hirveitä tuulenpuuskia, jotka puhalsivat vimmatusti *Albatrossin* potkurisiipisiin koneisiin, ja sitten taas hetkeksi tyventä. Näissä oloissa olisi purjealuksella ollut jo kaksi reiviä märssypurjeissaan ja yksi reivi keulapurjeessa. Kaikki merkit viittasivat siihen, että tuuli äkkiä kääntyisi luoteeseen. Myrskylasin putki alkoi himmetä huolestuttavassa määrässä.

Kello yhden tienoissa yöllä tuuli yltyi riehumaan äärimmäisen rajusti. Mutta vaikka se nyt puhalsi melkein suoraan ilma-aluksen suunnan

vastaisesti, voitiin kuitenkin ponnistella vetopotkurien avulla eteenpäin, vauhdin ollessa noin pari kilometriä tunnissa. Sen suurempaa nopeutta ei näin ankarassa vastatulessa voinut vaatia.

Ilmeisesti oli alkamassa jokin äkillinen pyörremyrsky, mikä oli harvinaista näillä leveysasteilla. Mitä nimiä sille annettaneenkin — hurrikaani Atlantin valtamerellä, taifuuni Kiinan vesillä, samum Saharassa, tornado länsirannikolla — aina se on pyörremyrsky ja hirvittävä. Niin, hirvittävä joka alukselle, joka joutuu myrskyn pyöritettäväksi, sillä tämä liike kiihtyy yhä ulkoreunoilta keskukseen päin ja jättää vain yhden kohdan tyyneksi — sen pienen alan, joka on aivan keskellä ilmakurimusta.

Robur tiesi sen. Hän oli myös selvillä siitä, että varovaisuus vaati pakenemaan hirmumyrskyä sen vetovoiman piiristä ylempiin ilmakerroksiin. Tähän asti hän oli siinä aina onnistunut. Mutta nyt ei sopinut hetkeäkään viivytellä, kenties ei minuuttiakaan.

Myrskyn voima kiihtyikin yhtä mittaa. Aallot, joilta se katkaisi harjat, kiidättivät valkoista tomua pitkin meren pintaa. Ilmeistä oli myös, että pyörremyrsky siirtyessään painuisi napaseutuja kohti hirvittävän nopeasti.

— Korkealle! Robur komensi.

— Korkealle! Tom Turner toisti.

Ilma-aluksen nostokoneet pantiin toimimaan ääritehollaan ja niin noustiin viistoon, aivan kuin olisi kuljettu kaltevaa tasoa pitkin, joka nousi luoteiseen päin.

Tällä hetkellä ilmapuntari laski vieläkin: elohopeapatsas aleni nopeasti kahdeksan, sitten kaksitoista millimetriä. Äkkiä *Albatross* pysähtyi nousussaan.

Mistä johtui tämä pysähdys? Varmaankin syynä oli ilman vastapaine, pelottava ilmapvirta, joka painaen ylhäältä alaspäin vähensi ilman kannatuskykyä.

Kun höyrylaiva kulkee virtaa ylöspäin, sen potkuri joutuu tekemään sitä vähemmän työtä, mitä nopeammin virran vesi pakenee sen siipien alta. Taaksepäin vetävä voima on silloin hyvin tuntuva, voipa kasvaa niinkin suureksi, että alus ei pääse lainkaan eteenpäin, vaan joutuu tuuliajolle. Näin oli nyt *Albatrossinkin* laita.

Mutta Robur ei silti pitänyt peliä menetettynä. Ilma-aluksen kaikki seitsemänkymmentäneljä potkuria, jotka toimivat aivan samassa tahdissa, pyörivät edelleen sähköparistojensa täyden jännitteen voimalla. Mutta pyörremyrsky veti vastustamattomalla voimalla puoleensa, eikä *Albatross* jaksanut riuhtaista itseään vapaaksi. Aina kun myrsky lyhyeksi hetkeksi heikkeni, päästiin jonkun verran ylemmäksi. Sitten vei raskas paine taas voiton, ja ilma-alus vaipui kuin laiva, joka on menossa pohjaan. Ja tämä olikin kuin uppoamista ilmamereen keskellä pimeyttä, jota sähkölyhdyt puhkaisivat vain hyvin lyhyen matkan päähän.

Oli selvää, että jos myrskyn rajuus vielä yltyisi, *Albatross* olisi sen käsissä ohjauskyvyttömänä, ja silloin sen ahmaisisi kitaansa jokin niistä pyörremyrskyistä, jotka kiskovat maasta puita juurineen, repivät irti kattoja ja kaatavat kiviseiniä.

Robur ja Tom Turner saattoivat puhua keskenään vain elehtien. Setä Prudence ja Phil Evans, jotka olivat tarrautuneet kiinni kaiteeseen, odottivat jo, että luonnonvoima ehkä toimisi heidän puolestaan, tuhoisi ilma-aluksen ja sen mukana keksijän ja keksijän mukana hänen keksintönsä koko salaisuuden.

Mutta kun *Albatross* ei päässyt pyörremyrskystä irti nousemalla

pystysuoraan, niin sillä oli vain yksi keino jäljellä: pyrkiä keskukseen, joka oli verrattain tyyni ja jossa se voisi paremmin hallita liikkeitään? Kyllä, mutta sinne päästäkseen sen olisi täytynyt puhkaista nämä kiertävät ilmavirrat, jotka yhä kiskoivat sitä ulkoreunaan päin. Oliko ilma-aluksen koneissa kylliksi voimaa temmata se niistä irti?

Äkkiä halkesi myrskypilven yläosa. Höyryt tiivistyivät rankkasateeksi.

Kello oli nyt kaksi aamulla. Ilmapuntari, joka nousi ja laski kahdentoista millimetrin rajoissa, oli alimmillaan, 709:ssä, mutta samalla oli kuitenkin huomattava ilma-aluksen silloisesta asemasta merenpinnan yläpuolella johtuva ilmanpaineen laskeminen.

Tämä pyörremyrsky oli — mikä muuten oli jokseenkin harvinainen ilmiö — syntynyt niiden vyöhykkeiden ulkopuolella, joissa se tavallisimmin riehuu, niiden, joiden rajoina ovat pohjoisessa 30. leveyspiiri ja etelässä 26. Kenties se selittää myös sen, että tämä kieppuva myrsky äkkiä muuttui suorasuuntaiseksi. Mutta millainen vihuri siitä tulikaan! Siihen olisi voinut verrata Connecticutissa maaliskuun 22. päivänä 1882 havaittua hirmumyrskyä, jonka nopeus oli 116 metriä sekunnissa eli viidettäsataa kilometriä tunnissa.

Ei siis näyttänyt olevan muuta neuvoa kuin paeta myötätuuleen, kuten laiva myrskyn tieltä, tai oikeastaan jättäytyä tämän ilmavirran vietäväksi, jota vastaan *Albatross* ei jaksanut puskea eteenpäin ja josta se ei myöskään päässyt irti. Mutta lentäessään myrskyn mukana se kulki etelään, siis jälleen napaseutuja kohti, joiden lähestymistä Robur oli tahtonut välttää, ja oli pakosta menossa sinne, mihin luonnonvoima sitä kuljetti.

Tom Turner oli ryhtynyt hoitamaan peräsintä. Siinä tarvittiin kaikki hänen taitonsa, jottei ilma-alus mutkittelisi puolelta toiselle.

Aamun ensi tunteina — mikäli aamuksi voi nimittää taivaanrannan epämääräistä, heikkoa vaalenemista — *Albatross* oli kulkenut viidentoista leveysasteen poikki Kap Hornista lukien, mikä vastaa lähes 1.700 kilometriä, ja joutunut eteläisen napapiirin toiselle puolelle.

Siellä kestää yö heinäkuussa vielä yhdeksäntoista ja puoli tuntia. Auringon kehrä, joka ei anna lämpöä eikä valoa, nousee taivaanrannan yli vain hyvin matalalle ja häviää melkein heti. Navan tienoilla jatkuu yhtämittaista yötä lähes kolme kuukautta. Kaikki viittasi siihen, että *Albatross* painuisi tähän pimeyteen kuin hornan pohjaan.

Jos tänään olisi voitu tehdä havaintoja, olisi huomattu, että nyt oli saavutettu 66° 40' eteläistä leveyttä. Ilma-aluksesta etelänavalle ei siis enää ollut kuin 1.400 kilometriä.

Kun *Albatrossia* näin kiidätettiin väkisin maapallon luoksepääsemätöntä paikkaa kohti, sen nopeus kumosi maan vetovoiman, vaikka tämä oli silloin hiukan vahvempi, koska pallomme on vähän litistynyt napojen kohdalta. Näytti melkein siltä, että olisi tultu toimeen ilman nostopotkureita. Ja pian kävi hirmumyrsky niin rajuksi, että Roburin mielestä piti vähentää vetopotkurien pyörimisnopeutta mahdollisimman hitaaksi, mikäli tahdottiin välttää vahinkoja ja samalla kyetä ohjaamaan ilma-alusta, joka sitä varten kuitenkin aina tarvitsi jonkun verran omaa vauhtia.

Keskellä näitä vaaroja insinööri suoritti komentajantehtävänsä kylmäverisesti, ja kaikki miehet tottelivat häntä, ikään kuin hänen sielunsa olisi siirtynyt heihinkin.

Setä Prudence ja Phil Evans eivät olleet hetkeksikään poistuneet kannelta. Siellä saattoikin muuten oleskella ilman tuntuvaa haittaa. Ilman vastus oli heikko, sillä *Albatross* oli nyt samassa asemassa kuin ilmapallo, joka liikkuu ympäröivien ilmavirtojen mukana.

Etelänavan alueen sanotaan olevan pinta-alaltaan 14.500.000 neliökilometriä. Onko se manner vai saaristo? Onko se ikiajoista asti jäänyt meri, jonka jää ei sula pitkän kesänkään kuluessa? Sitä ei tiedetä. Se vain on varmaa, että etelänavalla on kovempi pakkanen kuin pohjoisella, mikä johtuu maapallon asemasta radallaan eteläisen puoliskon talvikuukausina.

Pitkin tätä päivää ei havaittu mitään merkkejä siitä, että myrsky heikkenisi. Se meridiaani, jonka kohdalla *Albatross* oli lähestymässä napaseutuja, oli 75. länteen päin. Minkä meridiaanin tienoilla se pääsisi pois sieltä — jos ollenkaan?

Oli miten oli, mitä pitemmälle se joutui etelään, sitä lyhyemmäksi kävi päivä. Kauan ei enää kestäisi, ennen kuin se painuisi yhtämittaiseen yöhön, joka ei saa valoa kuin tilapäisestä kuutamosta tai etelänpuoleisten taivaankappaleiden kalpeasta hohteesta. Mutta silloin oli uusikuu vasta alussa, ja Roburin tovereilta menisi kaiketi hukkaan tilaisuus nähdä edes jotakin näistä tienoista, joiden salaisuuteen inhimillinen uteliaisuus ei ole vielä voinut tunkeutua.

Hyvin luultavaa oli, että *Albatross* kulki muutamien jo tunnettujen seutujen yli, jotka olivat vähän matkan päässä napapiirin edessä; niinpä siellä oli lännessä Grahamin maa, jonka Biscoe löysi vuonna 1832, ja Dumont d'Urvillen vuonna 1838 löytämä Ludvig Filipin maa — molemmat äärimmäisiä rajoja, joille on päästy tällä tuntemattomalla mantereella.

Ilma-aluksen kannella pakkanen oli paljon lievempi kuin ennakolta pelättiin. Tuntui kuin hirmumyrsky olisi tavallaan ollut Golf-virta ilmassa ja toisi mukanaan jonkin verran lämpöä.

Kuinka ikävää olikaan, että koko tämä alue oli synkän pimeyden peitossa! Kuitenkin on huomattava, että vaikka kuu olisi valaissut avaruutta, havainnoille olisi jäänyt perin suppea ala. Tähän vuodenaikaan peitti

napaseutujen pintaa kaikkialla ääretön lumivaippa ja jääkuori. Siellä ei voinut nähdä edes jäiden vaaleaa välkehtimistä. Kuinka siis voisi näissä oloissa erottaa maan muotoa, merten rajoja, saarten asemaa? Kuinka kävisi mahdolliseksi tehdä havaintoja mantereen vesistöistä? Kuinka voisi edes mitata maan korkeusasteita, koska kukkulat ja vuoret siellä sekaantuivat jäävuoriin ja kiinteään jääkenttään?

Vähää ennen keskiyötä valaisi pimeyttä ilmiö, joka vastasi pohjoisten napaseutujen revontulia. Hopeanhohtoisine ripsuineen ja avaruuden halki säteilevine levyineen tämä välkehtiminen oli äärettömän viuhkan muotoista, leviten pitkin toista taivaanlaen puolta. Sen äärimmäiset sähkövirrat häipyivät Etelän ristiin, jonka neljä tähteä loisti keskitaivaalla. Se oli verrattoman komea näky ja sen kirkkaudessa saatiin vähän aikaa katsella, minkä näköinen tämä seutu oli rajattoman valkeuden keskellä.

Sanomattakin on selvää, että oltaessa näin lähellä maapallon eteläistä magneettista napaa kompassin neula heilahteli lakkaamatta eikä enää tarkkaan osoittanut, mihin suuntaan kuljettiin. Mutta eräällä hetkellä Robur saattoi sen kääntymisestä alaspäin pitää varmana, että juuri silloin oltiin liitämässä magneettisen navan päällitse, joka sijaitsi suunnilleen 78. leveyspiirin kohdalla.

Myöhemmin, kello yhden aikaan aamulla, mitatessaan kulmaa, kompassin neulan kallistumisen ja kohtisuoran suunnan välillä, hän huudahti:

— Etelänapa on jalkojemme alla!

Silloin näkyi valkoinen kalotin muotoinen ala, mutta ei, mitä oli kätkössä sen jäiden alla.

Eteläiset revontulet sammuiivat vähän sen jälkeen, ja kuviteltu kohta, jossa maapallon kaikki meridiaanit yhtyvät, pysyi vieläkin tuntemattomana.

Mikäli setä Prudence ja Phil Evans tahtoivat haudata kaikkein salaperäisimpään ja autioimpaan paikkaan ilma-aluksen ja kaikki ne, joita se kuljetti avaruudessa, tämä tilaisuus oli luonnollisesti erittäin sopiva. Elleivät he niin tehneet, niin syynä ei varmaankaan ollut muu kuin että heiltä vielä puuttui tarvittavia välineitä.

Sillä välin hirmumyrsky jatkoi riehumistaan niin tavattomalla vauhdilla, että jos *Albatross* olisi matkallaan kohdannut jonkin vuoren, se olisi murskautunut kuin laiva sen paiskautuessa rantakallioon.

Se ei todellakaan kyennyt enää ohjaamaan itseään vaakasuorassa suunnassa eikä myöskään hallinnut liikkeitään nousussa ja laskussa.

Etelänavan seuduilla kohosi kuitenkin muutamia vuorenhuippuja. Joka hetki olisi siis yhteentörmäys ollut mahdollinen, ja silloin olisi myös ilma-alus varmasti tuhoutunut.

Tätä onnettomuutta täytyi pelätä sitäkin enemmän, kun pyörremyrsky kääntyi itään, sivuutettuaan nollameridiaanin. Silloin tuli noin sadan kilometrin päässä suoraan edessä näkyviin kaksi loistavaa pistettä.

Nämä olivat Erebus ja Terror, kaksi tulivuorta, jotka kuuluvat Ross-nimiseen laajaan vuoriryhmään.

Olisiko siis *Albatrossin* kohtaloksi määrätty palaa niiden liekeissä kuin jättiläisperhonen?

Nyt tuli jännittävä hetki. Toinen tulivuorista, Erebus, näytti syöksyvän ilma-alusta kohti, joka ei päässyt pois hirmumyrskyn reitiltä. Lieskat suurenivat silminnähden. Tuliverkko tukki tien. Koko avaruus oli nyt kirkkaasti valaistu. Ilma-aluksen kannelle kerääntyneet olennot näyttivät hirveiltä tässä hornan valossa. Kaikki seisoivat jäykistyneinä, kukaan ei

huutanut eikä liikahtanut, odotettiin vain sitä hirveätä tuokiota, jolloin lähenevä pätsi nielisi heidät liekkeihinsä.

Mutta *Albatrossia* kiidättävä pyörremyrsky pelasti sen tästä kauheasta tuhosta. Se painoi Erebuksen roihun alas, niin että ilma-alus lennähti parhaillaan purkautuvan tulivuoren ylitse, mutta joutui kuitenkin puhkaisemaan raesadetta muistuttavan kerroksen laavaa, jota nostopotkurien keskipakoisvoima onneksi työnsi hajalle.

Tuntia myöhemmin olivat nämä kaksi jättiläissoihtua, jotka valaisivat maailman ääriä napaseudun pitkän yön kuluessa, jääneet näkymättömiin taivaanrannan alapuolelle.

Kello kahden aikaan aamulla kuljettiin Balleryn saaren ylitse Découverten rannikon äärimmäisessä kärjessä, mutta tunnistaminen oli vaikeata jään liittäessä sen yhteen napaseutujen kanssa.

Ja sitten, napapiiristä alkaen, jonka poikki *Albatross* toistamiseen kulki 175. meridiaanin kohdalla, tuuli kiidätti sitä yli kiinteän jään ja jäävuorten, joihin se oli monen monta kertaa vähällä törmätä palasiksi. Se ei enää ollut perämiehen ohjauksessa vaan Jumalan kädessä... ja Jumala onkin hyvä luotsi.

Tällöin jouduttiin uudestaan Pariisin meridiaanin kohdalle, joka on sadanviiden asteen päässä *Albatrossin* edellisestä kulkusuunnasta, kun se myrskyn kiidättämänä ensin pyyhälsi eteläisen napapiirin poikki.

Vihdoin kun oli päästy 60. leveyspiirin toiselle puolelle, näkyi tuulen voima heikkenevän. Sen rajuus väheni hyvin tuntuvasti. Ilma-alus saattoi yhä paremmin hallita liikkeitään. Lisäksi oltiin jälleen maapallon valoisalla seudulla, ja päivänvalo sarasti taas kello kahdeksan vaiheilla aamulla.

Robur ja hänen miehensä, jotka olivat välttäneet Kap Hornin pyörremyrskyn, olivat nyt pelastuneet myös hirmumyrskyn käsistä. Heidät oli lennätetty takaisin Tyynellemerelle koko napaseudun ylitse, 7.500 kilometriä yhdeksässätoista tunnissa, mikä vastaa runsaasti kuuden ja puolen kilometrin nopeutta minuutissa. Tämä suunnaton vauhti oli siis kahta vertaa suurempi, kuin mihin *Albatross* tavallisissa oloissa pystyi vetopotkuriensa täydellä voimalla.

Mutta Robur ei enää tiennyt, millä kohtaa oltiin, sillä kompassin neula oli tullut hulluksi magneettisen navan läheisyydessä. Täytyi siis odottaa, että aurinko tulisi näkyviin sopivalla hetkellä, jolloin voisi tehdä havaintoja. Pahaksi onneksi oli taivas tänään paksujen pilvien peitossa, eikä aurinkoa näkynyt lainkaan.

Tämä oli sitä kiusallisempi pettymys, kun molemmat vetopotkurit olivat myrskyssä jonkin verran vioittuneet.

Roburille se oli paha vastoinkäyminen, ja ilma-aluksen vauhti oli koko tämän päivän jokseenkin hidas. Silloin kun oltiin suoraan Pariisin kohdalla vastakkaisella puolella maapalloa, nopeus oli tuskin 25 kilometriä tunnissa. Lisäksi oli vielä varottava, ettei konevika vielä pahentuisi. Jos esimerkiksi molemmat vetopotkurit olisivat joutuneet kokonaan pysähdyksiin, olisi ilma-aluksen tilanne Tyynenmeren aavalla ulapan yläpuolella ollut suorastaan toivoton. Ja siksi insinööri miettikin, olisiko paras heti ryhtyä korjaamaan vikoja, jotta sitten voisi turvallisesti jatkaa matkaa.

Seuraavana eli heinäkuun 27. päivänä, kello seitsemän aikaan aamulla, tähystäjä ilmoitti maata näkyvän pohjoisessa. Pian huomattiin, että se oli saari. Mutta mikä niistä tuhansista, joita oli hajallaan Tyynellämerellä? Robur kuitenkin päätti pysähtyä sinne, maahan laskeutumatta. Hänen arvelunsa mukaan ehdittäisiin vielä tänään korjata ilma-aluksen vahingot, niin että illalla voitaisiin taas lähteä liikkeelle.

Tuuli oli kokonaan lakannut, ja se olikin hyvä, kun piti joksikin aikaa keskeyttää matka. Ainakaan ei tarvinnut pelätä, että *Albatross* tempautuisi irti ja lentäisi ties minne, jos se kiinnitettäisiin maahan.

Kannelta laskettiin ankkuri lähes viidenkymmenen metrin pituisen köyden varassa. Kun ilma-alus saapui saaren reunalle, raapi ankkuri ensimmäisiä kareja ja tarttui sitten lujasti kahden kallion väliin. Silloin köysi jännittyi nostopotkurien kohottaessa *Albatrossia*, joka jäi paikalleen kuten laiva saatuaan ankkurin viedyksi rannalle.

Ilma-alus tarttui nyt välillisesti maahan ensi kerran sitten Philadelphiasta lähdön.

TÄRKEITÄ TAPAHTUMIA

Silloin kun *Albatross* vielä oli jokseenkin korkealla, oli pantu merkille, että tämä saari oli kohtalaisen laaja. Mutta minkä leveyspiirin kohdalla se sijaitsi? Ja kuinka mones meridiaani kulki sen kautta? Oltiin nyt Tyynellämerellä vai Aasian kaakkoispuolella vai Intian valtamerellä? Se ei selviäisi, ennen kuin Robur olisi määrittänyt sijainnin. Mutta vaikka hän ei ollut voinut turvautua kompassiin, hänellä oli kuitenkin syytä arvella, että pysähdyspaikka oli Tyynenmeren saaria. Heti kun aurinko tulisi näkyviin, saataisiin mainio tilaisuus tehdä täsmällinen havainto.

Kun saarta katseli näin korkealta — lähes viidenkymmenen metrin päästä — näytti se jonkinlaiselta meritähdeltä, jolla oli kolme kärkeä.

Kaakkoisen kärjen lähellä kohosi vedestä pieni luoto, jonka edustalla oli tiheä joukko kareja. Saaren reunalla ei näkynyt merkkejä vuorovedestä, mikä seikka vahvisti Roburin käsityksen sen sijainnista, sillä luode ja vuoksi ovat jokseenkin mitättömiä Tyynellä valtamerellä.

Luoteisessa kärjessä oli kartiomainen vuori, jonka korkeus arvioitiin noin kolmeksi ja puoleksi sadaksi metriksi.

Missään ei näkynyt alkuasukkaita, mutta ehkä he asustivat vastakkaisella rannikolla. Joka tapauksessa, jos he olisivat nähneet ilma-aluksen, he olisivat pikemmin syöksyneet kauhuissaan piiloon tai pakoon kuin tulleet esille.

Albatross oli ankkuroinut saaren kaakkoiseen kärkeen. Sen lähettyvillä oli pieni lahdelma, johon laskeutui joki kallioiden välitse. Kauempana näkyi muutamia polvekkeisia laaksoja, erilaisia puita, suuria lintuparvia, kuten peltopyitä ja trappeja. Ellei saarella ollut asukkaita, se näytti ainakin sopivalta asuinpaikalta. Robur olisi tietysti voinut laskeutua maahan asti, mutta hän ei tehnyt niin, varmaankin siitä syystä, että kovin epätasainen maaperä ei näyttänyt hänestä tarjoavan oikein sopivaa laskeutumisaluetta.

Sillä välin kun odotettiin tilaisuutta auringon korkeuden mittaamiseen, insinööri käski aloittamaan korjaustyöt, joiden hän laskeutui päättävän ennen iltaa. Nostopotkurit olivat täydessä kunnossa ihailtavasti toimineet keskellä rajumyrskyä, joka oli melkein helpottanut niiden työtä, kuten jo edellä huomautettiin. Nyt niistä oli vain puolet käynnissä, eikä enempää tarvittukaan, jotta rannalle kohtisuorasti kiinnitetty köysi varmasti pysyi kireänä.

Mutta molemmat vetopotkurit olivat vaurioituneet, vieläpä pahemmin, kuin Robur luulikaan. Täytyi suoristaa niiden siipiä ja parannella rataslaitosta, joka välitti niihin pyörimisliikkeen.

Ensiksi kävivät miehet käsiksi etupotkuriin Roburin ja Tom Turnerin johdolla. Oli parasta aloittaa siitä mikäli jokin arvaamaton seikka pakottaisi *Albatrossin* lähtemään liikkeelle ennen korjaustyön päättymistä. Tämän yhdenkin potkurin toimiessa kunnollisesti voitaisiin entistä paremmin jatkaa matkaa.

Sillä välin olivat setä Prudence ja hänen toverinsa jääneet peräpuolelle istumaan, käveltyään ensin edestakaisin kannella.

Mitä tulee Frycolliniin, niin hän oli erinomaisesti rauhoittunut. Mikä ero! Nyt ei enää oltu sen korkeammalla kuin viidenkymmenen metrin päässä maankamarasta!

Työt keskeytettiin vain silloin, kun auringon tultua näkyviin taivaanrannan yläpuolelle voitiin ensiksikin mitata tuntikulma ja sitten, sen ollessa ylimmillään, laskea tämän paikan keskipäiväkorkeus.

Näistä mittauksista, jotka suoritettiin äärimmäisen tarkasti, saatiin seuraava tulos:

Pituusaste: $176^{\circ} 17'$ itään päin nollameridiaanista.

Leveysaste: $40^{\circ} 37'$ etelään.

Kartalla se tarkoitti kohtaa, missä oli Chathaminsaari ja Viffin luoto. Sitä ryhmää, johon nämäkin kuuluivat, nimitettiin yhteisesti myös Broughtoninsaariksi. Niiden asema oli viidentoista asteen verran itään Tavai-Pomanusta, Tyynenmeren eteläosassa sijaitsevan Uuden Seelannin eteläisestä saaresta.

— Melkein sillä kohtaa kuin arvelinkin, Robur sanoi Tom Turnerille.

— Missä me siis olemme?

— Neljäkymmenenkuuden asteen päässä etelään X-saaresta, mikä vastaa kahtatuhatta kahdeksaasataa meripeninkulmaa.

— Sitä tärkeämpää siis on korjata vetopotkurit, työnjohtaja vastasi. — Tuuli voi kääntyä vastaiseksi sillä taipaleella, ja kun varastoja on enää niin vähän, täytyy niin pian kuin suinkin päästä taas X-saarelle.

— Juuri niin, Tom, ja siksi minäkin toivon hartaasti, että jo ensi yönä ollaan liikkeellä, vaikkapa olisi pakko käyttää vain toista potkuria. Voisimmehan sitten matkalla korjata toisen potkurin.

— Master Robur, mitä tehdään noille kahdelle herralle ja heidän palvelijalleen? Tom Turner kysyi.

— Pitäisikö heidän kohtaloaan surkutella, jos heistä tulisi X-saaren siirtolaisia? Robur vastasi.

Mutta mikä siis oli tämä X-saari? Tuntematon saari Tyynen valtameren äärettömyydessä, päiväntasaajan ja Kravun kääntöpiirin välillä, sellainen saari, että sille hyvinkin sopi nimeksi se algebrallinen merkki, jonka Robur oli valinnut. Se kohosi esille siitä laajasta ulapasta, joka ympäröi Marquesas-saaria, syrjässä kaikista valtameren välisistä kulkureiteistä. Sinne Robur oli perustanut pienen siirtokuntansa, sinne *Albatross* tuli lepäämään, milloin oli lennosta väsyksissä, ja siellä se jälleen hankki kaikkea, mitä tarvittiin alituisilla ilmaretkillä. Tällä X-saarella oli Robur, jolla oli käytettävänään melkoisia varoja, rakennuttanut telakan ja siinä sitten ilma-aluksensa. Siellä sitä voitiin korjata, vieläpä rakentaa uudestaankin. Hänen varastoissaan oli kaikkia tarvikkeita ja työkaluja sekä elintarvikkeita niiden noin viidenkymmenen henkilön tarpeiksi, jotka olivat saaren ainoana väestönä.

Muutamia päiviä sitten jätettyään Kap Hornin Robur olikin aikonut palata X-saarelle, lentäen viistoon Tyynenmeren poikki. Mutta hirmumyrsky oli siepannut *Albatrossin* kurimukseensa. Sitten ilma-alusta oli kiidätetty etelänavan seutujen ylitse, niin että oli pakosta jouduttu kulkemaan melkein suoraan taaksepäin. Ellei vetopotkureihin olisi tullut vikaa, tämä viivytys ei kuitenkaan olisi paljon merkinnyt.

Nyt oli siis tarkoituksena lähteä takaisin X-saarelle. Mutta sinne oli vielä pitkä matka, kuten Tom Turner oli huomauttanut, ja luultavasti täytyisi myös taistella epäsuotuisia tuulia vastaan. Vaikka *Albatross* käyttäisi koneitaan täydellä teholla, sittenkään ei saavuttaisi määränpäähän liian varhain. Otaksuen, että vauhti pysyisi kohtalaisen nopeana, saattoi laskea tämän loppumatkan kestävän kolme tai enintään neljä päivää.

Kaikki nämä seikat olivat vaikuttaneet Roburin päätökseen pysähtyä Chathamien saaren kohdalle. Täällä oli mitä parhain tilaisuus korjata ainakin

etupotkuri, eikä enää tarvinnut pelätä, että ilma-alus ajautuisi etelään, pyrkiessään pohjoista kohti, vaikka nousisikin vastatuuli. Yön tullen piti tämän korjaustyön olla jo valmis. Silloin ohjattaisiin *Albatrossin* liikkeitä niin, että ankkuri saataisiin irtautumaan kallioiden välistä. Mutta jos se oli tarttunut liian lujasti kiinni, siitä päästäisiin eroon leikkaamalla köysi poikki, ja sitten jatkettaisiin taas lentoa päiväntasaajaa kohti.

Kuten nähdään, tämä menettelytapa oli kaikkein yksinkertaisin ja samalla paras, ja siihen olikin ryhdytty juuri sopivaan aikaan.

Ilma-aluksen miehistö tiesi hyvin, ettei nyt saanut vähääkään hukata aikaa, ja kävi reippaasti käsiksi työhön.

Sillä välin kun työskenneltiin ilma-aluksen keulassa, oli setä Prudencella ja Phil Evansilla keskenään tärkeä neuvottelu, jonka seuraukset sitten osoittautuivat hämmästyttävän vakaviksi.

— Phil Evans, setä Prudence sanoi, — oletteko edelleen yhtä valmis kuin minäkin uhraamaan henkenne?

— Olen, kuten tekin.

— Huomautan viimeisen kerran: minusta on aivan ilmeistä, ettei meillä enää ole vähintäkään syytä odottaa mitään hyvää tältä Roburilta.

— Ei mitään.

— No niin, Phil Evans, minä puolestani olen tehnyt päätökseni. Koska *Albatross* aikoo lähteä taas liikkeelle jo tänä iltana, niin minä takaan, että ennen kuin yö on lopussa, meidän työmme on myös suoritettu. Me murskaamme siivet insinööri Roburin linnulta. Ensi yönä se räjähtää kappaleiksi ja hajoaa avaruuteen!

— Räjähäköön! Phil Evans vahvisti.

Kuten nähdään, molemmat ystävykset olivat jokaisesta yksityiskohdasta samaa mieltä, vieläpä silloinkin, kun piti näin kylmäverisesti uhmata kauheaa kuolemaa, joka heitä odotti.

— Onko teillä kaikki, mitä tarvitaan? Phil Evans kysyi.

— On. Viime yönä, kun Robur ja hänen miehensä eivät ehtineet muuta kuin pitämään huolta ilma-aluksen pelastamisesta, pääsin pujahtamaan ammusvarastoon ja sain siepatuksi dynamiittipanoksen.

— Setä Prudence, miksi siis viivytellään...

— Ei, vasta illalla myöhään! Kun tulee pimeä, menemme takaisin kajuuttaamme, ja te vartioitte, ettei kukaan saa yllättää minua.

Kello kuuden aikaan he söivät tapansa mukaan päivällistä. Kahta tuntia myöhemmin he olivat vetäytyneet hyttiinsä, kuten ainakin miehet, jotka aikovat nukkua ollakseen sitten yöllä valmiit toimimaan virkistynein voimin.

Ei Robur eikä yksikään hänen tovereistaan osannut epäillä, mikä tuho uhkasi *Albatrossia*.

Setä Prudencen suunnitelma oli tällainen:

Kuten hän oli sanonut, hänen oli todellakin onnistunut pujahtaa ammusvarastoon, joka oli sijoitettu erääseen ruuman osastoon. Siellä hän oli anastanut jonkin verran ruutia ja sellaisen dynamiittipanoksen, jota insinööri oli käyttänyt Dahomeyssa. Hyttiinsä palattuaan hän oli huolellisesti kätkenyt tämän panoksen, jolla hän oli päättänyt lennättää *Albatrossin* ilmaan yöllä, kun se jälleen oli lähtenyt lentämään.

Nyt Phil Evans tarkasteli toverinsa sieppaamaa pommia.

Se oli metallipäälläksinen hylsy, joka sisälsi noin kilon verran räjähdysainetta, minkä luulisi riittävän repäisemään hajalle ilma-aluksen ja murskaamaan sen potkurikoneiston. Ellei räjähdys tuhoisi sitä silmänräpäyksessä, pitäisi huima putous huolen lopusta. Toisaalta oli perin helppoa sijoittaa tämä panos hytin nurkkaan siten, että se puhkaisisi ilma-aluksen kannen ja rikkoisi koko rungon.

Panos räjäytettäisiin ruutia sisältävän patruunan nallin avulla. Siinäpä olikin tämän yrityksen vaikein puoli, sillä samassa, kun tuli pääsisi nalliin, räjähtäisi panoskin. Voisi toimia niinkin, että patruuna heitettäisiin jonkin matkan päähän jotakin esinettä vasten tai se saisi kovan iskun toiseen päähän, jolloin tärähdys sytytti nallin, mutta nyt täytyi menetellä toisin, ellei sytyttäjää tahtonut itse olla räjähdysen ensimmäinen uhri.

Setä Prudence oli tarkoin miettinyt tätäkin asiaa. Kun etupotkuri olisi saatu kuntoon, lähtisi ilma-alus taas lentämään pohjoiseen, mutta silloin Robur ja hänen miehensä menisivät arvatenkin peräpuolelle korjaamaan myös takapotkuria. Mutta kaikkien ollessa tämän hytin lähellä setä Prudencen olisi hankala toteuttaa aiettaan. Siksi hän oli päättänyt käyttää apukeinonaan sytytyslankaa, niin että räjähdys sattuisi ennakolta laskettuna hetkenä.

Siksi hän sanoi Phil Evansille:

— Samalla kun otin tämän panoksen, otin myös ruutia, jonka avulla teen nyt sytytyslangan. Sen pituus on tietysti mitattava sen ajan mukaan, jonka se tarvitsee palaakseen loppuun, jolloin liekki osuu nalliin. Aion sytyttää sen tasan kello kaksitoista yöllä, niin että räjähdys sattuu kello kolmen ja neljän välillä aamulla.

— Hyvin suunniteltu, Phil Evans vastasi.

Molemmat amerikkalaiset olivat siis joutuneet sellaiseen mielentilaan, että kerrassaan kylmäverisesti valmistelivat hirvittävää räjäytystä, joka tuhoisi heidät itsensäkin. Heissä kyti niin hurja viha Roburia ja tämän tovereita kohtaan, että oman hengen uhraaminen näytti sopivalta keinolta tehdä loppu *Albatrossista* ja kaikista sen ilmatankustajista. Se oli mieletöntä ja katalaakin, tietysti! Mutta niin pitkälle he olivat joutuneet näinä kuutena viikkona, jolloin heidän oli täytynyt hillitä vihansa voimatta purkaa sitä mihinkään!

— Entä Frycollin? Phil Evans kysyi. — Onko meillä oikeutta määrätä hänen kohtaloaan?

— Uhraammehan mekin henkemme, setä Prudence vastasi.

Mutta on epäiltävä, olisiko neekeri pitänyt tätä perustelua riittävänä.

Sitten setä Prudence ryhtyi viipymättä toimeen, samalla kun Phil Evans vartioi kajuutan lähellä.

Miehistö oli yhä työssä keulassa, eikä siis ollut syytä pelätä yllätystä.

Setä Prudence jauhoi ensin pienen määrän ruutia hienoksi. Hiukan kostutettuaan tätä ruutijauhoa hän pisti sen palttinaiseen, sytytyslangan muotoiseen tuppeen. Kun tämä oli sytytetty ja vähän aikaa tarkasteltu sen palamista, saatiin selville, että palaminen edistyi viisi senttimetriä kymmenessä minuutissa, eli metrin noin kolmessa ja puolessa tunnissa. Sitten sytytyslanka sammutettiin, puristettiin lujasti nuoran sisään ja kiinnitettiin patruunan nalliin.

Puuha päättyi kello kymmenen aikaan illalla eikä ollut herättänyt pienintäkään epäluuloa.

Phil Evans palasi taas hyttiin toverinsa seuraan.

Pitkin päivää oli etupotkurin korjaustyötä jatkettu niin uutterasti kuin suinkin; mutta kun sen siivet olivat vääntyneet, ne täytyi irrottaa suoristamista varten ja siksi potkuri oli nostettu ilma-aluksen kannelle.

Mitä taas tulee paristoihin ja akkumulaattoreihin tai muihin voimanlähteisiin, ne olivat säilyneet vaurioitta rajumyrskyssä. Noin viiden tai kuuden päivän verran voitiin kaikkia koneita käyttää täydellä teholla.

Oli jo tullut yö, kun Robur ja hänen miehensä keskeyttivät työnsä. Etupotkuria ei vielä ollut sijoitettu takaisin paikalleen. Sen korjaamiseen tarvittiin lisäksi kolme tuntia, ja vasta sitten se voitaisiin panna pyörimään. Neuvoteltuaan Tom Turnerin kanssa insinööri oli päättänyt myöntää lepoetken miehilleen, jotka olivatkin uuvuksissa, ja siirtää huomiseksi loput työstä. Sitä paitsi päivälläkään ei ollut liiaksi valoa tätä perin tarkkaa asennusta varten, jota ei olisi sähkölyhtyjen valaistuksessa voitu tehdä kyllin täsmällisesti.

Mutta setä Prudence ja Phil Evans eivät tienneet sitä. Pitäen kiinni siitä, mitä olivat kuulleet Roburin sanovan, he arvelivat vain että etupotkuri oli korjattu kuntoon jo ennen yön tuloa ja että *Albatross* oli heti sen jälkeen lähtenyt liikkeelle pohjoista kohti. He siis uskoivat ilma-aluksen irtautuneen saaresta, vaikka ankkuri vielä piti sitä kiinni. Se käänsi tapausten kulun perin toisenlaiseksi kuin he olivat kuvitelleet. Yö oli synkkä, eikä tullut kuutamoaakaan. Paksut pilvet tekivät pimeyden vielä sakeammaksi. Nyt huomattiin myös, että alkoi puhaltaa kevyt tuuli. Lounaasta päin tuli muutamia puuskia, mutta ne eivät kuitenkaan saaneet *Albatrossia* siirtymään paikaltaan, sillä köysi oli kyllin vahva ja ankkuri pysyi lujasti juuttuneena kiinni.

Setä Prudence ja hänen toverinsa vaihtoivat keskenään hytissä vain jonkun sanan, kuunnellen nostopotkurien yhtämittaista hyrinää, johon häipyivät kaikki muut ilma-aluksen äänet. He odottivat hetkeä, jolloin piti toimia.

Vähää ennen kello kahtatoista virkkoi setä Prudence:

— Nyt on aika!

Hytin makuulavereiden alla oli arkku, jonka voi vetää esille kuin pöytälaatikon. Sinne setä Prudence sijoitti dynamiittipanoksen sytytyslankoineen. Siten sytytyslanka voisi palaa tuoksumatta tai ritisemättä. Setä Prudence raapaisi tulen sen toiseen päähän. Sitten hän työnsi laatikon makuulaverin alle takaisin ja sanoi:

— Nyt peräpuolelle odottamaan!

Molemmat riensivät ulos hytistä ja hämmästyivät aluksi, kun ruorimiestä ei näkynyt tavallisella paikallaan.

Phil Evans kumartui tähystämään kaiteen yli alaspäin.

— *Albatross* on yhä vielä samassa paikassa, hän kuiskasi. — Korjaustyöt eivät siis olekaan päättyneet, eikä ole päästy liikkeelle.

Setä Prudence huitaisi kädellään pettyneenä.

— Täytyy mennä sammuttamaan sytytyslanka, hän sanoi.

— Ei, vaan meidän pitää nyt pelastaa nahkamme, Phil Evans vastasi.

— Miten?

— Pitkin ankkuriköyttä, kun kerran on pimeä. Helppoahan on liukua viisikymmentä metriä.

— Se on totta, Phil Evans, ja aika hulluja me olisimmekin, jollemme käyttäisi tätä odottamatonta tilaisuutta.

Mutta ensiksi he palasivat hyttiin ja kahmaisivat mukaansa kaikki, mitä jaksoivat kantaa, sillä heidän oli otettava huomioon, että täytyisi viipyä Chathaminsaarella kenties hyvinkin kauan. Sitten he sulki oven ja hiipivät ääneti keulaan päin.

He aikoivat herättää Frycollinin ja pakottaa hänet karkaamaan mukanaan.

Pimeys oli melkein täydellinen. Lounaasta alkoi ajelehtia pilviä. Ilma-alus kiikkui jo jonkun verran ankkurinsa varassa, eikä köysi enää ollut kohtisuorassa. Maahan laskeutuminen kävisi siis hiukan vaivalloisemmaksi. Mutta se ei pidättänyt näitä kahta miestä, jotka alusta saakka olivat epäröimättä panneet henkensä alttiiksi.

Molemmat astuivat varovasti pitkän kantaa, välistä pysähtyen kajuuttojen suojaan kuuntelemaan, kuuluisiko mitään ääntä. Kaikkialla oli täysin hiljaista. Ikkunoista ei kajastanut ainoatakaan valoa. Ilma-aluksen koko väki oli vaipunut sekä äänettömyyteen että uneen.

Heidän yhä lähestyessään sitä hyttiä, jossa Frycollinilla oli tyyssijansa, Phil Evans seisahtui äkkiä ja kuiskasi:

— Vartija!

Lähellä kajuuttaa makasi todella muuan mies. Oli tuskin luultavaa, että hän nukkui. Koko pako kävisi mahdottomaksi, jos hän ehtisi hälyttää.

Siinä oli muutamia köysiä, kankaanpalasia ja vähän tappuraa, joita oli käytetty potkurin korjaustyössä.

Hetkistä myöhemmin oli vartija tehty liikuntakyvyttömäksi, sillä hänelle oli pantu rohdintukku suukapulaksi, pää kiedottu huppuun ja sitten hänet itse sidottu lujasti kiinni kaiteen tankoon.

Kaikki tämä oli suoritettu melkein ääneti.

Setä Prudence ja Phil Evans kuuntelivat... Kajuuttojen sisäpuolella ei hiljaisuus ollut vähääkään häiriintynyt. Kaikki nukkuivat yhä.

Molemmat pakolaiset — sillä tämä nimitys heille jo sopinee — saapuivat Frycollinin hytin kohdalle. François Tapage kuului siellä kuorsaavan nimeään vastaavalla tavalla, mikä olikin rauhoittavaa.

Suureksi hämmästyksekseen setä Prudencen ei lainkaan tarvinnut työntää Frycollinin ovea, sillä se oli jo auki. Hän kurkotti katsomaan sisälle, peräytyi ja sanoi:

— Ei ketään.

— Eikö ketään? No missä hän voisi olla? Phil Evans mutisi.

Sitten he hiipivät keulaan asti, arvellen, että neekeri ehkä nukkui siellä jossakin sopessa... Mutta ei vielääkään näkynyt ketään.

— Olisikohan se veijari lähtenyt ennen meitä? tuumi setä Prudence.

— Oli kuinka tahansa, Phil Evans vastasi, — mutta me emme enää voi odottaa. Lähdetään siis!

Sen enempää viivyttelystä pakolaiset tarttuivat perätysten köyteen molemmin kourin ja kietoivat jalkansa sen ympärille. Päästään sitten itsensä luisumaan he pääsivät maahan ilman pienintäkään kummellusta.

Kuinka ihanalta heistä tuntuikaan taas polkea maaperää, jota vailla he olivat niin kauan olleet, astua lujalle pohjalle, olematta enää ilmojen leikkikaluina!

He aikoivat juuri pyrkiä saaren sisäosiin kulkemalla pitkin joen rantaa, kun

heidän eteensä äkkiä ilmestyi ihmishahmo.

Se oli Frycollin.

Niin juuri, neekerin päähän oli tullut sama ajatus, jonka hänen isäntänsäkin oli toteuttanut, ja hän oli ollut niin rohkea, että oli ehtinyt edelle, ilmoittamatta asiasta mitään.

Mutta nyt ei ollut aikaa moitteisiin, ja setä Prudence aikoi lähteä etsimään turvapaikkaa jostakin saaren perältä, kun Phil Evans pysähdytti hänet.

— Setä Prudence, kuulkaa minua. Me olemme nyt päässeet Roburin käsistä. Hänet on tovereineen tuomittu hirveään kuolemaan. Sen hän kyllä ansaitseekin, mutta jos hän kunniasanallaan lupaisi, ettei enää yrittäisi ottaa meitä vangikseen...

— Sellaisen miehen kunniasana...

Setä Prudence ei ehtinyt jatkaa. *Albatrossin* kannelta kuului melua. Arvatenkin oli kaikki miehet siellä hälytetty liikkeelle, ja kahden matkustajan karkaaminen huomattaisiin pian.

— Tänne, tänne! huudettiin.

Se oli vartijan ääni. Hän oli siis saanut kapulan suustaan. Pitkin kantta marssittiin kiireesti. Ja heti sitten leimahtivat sähkölyhdyt luoden kirkasta valoa laajalle alalle.

— Tuolla ne ovat, tuolla! Tom Turner kiljui.

Pakolaiset oli huomattu.

Samassa antoi Robur kovalla äänellä sarjan käskyjä. Nostopotkurien ääni hiljeni, ja ankkuriköyttä alettiin kiskoa kannelle, jolloin *Albatross* painui yhä

lähemmäksi maata.

Silloin kuului selvästi Phil Evansin ääni:

— Insinööri Robur, lupaatteko kunniasanallanne, että jätätte meidät rauhaan tälle saarelle?

— En koskaan! huusi Robur.

Tähän vastaukseen liittyi pyssynlaukaus, ja luoti raapaisi Phil Evansin olkapäätä.

— Senkin roistot! Setä Prudence puhisi.

Ja veitsi kädessään hän riensi niiden kahden kallion luo, joiden väliin ankkuri oli tarttunut. Ilma-alus ei enää ollut kuin viidentoista metrin korkeudessa maasta...

Muutamassa sekunnissa hän sai köyden katkaistuksi, ja tuntuvasti voimistunut tuuli, joka puhalsi *Albatrossin* kylkeä vasten, vei sen mukanaan koillista kohti, meren ylle.

RÄJÄHDYS

Kello oli nyt kaksikymmentä minuuttia yli kahdentoista. Ilma-aluksesta oli vielä ammuttu viisi tai kuusi laukausta. Setä Prudence ja Frycollin olivat siepanneet Phil Evansin väliinsä ja heittäytyneet kallioiden suojaan. Toistaiseksi heidän ei tarvinnut pelätä mitään.

Aluksi *Albatross* lensi yhdeksänsadan metrin korkeuteen, samalla kun se loittoni Chathamien saaresta. Sen oli täytynyt lisätä nousuvauhtiaan, jottei putoaisi mereen.

Heti kun vartija oli saanut tappuratukon suustaan ja huutanut ensimmäisen kerran, olivat Robur ja Tom Turner juosseet hänen luokseen, temmanneet hänen päästään hupun, ja katkaisseet häntä kaiteentankoon sitovat köydet. Sitten työnjohtaja oli rientänyt setä Prudencen ja Phil Evansin hyttiin: se oli tyhjä!

François Tapage puolestaan oli penkonut Frycollinin hytin; siellä ei ollut ketään!

Huomattuaan, että molemmat vangit olivat päässeet pakoon, Robur vimmastui. Setä Prudencen ja Phil Evansin pako merkitsi samaa kuin että hänen salaisuutensa ja henkilöllisyytensä oli paljastettu koko maailmalle. Kun Euroopan yli kuljettaessa oli heitetty maahan tiedonanto, hän ei ollut sen enempää välittänyt siitä, mutta se johtui siitä arvelusta, että se pudotessaan oli

hyvinkin luultavasti joutunut hukkaan. Mutta nyt...

Sitten hän rauhoittui jonkin verran ja sanoi:

— He ovat päässeet pakoon, sama se! He eivät sittenkään voi moneen päivään poistua Chathaminsaarelta, mutta minä ilmestyn sinne uudestaan. Minä etsin ne käsiini ja otan takaisin *Albatrossille*. Ja silloin...

Kolmen pakolaisen pelastuminen ei ollut läheskään varmaa. Kun ilma-alusta jälleen kyettiin ohjaamaan, se voisi piankin palata Chathaminsaarelle, josta toiset eivät päässeet niinkään pian lähtemään. Tuskin kestäisi puolta vuorokautta, kun he joutuisivat taas insinöörin käsiin.

Puolta vuorokautta! Mutta viimeistään kolmen tunnin kuluttua *Albatross* olisi pirstaleina. Eikö hyttiin kätkeyty dynamiittipanos ollut yhtä tehokas kuin laivan kylkeen ammuttu torpedo, niin että tuho tapahtuisi yläilmoissa?

Sillä välin oli tuuli käynyt yhä kovemmaksi, ja ilma-alus kiiti koilliseen. Vaikkei se nyt kulkenutkaan nopeasti, saattoi kuitenkin pitää varmana, ettei Chathaminsaarta voitaisi auringon noustessa nähdä enää kaukoputkellakaan.

Jotta olisi kyetty palaamaan vastatuuleen, olisi pitänyt saada vetopotkurit tai ainakin etummainen toimimaan.

— Tom, insinööri sanoi, — sytytä lyhdyt täyteen valoonsa!

— Ja kaikki miehet työhön!

— Kaikki, työnjohtaja toisti.

Nyt ei enää ollut puhettakaan siitä, että korjaustyö jätettäisiin huomiseksi. Eikä enää välitetty uupumuksesta. *Albatrossin* miehistöön tarttui päällikön into. Kaikilla oli kiihkeä halu saada millä keinoin tahansa pakolaiset kiinni.

Heti kun etupotkuri olisi pantu paikalleen, lähdettäisiin takaisin Chathamia kohti, siellä ankkuroitaisiin uudestaan ja ryhdyttäisiin ajamaan vankeja takaa. Vasta sitten voitaisiin käydä käsiksi takapotkurin korjaamiseen, ja ilma-alus pääsisi kaikessa rauhassa jatkamaan paluumatkaansa Tyynenmeren yli X-saareen.

Joka tapauksessa oli tärkeätä, ettei *Albatross* joutuisi kovin kauas koilliseen. Mutta tästä oli se paha haitta, että tuuli yhä kiihtyi, eikä ilma-alus voinut pysyä paikallaan, saati kulkea vastatuuleen. Potkuriensa liikevoiman menettäneenä se oli muuttunut tavallaan ilmapalloksi, joka ei kyennyt määräämään suuntaansa. Saaren rannalle jääneet pakolaiset olivat voineet nähdä, että se oli kadonnut näkyvistä ehtimättä tuhoutua räjähdyksessä.

Tilanne huolestutti Roburia kovasti, kun hän ajatteli vastaisia suunnitelmiaan. Veisikö liian kauan ennen kuin hän pääsisi takaisin Chathamien saarelle? Samalla kun korjaustyötä kiirehditettiin, hän päätti laskeutua taas alemmas toivoen siellä kohtaavansa heikompia ilmavirtoja. Kenties *Albatrossin* onnistuisi pysytellä kutakuinkin paikallaan siihen asti, kunnes se jälleen pystyisi murtamaan vastatuulen voiman.

Nostopotkurien vauhtia vähennettiin, ja ilma-alus alkoi laskeutua. Jos jokin laiva olisi sattunut näkemään tätä kellumista ja liikettä räikeän sähkövalon keskellä, sen miehistö olisi varmasti pelästynyt suunniltaan.

Ollessaan enää vain puolentoista sadan metrin korkeudessa merenpinnan yläpuolella *Albatross* pysähtyi.

Kovaksi onneksi Robur sai silloin huomata, että tässä alemmassa ilmakerroksessa kävi vielä väkevämpi tuuli, ja ilma-alus kulki entistä nopeammin sen mukana. Vaara, että pakosta ajauduttaisiin liian kauas koilliseen, uhkasi siis nyt pahemmin kuin äsken, ja paluu saarelle lykkääntyisi yhä tuonnemmaksi.

Oli selvää, että sittenkin oli edullisempaa pysyä ylempänä, ja *Albatross* nousikin taas pian keskimäärin kolmentuhannen metrin korkeuteen. Ellei se siellä voinutkaan pysyä liikkumatta, eteneminen oli kuitenkin hitaampaa. Insinööri saattoi siis toivoa, että auringon noustua voisi näin korkealta vielä erottaa saaren ääriviivat, ja sinne olisi muutenkin helppo lentää, koska hän oli aikaisemmin ehdottoman tarkasti kartalla määritellyt saaren aseman.

Jos taas mieleen tuli kysymys, olivatko alkuasukkaat ottaneet pakolaiset hyvin vastaan, mikäli siellä oli ihmisiä, Robur ei vaivannut sillä päätään. Hänestä oli yhdentekevää, mitä villit tekisivät, sillä jouduttuaan tekemisiin *Albatrossin* hyökkäyslaitteiden kanssa he tietysti heti pelästyisivät ja pakenisivat. Vaikkapa he siis ottaisivat pakolaiset suojaansa, ei näiden kiinni saaminen tuottaisi vähääkään vaikeuksia, ja kun nuo amerikkalaiset tuotaisiin taas *Albatrossin* kannelle, niin...

— X-saarelta ei pääse pakoon, Robur sanoi.

Kello yhden tienoissa yöllä oli etupotkuri saatu kuntoon. Nyt ei ollut enää muuta tehtävää kuin panna se paikalleen, mikä vaati vielä tunnin verran työtä. Sitten *Albatross* pääsisi taas omin neuvoin lentämään, keula lounaaseen, ja sillä välin irrotettaisiin takapotkuri korjattavaksi.

Sytytyslanka paloi edelleen tyhjäksi jääneessä hytissä. Enemmän kuin kolmannes siitä oli jo palanut. Ja kipinä lähestyi dynamiittipanosta.

Jollei ilma-aluksen kaikilla miehillä olisi ollut niin kiire, olisi edes joku heistä varmasti kuullut heikkoa ritinää kajuutasta. Kenties hän olisi samalla haistanut palavan ruudin lemun. Hän olisi hätäntynyt ja ilmoittanut heti insinöörille tai Tom Turnerille. Hytti olisi tutkittu, ja sieltä olisi löydetty laatikon tapainen arkku, johon pommi oli piilotettu... Olisi vielä ehditty pelastaa tämä ihmeellinen *Albatross* ja kaikki ne, jotka sen mukana kiitivät ilmassa.

Mutta miehet työskentelivät keulassa, noin parinkymmenen metrin päässä pakolaisten hytistä. Mikään ei vielä houkuttanut heitä tännepäin, samoin kuin ei mikään voinut kääntää heidän huomiotaan tärkeästä työstä.

Robur itsekin oli siinä mukana omin käsin, hän kun oli taitava mekaanikko. Kiirehtiessään työtä hän ei kuitenkaan lyönyt laimin pienintäkään yksityiskohtaa, jotta kaikki tehtäisiin niin huolellisesti kuin suinkin. Oli välttämätöntä, että hän jälleen voisi täydellisesti hallita ilma-alustaan. Jollei hän saisi pakolaisia kiinni, he pääsisivät vihdoinkin takaisin Amerikkaan. Silloin häntä ryhdyttäisiin etsimään, ja mahdollista oli, että lopulta löydetäisiin myös X-saari. Ja sitten tulisi loppu tästä uudesta elämänmuodosta, jonka *Albatrossin* miehet olivat itselleen luoneet — ylinhimillisestä, ylhäisestä elämästä!

Tällä hetkellä tuli Tom Turner insinöörin luo. Kello oli silloin neljännestä yli yksi.

— Master Robur, hän sanoi, — minusta näyttää, että tuuli on hiukan hiljenemässä ja kääntymässä samalla länteen päin.

— Mitä ilmapuntari osoittaa? Robur kysyi tarkasteltuaan taivasta.

— Se pysyy melkein paikallaan, työnjohtaja vastasi. — Kuitenkin minusta tuntuu kuin pilvet painuisivat alemmaksi *Albatrossin* alla.

— Todellakin, Tom Turner, eikä siinä tapauksessa liene mahdotonta, että meren pinnalla jo sataa. Mutta meille se ei tee mitään haittaa, kunhan vain pysymme sateen yläpuolella. Me saamme kaikessa rauhassa tehdä työmme loppuun. — Jos siellä sataa, Tom Turner jatkoi, — niin se on varmaankin tihkusadetta — ainakin pilvien muoto viittaa siihen — ja alempana tuuli luultavasti tyyntyy pian kokonaan.

— Epäilemättä, Tom, Robur myönsi. — Mutta kuitenkin minusta tuntuu edullisemmalta olla vielä laskeutumatta. Korjataan kaikki viat ensin, ja sitten saamme ohjata ilma-alusta mieleemme mukaan. Kaikki riippuu siitä.

Muutamia minuitteja kello kahden jälkeen oli korjaustyön ensimmäinen osa päättynyt. Kun etupotkuri oli sijoitettu paikalleen, käynnistettiin sitä pyörittävät paristot. Vauhti kiihtyi vähitellen, ja *Albatross* palasi, keula lounaaseen päin, jokseenkin nopeasti Chathamien saarta kohti.

— Tom, Robur sanoi, me olemme ajelehtineet tuulessa noin kaksi ja puoli tuntia koilliseen. Sen suunta ei ole muuttunut, mikäli olen kompassia seuraamalla huomannut. Minusta näyttää siis, että viimeistään tunnin päästä saavumme takaisin saarelle.

— Sitä minäkin arvelen, master Robur, työnjohtaja vastasi, — sillä vauhtimme on nyt noin kaksitoista metriä sekunnissa. Kello kolmen ja neljän välillä *Albatrossin* pitäisi olla jälleen perillä.

— Ja se juuri onkin paras aika, Tom. Meille on tärkeätä, että saavumme sinne yöllä ja voimme laskeutua maihin kenenkään näkemättä. Pakolaiset luulevat tietysti, että me olemme kaukana koillisessa, eivätkä osaa varoa. Kun *Albatross* on päässyt melkein saaren kohdalle, yritämme piiloutua korkeiden kallioiden taakse. Ja vaikka täytyisi viipyä siellä muutamia päiviä...

— Niin me viivymme, master Robur, ja vaikka täytyisi tapella alkuasukkaiden koko armeijaa vastaan...

— Niin me taistelemme, Tom, loppuun asti *Albatrossimme* puolesta.

Sitten insinööri kääntyi miehiin päin, jotka odottivat uusia käskyjä.

— Hyvät ystävät, hän sanoi heille, — vielä ei ole tullut levon hetki. Teidän pitää tehdä työtä auringonnousuun saakka.

Kaikki olivat valmiit siihen.

Nyt piti ryhtyä samalla tavalla korjaamaan takapotkuria, joka oli vioittunut samantapaisesti kuin etummainenkin hirmumyrskyn käydessä ilma-aluksen kimppuun etelänavan seuduilla. Mutta jotta potkuri voitaisiin helpommin vetää sisään, katsottiin parhaaksi pysähdyttää *Albatross* muutamiksi minuuteiksi, vieläpä panna se kulkemaan taaksepäin. Roburin käskystä käänsi koneenkäyttäjän apulainen etupotkurin pyörimään vastakkaiseen suuntaan, ja silloin ilma-alus alkoi hiljaiseen peräytyä.

Kaikki miehet olivat nyt menossa peräpuolelle, kun Tom Turnerin sieraimiin lemahti outo haju.

Sytytyslangan palamisesta oli tällöin kehittynyt niin paljon kaasua arkkuun, että sitä väkisinkin tunkeutui ulos raoista ja sitä tietä hytistä.

— Häh? Tom Turner murahti.

— Mitä nyt? Robur kysyi.

— Ettekö haista? Se tuntuu olevan palavaa ruutia.

— Todellakin, Tom!

— Ja tuo haju tulee viimeisestä kajuutasta.

— Niin... vieläpä amerikkalaisten hytistä...

— Olisivatkohan ne roistot sytyttäneet tulipalon?

— Jollei se vain olisi muuta kuin tulipalo! Robur huusi. — Riko ovi, Tom, riko ovi!

Mutta samalla kun Tom Turner aikoi juosta perään, tärisytti hirveä

räjähdys *Albatrossia*. Kajuutat rikkoutuivat palasiksi. Lyhdyt sammuiivat sähkövirran äkkiä katkettua ja pimeys oli taas täydellinen. Vaikka useimmat nostopotkurit olivat vääntyneet tai murtuneet ja siis lakanneet toimimasta, oli kuitenkin joitakin jäänyt keulan puolella edelleen pyörimään.

Äkkiä katkesi ilma-aluksen runko vähän ensimmäisen kajuutan takaa. Akkumulaattorit yhä pitivät liikkeessä etupotkuria, ja kannen takaosa repeytyi irti.

Melkein heti sen jälkeen pysähtyivät viimeisetkin nostopotkurit, ja *Albatross* syöksyi merta kohti.

Putousta oli kolmetuhatta metriä, ja kaikki kahdeksan miestä tarttuivat kiinni mistä saivat otteen aluksensa hyllyssä. Lisäksi putoaminen nopeutui yhä, kun ilma-alus oli kääntynyt keula alaspäin ja etupotkuri yhä pyöriessään veti sitä samaan suuntaan.

Mutta silloin Robur osoitti sellaista neuvokkuutta, joka ilmaisi tavatonta kylmäverisyyttä. Hän luisutti näet itsensä kajuutan luo, joka oli puoleksi säpäleinä, tarttui käynnistinvipuun ja käänsi potkurin pyörimään toisinpäin, jolloin se alkoi työntää ilma-alusta ylöspäin.

Siitä huolimatta tietysti yhä pudottiin, mutta vauhti hidastui; ainakaan ei *Albatrossin* hylky syöksynyt sillä kiihtyvällä nopeudella, jonka kappale saa ollessaan vapaasti maan vetovoiman piirissä. Ja vaikka kuolema uhkasikin ilma-aluksen miehiä, joiden oli pudottava mereen, he pelastuivat tukehtumiselta, mikä olisi ollut seurauksena, jos putoamisvauhti olisi saanut kiihtyä äärimmilleen, sillä hengitys olisi salpautunut.

Enintään kaksikymmentä sekuntia räjähdysten jälkeen kuului hirveä molskahdus, ja ruhjoutunut *Albatross* katosi veden alle.

AJASSA TAAKSEPÄIN JA ETEENPÄIN.

Noin kuusi viikkoa tätä ennen, kesäkuun 13. päivänä, siis päivää myöhemmin kuin Weldon Instituutin kokoussalissa oli pidetty myrskyisä istunto, oli Philadelphian kaikissa väestöryhmissä, valkoisten ja mustien joukossa, noussut tavaton hälinä, jota on helpompi todeta kuin kuvata.

Jo aamun ensi tunteina puhuttiin kaikkialla ainoastaan edellisiltana sattuneesta oudosta ja häpäisevästä kohtauksesta. Muuan tunkeilija, joka väitti itseään insinööriksi ja mainitsi nimensä olevan Robur — Robur Valloittaja — mitä tietysti ei voitu uskoa todeksi, muukalainen, jonka kotipaikkaa tai kansallisuutta kukaan ei tiennyt, oli äkkiarvaamatta ilmestynyt saliin, herjannut ilmapallon kannattajia, häpäissyt seuran johtomiehiä, kehunut ilmaa raskaampien lentokoneiden ihmeellisiä etuja, purkanut suustaan saastaista pilkkaa kauhean metelin keskellä ja vastannut läsnäolevien luonnollisiin varoituksiin vielä pahemmilla uhkauksilla. Sitten hän oli poistunut puhujalavalta revolverien paukkuessa ja hävinnyt tiehensä. Perinpohjaisista etsinnöistä huolimatta häntä ei enää ollut löydetty eikä sen koommin kuultu puhuttavankaan hänestä.

Se oli tietysti omiaan synnyttämään huhuja, kiihottamaan kaikkien mielikuvitusta. Siinä suhteessa ei laiminlyöty mitään Philadelphiassa eikä Yhdysvaltojen 36 osavaltiossa; totta puhuaksemme oli hälinä yhtä valtava vanhassa kuin uudessa maailmassa.

Mutta kuinka paljon tämä meteli yltyikään, kun kesäkuun 13. päivänä illalla selvisi, että Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri eivät olleetkaan palanneet kotiinsa, vaikka he olivat kunnon herrasmiehiä, arvossapidettyjä ja järkeviä. Edellisenä iltana he olivat lähteneet kokoussalista kelpo kansalaisina, joilla ei ollut muuta mielessä kuin rauhallisesti päästä taas oman lietensä ääreen, vanhoinapoikina, joiden ei tarvinnut kotiin palatessaan pelätä nyrpeää vastaanottoa. Olisivatkohan he ehkä piiloutuneet jonnekin? Ei, tai ainakaan he eivät olleet maininneet mitään sensuuntaista, mikä antaisi aihetta uskoa sitä. Vieläpä oli sovittu siitä, että he seuraavana päivänä taas tulisivat seuran toimistoon, toinen puheenjohtajana, toinen sihteerin tehtäviin, koska oli päätetty pitää istunto, jossa keskusteltaisiin edellisen illan merkillisistä tapahtumista.

Eikä siinä kaikki: paitsi näiden kahden, Pennsylvanian osavaltiossa varsin huomattavan henkilön täydellistä katoamista oli myös palvelija Frycollin poissa, yhtä perinpohjin hävinnyt kuin hänen isäntänsäkin. Koskaan ei ole Toussain L'Ouverturen, Soulouquen ja Dessalinen ajoista saakka yksikään neekeri antanut niin paljon puheenaihetta. Hänellä tulisi varmaankin olemaan tärkeä sija sekä philadelphialaisten palvelijakumppaniensa että kaikkien niiden omituisten henkilöiden joukossa, joiden kuuluisuuteen tässä kauniissa Amerikan valtakunnassa ei tarvita sen enempää kuin mikä tahansa merkillisyys.

Seuraavana päivänä ei kuulunut mitään uutta. Kumpakaakaan herraa tai Frycollinia ei ollut nähty missään. Nyt oltiin jo vakavasti huolestuneita. Mielet kiihtyivät yhä pahemmin. Posti- ja sähkölennätinlaitoksen edustalle kerääntyi valtavia väkijoukkoja utelemaan, oliko saapunut uutisia.

Ei vielä mitään.

Kuitenkin oli varmasti nähty heidän molempien astuvan ulos Weldon Instituutin talosta. He olivat puhelleet keskenään kovalla äänellä, ottaneet

mukaansa Frycollinin, joka oli odottanut heitä portilla, sitten kävelleet pitkin Walnut-katua ja kääntyneet Fairmont-puistoon päin.

Jem Cip, kasvissyöjä, oli vielä puristanut puheenjohtajan oikeaa kättä ja sanonut hänelle:

— Huomenna tavataan!

Ja William T. Forbes, joka valmisti sokeria vaaterievuista, oli Phil Evansilta saanut sydämellisen kädenlyönnin ja kuullut hänen kahteen kertaan sanovan:

— Näkemiin... näkemiin!

Neiti Doll ja neiti Mat Forbes, jotka olivat kiintyneet setä Prudenceen mitä vilpittömimmän ystävyyden sitein, eivät osanneet tointua tämän katoamisen herättämästä hämmästyksestä. Saadakseen uutisia kadonneesta he puhuivat vielä enemmän kuin tavallisesti.

Näin kului kolme, neljä, viisi, kuusi päivää, sitten viikko, kaksi viikkoa... Ei ketään eikä mitään vihjausta, jonka avulla olisi päästy kolmen kadonneen jäljille.

Sillä välin oli järjestetty tarkat etsinnät koko kaupunginosassa... Ei mitään! Samoin niiden katujen varsilla, jotka veivät satamaan... Ei mitään! Vieläpä puistossakin, puiden seassa, tiheimmissä vesakoissa... Ei kerrassaan mitään!

Kuitenkin pantiin merkille, että laajimmalla aukeamalla ruohoa oli äskettäin tallattu, vieläpä epäilyttävällä, selittämättömällä tavalla. Samoin huomattiin ympäröivän metsän laidassa merkkejä, jotka viittasivat tappeluun. Oliko siis jokin rikollisjoukkio kohdannut molemmat herrat ja käynyt heihin käsiksi, kun ilta oli myöhäinen ja puisto silloin arvatenkin autio?

Se oli mahdollista. Poliisi ryhtyikin nyt tutkimaan asiaa virallisesti, laillista hitautta noudattaen. Naarattiin Schuylkill-joessa, haravoitiin sen pohjaa, leikattiin tasaiseksi rannikolle kasvanut tuuhea heinikko. Ja vaikka siitä ei ollut apua, puuha ei mennyt täysin hukkaan, sillä joki tarvitsikin kunnon puhdistamista. Käytännöllistä väkeä nämä Philadelphian kaupunginvaltuutetut!

Sitten turvauduttiin julkisuuden apuun, jota toivottiin sanomalehdiltä. Ilmoituksia, kuulutuksia, ellei juuri kehuskeluja, lähetettiin Yhdysvaltojen kaikille kansanvaltaisille tai tasavaltaisille lehdille, olivat ne minkä värisiä tahansa. *Daily Negro*, mustan rodun erityinen äänenkannattaja, julkaisi Frycollinin piirteet hänen viimeisen valokuvansa mukaan. Palkintoja ja korvauksia luvattiin kaikille, jotka voisivat antaa vähänkin tietoja kolmesta kadonneesta, vieläpä niillekin, jotka antaisivat pienenkin vihjeen, jonka avulla päästäisiin heidän jäljilleen.

— Viisituhatta dollaria! Viisituhatta dollaria! Kuka tahansa kansalainen voi...

Mikään ei tehonnut. Luvatut viisituhatta dollaria jäivät Weldon Instituutin kassakaappiin.

— Kadoksissa! Kadoksissa! Kadoksissa!!! Setä Prudence ja Phil Evans Philadelphiasta!

Luonnollisesti joutui ilmapallon harrastajien seura erittäin pahaan pulaan, kun sen puheenjohtaja ja sihteeri olivat näin selittämättömällä tavalla kadonneet. Aluksi tehtiin ja julistettiin kiireelliseksi sensuuntainen päätös, että *Go-ahead* nimisen ilmapallon rakennustyö heti keskeytettäisiin, vaikka se olikin jo edistynyt pitkälle. Sillä kun tämän hankkeen tärkeimmät alkuunpanijat, juuri ne miehet, jotka olivat siihen uhranneet melkoisen osan aikaansa ja rahojaan, olivat poissa, kuinka silloin olisi tahdottu viedä työ

päätökseen ilman heidän arvokasta myötävaikutustaan? Sehän olisi ollut loukkaavaa, ja siksi oli parasta odottaa.

Mutta juuri näihin aikoihin tuli uudestaan puheeksi se outo ilmiö, joka oli niin ylenpalttisesti kiihottanut mieliä muutamia viikkoja aikaisemmin. Sillä salaperäinen kapine oli todellakin taas nähty tai oikeammin vilahdukselta näkynyt eri kertoja ilmakehän ylemmissä kerroksissa. Tosin ei kukaan tullut ajatelleeksi, että tällä niin merkillisellä uudelleen näyttäytymisellä ja yhtä arvoituksellisella Weldon Instituutin kahden jäsenen katoamisella oli mitään yhteyttä. Tavaton annos mielikuvitusta olisikin tarvinnut olla sillä ihmisellä, joka olisi arvannut näiden kahden tosiasian kuuluvan yhteen.

Oli miten oli, asteroidi, meteori, tulennuoli, lentävä hirviö, ilmaraana, tai miksi kukin sitä nimitti, oli taas havaittu sellaisissa oloissa, että voitiin entistä paremmin arvioida sen kokoa ja muotoa. Aluksi se nähtiin Kanadassa niiden alueiden kohdalla, jotka ulottuivat Ottawasta Quebeciin, vieläpä jo seuraavana päivänä setä Prudencen ja Phil Evansin katoamisen jälkeen: sitten myöhemmin Kaukaisen Lännen tasankojen yläpuolella, jolloin se ajoi kilpaa junan kanssa suurella Pacific-radalla.

Siitä päivästä lähtien määrätty ajatukset syrjäyttivät maailman tiedemiesten epävarmuuden. Tuo esine ei lainkaan ollut luonnontuote; se oli lentokone, jossa oli otettu käytäntöön ilmaa raskaamman teoria. Ja jos tämän ilma-aluksen luoja ja päällikkö vielä tahtoisi salata henkilöllisyytensä, hän ei näkynyt ainakaan haluavan pitää konettaan salassa, koska oli laskeutunut niin lähelle ihmisten katseltavaksi Kaukaisessa Lännessä. Millaista mekaanista voimaa hän käytti, millaisia olivat ne koneet, jotka panivat ilma-aluksen liikkeelle tai kannattivat sitä, niihin kysymyksiin ei osattu vastata. Ainakin oli ehdottoman varmaa, että tällä laitteella oli suorastaan poikkeuksellinen liikkumiskyky. Sillä muutamia päiviä myöhemmin se oli havaittu Taivaan valtakunnan yläpuolella, sitten Hindustanin pohjoisosassa ja taas vähän ajan

kuluttua Venäjän loputtomien arojen yllä.

Kuka siis oli tämä rohkea mekaanikko, jolla oli hallussaan niin erinomainen ilma-alus, etteivät valtakuntien rajat merkinneet hänelle mitään eivätkä valtameretkään pysähdyttäneet hänen lentoaan, vaan hän saattoi kulkea maapallon ilmakehässä yhtä helposti kuin joku muu omilla tiluksillaan? Pitikö otaksua, että se oli sama Robur, joka oli niin töykeästi paiskannut teoriansa vasten Weldon Instituutin kasvoja silloin, kun hän ilmestyi murskaamaan ohjattavien ilmapallojen haaveen?

Kenties tämä ajatus tuli muutamien teräväjärkisten mieleen. Mutta — merkillinen ilmiö todella — kukaan ei osannut kuvitella, että mainittu Robur olisi mitenkään ollut vaikuttamassa Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin kohtaloon.

Kaikki olisi jäänyt salaperäisyyden verhoon, ellei olisi saatu erästä sähkösanomaa, joka lähetettiin Ranskasta, New Yorkin kautta Amerikkaan heinäkuun 6. päivänä kaksikymmentäkolme minuuttia vaille kaksitoista päivällä.

Mitä tässä sähkösanomassa ilmoitettiin? Siinä oli sama teksti kuin Pariisissa löydettyyn nuuskarasiaan kätkeyssä tiedonannossa, joka paljasti, miten oli käynyt niiden kahden arvoisan kansalaisen, joiden kuolemaa jo oltiin vähällä julkisesti surra Yhdysvalloissa.

Ihmisryöstön toimeenpanija oli siis se Robur-niminen insinööri, joka oli varta vasten saapunut Philadelphiaan murskatakseen ilmapallon harrastajien teorian jo ennen kuin se niin sanoaksemme oli kuoriutunut munasta! Hän siis komensi *Albatross*-nimistä ilma-alusta! Kostoksi hän oli ryöstänyt setä Prudencen ja Phil Evansin ja kaupanpäällisiksi palvelija Frycollinin. Ja kaikkia näitä kolmea henkilöä saattoi pitää ikipäiviksi menneinä, ellei heidän maanpäällisten ystäviensä onnistuisi jollakin keinolla, esimerkiksi

rakennettuaan koneen, joka kykenisi taistelemaan tuon voimakkaan lentokoneen kanssa, tuoda heidät takaisin maankamaralle.

Mikä kiihtymys, mikä tyrmistys! Pariisista tullut sähkösanoma oli osoitettu Weldon Instituutin toimistoon. Seuran jäsenet saivat siitä heti tiedon. Kymmentä minuuttia myöhemmin sai koko Philadelphia kuulla tämän uutisen puhelimitse, sitten vajaan tunnin kuluttua koko Amerikka, sillä se oli sähkötetty edelleen pitkin uuden mantereen lukemattomia lennätinlankoja. Sitä ei haluttu uskoa, eikä kuitenkaan mikään ollut sen varmempaa. Se on varmaankin jonkun ilkeämielisen leikinlaskijan kuje, sanoivat jotkut; kaikkein vastenmielisintä huijausta, väittivät toiset. Kuinka sellainen kaappaus olisi voitu suorittaa Philadelphiassa, vieläpä niin salaa? Kuinka *Albatross* olisi voinut laskeutua maahan Fairmont-puistossa, niin ettei sen ilmestymistä Pennsylvanian osavaltion näköpiiriin olisi kukaan pannut merkille?

Niinpä kyllä. Olihan tällaisissa huomautuksissa perää. Epäuskoisilla oli vielä oikeus epäillä. Mutta se oikeus riistettiin heiltä, kun oli kulunut viikko sähkösanoman saapumisesta. Heinäkuun 13. päivänä oli ranskalainen postilaiva *Normandie* laskenut ankkurin Hudson-joen suulle, tuoden mukanaan kuuluisan nuuskarasian. New-Yorkin rautatie toimitti sen kiireimmiten Philadelphiaan.

Se oli todellakin Weldon Instituutin puheenjohtajan nuuskarasia. Jem Cipin olisi sinä päivänä ollut viisasta nauttia tukevampi ateria, sillä hän oli vähällä pyörtyä tuntiessaan tuon rasian. Kuinka usein hän olikaan siitä ottanut hyppysellisen nuuskaa ystävyiden merkiksi. Neiti Doll ja neiti Mat tunsivat myös tämän nuuskarasian, jota he olivat niin monesti katselleet toivossa saada kerran pistää sinne laihat vanhanpiiansormensa. Lisäksi oli todistajina heidän isänsä William T. Forbes, Truk Milnor, Bat T. Fyn ja monta muuta seuran jäsentä. Satoja kertoja he olivat nähneet sen aukenevan ja taas

sulkeutuvan kunnioitetun esimiehensä hyppysissä. Lopuksi saatiin sille varmennus setä Prudencen kaikilta ystäviltä tässä Philadelphian kelpo kaupungissa, jonka pelkkä nimikin — kuten sopisi tavantakaa toistaa — ilmaisee sen asukkaiden rakastavan toisiaan kuin veljiään.

Näin ollen ei tässä suhteessa ollut vähintäkään epäilyä. Ei ainoastaan puheenjohtajan nuuskarasia, vaan myös hänen hyvin tunnettu käsialansa joka näkyi tiedonannossa, esti epäuskoisia tästä lähtien kohauttamasta olkiaan. Silloin alkoi vaikerrus, ja epätoivoiset kädet suuntautuivat taivasta kohti. Setä Prudence ja Phil Evans vankeina liitelemässä lentokoneessa, eikä kenelläkään edes ollut aavistusta, kuinka heidät pelastettaisiin sieltä!

Niagara-Fallsin yhtiö, jonka suurin osakas oli setä Prudence, oli vähällä lopettaa liiketoimensa ja pysähdyttää koskensa. *Walton Watch Company* aikoi jo muuttaa rahaksi koko kellotehtaansa menetettyään johtajansa, Phil Evansin.

Niin, tämä oli yleinen suru, eikä sana "suru" ole suinkaan liioiteltu, sillä lukuunottamatta muutamia huimapäitä, jollaisia tavataan Yhdysvalloissakin, ei voitu toivoa, että enää koskaan saataisiin nähdä näitä kahta arvossapidettyä kansalaista.

Sillä välin ei kuulunut enää mitään uutisia *Albatrossista* sitten sen Pariisiin ylityksen, paitsi että se oli muutamia tunteja myöhemmin nähty Rooman yläpuolella — siinä kaikki. Eikä siinä olekaan mitään outoa, kun ottaa lukuun, kuinka nopeasti ilma-alus oli kulkenut Euroopan yli pohjoisesta etelään ja sitten viistoon välimeren poikki. Tämän hurjan vauhdin vuoksi sitä ei ollut kaukoputkilla voitu havaita millään kohdalla matkansa varrella. Tähtitornien oli turha panna henkilökuntansa seuraamaan sitä yöllä ja päivällä, sillä Robur Valloittajan lentokone oli kiitänyt joko niin kaukana tai niin korkealla — Ikariassa, kuten hän itse joskus sanoi — että oli toivotonta koskaan havaita sitä.

Tässä sopii lisätä, että jos sen vauhti olikin hiljentynyt Afrikan rannikon kohdalla, sitä ei kuitenkaan huomattu etsiä Algerin taivaalta, kun setä Prudencen tiedonantoa ei silloin vielä tunnettu. Ilma-alus havaittiin kyllä Timbuktun yläpuolella, mutta tämän kuuluisan kaupungin tähtitorni — mikäli siellä on tällainen laitos — ei ollut vielä ehtinyt lähettää Eurooppaan havaintojensa tulosta. Mitä taas tulee Dahomeyn kuninkaaseen, niin hän olisi ennemmin leikkauttanut päät pariltakymmeneltä tuhannelta alamaiseltaan, niiden joukossa ministereiltään, kuin tunnustanut jääneensä tappiolle ottelussaan lentokoneen kanssa. Sitä hänen itserakkautensa ei olisi sietänyt.

Sitten insinööri Robur oli kulkenut Atlantin valtameren ylitse, saapunut Tulimaan ja edelleen Kap Hornin kohdalle. Sieltä hän joutui, hieman vastoin tahtoaan, käväisemään etelänavan seuduilla, jopa pyyhältämään itse navankin yli. Mutta näiltä ikuisen pakkasen perukoilta ei ollut syytä odottaa mitään uutisia.

Niin kului heinäkuu, eikä yksikään ihmissilmä voinut kerskua edes vilahdukselta nähneensä ilma-aluksen.

Sitten päättyi elokuukin, ja epätietoisuus Roburin vankien kohtalosta pysyi ennallaan. Nyt saattoi jo kysyä, eikö insinööri ollut, samaan tapaan kuin Ikaros, ensimmäinen historian mainitsemista lentäjistä, joutunut uhkarohkeutensa uhriksi.

Yhtä tuloksettomana kului myös syyskuu tai oikeastaan sen ensimmäiset 27 päivää.

Tosin tässä maailmassa on pakko mukautua kaikkeen. Ihmisluonteen mukaista on unohtaa entiset kärsimykset. Unohdetaan, koska on välttämätöntä unohtaa. Mutta tällä kertaa on sanottava maanpäällisen yleisön kunniaksi, että se uskollisesti pysyi ennallaan. Ei, se ei käynyt vähääkään

kylmäkiskoiseksi muistellessaan millaisen kohtalon kaksi valkoista ja yksi neekeri olivat joutuneet kokemaan, kun heidät oli temmattu yläilmoihin kuten profeetta Elias, jonka palaamisesta maan päälle raamattu ei kuitenkaan ollut antanut lupautsa.

Ja tämä onnettomuus tuntui katkerampana Philadelphiassa kuin missään muualla. Siihen liittyi hiukan henkilökohtaistakin pelkoa. Robur oli kostaakseen ryöstänyt setä Prudencen ja Phil Evansin heidän kotiseudultaan. Hän oli todellakin costanut, joskin vääryydellä. Mutta riittäisikö se tyydyttämään hänen kostonhimoaan? Eikö hän ulottaisi sen myös toisiin, jotka olivat Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin ystäviä? Ja kuka saattoi väittää olevansa turvassa täydellisesti ilmaa hallitsevan miehen hyökkäyksiltä?

Mutta sitten, syyskuun 28. päivänä, levisi merkillinen uutinen kuin kulovalkea läpi kaupungin. Setä Prudence ja Phil Evans olivat muka iltapuolella jälleen ilmestyneet Weldon Instituutin puheenjohtajan yksityisasuntoon.

Ja merkillisintä oli se, että tämä uutinen oli tosi, vaikka järki-ihmiset eivät aluksi ottaneet sitä uskoakseen.

Ilmeinen tosiasia kumosi kuitenkin kaikki epäilykset. Siinä molemmat kadonneet olivat omassa persoonassaan, kaikkea muuta kuin aaveina... ja Frycollin oli myös tullut takaisin.

Seuran jäsenet, sitten heidän ystävänsä ja vihdoinkin suuret kansanjoukot riensivät setä Prudencen talolle. Molempia toveruksia tervehdittiin ylenpalttisen innostuneesti; kaikki puristivat heidän kättään riemusta huutaen.

Siellä oli Jem Cip, jätettyään kesken ateriansa, johon kuului paistettua vuohenkaalia, samoin kuin William T. Forbes ja hänen molemmat tyttärensä,

neiti Doll ja neiti Mat. Ja tänään setä Prudence olisi voinut ottaa vaimokseen heidät molemmat, mikäli olisi ollut mormooni; mutta hän ei sattunut kannattamaan tätä uskonlahkoa eikä edes aikonut niin tehdä. Saapuvilla olivat myös Truk Milnor, Bat T. Fyn ja vihdoinkin seuran kaikki jäsenet. Vielä nytkin tuntuu ihmeelliseltä, kuinka setä Prudence ja Phil Evans pääsivät hengissä tuhansien käsien puristuksesta, joka heidän täytyi kestää kulkiessaan koko kaupungin halki.

Samana iltana piti Weldon Instituutilla olla viikkokokouksensa. Tietysti odotettiin, että puheenjohtaja ja sihteeri saapuisivat sinne tavallisille paikoilleen. Mutta koska he eivät vielä olleet kertoneet seikkailuistaan — kenties heille ei ollutkaan annettu suunvuoroa? — niin toivottiin myös, että he kokouksessa kertoisivat yksityiskohtia myöten, mitä olivat kokeneet retkellään.

Syystä tai toisesta molemmat olivatkin pysyneet mykkinä. Yhtä sanaton oli myös palvelija Frycollin, joka oli ollut vähällä revetä kappaleiksi veriheimolaistensa riehaantuneessa syleilyssä.

Mutta se, mitä molemmat ystävykset eivät olleet sanoneet tai tahtoneet sanoa, oli tapahtunut seuraavalla tavalla:

Muistetaanhan vielä, kuinka uskaliaasti Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri olivat heinäkuun 28. päivän vastaisena yönä paenneet ilma-alukselta, kuinka ihastuneina he olivat polkeneet Chathaminsaaren kalliopohjaa. Sitten oli ammuttu Phil Evansia, setä Prudence oli katkaissut köyden, ja lounaistuulen ajamana oli *Albatross*, jonka kumpikaan vetopotkuri ei ollut kunnossa, lähtenyt kiitämään ulapalle, nousten samalla hyvin korkealle. Sytytettyjen sähkölyhtyjen ansiosta saarelle jääneet olivat voineet seurata samalla sen menoa jonkin aikaa, mutta pian se oli kadonnut pimeyteen.

Pakolaisten ei enää tarvinnut pelätä mitään. Miten Robur olisi voinut palata saarelle, kun ilma-aluksen potkurit varmaankin pysyisivät toimintakyvyttöminä vielä kolme tai neljä tuntia?

Sillä välin ehtisi räjähdys tuhota aluksen. *Albatrossista* jäisi vain kelvoton hylky kellumaan merellä, ja kaikki siinä olleet miehet olisivat ruhjoutuneina meren saaliina.

Kosto olisi silloin täyttynyt kaikessa kauheudessaan.

Setä Prudence ja Phil Evans katsoivat laillisesti puolustaneensa itseään, eikä heillä siis ollut tunnonvaivoja.

Phil Evans oli saanut vain mitättömän haavan ilma-aluksen kannelta ammutusta luodista. Kaikki kolme miestä lähtivät liikkeelle rantaa pitkin toivoen tapaavansa alkuasukkaita.

Tässä toivossa he eivät pettyneetkään. Chathamien länsirannikolla asui noin viisikymmentä mustaihoista, jotka elättivät itseään kalastuksella. He olivat nähneet ilma-aluksen laskeutuvan saaren kohdalle. Nyt he soivat pakolaisille sellaisen vastaanoton kuin nämä olisivat olleet yliluonnollisia, jumaloitavia olentoja, tai siitä ainakaan ei paljon puuttunut. Heidät majoitettiin kaikkein mukavimpaan majaan. Koskaan ei Frycollin enää saisi tällaista tilaisuutta esiintyä mustien jumalana.

Kuten setä Prudence ja Phil Evans olivat olettaneet, he eivät nähneet ilma-aluksen palaavan saarelle. Siitä he tietysti tekivät sen johtopäätöksen, että räjähdys oli sen tuhonnut jossakin hyvin korkealla. Koskaan ei siis enää kuultaisi puhuttavan insinööri Roburista eikä hänen ihmeellisestä koneestaan tai tovereistaan.

Nyt ei ollut muuta tekemistä kuin odottaa tilaisuutta päästä takaisin

Amerikkaan. Mutta merenkulkijat poikkeavat hyvin harvoin Chathaminsaarelle. Näin kului koko elokuu, ja pakolaiset saivat jo aihetta miettiä, eivätkö he olleet joutuneet vankilasta toiseen, jossa Frycollin sentään tuli paremmin toimeen kuin yläilmojen tyrmässä.

Vihdoin, syyskuun 3. päivänä, tuli sinne muuan laiva täydentämään juomavesivarastoaan. Kuten vielä muistettaneen, setä Prudencella oli Philadelphiassa *Albatrossin* miesten käsiin joutuessaan mukanaan muutamia tuhannen dollarin seteleitä — enemmänkin rahaa kuin oli tarpeen korvaamaan matkakulut Amerikkaan asti. Kiitettyään palvojiaan, jotka osoittivat heille jäähyväisiksi ylenpalttisen harrasta kunnioitusta, setä Prudence, Phil Evans ja Frycollin astuivat laivaan matkustaakseen Aucklandiin. Seikkailuistaan he eivät kertoneet sanaakaan, ja kahden päivän kuluttua he saapuivat Uuden Seelannin pääkaupunkiin.

Siellä he pääsivät matkustajiksi eräälle postilaivalle, joka purjehti Tyynenmeren poikki, ja syyskuun 20. päivänä, mitä mukavimman merimatkan jälkeen, *Albatrossista* pelastuneet kolme miestä astuivat San Franciscon laiturille. He eivät olleet maininneet, keitä he olivat tai mistä he tulivat; mutta kun he olivat avokätisesti maksaneet matkaliput, yksikään amerikkalainen laivakapteeni ei olisi vaatinut heiltä enempää.

San Franciscossa he nousivat ensimmäiseen junaan, joka lähti mantereen poikki pitkin suurta Pacific-rataa, ja 28. päivänä he olivat perillä Philadelphiassa.

Tällainen on suppeassa muodossa kertomus siitä, mitä oli tapahtunut sen jälkeen, kun pakolaiset olivat jättäneet ilma-aluksen ja lähteneet Chathaminsaarelta. Näin oli siis puheenjohtajan ja sihteerin mahdollista vielä samana iltana asettua tavallisille paikoilleen Weldon Instituutin toimistossa, jonne saapui tungokseen asti väkeä.

Kumpikaan heistä ei ollut koskaan esiintynyt niin tyynenä. Kun heitä katseli, ei tuntunut ollenkaan siltä, että oli sattunut mitään poikkeuksellista kesäkuun 12. päivän ikimuistettavan kokouksen jälkeen. Tuntui kuin heidän elämässään ei olisi ollutkaan noita kolmea ja puolta kuukautta!

Kun oli tullut hiljaisuus läsnäolijoiden hurraa-huutojen jälkeen, jotka he kumpikin ottivat vastaan niin rauhallisesti, ettei heidän kasvoillaan näkynyt vähintäkään liikutusta, setä Prudence pani taas hatun päähänsä ja alkoi puhua:

— Arvoisat kansalaiset, kokous on alkanut.

Kaikki taputtivat käsiään vimmatusti ja syystäkin. Sillä jollei ollutkaan eriskummallista, että kokous alkoi, niin se ainakin oli erinomaista, että kokouksen avasi setä Prudence, Phil Evansin avustamana.

Puheenjohtaja antoi innostuksen purkautua vapaasti ja odotti maltillisesti, kunnes taas oltiin hiljaa. Sitten hän jatkoi:

— Viime kokouksessamme, hyvät herrat, oli keskustelu hyvin vilkasta (*kuulkaa, kuulkaa!*) niiden eri puolueiden kesken, joista toinen vaati, että *Go-ahead*-pallomme pannaan potkuri keulaan, kun taas toinen puolue kannatti peräpotkuria. (*Hämmästyksen oireita.*) Mutta nyt olemme keksineet keinon, jolla molemmat vastakkaiset mielipiteet saadaan sopimaan yhteen, ja tämä keino on seuraava: ilmapalloon pannaan kaksi potkuria, toinen gondolin keulaan, toinen sen perään. (*Perinpohjainen tyrmistys ja äänettömyys.*) Siinä kaikki.

Niin, ei sanaakaan lisää. Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin ryöstöstä yläilmoihin ei hiiskaustakaan! Ei vihjettäkään *Albatrossista* tai insinööri Roburista! Ei puoltakaan sanaa koko retkestä tai siitä, miten he olivat päässeet pakoon vankeudesta, miten oli käynyt ilma-aluksen, vieläkö se kiiti avaruudessa ja pitikö odottaa uusia kostotoimia seuran jäseniä

vastaan!

Tietysti kaikilla näillä ilmapallon harrastajilla oli kova halu kysellä setä Prudencelta ja Phil Evansilta; mutta nämä näyttivät niin vakavilta ja sulkeutuneilta, että kaikkien mielestä oli sopivinta pitää arvossa heidän vaiteliaisuuttaan. Kun he katsoisivat sopivaksi puhua, saataisiin kyllä kuulla, ja suuri kunnia olisikin silloin kuunnella heidän kertomustaan.

Kaikesta päättäen tässä merkillisessä jutussa piili ehkä jokin salaisuus, jota ei vielä saanut kertoa maailmalle.

Ja sitten setä Prudence jatkoi puhettaan sellaisen hiljaisuuden vallitessa, jota ei tähän asti ollut milloinkaan saatu kokea Weldon Instituutin kokouksissa:

— Hyvät herrat, nyt ei ole muuta jäljellä kuin lopullisesti valmistaa *Go-ahead*, jonka tehtäväksi tulee valloittaa yläilmojen valtakunta. Kokous on päättynyt.

TULEVAISUUDEN TIEDE.

Huhtikuun 29. päivänä seuraavana vuonna, seitsemän kuukautta setä Prudencen ja Phil Evansin odottamattomasta paluusta, oli koko Philadelphia liikkeellä. Tällä kertaa ei ihmisten mielissä ollut mikään valtiollinen asia. Tarkoituksena ei ollut panna toimeen vaaleja tai kansankokouksia. *Go-ahead* niminen ilmapallo, joka oli rakennettu valmiiksi Weldon Instituutin toimesta, aikoi nyt vihdoinkin lähteä valloittamaan luontaista aluettaan.

Ilmapurjehtijana oli kuuluisa Harry W. Tinder, jonka nimi mainittiin tämän kertomuksen alkupuolella, ja hänellä lisäksi apulainen.

Matkustajina olivat Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri. Eivätkö he ansainneet tätä kunniaa? Eikö juuri heidän tehtävänään ollut lähteä henkilökohtaisesti kumoamaan teorialat sellaisista lentolaitteista, joissa oli otettu käytäntöön ilmaa raskaamman periaate?

Mutta vaikka oli kulunut jo seitsemän kuukautta, he eivät vieläkaan suostuneet puhumaan seikkailuistaan. Eipä edes Frycollin, niin kova halu kuin hänellä olikin, ollut maininnut sanallakaan insinööri Roburia tai hänen merkillistä ilma-alustaan. Kun otetaan huomioon, että setä Prudence ja Phil Evans olivat yltiöpäisiä ilmapallon harrastajia, he eivät tietysti sietäneet kuulla puhuttavankaan ilma-aluksesta tai mistään muunlaisesta lentolaitteesta. Mikäli *Go-ahead* ei olisi ensi sijalla ilmassa liikkuvien koneiden alalla, he eivät halunneet myöntää minkään olevan arvokasta

lentäjien keksinnöissä. He uskoivat edelleen, he halusivat yhä uskoa, että varsinainen koje, jolla voi liikkua yläilmoissa, oli juuri ilmapallo ja että sille yksin kuului tulevaisuus.

Tosin enää ei ollut olemassa miestä, jolle he olivat valmistaneet kauhean koston — omasta mielestään niin ansaitun! Yksikään niistä, jotka olivat hänen mukanaan, ei ollut voinut jäädä henkiin. Albatrossin salaisuus oli nyt haudattuna Tyynenmeren pohjaan.

Mitä tuli siihen mahdollisuuteen, että insinööri Roburilla oli tukikohta, turvapaikka, jollakin saarella tämän aavan valtameren keskellä, niin se oli vain oletamus. Mutta sittenkin setä Prudence ja Phil Evans päättivät myöhemmin ottaa esille kysymyksen, pitäisikö siinä suhteessa ryhtyä joihinkin tutkimuksiin.

Vihdoinkin siis oli tullut tilaisuus suorittaa se suurenmoinen koe, jota Weldon Instituutti oli kauan ja huolellisesti valmistellut. *Go-ahead* oli lajinsa täydellisin, mitä tähän asti oli keksitty ilmapurjehdusta varten, ja se vastasi sellaisia saavutuksia kuin *Inflexible* ja *Formidable* ovat laivanrakennuksen alalla.

Go-aheadilla oli kaikki ne ominaisuudet, jotka tulee olla kelvollisella ilmapallolla. Suuri koko salli sen nousta ylimpiin ilmakerroksiin, mitä ilmapallolla suinkin voi saavuttaa; materiaalinsa puolesta se saattoi pysyä määrättömän kauan ilmassa; se oli niin tiivis ja tukeva, ettei tarvinnut pelätä kaasun laajentumista tai sateen ja tuulen vahingollisia vaikutuksia; sen kantavuus mahdollisti riittävän nostovoiman, jotta voitiin ottaa mukaan sähkökoneisto kaikkine tarpeineen käynnistämään molemmat potkurit, joiden avulla saavutettiin suurempi nopeus kuin milloinkaan ennen. Muodoltaan se oli pitkulainen, mikä helpottaisi sen liikkumista eteenpäin vaakasuorassa suunnassa. Gondolissa, melkein samanlaisessa kuin kapteenien Krebsin ja Renardin ilmapallon alla, oli kaikkia ilmapurjehduksessa tarpeellisia

työkaluja, fysikaalisia laitteita, köysiä, ankkureita, ohjausnuoria ynnä muuta ja sitä paitsi sähköparistoja ja akkumulaattoreita, joista saatiin mekaanista voimaa. Keulassa oli potkuri, perässä toinen ja lisäksi peräsin. Mutta luultavasti *Go-aheadin* koneiden teho oli paljon pienempi kuin *Albatrossin*.

Kun *Go-ahead* oli täytetty kaasulla, se oli kuljetettu Fairmont-puiston aukealle kohdalle, vieläpä samaan paikkaan, missä Roburin ilma-alus oli levännyt muutaman tunnin.

On tarpeetonta huomauttaa, että nostovoimansa se oli saanut kaikkein keveimmän lajin kaasusta. Valaistukseen käytettävä kaasu on niin raskasta, että kuutiometri sitä voi nostaa ainoastaan noin seitsemänsataa grammaa, ja painoero verrattuna ympäröivään ilmaan ei läheskään riitä. Mutta vetykaasun nostokyvyn voi arvioida 1.100 grammaksi, ja juuri tällä kaikesta puhtaalla kaasulla, jota oli valmistettu kuuluisan Henry Giffardin menetelmän mukaan ja hänen erikoisilla laitteillaan, oli tavattoman kookas ilmapallo täytetty. Koska *Go-aheadin* tilavuus oli 40.000 kuutiometriä, sen nostovoima oli siis kaasun avulla 40.000 kertaa 1.100 grammaa, mikä tekee 40.000 kiloa.

Mainittuna huhtikuun 29. päivän aamuna oli kaikki valmista. Kello yhdestätoista asti keinui suunnattoman iso ilmapallo parin metrin korkeudessa maasta valmiina nousemaan ilmaan.

Sää oli hieno ja ikään kuin varta vasten tilattu tätä tärkeää koetta silmälläpitäen. Oikeastaan olisi kyllä ehkä ollut parempi, jos olisi tuullut vähän enemmän, jolloin koe olisi ollut ratkaisevampi. Eihän koskaan olekaan epäilty sitä, että ilmapalloa voi ohjata tyynellä säällä, mutta toisin on laita, jos ilmavirrat ovat vahvoja, ja juuri näissä oloissa pitäisikin kokeita tehdä.

Kuten sanottu, nyt ei puhaltanut tuuli, eikä edes näyttänyt siltä, että alkaisi tuulla. Tänään sattui se merkillinen poikkeus, ettei Pohjois-Amerikka viitsinyt loppumattomasta varastostaan lähettää Länsi-Eurooppaan kunnon

myrskyä, eikä koskaan ollut paremmin valittu päivää, jotta ilmapurjehduskoe onnistuisi.

Tarvitseeko mainita, että Fairmont-puistoon oli kokoontunut valtava väkijoukko; että lukuisat junat olivat tuoneet Pennsylvanian pääkaupunkiin uteliaita kaikista lähivaltioista; että teollisuus- ja liike-elämä oli keskeytetty, joten kaikki pääsivät katsomaan tätä merkillistä näytelmää, isännät, palvelijat, työläiset, miehet, naiset, vanhukset, lapset, kongressiedustajat, armeijan edustajat, virkamiehet, uutistenhankkijat, paikalliset asukkaat, valkoiset ja mustat, kerääntyneinä avaralle kentälle? Pitääkö kuvata tämän väenpaljouden meluavia mielenosoituksia, selittämätöntä liikehtimistä, äkillisiä tuuppauksia, jotka saivat kentän näyttämään lainehtivalta, paikoittain myrskyävältä ihmisereltä? Onko tarpeellista luetella, kuinka monesti kuului hurraahuutoja, jotka kaikkialta räjähtivät kuin ilotulitusraketit, kun setä Prudence ja Phil Evans ilmestyivät gondoliin ilmapallon alle, joka oli somistettu Amerikan lipuilla? Ja lopuksi, pitääkö mainita, että suurin osa uteliaista kenties ei ollutkaan tullut katsomaan *Go-aheadia*, vaan ihailemaan niitä kahta erinomaista miestä, joiden takia vanha maailma kadehtii uutta?

Miksi vain kahta eikä kolmea? Miksi ei myös Frycollinia? Syynä oli se, että Frycollinin mielestä *Albatrossilla* suoritettu retki sai riittää turvaamaan hänen maineensa. Hän oli kieltäytynyt kunniasta päästä isäntänsä mukaan eikä siksi saanut osaansa niistä suorastaan vimmatuista suosionosoituksista, joilla tervehdittiin Weldon Instituutin puheenjohtajaa ja sihteeriä.

Sanomattakin on selvää, että maineikkaan seuran jäsenet olivat viimeistä miestä myöten saapuvilla erikoisesti varatuilla paikoillaan köysien ja seipäiden sisäpuolella, joilla aukeaman keskusta oli piiritetty. Siellä nähtiin Truk Milnor, Bat T. Fyn, William T. Forbes, jonka käsivarsiin nojasivat hänen molemmat tyttärensä, neiti Doll ja neiti Mat. Kaikki olivat tulleet läsnäolollaan vakuuttamaan, ettei mikään voisi erottaa toisistaan ilmaa

kevyemmän kannattajia.

Kun kello oli parikymmentä minuuttia yli yhdentoista, ilmoitti tykinlaukaus, että viimeiset valmistelut olivat päättyneet.

Go-ahead odotti nyt vain lähtömerkkiä noustakseen korkeuteen.

Viittä minuuttia vaille puoli kaksitoista pamahti toinen tykinlaukaus.

Silloin *Go-ahead*, jota yhä pitelivät kiinnitysköydet, kohosi noin viidentoista metrin päähän maanpinnasta. Täten gondoli nousi syvän mielenliikutuksen valtaaman väkijoukon yläpuolelle. Setä Prudence ja Phil Evans seisoivat keulassa ja painoivat vasemman kätensä rintaa vasten, mikä merkitsi, että he kaikesta sydämestään olivat yhtä kansan kanssa. Sitten he ojensivat oikean kätensä keskitaivasta kohti, mikä merkitsi, että suurin kaikista tähän asti tunnetuista ilmapalloista vihdoinkin oli lähdössä valtaamaan ylimaallisen alueensa.

Satatuhatta kättä painoi silloin sataatuhatta rintaa, ja toiset satatuhatta suoristuivat taivasta kohti.

Kello puoli kaksitoista paukahti kolmas tykinlaukaus.

— Kaikki irti! huusi setä Prudence, jonka tehtävänä oli lausua tämä ratkaiseva käsky.

Ja *Go-ahead* kohosi "majesteettisesti", jollainen sanantapa on saanut pyhityksensä ilmapalloja koskevissa kuvauksissa.

Se olikin todella suurenmoinen näky! Sitä olisi voinut verrata valtavaan alukseen, joka juuri on jättänyt telakkansa. Eikö tämä ollutkin laiva, joka oli työnnetty ilmamereen?

Go-ahead nousi täsmällisen kohtisuorasti, mikä todisti, että sää oli ehdottoman tyyni, ja sitten se pysähtyi 250 metrin korkeuteen.

Siellä alkoi sen liikehtiminen vaakasuoraan suuntaan. Molempien potkuriensa pyöriessä se lähti aurinkoa kohti noin kymmenen metrin sekuntinopeudella. Tämä vauhti oli sama kuin oikealla valaalla on meressä. Eikä muuten olekaan sopimatonta sitä verrata tähän pohjoisten merien jättiläiseen, koska se oli myös saman muotoinen.

Alhaalta kohosi uusi hurraa-huuto taitavia ilmapurjehtijoita kohti.

Sitten *Go-ahead* alkoi peräsintä totellen tehdä kaikenlaisia kiertoliikkeitä ja käännöksiä, kulkien myös kaltevasti alaspäin ja ylöspäin, välillä kieppuen ahtaassa piirissä, välillä taas kiitäen suoraan eteen- tai taaksepäin, miten perämies milloinkin määräsi, niin että uppiniskaisimpienkin täytyi uskoa ilmapalloa voitavan ohjata — mikäli täällä sellaisia oli. Ja jos joku olisi sanonut epäilevänsä, hänet olisi revitty palasiksi.

Mutta miksi tältä uljaalta kokeelta puuttui tuulta? Se oli todella ikävä sattuma. Epäilemättä olisi tuulen puhaltaessa saatu nähdä, kuinka *Go-ahead* olisi epäröimättä toiminut asianmukaisesti, joko poiketen viistoon, samoin kuin purjealus suuntaa kulkunsa tiukasti tuulen ohitse, tai puskien ilmavirtoja vastaan kuin höyrylaiva.

Vähän ajan kuluttua ilmapallo kohosi muutamia satoja metrejä.

Tämän tempun merkitys käsitettiin hyvinkin. Setä Prudence ja hänen seuralaisensa aikoivat tutkia, eikö ylemmissä kerroksissa olisi jotakin ilmavirtaa kokeen täydentämiseksi. Jotta ilmapallo voisi milloin tahansa liikkua kohtisuoraan suuntaan, oli sen sisään järjestetty ryhmä pikku palloja, samantapaisia kuin kalojen uimarakot, joihin sopi pumpata tietty määrä ilmaa. Sen ei siis tarvinnut koskaan heittää maahan painolastia voidakseen

nousta tai päästää ulos kaasua tahtoessaan laskeutua, vaan painoero saatiin toimeen ilmapumppujen avulla. Kuitenkin yläosaan oli sovitettu läppä, joka voitiin kiskaista auki siltä varalta, että täytyisi laskeutua hyvin nopeasti. Kaiken kaikkiaan oli noudatettu jo aikaisemmin tunnettuja järjestelmiä, mutta täydennetty niitä äärimmäisyyteen saakka.

Go-ahead nousi siis kohtisuorasti. Sen tavattomat mittasuhteet pienenivät vähitellen katsojien silmissä, ikään kuin yhä useampien mykiöiden läpi nähtyinä. Ilmiö olikin hyvin huvittava sille, jonka kaulanikamat olivat vähällä taittua yläilmoihin tähystäessä. Jättiläisvalaasta tuli pian pyöriäinen, eikä tarvinnut odottaa kauan, ennen kuin se oli pelkkä simppe.

Nousun kestäessä *Go-ahead* saavutti vihdoin noin neljäntuhannen metrin korkeuden. Mutta puhdasta taivasta vasten, jota ei peittänyt pieninkään utupilvi, se oli yhä näkyvissä.

Kuitenkin se pysyi edelleen kentän kohdalla, aivan kuin sitä kiinnittäisivät maahan eri puolille jännitetyt köydet. Ilmakehä ei olisi voinut olla tyynempi umpinaisessa kuvussakaan. Tuulenhenkäystä ei ylhäällä eikä alempana. Ilmapallo liikkui vaivattomasti, näyttäen vain pitkän välimatkan vuoksi niin kovin pieneltä kuin sitä olisi katseltu kaukoputken väärästä päästä.

Äkkiä kuului väkijoukosta huuto, jota seurasi satatuhatta muuta huutoa. Kaikkien kädet ojentuivat kohti pistettä, joka näkyi taivaanrannalla luoteessa.

Sinne, tummansinistä taivasta vasten, oli ilmestynyt liikkuva esine, joka lähestyi ja suureni. Oliko siellä lintu, joka löi siivillään? Vai oliko se meteori, joka kiiti viistosti ilmakehän halki? Oli miten oli, mutta ainakin sen vauhti oli hurja, eikä tarvitsisi kauan odottaa, ennen kuin se lentäisi väkijoukon ylitse.

Muuan epäluulo levisi kuin sähkövirta aivoista aivoihin läpi kentän.

Mutta *Go-ahead* näkyi myös havainneen tämän oudon ilmiön. Varmaankin se oli huomannut jonkin vaaran uhkaavan, sillä se oli lisännyt vauhtia ja pakeni itään päin.

Niin, väkijoukko käsitti, mitä tämä merkitsi! Eräs Weldon Instituutin jäsen oli lausunut nimen, jota satatuhatta suuta toisteli:

— *Albatross!... Albatross!...*

Ja *Albatross* se todella olikin. Robur ilmestyi taas taivaan korkeuksiin. Ja nyt hän jättiläiskokoisen petolinnun lailla aikoi iskeä kyntensä *Go-aheadiin*.

Kuinka se oli ymmärrettävä? Olihan yhdeksän kuukautta sitten ilma-alus tuhoutunut räjähdyksessä, nostopotkurit murskautuneet, kansi repeytynyt. Jollei insinööri olisi pysynyt niin kylmäverisenä, että ehti kääntää etupotkurin pyörimään toisinpäin ja siis toimimaan nostopotkurina, olisi *Albatrossin* koko miehistö tukehtunut pelkästä putoamisvauhdista. Mutta vaikka tukehtumiskuolema olikin vältetty, kuinka hän ja hänen miehistönsä ei ollut hukkunut Tyyneenmereen?

Se johtui siitä, että *Albatrossin* rungon jäännökset, potkurien siivet ja kajuuttojen seinät nousivat vedenpinnalle kellumaan. Jos lintu haavoittuneena putoaa veteen, se pysyy siipiensä varassa uppoamatta. Samoin Robur ja hänen miehensä jäivät ensin muutamaksi tunniksi ilma-aluksen hyllylle, ja siirtyivät sitten kumiveneeseensä, jonka olivat löytäneet valtameren pinnalta.

Haaksirikkoisten avuksi tuli kaitselmus, kuten sanovat ne, jotka uskovat jumalalliseen väliintuloon inhimillisissä asioissa, tai sattuma, kuten väittävät ne, jotka ovat liian heikkoja uskoakseen kaitselmukseen.

Eräs laiva huomasi heidät muutamia tunteja sen jälkeen, kun aurinko oli noussut, lähetti veneen heidän luokseen ja otti mukaansa sekä Roburin

miehineen että myös *Albatrossin* ajelehtivat tähteet. Insinööri ei selittänyt muuta kuin että hänen aluksensa oli tuhoutunut yhteentörmäyksessä, eikä häntä vaivattu sen enemmillä kysymyksillä.

Laiva oli kolmimastoinen englantilainen *Two Friends*, kotoisin Liverpoolista ja matkalla Melbourneen, jonne saavuttiin muutamia päiviä myöhemmin.

Nyt oltiin siis Australiassa, mutta vielä kaukana X-saaresta, jonne piti palata niin pian kuin suinkin.

Peräkajuutan hylyssä oli onneksi säilynyt melkoinen rahasumma, jonka avulla insinööri saattoi hankkia miehilleen kaikkea tarpeellista, pyytämättä mitään. Vähän ajan kuluttua hän sai Melbourneessa hankituksi pienen, noin sadan tonnin vetoisen kuunarin, jolla sitten lähdettiin takaisin X-saarelle oman väen voimin, sillä Robur oli myös tottunut purjehtija.

Silloin hänellä oli mielessä vain yksi pakkomielle: kosto. Mutta kosta varten täytyi rakentaa toinen *Albatross*. Se olikin helppo tehtävä sille, joka oli rakentanut ensimmäisen. Siinä käytettiin hyväksi kaikki, mikä oli vielä kelpollista entisessä ilma-aluksessa, sen potkurit ja muut laitteet, jotka oli jäännösten mukana lastattu kuunariin. Koneisto valmistettiin uudestaan paristoineen ja akkumulaattoreineen. Eikä kulunut kuin kahdeksan kuukautta, kunnes koko työ oli päättynyt, ja uusi *Albatross*, aivan samanlainen kuin räjähdysten tuhoama, yhtä voimakas ja yhtä nopea, oli valmis liitelemään ilmakehässä.

Oli itsestään selvää, että miehistö oli sama, että kaikki olivat raivoissaan sekä erityisesti setä Prudencelle ja Phil Evansille että yleensä koko Weldon Instituutille, eikä sitä tässä tarvitse painottaa.

Albatross lähti liikkeelle X-saarelta huhtikuun alussa. Tällä ilmalennollaan

se ei tahtonut kenenkään saavan tietää siitä millään kohdalla maanpintaa. Siksi se lensikin melkein koko ajan pilvissä. Saavuttuaan Pohjois-Amerikan kohdalle se laskeutui maahan eräässä Kaukaisen Lännen suhteellisen asumattomassa kolkassa. Siellä insinööri, joka tietysti tarkoin piti salassa, kuka hän oli, sai tietoonsa erään asian, joka ilahdutti häntä erinomaisesti: Weldon Instituutti kuului aikovan tehdä koelennon *Go-ahead*-nimisellä ilmapallollaan, jonka oli määrä lähteä liikkeelle Philadelphiasta huhtikuun 29. päivänä, ja mukana olisivat setä Prudence ja Phil Evans.

Mikä mainio tilaisuus toteuttaa kosto, joka paloi Roburin ja kaikkien hänen miestensä sydämessä! Siitä tulisi kauhea kosto, jota *Go-ahead* ei voisi välttää. Julkinen kosto, joka samalla todistaisi ilmaa raskaamman lentoaluksen vievän voiton kaikista ilmapalloista ja muista sentapaisista laitteista.

Niinpä *Albatross* tänään ilmestyi kuin saalistaan tavoittava korppikotka yläilmoista Fairmont-puiston kohdalle. Helposti sen tunsivat nekin, jotka eivät koskaan olleet sitä nähneet.

Go-ahead pakeni yhä kauemmas. Mutta pian se käsitti, että sen oli mahdotonta päästä turvaan kulkemalla vaakasuoraan suuntaan. Siksi se yrittikin paeta kohtisuoraan välttäen maata, sillä ilma-alus olisi voinut siltä katkaista paluutien. Se nousi niin korkealle, ettei toinen ehkä jaksaisi seurata sinne asti. Se oli hyvin uskalias, samalla kuitenkin järkevä suunnitelma.

Albatross alkoi kuitenkin ajaa sitä takaa yläilmoihin. Ilmapalloa paljon pienempänä se näytti valasta tavoittavalta miekkakalalta, joka aikoo upottaa siihen pistimensä, tai panssarialusta kohti kiitävältä torpedolta, joka maalinsa tavoitettuaan räjähdyttää sen yhdellä iskulla palasiksi.

Aie älyttiin alhaalla, ja katselijat odottivat jännittyneinä. Vähän ajan kuluttua ilmapallo oli noussut viisituhatta metriä, ja ilma-alus oli seurannut

sen rinnalla ja alkanut sitten kierrellä sen ympärillä, kehän käydessä yhä pienemmäksi. Nyt se olisi voinut yhdellä ainoalla hyökkäyksellä tuhota ilmapallon, puhkaista hauraan kuvun. Setä Prudence ja hänen seuralaisensa olisivat huimaavan korkealta syöksyneet maahan ja ruhjoutuneet muodottomaksi massaksi.

Kauhusta mykistyneen ja läähättävän yleisön oli vallannut hirvittävä jännitys, joka ahdisti rintaa ja vapisutti polvia, kun silmien edessä joku putoaa hyvin korkealta. Nyt oli tulossa ilmataistelu, jossa ei ollut edes sen vertaa pelastumisen mahdollisuutta kuin meritaistelussa — ensimmäinen laatuaan, mutta varmaankaan ei viimeinen, koska edistys kuuluu tämän maailman lakeihin. Ja kun *Go-aheadilla* oli kyljissään Amerikan värit, oli *Albatross* sen sijaan nostanut tankoon oman lippunsa, jonka kankaassa oli keskellä Robur Valloittajan kultainen aurinko.

Silloin *Go-ahead* yritti päästä eroon ahdistajastaan nousemalla vieläkin korkeammalle. Varalta mukaan otettu painolasti heitettiin maahan, ja pallo kohosi tuhat metriä lisää. Nyt se näytti vain pisteeltä avaruudessa. *Albatross*, joka seurasi sitä edelleen nostopotkurit täydellä teholla pyörien, oli häipynyt katselijoiden silmistä.

Äkkiä puhkesi kentällä kauhunhuuto.

Go-ahead suureni silminnähden, samalla kun taas näkyviin tullut ilma-alus laskeutui sen mukana. Nyt oli tapahtumassa maahansyöksy. Yläilmoissa liikaa laajennut kaasua oli puhkaissut kuoren, ja puoleksi tyhjentyneet ilmapallo putosi melko nopeasti.

Mutta *Albatross* hiljensi nostopotkuriensa tehoa ja laskeutui samaa vauhtia, saavuttaen *Go-aheadin*, kun se oli enää vain noin 1.200 metrin korkeudessa. Silloin ilma-alus syöksähti aivan kiinni ilmapallon gondoliin...

Aikoiko Robur tehdä siitä lopun? Ei, vaan hän tahtoi auttaa, pelastaa *Go-aheadin* miehistön!

Ja se tehtiin niin taitavasti, että Harry W. Tinder ja hänen apulaisensa voivat hypätä *Albatrossin* kannelle.

Päättivätkö setä Prudence ja Phil Evans siis hylätä Roburin avun, kieltäytyä pelastautumasta, kun se oli Roburin ansiota? Niin he kyllä olisivat suutuksissaan ehkä tehneet. Mutta insinöörin miehet hyökkäsivät heihin käsiksi ja raastoivat heidät väkisin *Go-aheadin* gondolista *Albatrossille*.

Sitten ilma-alus vetäytyi syrjään ja jäi paikalleen samalla kun kaiken kaasunsa menettänyt ilmapallo putosi aukeaman laidalle metsikköön ja jäi roikkumaan puiden latvoihin kuin jättiläiskokoinen vaatekasa.

Tyrmistyneet katselijat olivat ääneti. Näytti siltä kuin kaikkien sydän olisi pysähtynyt. Hyvin monet sulkivat silmänsä, etteivät näkisi lopullista tuhoa.

Setä Prudence ja Phil Evans olivat siis taas joutuneet insinööri Roburin vangeiksi. Aikoiko hän heidät käsiinsä saatuaan lähteä uudestaan kiidättämään heitä avaruuden halki, siellä, missä häntä oli mahdotonta seurata?

Se oli todennäköistä.

Mutta *Albatross* ei lähtenytäkään nousemaan yläilmoihin, vaan näkyi painuvan maata kohti. Aikoiko se todella laskeutua maahan asti? Siltä näytti, ja väkijoukko väistyi syrjemmälle tehdäkseen sille tilaa aukeaman keskellä.

Jännitys oli äärimmillään.

Albatross pysähtyi kahden metrin päähän maanpinnasta. Sitten kajahti insinöörin ääni syvän hiljaisuuden halki.

— Yhdysvaltojen kansalaiset, hän lausui, — Weldon Instituutin puheenjohtaja ja sihteeri ovat taas minun vallassani. Pitäessäni heidät vankeinani toimin vain sen oikeuden mukaan, joka minulla on koston. Mutta siitä suuttumuksesta, jonka *Albatrossin* menestys on sytyttänyt heidän sisimmässään, on minulle selvinnyt, etteivät ihmiset ole vielä valmiita siihen suurenmoiseen mullistukseen, jonka kerran ilmojen valloitus aiheuttaa. Setä Prudence ja Phil Evans, te olette vapaita!

Weldon Instituutin puheenjohtajan ja sihteerin, samoin kuin ilmapurjehtijan ja hänen apulaisensa, tarvitsi vain hypätä kannelta päästäkseen maahan.

Sitten ilma-alus heti kohosi kymmenisen metriä väkijoukon yläpuolelle, ja Robur jatkoi:

— Yhdysvaltojen kansalaiset, minun kokeeni on suoritettu loppuun; mutta tästä lähtien on mielipiteeni se, ettei edistystäkään saa liiaksi kiirehtiä. Tiede ei saa mennä tapojen edelle. Ihmisten tulee harrastaa kehitystä eikä kumouksia. Sanalla sanoen, ei saa tulla, ennen kuin on aika. Nykyään minun olisi ennen aikaista ilmestyä ratkaisemaan ristiriitoja vastakkaisten etujen välillä. Kansakunnat eivät vielä ole kypsyneet yksimielisyyteen. Minä lähden siis ja vien salaisuuteni mukani. Mutta ihmiskunta ei siltikään menetä sitä. Se tulee ihmisten omaksi silloin, kun he ovat kyllin kehittyneitä käyttääkseen sitä hyödykseen ja kyllin viisaita ollakseen koskaan käyttämättä sitä vahingokseen. Hyvästi, Yhdysvaltojen kansalaiset, hyvästi!

Ja *Albatross*, jonka 74 nostopotkuria samoin kuin molemmat vetopotkurit oli pantu pyörimään täyttä vauhtia, katosi näkyvistä itään päin myrskyisten ja tällä kertaa vilpittömästi ihailevien hurraa-huutojen kaikuessa.

Setä Prudence ja Phil Evans oli perinpohjaisesti nöyryytetty, kuten myös koko Weldon Instituutti heidän mukanaan, ja he tekivät sen mikä enää oli

tehtävissä: kiiruhtivat kotiinsa ja mielensä nopeasti muuttanut väkijoukko hyvästeli heidät mitä häijyimmillä ja muuten hyvin ansaituilla pilkkapuheilla.

Ja nyt voidaan uudelleen kysyä: — Mikä tämä Robur oli miehiään?
Saadaanko sitä koskaan selville?

Jo nyt se tiedetään. Robur on tulevaisuuden, ehkä jo huomispäivän tiede, joka varmasti odottaa ihmiskuntaa.

Mitä tulee *Albatrossiin*, niin voisi kysyä, lentääkö se yhä maapallon ilmakehässä, pitkin sitä aluetta, jota kukaan ei voi siltä riistää. Sitä ei sovi epäillä. Ilmestyykö Robur Valloittaja joskus uudestaan, kuten hän ilmoitti? Kyllä. Hän tulee takaisin ja antaa silloin haltuumme salaperäisen keksintönsä, joka voi muuttaa yhteiskunnalliset ja valtiolliset olot koko maailmassa.

Mitä taas tulee ilmaliikenteen tulevaisuuteen, niin se kuuluu ilma-alukselle eikä ilmapallolle.

Ilmojen valloittaminen jää lopullisesti *Albatrossien* tehtäväksi.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ILMOJEN
VALLOITTAJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project

Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using

this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg

Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose

to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including

outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate.

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in

compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility:
www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Table of Contents

ILMOJEN VALLOITTAJA
SISÄLLYS:
KAIKKI YHTÄ YMMÄLLÄ.
YKSIMIELISYYTEEN EI PÄÄSTÄ.
UUSI HENKILÖ ESITTÄYTYY.
KUUN MAINEEN PUOLUSTUS.
VÄLIRAUHA.
SELOSTUS LENTOKONEESTA.
TURHIA KYSYMYKSIÄ.
ROBURIN VASTAUS
IHMEELLINEN HYPPÄYS
FRYCOLLIN HINATTAVANA
SETÄ PRUDENCEN KIUKKU
KELPO PELASTUSTYÖ
VALTAMEREN POIKKI.
ETELÄNAVAN TIENOILLA.
TÄRKEITÄ TAPAHTUMIA
RÄJÄHDYS
AJASSA TAAKSEPÄIN JA ETEENPÄIN.
TULEVAISUUDEN TIEDE.
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE